# Oxygen och Aromasia. Bilder från år 2378 efter en främmande idé

## Bokutgåva

Jos. Seligmann & C:is förlag, Stockholm 1878.

Det är ”Bilder aus der Zukunft von Kurd Lasswitz” (Breslau 1878), som gifvit anledning till den skildring, hvilken härmed öfverlemnas i den svenska allmänhetens händer. Grundtanken är hemtad ur nämda bok, från hvilken äfven några namn samt en liten del af handlingen lånats, men ämnets utveckling är för öfrigt helt och hållet oberoende af framställningen i Kurd Lasswitz’ arbete.

C.L.

INNEHÅLL.

——



I.
Aromasias trädgård.

Den vackra Aromasia satt en sommarmorgon 2378 i sin trädgård och skådade omkring sig i rymden. Trädgården var liten, men väl skött och utmärkte sig i synnerhet för sina växters vällukt. Han låg på taket af det hus, i hvars tolfte våning Aromasia hade sin bostad, ett par rum med fönster åt den gård af några få mètres i längd och bredd hvilken var gemensam för fyra hus af femton våningars höjd.

När Aromasia ville skåda ut i rymden, något som ofta hände henne, hon var konstnärinna, lät hon med den

hissinrättning som ersatte gamla tiders trappor föra sig upp på taket, där hvar och en af husets invånare, som äfven voro husets ägare, hade sin särskilda trädgård på några få fot i fyrkant. Där andades man frisk luft, njöt af blomsterdoften och fann ersättning för forntidens, nu för länge sedan afskaffade s. k. sommarnöjen. Man hade en vidsträckt utsigt ända långt ut på landet.

Med blotta ögonen kunde Aromasia se de ännu icke till stadsjord upptagna marker på östra delen af den uråldriga Lidingön. Hon kunde till och med skåda den plats, där den för länge sedan igenlagde kanalen vid Baggens-Stäket i gamla tider bildade den då såsom genväg ansedda infarten från Östersjön. Med kikare syntes den ännu i näst föregående århundrade egentliga Stockholmshamnen vid Nyhamn, nu ett föråldradt namn på ett föråldradt ställe, men där ännu en och annan gammal vattenskeppare lade till med sin farkost, förgäfves täflande med de vida mer snabbgående luftbåtarne hvilka flögo raka vägen från aflägsna trakter ända in i hjärtat af staden.

Den gata, vid hvilken Aromasia bodde, gick i rak sträckning från Stockholms innersta delar, ungefär där Ladugårdslands torg fordom låg, till Lilla Wärtans strand. Hela det fordna Ladugårdsgärdet, bekant i synnerhet från det nittonde århundradets krigslekar, hade nu i senare delen af det tjugufjärde varit en redan i tre eller fyra hundra år tätt bebygd och ännu tätare befolkad stadsdel.

De stora boulevarderna, hvilka började anläggas i slutet af adertonhundratalet, hade för länge sedan funnits alt för små och otjänliga för samfärdseln och voro därför också för länge sedan öfvergifna. Det var knapt med utrymmet, och man måste för den skull inskränka sig så mycket som möjligt, hvarför staden, om man undantager de gamla förstäderna Södertelje, Vaxholm och Rotebro, icke sträckte sina husrader längre än till Lilla Wärtan i öster, något på andra sidan om den plats där gården Enskede fordom låg i söder, ett par tusen mètres bort om Tranebergs bro i vester samt till det gamla Stocksund i norr.

Man vågade ej bygga sig längre ut, ty jorden togs starkt i anspråk af behofvet af åkerfält och betesmarker. Hela Norrland hade redan ett par hundra år förut förvandlats till äng, på hvilken ofantliga boskapshjordar betade – skogen var redan för länge sedan nedhuggen – men den stora Norrlandsängen förslog dock icke att föda alla de slagtdjur som behöfdes i det öfriga landet, och då ingen åkerjord fanns i norra Sverige, måste det mellersta och södra vara så mycket mer betänkt på sin hveteodling. Råg brukades ej mycket. Hafreodlingen hade man långt förut öfvergifvit såsom skadlig för jorden. Hästarne åto hvetebröd, konstgjordt nämligen, och samma slags bröd utförde man också till England, så vidt det icke åts upp på vägen dit, i Göteborg, Skandinaviens store hufvudstad.

Sedan Aromasia länge blickat öster ut, och för hennes »själs öga», såsom det hette i forna dagar, den ena bilden efter den andra jagat förbi, frammanad af hvad som kom i det »kroppsliga ögats» synkrets, fäste hon blickarne ned åt gatan. Bredvid och under hennes trädgård ilade luft-velocipeder i långa rader, täflande med hvar andra i snabb fart, men de olika riktningarne höllo sig alltid vid hvar sin sida af husraderne, fastän i många hvarf ofvan på hvar andra.

Det var det vanligaste fortskaffningsmedlet i det tjugufjärde århundradet. Men man färdades naturligtvis också på sjelfva gatan, så väl i vagn, dragen af häst eller framdrifven af den kraft som utträngt elektriciteten, som till fots. Det ansågs äfventyrligt att åka efter häst, men just därför satte åtskillige djärfve unge män en ära i att färdas på det sättet, i synnerhet då det icke vore fråga om någon brådska.

Fotgängare höllo sig dels till de med ett slags hårdt glas lagda gångbanorna i kanten af gatan, dels till de oändliga gallerier som sträckte sig utanför hvarje våning och till hvilka upphalningsmedel funnos på vissa afstånd. Men riktigt fint och vittnande om god ton var det icke att lustvandra på dessa gallerier, hvarför de mest nytjades af affärsfolk eller när en granne ville göra besök i ett närliggande hus. Det var också ej blott opassande, utan äfven af färdselpolisen förbjudet att med sin luftvelociped höja sig öfver hustaken eller att

flyga tvärt öfver en luftträdgård. Ty värr öfverträddes förbudet stundom, och det hände att blomsterkvastar och namnlösa bref, ja till och med ännu obehagligare föremål släptes ned genom skorstenarne, ty man hade skorstenar då ännu.

Sedan Aromasia länge spanat bland mängden af de många luft-velocipedisterne, utan att kunna upptäcka den hon sökte, suckade hon och utropade för sig sjelf:

»Hvar kan Oxygen hålla hus?»

Dessa ord hviskades visserligen mer än uttalades högt, men man kunde likväl höra, att den sköna Aromasia nytjade den skandinaviska munarten, sådan denna under närmast föregående århundraden utvecklat sig och sammansmält ur de språk som förut under någon tid, ja till och med i flera hundra år, hållit sig skilda från hvar andra. De som kände henne närmare visste dock, att hon stode på höjden af sin tids bildning och därför ej häller vore ovan att uttrycka sig på det verldsspråk som redan då alt mer vann insteg vid den offentliga undervisningen och nytjades i synnerhet mellan personer från olika land.

»Det är besynnerligt,» hviskade Aromasia vidare eller åt minstone tänkte hon så, ty det kunde man läsa i hennes vackra ögon, »att Oxygen icke som vanligt för länge sedan kommit hit. Klockan är likväl redan 9 och 84 minuter, till och med 70 sekunder där öfver.»

Man delade dagen i två omgångar af tio timmar och hvarje timme i 100 minuter samt minuten i 100 sekunder.

Hon tog den bredvid henne liggande kikaren och riktade honom mot en af de vestra stadsdelarne, åt Drottningholmssidan, samt spejade skarpt i den trakten. Ett litet moln af topplik form tilldrog sig där hennes uppmärksamhet.

»Det är Oxygens moln,» sade hon, och oron vek från hennes vackra ansigte. »Jag känner igen det bland tusen andra. Ingen annan än han kan göra moln af den skapnaden. Han är således sysselsatt och kommer väl icke förr än senare.»

Den unga flickan – hennes ålder tycktes vara föga öfver de tjugu åren – vände sig till sina blommor, skötte om dem, bröt ett par och hissade sedan ned sig till sin våning.

---

## II.
## Luktklaveret.

Aromasia satte sig i det ena af sina smakfullt inredda rum framför ett litet vackert bohagsting, snarlikt ett af forntidens pianinos. Hon öppnade det konstnärligt utsirade locket och lät fingrarne göra en hastig löpning öfver klaviaturen. Genast spred sig en fin doft i rummet, och doften stegrades till de starkaste vällukter, då konstnärinnan började spela en af Riechmanns känslofulla odorater.

Det instrument, på hvilket hon spelade, var ett *ododion* eller luktklaver, af den art som italienaren Odorato uppfann omkring år 2100 och hvilket sedan, i mån af kemiens framsteg, betydligt förbättrats. Det ododion på hvilket Aromasia spelade var förfärdigadt af den kända luktklaver-föreningen i Mora, den gamla socknen vid Siljan i Dalarne, hvilken börjat med att göra väggklockor, sedermera sysselsatte sig med symaskiners tillverkning, därefter arbetade i fonografer och slutligen öfvergick till att i stor mängd förfärdiga de i fråga varande klaveren, den för orten kanske mest naturliga slöjden.

Aromasias luktklaver hade ett ganska stort omfång som sträckte sig från den lägsta doftskalan, från de tunga

jord-, till och med dydofterne ända upp till lökotinen, en först år 2369 upptäckt, ytterst fin lukton. Hvarje tryckning på en tangent öppnade en motsvarande gasometer, och konstrika verktyg sörjde för höjandet, utbredandet och dämpandet af de olika dofterna samt deras samverkan till harmoniska vällukter.

Den redan på adertonhundratalet uppträdande framtidsmusiken hade under de två närmast följande århundradena, synnerligen genom fonografens hjelp, utvecklats i så hög grad och slutligen nått en sådan fullkomning, att örat omöjligen kunde fördraga mer af det slaget. Den ryktbare Richard Wagner, framtidsmusikens uppfinnare, hade så kraftigt bearbetat de mänskliga örhinnorna, att dessa slutligen icke förmådde mottaga några intryck, och hans lärjungar hade genom fonografer skickat basunstötar kring hela jorden. Mänskligheten var i lång tid döf, stendöf, och örat ansågs slutligen som en öfverflödig lem.

Det var då som konstvänner och kemister, hvilka redan på tvåtusentalet började sammansmälta, vände sin uppmärksamhet till den länge vårdslösade näsan. Luktorganets finhet hade under de senare århundradena icke utvecklats, snarare gått till baka genom inverkan af nikotinen. Men hvarför skulle detta icke kunna ändras? Intet annat af de mänskliga sinnena verkar så lifligt på tankeförbindelserna, som lukten. Det låg därför nära till hands, att genom konstens medel taga vara på detta sinne. Man började med stor grundlighet göra iakttagelser öfver luktens ägendomligheter och verkningar, fann lagarne för luktsinnets harmoni och disharmoni, först på empirisk, men sedan också på teoretisk väg. Kemien åstadkom för allt billigare pris de nödvändiga aromerne, och sedan ododion först hade förts omkring och visats som ett underligt föremål, började det snart användas i konstens tjänst och vann äfven insteg i familjerna. Det var slut med musiken, och framtidsmusiken hade ingen framtid längre.

De förste doftmästarne, först Naso Odorato, därpå Stinkerling, fru Nosenius, Riechmann och Aromasias föräldrar, herr Doftman och hans hustru fru Ozodes, född i Grekland och där uppsökt af sin tillkommande mans högt utvecklade luktsinne, alla dessa hade åstadkommit ododionstycken som trygt kunde ställas vid sidan af de störste musikers tonverk. Snart hade ododion vunnit en lika stor utbredning som pianot för fem hundra år sedan, men snart drefs också därmed samma ofog som med pianospelet i forntiden. Husens döttrar och äfven söner skulle ovilkorligt lära sig frambringa sköna dofter, men ofta hördes klagomål från grannarne öfver misslyckade lukter, och man jämrade sig lika mycket öfver näskval, som i gamla dagar öfver öronplågeri.

Men Aromasia Doftman-Ozodes var en konstnärinna i ordets sanna bemärkelse. Hennes doftackorder voro oemotståndliga. Redan som litet barn åstadkom hon riktigt förvånande saker i luktväg, naturligtvis disharmoniska stundom, men också ej sällan af det slag, att dissonanserne upplöste sig i de mest väldoftande harmonier, hvilket vid en så späd ålder ansågs underbart. När hon nyss fylt tio år lät hon allmänheten lukta på en doft-symfoni eller odorat af egen sammansättning hvilken väckte det mest stormande bifall, och hon fick då genast anställning som underbarn, med hvilken befattning följde ett årligt underhåll af hundra tusen francs, för att tala i nittonhundratalets universella myntspråk, ett visserligen ringa anslag, men dock ett bevis på statsförvaltningens önskan att främja underbarnens utveckling.

Aromasia gjorde också förvånande framsteg. Vid femton års ålder företog hon sin stora konstresa och lät lukta sig på de förnämsta platser i alla fem verldsdelarne. För en enda sådan konsertafton kunde hon skörda hundra eller tvåhundratusen francs, och då hon nu uppnått sina två årtionden ägde hon en rätt vacker förmögenhet, hvilken hon själf förvaltade och för hvarje vecka betydligt ökade genom klokt uttänkta börsspekulationer. Hon hade, utom sin konst, grundligt studerat den högre finansoperationsläran samt var till och med doktorinna vid den verldsberömda finansfakulteten i Göteborg, en ära som för öfrigt delades af ett stort antal unga damer på 2300-talet.

Kvinligheten led icke något af konsten eller finansen. Aromasia var en lika älskvärd flicka som någon af hennes grand'tanter i deras ungdom under något föregående århundrade. Mest älskvärd föreföll hon likväl,

när hon satt vid sitt luktklaver och lät sin rika inbillningskraft sammansätta de underbaraste dofter. I dem målade hon ännu lifligare, kraftigare och klarare än hvad någon forntidens tonmålning kunnat åstadkomma.

Det var just med en sådan luktmålning hon var sysselsatt, då hon hörde någon klappa på fönstret. Hon såg hastigt upp och fann att en luftvelociped sänkt sig ned i den trånga gårdöppningen och nu höll stilla utanför hennes rum. Aromasia nickade gladt, reste sig från sitt ododion och öppnade fönstret.

»Aromasia!» utropade den inträdande, en ung man på tjugufem eller närmare tretio år. »Jag medför en glad nyhet.»

Han gjorde fast velocipeden vid fönsterhaken, skakade hand med Aromasia och slog sig därefter utan någon inbjudning ned i en af de bekväma hvilstolarne.

»Har ni någon ny vällukt med er?» sporde den unga flickan med lifligt deltagande.

»Icke denna gång,» svarade den nykomne. »Jag var i dag på morgonen i Göteborg och där hörde jag, att man ämnar välja in er i den skandinaviska riksdagen.»

»Mig!» utropade Aromasia och såg nästan förskräckt ut. Det uttrycket räckte dock blott ett ögonblick. I det nästa hade hon redan återvunnit sin vanliga frimodighet och tillade:

»Nå ja, hvarför icke? Det är nu två år sedan jag vardt myndig. Men min konst skulle kanske lida af riksdagsarbetet?»

»Det tror jag ej,» menade den unge mannen. »Med nutidens lätta samfärdsel kan ni på ett par timmar velocipedera er till vestkusten och hit återvända hvarje dag. Kroppsrörelsen i luften skall göra er godt. Under vägen tänker ni kanske ut något nytt odorat. I Göteborg deltager ni i riksdagsbestyren. Här sysselsätter ni er med eder konst, en förtjänstfull verksamhet för fosterlandet och mänskligheten. Och ni skall likväl hafva rätt mycken ledighet. Det går ej till nu som i forntiden vid våra riksmöten. Ni vet ju, att mekanikens ständigt nya uppfinningar i hög grad förenklat och underlättat det stora riksdagsmaskineriet. Tänk blott på voteringsmaskinerne! Huru ofantligt mycket snabbare och säkrare arbeta de ej i vår tid mot under förra århundraden!»

»Ni har rätt,» inföll Aromasia. »Men det är ju icke afgjordt att jag väljes. Jag har väl medtäflare.»

»Visserligen, och det af båda könen, men man behöfver en ung och framstående konstnär, ty det är just de som bäst förstå sig på de högre finansberäkningarne. Det är själfva Majorna – tänk er, de sköna och ansedda Majorna, detta urgamla rikedomssäte, som önska välja er. Det är en ära för en ung luktist, en heder som ...»

»Ack, kära Apollonides,» afbröt Aromasia det svällande ordflödet. »Ni är skald och låter eder lifliga inbillningskraft förleda er till öfverdrifter.»

»Fröken Aromasia,» svarade den unge mannen. »Det gör mig stolt, att ni anser mig för skald, men i främsta rummet är jag eder vän, eder uppriktige och varmt tillgifne vän. Hvarför får jag icke utbyta vänskapen mot något ännu ljufvare? Hvarför är ni ständigt samma obevekliga, samma ...»

»Se så, lugna er, min vän,» utbrast Aromasia. »Nu faller ni i gamla århundradenas känslosamma slentrian. Kan icke vänskapen vara er nog? Vänskap räcker till för många, men kärleken är en och odelbar.»

»Skänk mig då denna ena och odelbara!» utropade skalden med ett uttryck af stark lidelse.

»Nej, ni vet, att jag redan gifvit bort min kärlek. Han äges af Oxygen.»

Aromasia satte sig åter vid sitt ododion, under det Apollonides med förtviflad blick skådade på husväggen midt emot. Olycklig kärlek yttrade sig på 2300-talet ungefär på samma sätt som fem hundra år förut.

Skalden Apollonides skulle på adertonhundratalet hafva varit en odräglig realist, men fem hundra år senare ansågs han icke blott för en omåttlig idealist, utan också för en ifrig romantiker. Han stod i sjelfva verket på 2200-talets ståndpunkt och drömde sig gerna till baka till ångkraftens poetiska tidehvarf, till de dagar, då människorna ännu voro tvungna att blicka upp till bergen. Han förtviflade om poesiens makt i ett tidehvarf, då man afgudade det beräknande förståndet och han prisade den tid, som kallades den nyare medeltiden, då på adertonhundratalet man ännu hörde talas om underverk, då borddans och spiritism ännu voro i full verksamhet.

»Det var en härlig tid,» brukade han säga. »Hvarför har man nu förlorat förmågan att höra andar knacka?»

Men så vände han åter uppmärksamheten till sin nutid och tog tjänst vid den skandinaviska riksdagen som poet-maskinist vid den stora omröstningsmekaniken. Då riksdagen naturligtvis hade sina sammankomster i Göteborg, hufvudstaden, så delade skalden-maskinisten sin tid mellan nämnde stad och Stockholm, hvilken han af gammal poetisk ovana ansåg vara »intelligensens», såsom det fordom hette, egentliga hemvist i Sverige och inom Skandinavien dela den äran med Köbenhavn. Såsom man finner, hade den unge skalden mycket föråldrade åsigter.

»Tänker ni nu åter på eder gamla ångkrafts-poesi?» frågade Aromasia och vände sig till Apollonides.

»Ack nej, sköna Aromasia,» utropade skalden och talade åter sitt tidehvarfs språk. »Jag tänker på er, vårt århundrades största ododist. Det är *ni* som satt mina hjärnceller i svängning, det är för *er* som hvarje nervfiber i min ryggmärg kommer i rörelse. Liksom ängen suckar efter solstrålarne, då den af vattenångor mättade morgonluften lägrat sig öfver landskapet, så darra mitt luktorgans fina slemhinnor efter dofterna från edert ododion.»

Det var på det sättet en romantiker uttryckte sig under det tjugufjärde århundradet, men Aromasia fann talet allt för öfverdrifvet poetiskt.

»Min vän,» utropade hon, under det hennes fingrar ständigt lekte på tangenterna. »Ni glömmer att vi ej mer lefva i de tider, då smicker var ett medel att inverka på kvinnorna. Om jag gjorde rätt, skulle jag låta Oxygen skicka en regnskur öfver er.»

»Ni är grym, Aromasia! Men jag fruktar icke något sådant. Den lefvande kraften i mitt varma blod skall skingra vattenmolekylerna.»

»Det är det vi få se. För öfrigt kan ni själf icke vara okunnig om, huru ni öfverdrifver. Edert smicker låter som hån. Jag känner allt för väl mina svaga krafter och vet, att de icke kunna uppnå det ideal, till hvilket min näsa sträfvar. En Riechmanns tankedjup kan jag aldrig hinna. Känn blott denna enkla öfvergång från aromatisk tre-doft genom half moll-lukt till slutozodien. Huru mycket ligger icke i detta enkla drag! Kraft, dödsförakt, styrka, hela historien om den elektromotoriska ilvagnens uppfinning, människans storhet, åskans mullrande samt till och med de särskilda delarne af kometbanan år 1980. Men det är också endast en Richard Riechmann som förmår sammansätta något dylikt.»

»Åh, ni är allt för blygsam. Jag känner ju bäst edert eget storartade odorat *Årstiderna?* Har ni kanske icke också på ododion framstält materialismens besegrande af kriticismen och Nikaragua-kanalens fullbordan?»

»Det är blott svaga försök. Men när skall den mästare uppstå som skapar framtidens stora luktdrama? Riechmann har icke ordet i sin makt, fastän han är den störste mästare i lukten. Ack, hvarför är ej ni, min

vän, en doftkonstnär?»

»Derför att jag endast är skald, en klen skald. Men våra ideal skall ni icke söka i framtiden. Låt oss gå till baka till forna tider.»

»Åh, jag ber ... Kanske ni vill tala om en Tegnér, en Oehlenschläger, en ...»

»Nej, icke så långt till baka. Men låt oss tänka på det härliga verket *Den sista fonografen!* Se, det var poesi! Ett sådant stycke med ododion-ackompagnemang står högre än alla nutidens skaldeverk och sannolikt äfven än alla framtida.»

---

III.
En oväderskarl.

En luftdroska höll utanför fönstret. Det var Oxygen som ändtligen anlände. Aromasia ilade emot honom och hälsade honom på det hjärtligaste. Äfven skalden räckte den nykomne sin hand.

Oxygen Warm-Blasius var också en ung man, kanske något äldre än skalden. Han dref ett lönande och högt aktadt yrke, ty han var väderfabrikant och skulle kanske till och med kunna kallas så väl oväderskarl som solskensmänniska. Han förestod en stor verkstad som förfärdigade mycket efterfrågade och flitigt nytjade redskap till att framkalla förändringar i luftkretsen. Detta utfördes genom kemiska och fysikaliska krafter som utvecklade gaser, upphettade och afkylde stora luftmassor, sögo öfre luftlager ned till lägre, pressade upp de senare, bildade moln eller skingrade sådana, alt efter behofvet för tillfället. Oxygen hade då stort anseende och betydliga inkomster, ty endast hans andel i bolaget lemnade några hundra tusen francs i årlig vinst och likväl var detta bolag i det närmaste hvad man på adertonhundratalet brukade kalla en »produktions-association».

Sedan Oxygen hälsat på Aromasia och hennes gäst, skyndade han till ett mikroskop som hade sin plats på ett bord vid fönstret.

»Förträffligt!» utropade han. »Jag lyckönskar dig, kära Aromasia. Sällan har jag sett ett så utmärkt urslem som det här. Det har lyckats särdeles väl.»

»Ja, det är ju rätt vackert,» medgaf Aromasia, lutade sig också öfver mikroskopet och såg rätt intagande ut, då hon tillade: »huru många gånger sitter jag icke här och iakttager cellbildningen.»

Det var ett på 2300-talet brukligt sällskapsnöje samt ett tidsfördrif på lediga stunder att ur oorganiska ämnen draga det så kallade urslemmet, den lägsta organiska bildning. Professor Ärencell hade haft den segerglädjen att kunna iakttaga den första otvifvelaktiga uralstringen, och i stället för att leka med papegojor eller knähundar sysselsatte fruntimmerna sig nu med att under mikroskopet betrakta de ganska nätta urslemstyperna.

»Du kommer senare än vanligt,» fortfor Aromasia, »men du har väl mycket att göra?»

»Ja, fabriken är öfverhopad med beställningar,» svarade Oxygen. »Vädret har varit ovanligt tort en längre tid, och vi hafva all möda att skaffa så mycket regn som våra kunder behöfva. Men vi få ej häller komma med en enda droppe mer än som anses behöfligt för tillfället. Jag tror knapt, att något yrke har så kinkiga kunder som vårt. Det ena luftbudskapet efter det andra hopar sig öfver oss: Hvarför vill ni icke utföra våra order? heter det. Vi ha ju bestält regn redan för ett par dagar sedan, och ännu ha vi icke fått en enda liten skvätt. Nå ja, så utföra vi den beställningen, men i hastigheten pumpa vi på kanske något för ymnigt. – Äro

ni alldeles galna, heter det då, tänka ni dränka oss? Skaffa oss nu genast solsken, och det i rykande rappet. – – Regn! skriker man från ett håll. Solsken! låter det från ett annat. Och alt samman skall genast vara i ordning. Nu är det dock mest regn som är efterfrågadt. Vi ha varit tvungna att öka vårt pris på dropparne, ty tillredningsämnena äro starkt anlitade, och då flere arbetskrafter varit af nöden, måste vi också upptaga flere bolagsmän.»

»Men kan man ej nöja sig med tillfälligt arbetsbiträde?» invände skalden.

»Ni lefver ständigt i länge sedan försvunna tider,» svarade Oxygen. »Det var de forntida arbetsförhållandenas olycka, att man ville hjälpa sig med tillfälliga arbetare, med sådana som man betalade för dag eller i bästa fall, gaf en bestämd årlig lön eller ock lät arbeta på hvad man kallade styck. Men alt detta gick icke. Daglönaren var naturligtvis lat. Hvarför skulle han möda sig mer, då han i hvad fall som hälst ej fick större betalning? Hvarför skulle löntagaren släpa sig fördärfvad? Nej, så litet som möjligt, hette det från deras sida. Och den som arbetade på styck slarfvade naturligtvis för att förr få sin betalning. Det är *endast* andel i vinsten som kan skapa goda, samvetsgranna och skickliga arbetare.»

»Men om ingen vinst uppstår?» lät en ny invändning.

»Då ha vi ju de mångfaldiga vinst-försäkringsbolagen som hålla oss skadeslösa till dess bättre förhållanden inträffa. Hvarför skulle vi i annat fall betala våra årliga afgifter till dem?»

»Oxygen har fullkomligt rätt,» inföll Aromasia, »och om den saken är ju icke något tvifvel mer. Det skall endast vara en så ifrig anhängare af alt föråldradt, som vår vän skalden, hvilken kan komma och tala om arbetslön och tillfälligt arbetsbiträde. Det är redan fyra hundra år sedan detta afgjordes, och om de förskräckliga socialistkrigen på nittonhundratalet icke uträttade annat, gjorde de dock slut på många gamla fördomar inom nationalekonomien. Men nu har jag något annat att tala om. Som ni vet, har jag konsert i afton, en timme efter det dagens hufvudmåltid är slutad, men skola vi ej alla tre intaga måltiden till samman? Tillåta ni mig att vara värdinna? Jag bjuder er på Centralhotelet. Ni komma ju bägge två?»

Oväderskarlen och idealisten tackade och lofvade att infinna sig på utsatt klockslag, hvarpå Aromasia förklarade sig vilja vara ensam för att bereda sig till aftonens konsert. Innan de bägge herrarne togo afsked, yttrade Oxygen:

»Jag har också ett förslag, men som gäller morgondagen. Nu har jag stält i ordning så mycket regn för våra kunder, att jag tror mig kunna nytja min fridag i morgon ....

»Ha ni *alla* sådana fridagar?» afbröt skalden.

»Visst ha vi det,» svarade Oxygen med någon förvåning. *»Vet* ni icke det? Hvarje arbetare, vare sig inom det ena eller det andra yrket, vare sig föreståndare, uppfinnare eller utförare, har ju hvarje tionde dag fri. Det är bestämdt i lag, och ingen kan nekas att nytja sin fridag, men hvar och en har naturligtvis rätt att arbeta äfven på den dagen. I morgon är min ledighetsdag, och då ämnar jag icke arbeta. Jag vet att Aromasia som fri konstnärinna kan göra sig ledig, när henne behagar ....»

»Men är detta rätt?» sporde skalden.

»Rätt eller icke, så är det ett sakförhållande,» svarade väderlekstillverkaren, »och vi vilja ej nu komma in på den sociala frågan. Äfven ni, min vän, kan sannolikt taga er en fridag när som hälst, hvilket visserligen ej häller är rätt, men som kan falla sig lägligt i morgon, i fall ni då vill deltaga i en utflygt med oss.»

»En utflygt!» utropade Aromasia. »Hvart då?»

»Jag hade tänkt, att vi skulle fara till Nordamerika. Vi få tort väder ännu i flera dagar på hela norra halfklotet, och det vore just lagom att hälsa på vid Niagara!»

»Ack ja!» utropade Aromasia och klappade händerna af glädje. »Till Niagara och se stället, där det märkvärdiga vattenfallet fordom brusade. Men skola vi icke taga tant Vera med oss?»

»Det skulle jag visst vilja,» förklarade Oxygen, »men jag fruktar, att gumman icke förmår göra den tämligen långa luftresan.»

»Du har kanske rätt,» medgaf Aromasia, »men det är skada. Tant Vera är ett mycket snält gammalt fruntimmer.»

»I forna dagar gjorde sådana gamla fruar ännu längre resor i luften, påstås det, och det till och med endast på kvast,» skämtade skalden.

»Det är ett dåligt skämt,» menade Aromasia, »och förskrifver sig från den tiden, då man icke hade aktning för kvinnorna och minst för de gamla af vårt kön.»

»Nu ärar man den gamla kvinnan,» inföll Oxygen, »lika mycket som den ålderstigne mannen, liksom man ej häller håller ungdomen till baka. Det är vår tids vana.»

»Och dess utom,» tillade Aromasia, »har tant Vera uträttat ganska mycket i yngre dagar. Hon var verksam delägare i sin mans grosshandelsrörelse, och efter hans död förestod hon själf kontoret i många år. Det var ingen dag som man ej fann henne vid pulpeten och ingen afton som hon ej samlade omkring sig alla de yngre delägarne af bägge könen, då man sysselsatte sig med föreläsningar, samtal, lekar, någon gång en liten dans och andra nöjen. Hvar och en var medlem af familjen. Det var ingen som behöfde söka tidsfördrif utom hus, om också sådana naturligtvis stundom anlitades, i synnerhet skådespel, konserter och offentliga föredrag.»

»Jag skänker den goda frun min fullkomliga aktning,» förklarade skalden, »men icke skulle hon hafva passat för en sonnett för några hundra år sedan.»

Man tog afsked och lofvade att träffas på Centralhotelet.

---

## IV.
## På Centralhotelet.

»Hvar vill frun intaga sin måltid? På nedra botten, i någon af de stora salarne en, två, tre eller flera trappor upp? Vi ha matsalar ända upp i elfte våningen. Enskilda rum finnas också, till och med i fjortonde våningen. Var så god och bestäm sig. Om en minut går första hissen upp ... Se så, mina herrar och damer ... Här ha vi andra hissen med åttkantiga salonger som rymma femtio personer i hvarje hisshus. Nu kommer tredje hissen ... Var så god!»

Det var en af Centralhotelets tjänstemän, en hissmajor, som ordnade uppfärderne till middagsätningen. Centralhotelet låg i den gamle Humlegården eller rättare i det kvarter, där denne forntida park varit belägen, och ungefär på den plats, där man för fem hundra år sedan uppförde en liten byggnad för det kungliga biblioteket, som statens tämligen obetydliga boksamling kallades under kungadömets tid.

Oupphörligt anlände nya gäster, de fläste på luftvelocipeder, luftdroskor och andra luftfordon. Det var endast ett ringa antal, några få hundra kanske, som läto hissa sig upp från bottenvåningen. De öfriga foro raka vägen in i någon af de högre våningarne, där på flera sidor funnos rymliga velocipedstall, i hvilka

fordonen mottogos, inskrefvos och vaktades af de s. k. *arenandrarne*, ett namn af okändt ursprung, men som en fornforskare trodde sig hafva upptäckt vara en öfverlefva från adertonhundratalet.

Då man trädde in i någon af de stora matsalarne, fann man där ett rörligt lif. Omkring de vidlyftiga skänkar hvilka sträckte sig längs väggarne trängdes de gäster som ej hade tid att sätta sig ned till en ordentlig måltid, utan endast i största hast sväljde några af de universal-kraft-extrakt-piller af den ena eller den andra rätten hvilka altid funnos färdiga och gåfvo tillfälle att på några sekunder förtära hvad i närande egenskaper åt minstone i det närmaste motsvarade flera vanliga rätter.

De gäster som icke behöfde på det sättet spara på sin tid sutto vid stora och små bord rikt smyckade med konstverk af de många, under de senaste århundradena upptäckta metallerna. Vid hvarje bord fans ett visst antal knappar, liknande de gamla som i forna dagar nytjades till s. k. elektriska ringledningar, och på hvarje sådan knapp lästes namnet på en rätt. Det var den tidens matsedlar. Man tryckte på en knapp, och genast kom den önskade rätten upp ur golfvet och sköts fram på bordet. Några uppassare eller uppasserskor syntes icke till, men för hvarje på det sättet framkommen rätt telegraferades ögonblickligt till en af kassa-pulpeterne vid ingångarne, där en maskin genast antecknade rätten jämte numret på den gäst som bestält honom, och vid utgången måste det numrets innehafvare göra upp sin räkning, innan han aflägsnade sig.

Centralhotelet var, liksom alla andra värdshus i Stockholm, rikligt försedt med mat- och dryckesvaror från alla delar af jorden. Man kunde få känguru-stek, tapir-skinka, påfågelsbröst och andra kötträtter från vidt aflägsna trakter, alt i färskt tillstånd. Djuret var kanske dagen förut dödadt genom något af de nyaste slagt- och jagtmaskinerierne samt afsändt med första luftlägenhet.

På frukter var också stort öfverflöd. Bredvid de skönaste spanska och ungarska drufvor fann man svenska smultron, det vill säga odlade, ty de vilda hade försvunnit på samma gång som de svenska skogarne. Där funnos också söta och saftiga apelsiner, för några timmar sedan plockade på Sicilien, och köttiga acaju-nötter från Brasilien samt från Nikobarerne färsk kokosmjölk i små kristallskålar.

Vinet kom raka vägen från alstringsorten, men man drack nästan endast franska sorter, något rheinvin samt litet ungarskt. De portugisiska och spanska vinerne hade alldeles kommit ur bruk, hvilket orsakat flera hamburgska vinfabrikers undergång. Det svenska bränvinet, som för fyra och fem hundra år sedan höll på att öfversvämma landet, hade mellan 2200 och 2300 helt och hållet utsinat. I senare delen af 2300-talet läste man likväl ännu i gamla häfdeböcker om den tid, då spiritismen och spirituosismen delade herraväldet öfver Sverige och bägge dyrkade det absolut rena. Den absolut renaste anden lär hafva varit en på adertonhundratalet mycket ryktbar profet på Rejmersholm, men med hans uppträdande är så mycket underbart förenadt, att det torde kunna dragas i tvifvel, huru vida han någonsin funnits till. Många ansågo honom för en myth, liksom mycket annat från det nittonde århundradet. Åt minstone kunde man fem hundra år efter den tid, då han skulle hafva lefvat, icke gärna tro på alla de underverk som tillskrefvos honom, när han, såsom det föregafs, räddade Sverige från den svåra farsoten *alcoholismus chronicus.*

Nu var det, som sagdt, för länge sedan slut med bränvinet, och naturligtvis också med det gamla bränvinsbordet, en högst märklig samhällsinrättning som varade i flere hundra år och utöfvade ett stort inflytande. Enligt hvad man af gamla böcker finner, stod alltid i hvarje offentlig matsal ett storartadt bord, öfverlastadt med åtskilliga viktualier, nästan endast salt mat, och däribland sill i en mängd olika uppenbarelser. Midt uti denna samling af hökarevaror tronade en ofantlig vas, försedd med många kranar, och ur dessa, hvilka oupphörligt kringvredos af gästerne, strömmade bränvin af olika slag. Det var den aldrig sinande bränvinsfloden. Vasens storlek slog alla främlingar med häpnad, men de glas, i hvilka »lifsvattnet», så kallades också den starka drycken, strömade ur vasen, voro i förhållande därefter, enligt hvad de gamla krönikorna förtälja, och ur dessa jätteglas togo middagsgästerne sig först en till brädden fyld s. k. »sup», hvar på de tuggade något salt mat på bröd med smör, samt snart åter en ny sup, den s. k.

»halfvan», vanligtvis lika stor som helan och således hånande hvad matematiken trott sig kunna yttra om det hela och dess delar. Därpå följde åter en tugga saltmat och kanske ett stort glas öl samt till och med ej sällan en tredje upplaga af bränvin, den s. k. ”tersen”. Först därefter ansåg man sig behörigt förberedd att börja måltiden. Det fans dock folk på 2300-talet som trodde, att de gamla krönikorna talade osanning, samt att hela berättelsen om bränvinsbordet kunde, lika väl som sägnen om den absolut rene anden på Rejmersholm, förvisas till mythens område.

I Centralhotelet fann man personer från alla trakter på jorden. Där såg man medlemmar af den stora slaviska republiken, ända ned från det forna Konstantinopel och från det inre af Asien, liksom ett stort antal medborgare från de tyska småstaterne hvilka fortforo att bekriga hvar andra alt från den tid, då det stora, »eniga» Tyskland självt sprängt sönder sig för att genom sitt riksföredöme visa alla enskilda, huru man borde lösgöra sig från tillvarons elände. I matsalarne syntes också handelsresande från Centralafrika, lustfarare från Söderhafsöarne, flera af Grönlands förnämsta slägter, hvilka tillbragte en stor del af sin tid på resor i Europa och Afrika. Äfven kineser och smäländingar, skåningar och japanare trängdes med hvar andra kring de långa skänkarne och sväljde i största hast några universal-kraft- extrakt-piller för att sedan åter fortsätta resan.

Borden på golfvet voro upptagna mest af inhemska familjer. I senare hälften af 2300-talet åt man i allmänhet icke hemma. Det var endast den rikaste delen af befolkningen hvilken kunde hafva hushåll. Alla öfriga funno det ofantligt mycket billigare och bekvämare att äta på värdshus. Alstringen af näringsmedel hade icke kunnat hålla jämna steg med folkökningen, och prisstegringen på råämnena motvägdes endast däraf, att matens tillredning genom värdshusens storartade köksföreningar, biträdda af vetenskapens alla hjälpmedel, kunde göras ofantligt mycket billigare än i forntiden.

Hvad som mycket sparade kostnaderne i dessa offentliga matanstalter var att endast ett högst ringa antal tjänstfolk eller som de nu mer kallades medarbetare användes. Nästan alt utfördes med maskin, och det var endast för maskinernas skötande som någon obetydlig människokraft togs i anspråk. Köksingeniörernes och kemisternes antal kunde dock icke inskränkas. Dessa motsvarade hvad man i forntiden kallade köksmästare, men voro alla akademiskt bildade män och kvinnor. De hade öfverinseendet öfver all matlagning och svarade för att endast hälsosamma och fullt närande rätter framsattes för gästerna.

Kokkonsten hade, tack vare vetenskapens kraftiga ingripande, gjort högst betydliga framsteg under de senare århundradena, men lagstiftningen hade äfven, kanske till stor del i följd af kvinnornas deltagande däruti, gjort sitt för att undanrödja alla de skadliga eller onödiga rätter som åstadkommo så många sjukdomar i gamla dagar. Staten hade nödgats öfvergifva sin likgiltighet för medborgarnes hälsa, och sundhetspolisen anstälde ett fullkomligt utrotningskrig mot alla rätter och drycker hvilka af vetenskapen förklarats svårsmälta, hetsiga eller på annat sätt otjänliga för näringsberedningen, likasom mot sådana som icke innehålla tillräckligt muskelbildande näringsmedel.

De stora köken – några små funnos knapt kvar – voro mer laboratorier för näringsmedlens kraftiga och smakliga tillredning än kokinrättningar i forntidens art. Man tillät ej längre okunniga och vårdslösa kvinnor på må få tillreda rätter, om hvilkas ägenskaper hvarken de tillredande eller de ätande hade någon riktig kunskap, utan matlagningen var satt i system och utbildad till vetenskap hvilken icke fick offentligt idkas af någon som ej aflagt godkända lärdomsprof i kemi och hälsolära samt genomgått praktisk kurs i sjelfva tillredningskonsten.

»Hvad ha vi icke vunnit genom vetenskapens inflytande på köket!» utropade Aromasia, i det hon förde sina gäster till ett bord i en af Centralhotelets stora salar.

»Men poesien!» invände skalden. »Hvart har poesien tagit vägen?»

»Ni kan då aldrig glömma eder gamla järnvägspoesi,» anmärkte Aromasia leende och började läsa på matknapparne.

»Ack, hvar är nu hemmets poesi?» fortfor forntidsmannen. »Förr samlade husfadren de sina omkring sig vid familjens eget middagsbord. Nu far hela familjen till ett värdshus och slår sig ned i ett för främlingar från olika håll gemensamt rum, där man offentligt intager sin måltid. Kan detta kallas familjetrefnad? Vet ni hvad man i forna dagar menade med huslig sällhet?»

»Jo,» inföll tant Vera som Aromasia också bjudit på middag, »med huslig sällhet menades, att husmodern skulle åtaga sig alla bestyr samt kanske själf stå vid köksspiseln, så vidt hon ville vara säker på att icke matlagningen fördärfvades. Hon skulle vara mannens och ofta hela familjens tjänarinna. Alla husliga omsorger, alla bekymmer hvilade på henne. Det var forntidens husliga sällhet.»

»Det är en alt för prosaisk uppfattning», menade skalden. »Kvinnan var hemmets gode ande och dess alltid vakande skyddsängel. Så var det i den gamla, goda tiden, men nu ...»

»Skulle vi vara sämre än våra förfäder?» utropade Aromasia. »Det fans ju en tid, det var i slutet af adertonhundratalet, då filosofien yrkade på en allmän verldsförstörelse. Det var väl icke för att främja den husliga sällheten? Då var man trött på lifvet och frågade alldeles icke efter hvad ni kallar hemmets poesi.»

»Ja,» tillade Oxygen, »det var en tid, då man ansåg för människans högsta mål att upphäfva naturen, att återföra atomerna till deras ursprungliga hvila och till det intet som från början var, med ett ord att återvända till *varats nollpunkt*; men detta är nu mer en öfvervunnen ståndpunkt. Nu söka vi att förlänga tillvaron så mycket tänkas kan eller mer än för närvarande kan tänkas. Därmed ha vi likväl icke hunnit långt. Jag har dock hört berättas, att en medlem af den siberiska vetenskapsakademien, såsom den nordmongoliska vetenskapliga föreningen med ett gammalt namn ännu kallas, skall hafva uppfunnit ett medel att först mumifiera människolif och sedan, efter lång tids förlopp, åter göra dem lefvande. Denna uppfinning skulle utan tvifvel föra oss ett steg närmare målet. Jag tror mig till och med hafva reda på åt minstone en del af detta medel.»

»Hvilka galenskaper!» utropade skalden. »Det kan ej finnas något annat som gör lefvande än det höga ideal, hvilket var våra förfäders sträfvan för fyra och fem hundra år sedan. Det idealet har nutiden olyckligtvis förlorat, och därför äro alla uppfinningar och alla kunskaper vanmäktiga mot den själfviska uppehållsdriften under den genom århundraden fortsatta kampen för tillvaron.»

»Århundraden?» invände tant Vera. »Säg årtusen. Den kampen har alltid funnits och kommer att alltid finnas. Det är han som utgör själfva kärnan i det mänskliga framåtskridandet.»

»Förskräckligt!» skrek skalden och tog sig ett nytt stycke påfågel. »Ja, ja, tiden är ond.»

»Vet ni hvad jag tror?» inföll Oxygen. »Jo, att vår vän skalden undergått den behandling som den nyss nämda uppfinningen söker införa. Han mumifierades visst för fyra eller fem hundra år sedan och har nu åter väckts till lif, så vidt han ens lefver. Jag skulle nästan tro, att han ännu är en sådan där flera hundra år gammal mumie.»

Fruntimmerna och Oxygen skrattade på skaldens bekostnad. Apollonides vardt ännu allvarsammare. Det smärtade honom att Aromasia, som han så högt älskade, skulle kunna göra sig lustig öfver en skalds åsigter, och det harmade honom djupt, att den hånfulle framtidsmaterialisten Oxygen skulle hafva större inflytande öfver Aromasia än han själf, det höga forntidsidealets svärmiske dyrkare. Han vardt bitter i sitt tal och tillät sig sårande anmärkningar. Det fordrades de båda fruntimmernas hela fina takt och kvinliga älskvärdhet för att de bägge herrarne icke skulle göra ett obehagligt slut på den i början så glade middagen.

Aromasia sökte vända samtalet åt annat håll, men det var svårt att komma från forntiden, när Apollonides var med i sällskapet.

»Jag undrar, om det är sant hvad gamla böcker förtälja,» sade hon, »det man i forna tider skall hafva tjänats af mänskliga uppassare.»

»Det är visst sant,» förklarade skalden, »och det var en förträfflig inrättning. Man kunde tala med sin uppassning, fråga och få svar.»

»Hvad till skulle sådant gagna?» utropade Oxygen. »Hvarför har man mekaniken, om ej för att skaffa sig hvad man behöfver utan att göra sig besvär med frågor och svar?»

»Och hvilken ersättning fingo dessa mänskliga uppassare för sin möda?» sporde Aromasia. »Var det värdshusbolaget som ersatte dem?»

»Visst icke,» skyndade skalden sig att svara. »De lönades helt och hållet af gästerne, en förträfflig ekonomisk anordning. I början fingo de blott en ganska obetydlig ersättning, hvilken kallades drickspengar, men småningom ökades fordringarne, så att de upptogo en af dem själfva stadgad skatt på hvarje rätt som de framsatte. Ville gästen icke betala skatten, och den var onekligen något dryg på slutet, så sattes han i cell, der han fick stanna ända till dess han bekvämade sig att erlägga utskylderna. Se, det var ordning, det.»

»Ja, jag har också läst ett och annat om den ordningen,» förklarade Oxygen, »och vet, det hon gick så långt, att slutligen måste gästerne passa upp herrar uppassare och likväl betala den under namn af drickspengar en gång för alla stadgade, men ständigt ökade skatten, hvilken de arme, uthungrade gästerne i knäböjande ställning öfverlemnade till de fete, vid borden ständigt kvarsittande drickpennings-mottagarne.»

»Tyst! Hvad är det för buller vid den norra skänkraden?» frågade tant Vera och visade på en folkskockning framför en universal-kraft-extrakt-piller-försäljning.

»Åh, det är bara några tyskar som slåss,» upplyste Oxygen hvilken stått upp och tagit uppträdet närmare i betraktande. »Det är en sachsare som råkat i gräl med en bayrare, men så kom en hasenhaidnare eller som han fordom skulle hafva kallats berlinare och ville roffa till sig både sachsarens och bayrarens kraftpiller .... Men der ha vi Centralhotel-polisen, och nu springa slagskämparne efter sina velocipeder.»

»Vi måste också söka upp våra,» sade Aromasia. »Konserttiden är snart inne.» Hon reste sig och gjorde upp sin räkning hvilken gick till 975 francs. Man hade den dagen ätit en ganska enkel måltid. Ofta steg kostnaden för en middag i Centralhotelet till 1500 och 2000 fr. för tre eller fyra personer.

---

## V.
## Konserten.

Det var långt lidet på aftonen. Luften var fyld af kringsvärmande eldflugor, kunde en forntidsmänniska hafva trott, men de lysande punkterna utgjordes endast af luftfordonens utstrålningar, motsvarande den gamla tidens vagnslyktor. Dessa utstrålningar åstadkommos genom en några år före tidpunkten för denna berättelse upptäckt ny naturkraft, hvilken genast togs i industriens tjänst och bland annat användes till gatulysning, men i synnerhet till att upplysa de fordon hvilka rörde sig öfver husen och de offentliga stadsvägarne. Det elektriska ljuset, hvarmed man upplyste städerna i slutet af det nittonde och början af det tjugonde århundradet, förhöll sig till det nyare lysmedlet ungefär som ett af forntidens s. k. talgljus till just detta elektriska ljus, och det senare efterföljdes af flera olika lysämnen i ständigt stigande ljuskraft, till dess den nyaste upptäckten kom med sitt alla andra konstljus öfverväldigande sken, men äfven detta väntade att

en gång finna sin besegrare och efterträdare.

Eldflugorna svärmade i täta flockar och i många lager öfver hvar andra, utbredande sig åt alla håll, åter samlande sig och å nyo spridande sig hit och dit i luften öfver den stora staden. Man hemtade frisk luft efter dagens arbete, for på besök, till skådespelshusen, till de offentliga uppläsningarne och de många föredragen, till nöjen af tusen slag. Ett stort antal styrde till den af stadens konsertsalonger som låg vid en af de inre boulevarderne, ungefär där den gamla Tjärhofsgatan fordom strukit fram.

Det var en tämligen liten byggnad, föga större än det forna kungliga slottet, men rund och täckt med glas eller det slags porslin som efterträdt glaset och var vida genomskinligare än detta. Öfver taket sväfvade en ofantlig sol af det nya lysämnet hvilken med sitt klara sken trängde in i den store konsertsalen och upplyste denne liksom midt på dagen, men utan att skada ögonen.

Under det musiken ännu utöfvade sitt herravälde öfver människorna hade man i Stockholm bygt den ena konsertsalen efter den andra, alt större och större. Den wagnerska musiken stegrade ständigt sina anspråk på stora rum, ända till dess hela det gamla Ladugårdsgärdet slutligen funnits otillräckligt; men då detta alt mer bebygdes och då människornas örhinnor länge sedan voro spräckta, ref man ned de stora konsertsalarne eller använde dem till andra ändamål. När luktklaveret hunnit sin fulländning, kunde man ej hafva så stora konsertrum. Man nöjde sig då med byggnader af mindre omfång, endast något större än det gamla slottet, och vida enklare än de forna musikhusen.

I de sist nämda hade man nödgats inrymma ej blott matsalar och kaféer, utan äfven hela gästhus. Musikstyckena hade ofta upptagit flere dagar, och under mellanakterna gick man till en väl behöflig hvila i gästrummen, sedan man styrkt sig med en kraftig måltid. I dessa gästhus funnos också sjuksalar, där skicklige läkare behandlade de åhörare som tagit skada af de oupphörliga gäspningarne. I ett par af musikhusen hade man till och med begrafningsplatser för dem som musicerats i ihjäl af basunstötarne och den stora ång-orgeln.

Sådant var icke nödvändigt i de konserthus eller de odoratorier, där luktkonserterna utfördes. I desse hade man blott förfriskningsrum och badkabinett, under det större delen af huset upptogs af själfve konsertsalen, såsom dessa rum ännu af gammal vana kallades, och hvilken vanligtvis rymde blott omkring tio tusen personer. Den sal, i hvilken Aromasia brukade gifva sina konserter, var ej ens så stor. Ehuru hon själf uppfunnit ett maskineri som så dämpade och fördelade vällukterne, att de kändes lika starka öfver hela rummet, önskade hon likväl ej större antal kännare på en gång närvarande än sju eller åtta tusen. Mången fann detta alt för inskränkt, men konstnärinnan stödde sig på sina egna, högst fullständiga uträkningar och hade sannolikt däraf fördelar som ej af alla kunde uppfattas. Den sköna Aromasia var stark i uträkningarne.

De konsertbesökande började samlas. Genom en ganska enkel mekanism befriades de i försalarne från sina ytterplagg hvilka voro af ett så tunt och mjukt tyg, att de utan svårighet hoprullades och, sedan de försetts med sina nummer, genom maskineriet inskötos i de många små lådorna som af sig själfva utdrogos och åter försvunno i väggarne. Samma maskineri räckte fram motsvarande nummer som också tjänade att anvisa platserna i konsertsalen. Efter konsertens slut kunde man utan ringaste svårighet uppsöka den låda, i hvilken hvar och en hade sina ytterplagg och som endast genom det nyss nämda numrets tryckning på en metallknapp åter sprang fram ur sitt gömsle. Fordonen aflemnades och återhemtades på samma sätt.

»Fröken Doftman-Ozodes bjuder oss i afton på en alldeles ny sammansättning,» sade fru Skarpman-Stormfågel till sin granne fröken Rosendoft.

»Är det någon diplomatisk-politisk skapelse eller få vi känna något som skildrar mekanikens nyaste uppfinningar?» frågade den lilla näpna fröken, under det hon behagligt utsträckte sig i sin bekväma hvilsoffa.

Alla platser i salen hade sådana soffor. Alla voro lika bekväma och af samma värde. Priset var blott tre hundra francs stycket. Men de voro alla upptagna.

»Nej, vår kära Ozodes lär hafva låtit öfvertala sig att gifva oss en föreställning om hvad man i forna dagar kallade naturpoesi.»

»Så löjligt!»

»Visserligen, men också ganska intressant, förmodar jag. Vi skola hoppas, att vi få känna något nervretande. Jag har riktigt behof af sådant. Och dess utom kan det ju vara ganska lärorikt att påminnas om forntiden, om icke för annat, så för att känna vår tids öfverlägsenhet.»

»Ah, se där är öfverintendenten Saksander. Det är han som förestår det nya fruntimmers-skrädderi-aktiebolaget, en ganska hygglig karl och mycket bildad.»

En ung man, så där mellan tretio och sextio år, klädd efter det nyaste bruket i broderad säckväf, nalkades de bägge fruntimmerna.

»God afton öfverintendent!» ropade fröken Rosendoft och räckte bägge händerna åt den unge mannen.

Denne nickade vänligt och lemnade damerna ett par små, rosenfärgade och välluktande kort.

»Här är aftonens program. Det utdelas just nu genom distributions-mekanismen,» sade hr Saksander.

»Årstiderna!» utropade fru Skarpman-Stormfågel. »Det var just hvad jag också hört omtalas som den nya sammansättningen.»

»Så löjligt!» sade fröken Rosendoft ännu en gång.

Den unga fröken var af en gammal slägt, af dem som fordom kallades adliga, men hon var ock ett barn af sin tid och ville hällre lukta något af mekanik eller politik.

»Det doftar vårblommor,» sade fru Skarpman-Stormfågel och förde det lilla kortet till sin näsa.

Programmen hade vid sådana tillfällen en doft som lät ana hvad konserten skulle komma att innehålla.

»Det sägs, att Ozodes öfvertalats att låta oss känna något mycket gammalt,» sade fröken Rosendoft. »Jag hade icke trott, att en kvinna i våra dagar kunde öfvertalas till något.»

»Eder anmärkning är riktig,» yttrade öfverintendenten. »Det är också något besynnerligt i den här saken. Efter hvad jag hört, skall det vara en underlig forntidsskald som inverkat på konstnärinnan.»

»Ah, hvad säger ni?» utropade fröken Rosendoft och reste sig till hälften från sin bekväma plats. Det låg ett uttryck i hennes ögon som skulle gifvit en forntida författare anledning att skrifva något om den försmådda kärlekens kval.

»Jag säger blott hvad jag hört,» tillade öfverintendenten mycket försigtigt.

»Så-å! Lilla Ozodes står i förbindelse med en skald!» utropade fru Skarpman. »Hon skulle likväl gifta sig med en oväderskarl, efter hvad jag tror mig veta, och profåret lär snart vara till ända.»

»Ja visst,» inföll den lilla fröken. »Han heter Oxygen, det vet jag, och lär göra alldeles utmärkta regnbyar. Det kan bestämdt icke vara långt kvar af profåret. Åh, det är illa gjordt af Ozodes. Det är något som den hederliga oväderskarlen borde få veta, eller hvad, fru Skarpman?»

De bägge damerna började hviska mycket ifrigt med hvar andra. Fru Skarpman-Stormfågel log, men det var hvad som i forntidens romaner kallades ett »olycksbådande leende». På 2300-talet använde man icke sådana uttryck, men det kan nog hända, att sjelfva saken fans.

»Känner ni fröken Rosendoft,» frågade en äldre man i damernas granskap och vände sig till ett fruntimmer på sin ena sida.

»Åh ja! något, skulle jag tro,» svarade den tillfrågade.

»Är det sant, att hon tycker om den där författaren, som skrifvit *Det sista lokomotivet?»*

»Det tror jag visst är sant, men hennes kärlek lär icke vara besvarad. Skalden älskar en annan, efter hvad jag hört, och kan icke förlika sig med lilla Rosendofts nutidsåsigter.»

»Jag har låtit mig berättas ...»

»Tyst! Där är Ozodes. Hvad hon är vacker!»

Ett bifallssorl gick genom salen. Ett stort antal herrar skyndade fram till konsertgifverskan och öfverlemnade till henne tjocka pappersbundtar. Det var den tidens sätt att uttrycka sin förtjusning. Handklappningar hade länge sedan kommit ur bruk. Blommor ansåg man också otjänliga. Af lager fans ej mer ett enda blad. Alla lagerträd hade så utplundrats under de närmast föregående århundradena, att de helt och hållet gått ut. Man hade slutligen användt stammarne och grenarne för att bränna rökoffer åt unga debutanter. Nu gaf man pappersbundtar, idel aktier, obligationer och öfriga värdepapper.

Men till de närvarandes stora öfverraskning och förvåning trädde en man fram till Aromasia och öfverlemnade henne några blommor. Hon log vänligt mot honom, kanske till och med vänligare än till alla pappersherrarne, samt räckte honom äfven sin hand. Kännarne sågo på hvar andra, ryckte på skuldrorna och skakade på sina hufvud.

»Nej, se!» utropade fru Skarpman-Stormfågel. »Det var visst den tokige poeten. Hvilken skandal!»

Fröken Rosendoft var helt blek. Hon sade ingenting, men hennes ögon »sprutade lågor», såsom forntidsförfattarne uttryckte sig.

Det fans en annan person i salen hvilken, om icke med eldsprutande, dock ganska mörka blickar betraktade det där blomöfverlemnandet och Aromasias leende tacksamhetsuttryck till öfverlemnaren. Den personen var Oxygen.

»Hvad vill den token?» mumlade han. »Och hvarför har Aromasia tagit ett sådant namn som *Årstiderna* på sin nya sammansättning? Det luktar af gammaldags romantik. Jag har ej häller på förhand fått veta något därom. Hm!»

Aromasia hade emellertid satt sig vid sitt ododion. De luktkonstnärer som biträdde henne intogo också sina platser, hvar och en vid ett mindre ododion. Det var fullständig konsert – stor orkester, skulle man fordom hafva sagt. Ododionsinsatserne voro redan förut införda i instrumenterna. De tillverkades alltid på det stora central-laboratoriet vid den forna Nybrohamnen, på samma plats där en kunglig musikalisk akademi haft sitt hus för några hundra år sedan, men tillverkningen skedde efter Aromasias egna föreskrifter.

Allas näsborrar vidgade sig, men samtalen fortforo lika obehindradt. Det var en af fördelarne vid dessa luktkonserter, att man ej behöfde iakttaga någon tystnad. Luktsinnets verksamhet hämmades ej af det sorl som gick genom salen under hela konserten. Många hade förvånat sig öfver det ämne som konstnärinnan

valt och med ett visst misstroende börjat vädra de första satserna, men misstroendet byttes snart i förtroende för konstnärinnans smak och stora förmåga och öfvergick sedan till förtjusning öfver hennes snille.

Först kände man doften af spädt gräs och vårens förstlingar bland blommorna, ljufva, aningsfulla luktackorder som fylde sinnet med friska tankar och nytt lif, som tycktes bryta med alt gammalt och föråldradt och visa på en glad framtid. Det var oskuldens, aningens och hoppets årstid. Därpå fördes man genom några lyckade luktöfvergångar in i sommarens rikaste öfverflöd. Konstnärinnan framlockade ur sitt klaver doften af nyslaget gräs, af smultron och de blommor som företrädesvis tillhöra den årstiden. Man njöt af dessa dofter och kände, huru sommarkraft och sommarglädje genomströmmade ens hela varelse.

»Ack, det är skönt, det är härligt, det är ljuflig sommar!» utropade många i salen, och flera skyndade fram till konstnärinnan för att lemna henne ännu flera värdepapper.

Men så kommo dofter som kändes något kvalmiga.

»Vi äro i rötmånaden!» pustade man i salen, torkade svettdropparne från pannan och längtade efter svalka.

»Hett, men snillrikt!» förklarade fru Skarpman-Stormfågel.

»Aldeles för kvaft!» ropade fröken Rosendoft. »Jag tror, att jag går min väg.»

Men de kraftiga sommardofterna dogo småningom bort; andra, mindre uttrycksfulla, kanske ej häller aldeles så välluktande, trädde i de förras ställe. Det var något visset och svårmodigt som åstadkom dystra hösttankar, men snart kände man en stark vindoft och lukten af åtskilliga frukter hvilket motvägde den förra lukten, dock för att endast öfvergå till en stark lukt af alkohol hvilken följdes af alt underligare dofter och slöt med fullständig graflukt som framkallade rysning och bäfvan.

Fruntimmerna satte sina näsdukar för munnen, och herrarne ryckte på näsorna under vidrigt ansigtsspel.

»Det är afskyvärdt,» förklarade fröken Rosendoft.

»Åh, det är snillrikt,» sade öfverintendenten. »Jag tänker på en storartad beställning af begrafningskläder eller åt minstone på några tusen vinterrockar.»

Men det mästerliga odoratet slöt med några tröstande doftackorder, i hvilka man återfann några af de första vårsatserne, mycket svaga, det är sant, och ganska obestämda, men som dock framlockade ett nöjdare uttryck på de närvarandes ansigten.

Konserten var dermed afslutad. Inga andra nummer förekommo den aftonen. Luktarne gåfvo sitt bifall till känna genom att till konstnärinnan öfverlemna ännu några hundra aktier i de bästa handels-, slöjd- och bankföretag.

»Hvilket fjäsk!» sade fröken Rosendoft.

»Se, där ha vi den tokige poeten igen!» ropade fru Skarpman-Stormfågel.

»Ytterligare skandal,» förklarade fröken.

»Ja, i sedlighetens intresse böra vi utföra vår öfverenskommelse,» sade frun.

»Och det genast,» tillade fröken.

---

VI.
Ett aftonsällskap.

Dagen efter konserten var ett sällskap samladt hos tant Vera. Det var på den timme som motsvarade forntidens mellan klockan elfva och tolf på aftonen, den vanliga samlingstiden. Man roade sig med lekar, omväxlande med läsning och korta föredrag. De senare hade en omtänksam värd eller värdinna färdiga på förhand, samlade på olika håll och förvarade i bleckdosor, ur hvilka orden vefvades med en mycket enkel mekanism, en förbättring af forntidens fonografer.

»Mina vänner, vilja ni höra dagens öfverläggning i folkförsamlingen?» frågade värdinnan. »Jag har just nu fått det med luftpump sammanpressade utdraget af alla talen. Min särskilda skaffare i Göteborg skickar mig ett dylikt hvarje afton.»

Hvar och en som ville följa med dagens tilldragelser på andra orter höll sig särskilde skaffare eller hvad fordom kallades »specielle korrespondenter» på de förnämsta platserne öfver hela jorden.

Sällskapet gaf sitt bifall till känna, och värdinnan började själf vefva fram de sammanpressade utdragen ur riksdagstalen hvilka utkommo med talarnes egna röster, men satta i den logiska form som de ej alltid hade i folkförsamlingen, i synnerhet när de, hvilket någon gång ännu brukades, framfördes muntligt utan hjälp af talmekaniken, en ny och särdeles användbar uppfinning.

De närvarande lyssnade med stor uppmärksamhet på dessa »koncentrerade extrakter» och gjorde öfver dem sina anmärkningar, uttalade sitt bifall eller ogillande.

»Hvem är den där med den hesa rösten? Det låter som en papegoja med snufva,» frågade en af gästerne.

»Det är en af återgångsflocken,» svarade en annan, »en som yrkar, att folkförsamlingen åter måtte delas i två kamrar, liksom i gamla tider, samt att talmekaniken skall afskaffas.»

»Hvilka länge sedan föråldrade åsigter!» utropade flera bland sällskapet. »Enkammarsystemet har ju redan i lång tid visat sitt goda inflytande på ärendenas skyndsamma behandling, och det är väl i alla fall hufvudsaken.»

»Otvifvelaktigt! Talmekaniken bidrager äfven därtill,» förklarade andra. »Kanske att återgångsflocken också vill afskaffa de nya voteringsmaskinerna.»

»Jo, det fattades blott det för att kasta oss till baka några hundra år, då riksdagsmekaniken ännu låg i sin linda.»

»Tst! Det är Vasslén som talar, den store ostberedningsdirektören från Norrland, en af framstegsflockens förnämsta ledare, han som uppfunnit konsten att tillreda osten redan i komagen, en af de mest tidssparande uppfinningar.»

»Det talet är icke något utdrag,» förklarade värdinnan, hvilken fortfor att vefva, »utan ett fullständigt återgifvande af talarens ord, med andhemtningar, hostningar, snytningar och alla andra oratoriska prydnader.»

»Makalöst! Ingen talar som Vasslén.»

»Jo, fru Milde-Strängsell,» erinrade någon. »Få vi icke höra henne?»

»Hon har icke uppträdt i kammaren på flera dagar,» upplyste värdinnan. »Hon är strängt sysselsatt i statsutskottet. För öfrigt håller hon aldrig långa tal, men gör riksdagen så mycket större tjänster genom sina

insigter i statshushållningen.»

»Ja, det är ett förträffligt folkombud,» förklarade Oxygen hvilken hittills icke deltagit i samtalet, men haft sina blickar ständigt fästa på ingången till salongen.

»Det är en plats ledig för Majornas tredje rote,» sade en af sällskapet, »och om ...»

»Jag tänker ställa mig som kandidat,» afbröt Oxygen.

»Ni? Vet ni då icke, att man tillbjudit kandidaturen åt fröken Doftman-Ozodes? Ni vill väl icke uppträda som hennes medtäflare?»

»Hvarför icke? De atmosferiska förhållandena äro, som jag tror, reglerade för längre tid, och jag känner lust att deltaga i riksdagsarbetet.»

»Men hvad skall eder tillkommande hustru säga om detta?... Ah, se där är fröken Ozodes.»

Aromasia inträdde och hälsade med sitt vanliga okonstlade behag. Värdinnan och hennes gäster omringade henne och tackade för gårdagskonserten. Några framdrogo genast åtskilliga packor med värdepapper och ville öfverlemna dem till konstnärinnan, men denna undanbad sig sådana bifallstecken utom konsertsalen.

Oxygen var den ende som ej lemnade sin plats .. Han såg dyster ut och rullade ett papper oroligt mellan fingrarne. Månne det också var en obligation eller ett aktiebref?

Aromasia gick till honom och ville fatta hans hand, men Oxygen satt orörlig, drog undan handen och undvek hennes blickar. På Aromasias fråga, huru det stode till med honom, svarade han icke. Då hon satte sig vid hans sida och det öfriga sällskapet åter samlade sig omkring värdinnan hvilken uttryckte sin förvåning öfver, att *Senaste Timmens Nyheter* ännu icke utdelats, utbrast Oxygen plötsligt:

»Det var ju ett ypperligt odorat, det där i går!»

Ett hånfullt uttryck låg i hans ord. Aromasia såg förvånad på honom, men tycktes icke vilja märka hans dåliga lynne. Med vänlighet vände hon sig till honom och frågade, hvarför han icke afhemtat henne till den öfverenskomna lustresan till Nordamerika.

»Jag tänker ställa mig som kandidat i Göteborg,» sade Oxygen, utan att svara på hennes fråga.

»Du? Har du glömt, att man tillbjudit mig den kandidaturen?» frågade Aromasia och såg förvånad på honom.

»Visst icke!» förklarade Oxygen. »Men just därför vill jag själf uppträda som motkandidat.»

»Just därför?» sade Aromasia långsamt och med ännu större förvåning.

»Ja, jag vill kämpa mot hvar och en som tillhör återgångsflocken.»

»Tillhör *jag* denna flock?» frågade konstnärinnan.

»Därom är jag nu mer öfvertygad,» försäkrade vädertillverkaren. »Hvarför skulle du i annat fall låta allmänheten känna en sådan förlegad romantisk sammansättning som de der *Årstiderna?*»

»Ah, ingenting annat,» var Aromasias svar, och hon log med sitt vackraste leende. »Delar du icke då den allmänna hänförelsen i går?»

»Det gör jag visst icke. Svara mig uppriktigt. *Hvem* har öfvertalat dig till den där barnsliga sammansättningen? Ja, jag frågar: *hvem?»*

Hans ord voro häftiga och hårda i uttrycket. Hans ögon lågade. Han tycktes med svårighet undertrycka ett ännu häftigare utbrott.

Aromasia tycktes känna sig sårad. Hennes ögon tårades. Hon gaf Oxygen en förebrående blick och ville lemna honom.

»Du svarar mig icke,» fortfor Oxygen. »Men jag behöfver ej häller ditt svar. Jag känner namnet på den som förledt dig till denna dårskap, till detta förräderi mot vårt parti.»

»Som konstnärinna har jag rätt att välja hvilket ämne som hälst,» förklarade Aromasia, »och aflägger icke räkenskap för någon.»

Hon reste sig stolt och gick till det öfriga sällskapet som just ville börja en af de aritmetiska lekar som voro i bruk på den tiden.

Oxygen ref i vredesmod sönder det papper hvilket han så länge rullat mellan fingrarne.

»Där ha vi ändtligen *Senaste Timmens Nyheter!»* utropade värdinnan och skyndade till det öppna fönster, genom hvilket tidningsutdelaren utan att stanna sin velociped kastat in ett ofantlig blad. Det var en tidning på femtio tätt tryckta ark. Hvar och en af gästerna tog ett eller flera af dessa ark, sträckte ut sig på en af de många sofforna och började läsa. Äfven Aromasia deltog i läsningen, men kunde ej samla sin uppmärksamhet tillräckligt för att förstå hvad hon läste. Då och då flögo hennes blickar öfver tidningsranden och tycktes söka någon i sällskapet. Oxygen hade redan aflägsnat sig.

»Jag kan berätta något nytt,» ropade någon.

Det var ingen af tidningsläsarne som höjt det ropet. Det kom från ett fruntimmer som med andan i halsen störtat in i salongen och följdes af ett annat fruntimmer hvilket lika ifrigt skrek:

»En ganska märklig nyhet!»

Det läsande sällskapet såg upp från sina tidningsark och togo de nykomna i skärskådande. De voro fru Skarpman-Stormfågel och fröken Rosendoft, två oåtskiljaktiga väninnor, hvilka sällan syntes i detta sällskap, men nu på denne nattlige timme med stor brådska infunno sig. »Warm-Blasius Oxygen ställer sig som riksdagskandidat i Göteborg,» utropade frun.

»I Majornas tredje rote,» tillade fröken, lika brådskande.

»Det står redan här i bladet,» anmärkte en af sällskapet och räckte fram sitt ark.

»Står det?» frågade fru Skarpman-Stormfågel och såg något missnöjd ut.

»Ja, men hvad som visst icke står i bladet,» sade fröken Rosendoft med leende tillförsigt, »det är, att kandidaten sannolikt får de flesta rösterna.»

»Ingen kan täfla med honom,» försäkrade frun. »En så namnkunnig vädertillverkare tager göteborgarne med storm. Den som så mycket beror af väder och vind, som skandinaviens störste handelsstad, den önskar nog att ställa sig väl med en Warm-Blasius.»

»Det där förvånar mig icke så litet,» menade värdinnan. »Jag vet att just Majorna i Göteborg, detta icke

blott handelsidkande, utan också bankdrifvande, rika samhälle önskar en riksdagsman med verkligt finansiela insigter. Därtill kommer också, att Majornas rike affärsmän äro ganska konstälskande och gärna vilja se sig hedrade af att företrädas af en konstnär, synnerligen som konstnärerne nu för tiden äro de som bäst förstå sig på penningar. En person hvilken förenar en hög grad af konstnärskap och finansiela insigter har just erbjudits kandidaturen, och den personen är min unga väninna och fränka Aromasia Doftman-Ozodes.»

»Ack, fröken Ozodes kan visst icke göra räkning på de flesta rösterna,» försäkrade fröken Rosendoft, »och dess utom lär hon väl ej vilja strida med hr Oxygen, hennes egen ... O, jag ber så mycket om ursäkt, där är ju vår stora konstnärinna själf. Jag visste ej, att ni var här, och jag kunde ej tro ... icke ...»

»Ni behöfver visst ej göra några ursäkter,» sade Aromasia med så mycket lugn hon för ögonblicket kunde tillkämpa sig; »men jag kan försäkra er, att jag icke ämnar afstå från den kandidatur, med hvilken Majorna i Göteborg hedrat mig, jag må få hvilka medtäflare som hälst.»

»Åh ... ah ...» mera kunde fru Skarpman och fröken Rosendoft icke säga för tillfället. Aromasias lugn och bestämda förklaring tycktes ganska obehagligt öfverraska dem. De smålogo förläget. Sällskapet betraktade dem med blickar som tycktes fråga, hvad de egentligen ville.

»Nå, skola vi nu jämföra våra intryck efter tidningsläsningen?» frågade värdinnan hvilken ville vända uppmärksamheten åt annat håll.

Hvar och en omtalade hvad han funnit i sitt ark af *Senaste Timmens Nyheter*, och som det var dygnets sista upplaga och ingen ny tidning skulle komma ut på fem eller sex timmar, var deltagandet för nyheterna ganska lifligt. Utom det i fråga varande riksdagsmannavalet i Göteborg, var det kriget mellan Kina och Nordamerika som mest tog uppmärksamheten i anspråk.

Kina, som ännu icke kunnat helt och hållet frigöra sig från gamla fördomar, hade nekat de nordamerikanska republikerna fri genomflygningsrätt, och däraf hade uppstått en ganska allvarsam förveckling. Många hade trott, att det stora järnvägskriget mellan Ryssland och Kina, hvilket rasade i flera årtionden och slöts omkring hundra år före tidpunkten för denna berättelse, skulle vara det sista på jorden. Nämda krig hade uppkommit genom Kinas hårdnackade vägran att öppna sitt land för den universela järnvägsfärdseln, och det troddes, att Storbritannien, ehuru själft en vän af denna färdsel, haft sitt finger med och styrkt kineserna i deras motstånd. När kriget likväl bröt ut, drog Storbritannien sig till baka, hvarför det britiska parlamentet voterade ministèren en tacksägelseadress under försäkran, att hvarje britt vore ständigt beredd att försvara rättvisan och friheten öfver alt på jorden – blott man icke behöfde använda andra medel än stora ord. Kriget slöts genom kinesernas fullständiga nederlag, och efter den därpå följande freden vardt Kina indraget i det universela järnvägsnätet som hade sin vigtigaste linie i den asiatiska Pacific-banan. Men samfärdseln undergick genom de snart därefter uppfunna luftmotorerne en så fullständig förändring, att Ryssland icke drog några fördelar af sina ofantliga uppoffringar under kriget.

Sedan dess hade flera större och mindre krig uppstått, af hvilka det mellan Monaco och Italien varit det blodigaste, naturligtvis näst efter de förskräckliga socialistfäjderna hvilka man icke räknade bland riktigt »ordinarie» krig. Den först nämde staten hade genom sin spelbank samlat så stora skatter, att den kunde skaffa sig en här af äfventyrare från alla land, med hvilken Monacos furste angrep den stora italienska republiken för att däraf åt sig skapa ett kungadöme. Företaget misslyckades likväl. Monaco besegrades. Fursten gjorde de främmande äfventyrarne sällskap och flydde till en af Söderhafsöarne, där en ny spelbank uppsattes, vid hvilken de växelvis utplundrade hvar andra.

För hvarje nytt krig hette det bland de förhoppningsrika människovännerne, att det måste ovilkorligt vara det sista, och de afrådde för hvarje kostnad till försvarsverket, men som människornas lidelser sällan kunna

af den stigande odlingen mildras, mycket mindre afskaffas, så uppstod det ena kriget efter det andra. Det som nu hotade uppkomma mellan Kina och de nordamerikanska republikerna väckte hela jordens uppmärksamhet. Den senaste upplagan af *Senaste Timmens Nyheter* lemnade ögonblicksmeddelanden så väl från Amerika som Kina, och som de från hvar sitt håll innehöllo alldeles motsatta uppgifter, sökte sällskapet nu att ur dem draga så mycken sanning som möjligt eller så liten osanning som under dylika förhållanden vore tänkbar. Det var likväl icke något lätt arbete och höll sällskapet ännu ett par timmar till samman.

Aromasia sökte att ägna sin uppmärksamhet åt samma föremål som det öfriga sällskapet, men det lyckades icke. Hennes tankar voro vända åt helt annat håll. Hvad hade kunnat föranleda Oxygen till ett så besynnerligt uppförande? Hvarför ville han helt plötsligt uppträda som hennes medtäflare till folkombudsplatsen? Hade han angripits af svartsjuka? Hvarifrån kunde han hafva fått anledning därtill?

Dessa och dylika frågor uppstälde hon för sig själf, under det sällskapets öfriga medlemmar bråkade sina hjärnor med försöken att sammanställa och draga slutsatser af de motsatta underrättelserna från Kina och Amerika. På intet dera hållet tycktes man komma till något antagligt mål.

Värdinnans medarbetarinnor i hushållet, två unga flickor hvilka för öfrigt deltogo i sällskapet, bjödo gästerna några lätta förfriskningar, sockervatten, frukter och sylt, men någon af forntidens ståtliga »supéer» syntes ej till. Sällskapet tycktes ej häller tänka därpå. Man var van att sent intaga dagens hufvudmål, men att sedan ej förtära något än möjligtvis en och annan liten förfriskning af nyss nämnda slag. Sent gick man till hvila på den tiden, men stod därför ej sent upp. Man hade vant sig att icke behöfva många timmars sömn, och därför bar arbetet större frukt än i gamle dagar.

Aromasia ville, om icke helt och hållet slippa, likväl taga någon hvila från sina sorgsna tankar för att sedan kunna lättare finna ljus i det mörker som nu omgaf hennes sinne och hon gick därför in i de rum, där värdinnan hade sin boksamling, en ganska rikhaltig samling af böcker på olika språk, i många ämnen från olika tider. Där funnos böcker ända från aderton- och nittonhundratalen. Aromasia räckte på må få ut handen efter en bok och träffade just på en från det först nämnda af dessa århundraden.

Det var således en mycket gammal bok. Konstnärinnan började läsa. Språket var adertonhundratalets outbildade svenska, men hon förstod det språket. Orden voro henne bekanta, men innehållet af hvad hon läste föreföll henne likväl främmande.

»Försakelse är kvinnans uppgift,» läste hon.

»Hm! Det har jag aldrig lärt mig,» hviskade Aromasia. Hon läste vidare:

»Och det är i en alt uppoffrande försakelse som kvinnan äger sin sanna styrka. Det var redan från begynnelsen sagdt, att kvinnan skulle vara mannen undergifven. Hvad mannen vill, det måste också kvinnan vilja. Däruti ligger hennes verkliga storhet ...»

» Skulle detta vara sant?» frågade Aromasia och stod länge eftertänkande.

Hon läste mer i boken. Alt hvad hon läste gick ut på att visa, det mannen är den styrande och kvinnan den lydande.

»Detta är något nytt, helt och hållet nytt, och likväl tyckes det vara ganska gammalt,» sade Aromasia för sig själf. »Jag förstår det icke.»

»Hvad är det som min lilla Aromasia, den lärda doktorinnan, icke förstår?» frågade tant Vera hvilken inkommit i rummet.

Aromasia satte boken på hyllan och vände sig till den gamla frun, men utan att svara denna. Hon var van att sedan sin barndom förtro sina tankar åt den vänliga slägtingen, men denna gång kände hon sig icke böjd för något sådant.

»Har sällskapet redan brutit upp?» sporde hon. »Då vill äfven jag begifva mig hem.»

Hon tog afsked och ville icke inlåta sig på något vidare samtal, ehuru den gamla frun tycktes gärna vilja meddela sig med henne om det i fråga varande ombudsmannaskapet för Majorna.

Den natten gick Aromasia till fots. Hon hade fått liksom en känning af forntiden, tyckte hon, och nytjade ett mycket gammalt fortskaffningsmedel. Gatorna voro upplysta som midt på dagen. Få vandrare syntes till, medan de flesta begagnade sina luftfordon, men vägen var lugn och trygg. Aromasia visste för öfrigt icke af någon fruktan, och utan äfventyr nådde hon sin bostad, satte upphissningsmekaniken i gång och inträdde snart i sitt sofrum.

»Försakelse är kvinnans uppgift,» upprepade hon flera gånger, innan hon somnade. »Månne de gamla hade rätt? Skall jag till förmån för Oxygen afstå från den kandidatur man erbjudit mig? Det är dock icke *jag* som sökt denna. I dag fick jag bref därom. Man känner mig ju i det samhälle, där jag studerat och tagit min doktorsgrad ... Jag tror mig kunna uträtta något ... Är det rätt att afslå? ... Jag älskar Oxygen ... mycket ... ofantligt ... Hvarför bemöter han mig på detta sätt? ... Hvarför?... Försakelse är ... Ack, jag är icke lycklig längre.»

---

## VII.
## En tidningsverkstad.

»Kan jag få tala med hufvudredaktören?»

»Hvilken af hufvudredaktörerne? Vi ha tjugufem.»

»Det är mig likgiltigt. För mig in till en af de tjugufem, men nu genast.»

»Nå, nå, sakta i backarne, herre! Det går ej så lätt, må ni tro, att få företräde, och jag måste ovilkorligt veta *hvilken* af redaktörerne ni önskar uppvakta. Ansökningsskriften måste ställas till bestämd person.»

Det var Apollonides, forntidsskalden, författaren till *Det sista lokomotivet*, Aromasias olycklige älskare, såsom han själf trodde, lycklige, såsom Oxygen förestälde sig, hvilken hade infunnit sig å *Senaste Timmens Nyheters* verkstad. Han kom likväl ej längre än till början af en bland försalarne, där de vakthafvande medarbetarne hindrade honom från vidare framträngande.

Denna tidningsverkstad fylde hela det stora hus som upptog platsen för det gamla Stortorget med omkringliggande gator ända bort till det forna Järntorget å ena sidan och å andra hållet till den gata som gick där den flere hundra år förut igenfylda Norrström haft sitt lopp. Senaste Timmens Nyheter ansågs för det mellersta Skandinaviens största blad, men i det gamla Södertelje, en af Stockholms förstäder, utgafs en nästan lika stor tidning, fastän i blott tio upplagor om dagen, under det vårt »City-blad» hade femton, hvar och en på femtio ark.

Stockholm ägde för öfrigt en mängd andra tidningar. De utgjorde flera hundra. De svåraste medtäflarne till Senaste Timmens Nyheter voro *Den Glupande Ulfven* samt *Ormens Tunga*, två sins emellan mycket olika blad, men som voro bundsförvandter, när det gälde att angripa City-bladet eller att försvara sig mot detta.

Det var i tidningsverkstadens norra flygel som Apollonides inträdt, genom den stora porten, öfver hvilken ett par basunblåsande genier sväfvat i sex hundra år eller något ännu längre, alt från den tid, då denna del af tidningsbyggnaden uppfördes till kungaboning. Genier och basuner passa också till en tidningsbostad, och därför hade det bolag som ägde Senaste Timmens Nyheter ej blott låtit dem sitta kvar, utan också förgylt dem, så att man nu kunde se deras glans ända långt upp på den stora boulevarden hvilken från den forna Norrström gick i rak utsträckning, förbi Brunsvikens strand. Det var en lämplig tidningsskylt. Den norra flygeln, från gammalt kallad den tessinska, innehöll den del af verkstaden, där den inre politiken tillverkades, jämte den afdelning som förfärdigade hvad man på forntidens tidningsspråk kallade »sensationsnyheter», nu mera ett oegentligt uttryck för någon viss del af nyheter, ty *alla* dessa voro anlagda på »sensation», men i fråga varande afdelning hade till uppgift att alstra underrättelser som aldrig någon människa kunnat förut tänka sig, riktiga vidunder i det otroliga, men framstälda på det smakfullaste sätt, ej blott öfverraskande, utan också öfvertalande.

»Vår tid är dyrbar,» förklarade en af de vakthafvande, ett medelålders fruntimmer. »Säg med hvem ni önskar tala? Är det redaktören för den inre politikens första, andra eller tredje halfark? Kanske det är någon af sensationsredaktörerne?»

»Jag skulle vilja säga ett ord åt den som har öfverinseendet öfver riksdagsangelägenheterne, hälst den som sysselsätter sig med valen.»

»Hvarför säger ni ej det genast? Den redaktören träffas på Svartmangården. Ni har väl hört talas om den gamla Svartmangatan som fans i forna dagar? Nå väl, femte hufvudingången på Svartmangården, första trappan till höger, tredje gången i förstugan, dörren n:o 751 .... Å, det är ej svårt att hitta. Men kanske ni vill befordras med luftströmmen i en af våra korridortuber? Det går också för sig. Var så god och stig in.»

»Ni är alt för god, kära fru.»

»Jag gör min tjänst. Men skynda er in nu på samma gång som de andra.» Den vakthafvande öppnade en dörr, som förde till ett tämligen långt, men smalt, cylinderformigt rum.

Apollonides steg in. Rummet var väl upplyst. Han slog sig ned i en mjuk länstol. Alla de andra länstolarne voro redan upptagna.

»Håll er väl fast!» uppmanade det välvilliga fruntimret och drog sig hastigt tillbaka. Skalden kände en besynnerlig skakning i kroppen och hörde ett ovanligt susande.

Ett ögonblick därefter upphörde både skakning och susande. Dörren öppnades. Man var framme. De som på detta sätt låtit blåsa sig från tessinska flygeln till Svartmangården lemnade tuben och funno sig åter i en försal, i hvilken också flera vakthafvande uppehöllo sig.

»Redaktören för riksdagsvalen?» frågade Apollonides.

»Dörren n:o 751, men hvar är eder ansökan?»

»Ansökan! »

»Ja, ni kan väl icke föreställa er, att någon af redaktörerne tager emot er, utan att ni först inlemnar en ansökan med framställning af hvad ni åstundar samt ordentligt anhåller om företräde.»

»Hvilken tidsspillan!» utropade skalden.

»Visst icke,» försäkrade den vakthafvande, till hvilken han vändt sig. »Se här färdigtryckta ansökningar, i hvilka ni blott fyller i namnet.»

»Äro ansökningarne tryckta på förhand? Det måste vara ett ofantligt antal af olika uppsättningar?»

»Ni misstar er. Vi ha högst få slag af dessa ansökningar inom hvarje afdelning. Vi veta på förhand tämligen nära hvad hvar och en vill .... Riksdagsvalen, sade ni. Då önskar ni antingen förorda någon, vare sig er själf eller annan person, eller motarbeta någon eller bägge delarne. Det är ej så konstigt att veta. Se här en tryckt ansökan som sannolikt innehåller hvad ni önskar. Är det icke så?»

»Jo, verkligen,» svarade Apollonides, hvilken visserligen var van vid riksdagsmekanismen inom folkförsamlingen, men icke förut kände till denna mekanism inom tidningsverkstäderna.

Han tog papperet, fylde i hvad som behöfdes, och knapt hade han lemnat ansökan från sig, förr än den stoppades in i en luftströmslåda och skickades in till den efterfrågade redaktören. Nästan ögonblickligt utslungades ett nummer som af den vakthafvande öfverlemnades till skalden.

»Det är edert ordningsnummer för företrädet hos redaktören,» upplyste den vakthafvande ..

»Sjutiofem!» klagade Apollonides. »Då får jag vänta bra länge.»

»Å nej! Icke mer än half annan timme. Hvarje besökande får två minuters samtal. Hör nu ringer det. Nummer ett har redan aflägsnat sig. Nummer två rycker fram.»

»Half annan timme! Två och en half, skulle våra förfäder hafva sagt, innan man införde hundraminuterstimmarne.»

»Det är ingen lång väntan, men om ni önskar använda tiden på något sätt, så har bolaget sörjt äfven för sådana fall. Vill ni sofva, så ha vi flera bekvämt inredda sofkamrar med goda soffor. Önskar ni arbeta, kan ni draga er till baka i de särskildt därtill ordnade arbetssalarne, i hvilka ni finner de flästa handtverksredskap och arbetsmaterial, papper, bläck, pennor, prässar, m. m. Tiden är dyrbar för hvar och en. Ni kan också se ett litet stycke på vår bolagsteater, där de medarbetare som höra till tidningens teaterafdelning uppträda i något af de nyare styckena som uppföras på Stockholms offentliga skådebanor. De spelas altid här inom tidningen af teateranmälarne själfva, innan dessa skrifva sin kritik öfver de offentliga skådebanorna, en ganska nyttig anordning för kritiken och ofta ganska nöjsam för dem af allmänheten som här vänta på företräde hos någon af redaktörerne. Kanske ni vill se ett stycke som gifves just nu?»

»Hvarför icke.»

»Det är en sammanprässning – vi prässa altid i hop styckena för att se huru mycken kärna finnes i dem – af ett stort historiskt skådespel i sjutton akter, kalladt *Det akademiska kraftprofvet.* Författaren är vår berömde Hedberg IX, och handlingen är förlagd till det nittonde århundradet. I stycket uppträda flera medlemmar af svenska akademien på den tiden, alla i tidens romantiska drägter med guldgalonerade, trekantiga hattar, guld på benkläderne och alla de gamla riddarordnarne. Det är ett grant spektakel som redan i flere aftnar gifvits för fullt hus – tjugutusen personer – i *De våldsamma känslornas teater*, det nya skådespelshuset vid Tranebergs bro, hvilket söker att återföra smaken för den gamla fosterländska romantiken.»

»Bra!» utropade Apollonides. »Det skådespelet måste jag se. Hvarför ha vi icke någon svensk akademi mera? Hvar finna vi nu de väldiga kämpar som utgjorde den svenska skaldekonstens värn?»

Han suckade och frågade, hvar tidningen hade sin teater.

»Vill ni taga luftströmsskjuts äfven dit?» sporde den vakthafvande.

Skalden ville hällre gå och fick den anvisningen, att teatern vore belägen inom den dramatiskt-kritiska

afdelningen på den gamla börsgården, så kallad efter den tid, då Stockholms börs där haft sin plats innan denna flyttades till Kastellholmen. Han gaf sig i väg, men krånglade så in sig på de många gårdarne och hade så många underbara föremål att betrakta, att han aldrig hann fram till den dramatiskt-kritiska afdelningen. Öfver alt fann han den mest rastlösa verksamhet både bland människor och maskiner. De senare voro af mångfaldigt slag och användes till förut aldrig anade ändamål.

Men som Apollonides fruktade att försumma minuten för sitt företräde hos redaktören för riksdagsvalen, måste han åter söka komma till baka till Svartmangården (gamle fornforskare hafva påstått, att den gården vore belägen på samma plats som fordom kallades »Tyske brunnen») och lyckades efter något letande – dem som han tillfrågade hade aldrig tid att svara honom – återfinna femte hufvudingången, första trappan till höger, tredje gången i förstugan samt försalen till riksdagsvalredaktörens våning.

»Nu är nummer sjutiotre inne. Passa på, när ordningen kommer till er,» uppmanade den vakthafvande, med hvilken Apollonides förut samtalat.

»Sjutiofyra ... sjutiofem! Se så där. Var kort och tydlig i eder framställning.»

Apollonides stod inför en af de tjugufem hufvudredaktörerne hvilken med genomträngande blickar betraktade honom och rörde vid en fjäder som stod i förbindelse med en mekanism hvilken ögonblickligt tryckte ned skalden i en mjuk hvilstol. Samtidigt yttrade redaktören :

»Ni önskar, ser jag af eder ansökan, att vår tidning skall förorda en viss Aromasia Doftman-Ozodes såsom riksdagskandidat i Göteborg, Majornas tredje rote, och motarbeta en viss Oxygen Warm-Blasius. Utveckla edra skäl, men fort, mycket fort.»

Skalden skulle just börja sin framställning, då redaktören afbröt:

»Jag ser genast hvad ni ämnar säga. Saken torde dock förtjäna en närmare undersökning. Ni får vända er till en af våra medarbetare. Tiden för vårt samtal är redan förliden. Jag skall hafva er i minnet.»

Redaktören tryckte åter på en fjäder, och Apollonides rycktes upp ur hvilstolen.

»Vakthafvande 505,» ropade redaktören till en af de uppassande medarbetare som funnos i rummet, »för nummer 75 till afdelningens sjunde kontor, men fort!»

»Kom,» sade vakthafvande 505, »spring!»

Och i fyrsprång satte den vakthafvande af, släpande Apollonides med sig. Det bar af genom åtskilliga gångar och rum, ända till dess den af det häftiga löpandet anfådde skalden skuffades in i afdelningens sjunde kontor, der han åter trycktes ned på en stol.

»Aromasia Doftman-Ozodes, har förut aldrig varit medlem af någon riksförsamling,» sade det fruntimmer, inför hvilket Apollonides fann sig sitta, »och det har hennes medtäflare Warm-Blasius ej häller varit. Vi måste undersöka deras särskilda ägenskaper.»

»Men huru vet ni ... »började skalden förvånad.

»En tidningsarbetare vet alt,» afbröts han af fruntimret, »känner alt och finner råd för alt. Ni har kommit hit för att tala för fröken Ozodes. Godt! Vänta ett ögonblick, till dess jag fått den här artikeln färdig.»

Hon tryckte och sköt och klappade på ett stort antal klaffar eller tangenter på sitt arbetsbord, och inom få minuter var tidningsartikeln färdig. Någon handskrift kom ej i fråga. Alt efter som tankarne föddes i den arbetandes hjärna, framstäldes de också genom sättningsmaskinen i typer på det »skepp», såsom det förut

hette på typografspråket, hvilket var färdigt att sättas in i formen, och »skeppet» skickades i luftströmstub till tryckeriet, där det genast af en maskin sköts in i formen och ögonblickligt passades in i tryckmaskinen. Något korrektur behöfde ej läsas, ty sättningsmaskinen kunde omöjligt göra något misstag, blott den arbetande hade någon vana att sköta klaffarne.

»Se så, nu har jag mitt arbete för den här timmens upplaga färdigt,» sade fruntimret, »och ni kan vara säker på, att alla mina medarbetare äfven hafva sina artiklar i ordning. Om några minuter är hela upplagan, en million två hundra tusen exemplar, afskickad till utdelning. Nästa timmes upplaga behöfver icke något af mina arbeten. Tiden för min måltid är inne. Min hufvudredaktör har skyndsamt skickat er hit för att jag skulle få tid att samtala med er, innan mitt arbete åter började. Det torde lättast låta sig göra, om ni vill deltaga i måltiden. Var god och gör mig sällskap. Det är icke lång väg till tidningens matsal. Ni träffar där ett godt sällskap af tidningsarbetare och deras vänner samt åtskilliga herrar och damer som kommit till verkstaden för att i offentliga angelägenheter samtala med oss. Var så god!»

Apollonides sattes i hast åter på benen och följde sin ledsagarinna till matsalen, ett stort och vackert rum, där åtskilliga personer af båda könen samlat sig omkring de festligt dukade borden.

»Afdelningarnes hufvudredaktörer hafva sällan tid att intaga någon sådan här måltid,» sade fröken-medarbetaren. »De lefva för det mesta på kraftpiller, som visserligen innehålla stärkande födoämnen, men intagna i ensamheten och under fortsatt arbete likväl ej göra aldeles samma nytta som några rätter god mat, förtärda i gladt sällskap. Hufvudredaktörerne måste därför hafva starka kroppar.»

»Ni har tjugufem hufvudredaktörer, har jag hört,» sade Apollonides.

»Tjugufem starka karlar och kvinnor,» upplyste hans granne vid bordet. »Inga andra antagas af bolaget.»

»Af hvilka personer utgöras bolaget?»

»Af alla medarbetarne naturligtvis, från och med hufvudredaktörerne till och med utdelarne, *alla* som bidraga till tidningens förfärdigande och spridande. Hvar och en har sin andel af vinsten och hvar och en lifvas också af samma nit och omsorg för tidningen.»

»Men *alla* hafva icke lika stor andel, förmodar jag.»

»Nej! Hufvudredaktörerne hafva något större och därnäst de äldste medarbetarne, men hvar och en har utsigt till att andelen småningom ökas. Vi tillhöra alla samma familj och föda oss på gemensam bekostnad. De ogifta karlarne bo inom verkstadens områden. De karlar som äro gifta samt alla de ogifta fruntimmerna hafva sina bostäder på andra håll.»

»Men hvem är den egentligen styrande?»

»Hvar och en hufvudredaktör rådgör hvarje morgon med sina medarbetare, och de tjugufem hufvudredaktörerne komma till samman en gång om dagen för att samråda om tidningens angelägenheter. Fem af desse redaktörer äro tillika styresmän för ekonomien. Det hela går som ett urverk, och så mycket som möjligt skötes med maskiner ... Men hvad är det man talar om där vid andra ändan af bordet? Är det fråga om någon ny tidning nu igen?

»Ja, en stor, riktigt stor tidning, som skall komma ut i Mjölby,» upplyste någon vid andra bordsändan.

»Så-å, i Mjölby?»

»Det kan väl icke förvåna er. Mjölby är ännu en af våra förnämsta städer, hvars fabriker ju redan i förra

århundradet öfverträffade Norrköpings. Det har icke gått särdeles fort för Mjölby, men så mycket säkrare, och den staden är i ständigt växande blomstring, under det många af våra andra stora städer, det vill säga de som *voro* stora för ett par hundra år sedan eller ännu längre till baka, såsom Hessleholm, Nässjö och flera, länge stått stilla i sin utveckling. Mjölby kan visserligen icke ännu jämföras med Göteborg eller Kristiania, men nog kan det bjuda både Stockholm, Köbenhavn och Drammen på en täflan.»

»Nå, hvad skall den nya tidningen i Mjölby heta?»

*»Morgondagens nyheter*, efter hvad jag hört, således en farlig medtäflare till det blad som innehåller blott senaste timmens nyheter.»

»Idén är god. Men jag ville ännu i dag föreslå, att äfven vår tidning börjar meddela hvad som tilldrager sig i morgon. Hvarför vänta ända till dess något skett? En flink tidning kan gärna tala om det på förhand.»

»Hvarför inskränka sig till morgondagen? Jag föreslår, att vi ändra vår tidnings namn till *Nästa Veckas Nyheter* och meddela alt som sker i den veckan. På det sättet skola vi väl kunna hålla stånd mot alla medtäflare.»

»Det är rätt. Allmänheten vill veta nytt, och ju mera sådant man kan meddela, dess bättre är det. Om det ännu tilldragit sig eller om det någonsin kan komma att tilldraga sig, är icke så vigtigt.»

»Lefve *Nästa Veckas Nyheter!»*

»Men nu är måltiden ju slutad, och ni har icke talat med mig om kandidaturen i Göteborg,» sade Apollonides till fröken-medarbetaren.

»Med er? Nej, det behöfde jag icke. Edra åsigter känner jag redan, men jag har, under det vi lyssnade till bordssamtalet, inhemtat alla nödiga upplysningar och tänker i min nästa artikel afhandla kandidatfrågan.»

»Ack, fröken är alt för god!» utbrast Apollonides. »Ni förordar således den vacka Aromasia?»

Det har jag icke sagt. Utom den vackra Aromasia, som ni uttrycker er, och Oxygen, finnes kanske ännu en kandidat här på platsen, nämligen fru Skarpman- Stormfågel. Hon lär nu först för en timme sedan anmält sin kandidatur, efter hvad jag nyss genom mina notisjägare inhemtat.»

»Fru Skarpman-Stormfågel! Då äro vi förlorade!» utbrast skalden.

»Se så, lugna er! Jag tänker genast infordra de tre kandidaternes politiska, financiela, mekaniska, filosofiska och konstnärliga trosbekännelse.»

»Ack, en sådan aflägger Aromasia aldrig.»

»Innan aftonen skall vår tidning uttala sig. Och nu farväl, herr Apollonides.»

Hon ville lemna rummet.

»Ack, blott ett ord i en annan sak,» bad skalden.

»Har ni något mera på hjärtat, så skynda er,» förklarade tidningsfröken.

»Jag har skrifvit ett skaldestycke. Det är orden till Aromasias stora odorat som uppfördes för ett par aftnar sedan, *Årstiderna*, som ...»

»Som ni nu vill att vårt blad skall föra in i sina spalter,» afbröt fröken honom. »Jag förstår, men sådant där

hör icke till min afdelning. Vänd er till hufvudredaktören för den mekaniskt-poetiska afdelningen.»

»Mekaniskt-poetiska?»

»Just den! Icke den poetiskt-mekaniska. Vi ha en sådan afdelning också. Tredje gården till höger, första uppgången, genom stora förstugan, första korridoren, dörren nummer 337. Men ni uppehåller mig. Vi ses igen!»

Hon försvann, och Apollonides upprepade:

»Tredje gården till höger, första uppgången .... Kanske att orden till Aromasias mästerstycke kunna uträtta något för hennes väljande.»

Han beslöt att försöka sin lycka och infördes efter någon väntan till hufvudredaktören i den mekaniskt-poetiska afdelningen.

»Af eder ansökan finner jag, att ni förfärdigat ett s. k. skaldestycke. Önskar ni det anmäldt i vår tidning? Ni har att vända er till tredje granskningskontorets andra underafdelning. De vakthafvande visa er vägen.»

Apollonides förklarade, att han icke önskade någon anmälning, utan att skaldestycket måtte intagas i bladet.

»Intagas!» utropade redaktören och såg förvånad på skalden. »Hvad heter stycket?»

»Årstiderna», tillkännagaf skalden.

»Det är just icke något lockande namn,» förklarade redaktören; »smakar gammalt och förlegadt. Hvad är det gjordt af?»

»Af kärlek till naturen, af tidiga morgontankar och varma eftermiddagskänslor,» svarade Apollonides som tycktes tro, att detta virke skulle vinna bifall.

»Kärlek till naturen! Tankar och känslor! Ni hör till en föråldrad skola,» utropade redaktören. »Har ni användt liggande maskin eller en af de nya, stående?»

»Jag har öst ur min poetiska källa, sådan hon friskt porlar inom mig.»

»Det låter som ni icke vore född i vårt århundrade. Edert skaldestycke kan jag icke nytja för Senaste Timmens Nyheter.»

»Då måste jag vända mig till Morgondagens Nyheter,» förklarade skalden, stucken af redaktörns sätt att bemöta honom.

»Gärna för mig,» yttrade redaktören helt vårdslöst. »Men hvarken det bladet eller den Glupande Ulfven eller Ormens Tunga lära väl taga emot ett arbete som är gjordt af bara tankar och känslor.»

»Då återstå mig hundratals andra blad. Den Kuttrande Dufvan skall nog icke försmå mig.»

»Ha, ha, ha ! Den Kuttrande Dufvan dog af svält redan i förre månaden. Hon är glömd för länge sedan .... Men det gör mig ondt om er, unge man. Ni går på orätt väg, på en väg som aldrig leder till målet. Hvarför har ni icke för länge sedan skrifvit in er såsom arbetare på vår mekaniskt-poetiska afdelning? Det är, utan skryt sagdt, den bästa verkstaden i hela landet för förfärdigande af skaldestycken och där man säkrast och lättast lär sig att göra sådana.»

»Det behöfver jag icke lära mig,» förklarade skalden med stolthet. »Ingifvelsens eld finnes inom mig.»

»Karlen är galen,» sade redaktören till en af de vakthafvande, »men tag honom likväl med er och låt honom se, huru det går till att göra ett riktigt skaldestycke.»

Den vakthafvande förde Apollonides genom en lång rad af verkstadsrum. Först kom man in i stor sal, där högar af tryckt papper lågo uppstaplade. Några dussin arbetare voro ifrigt sysselsatta med att vända och syna dessa högar. En unken luft fylde rummet.

»Här ser ni själfva virket,» upplyste ledsagaren, »det som vi använda vid tillverkningen. Det är gamla böcker i alla möjliga ämnen, i synnerhet i mekanik, landthushållning, köksvetenskap, fysik och ren matematik, också något litet af hvad i forntiden kallades poesi, jämte ett och annat filosofiskt arbete. De medarbetare som äro här sysselsatta hafva en ganska maktpåliggande uppgift. De få endast välja godt och användbart virke, ju torrare och segare, dess bättre.»

Arbetarne läto icke störa sig af de besökande. De rotade utan rast i de gamla luntorna, omgifna af tjocka dammoln.

Från detta rum fördes Apollonides i en annan sal, där flera maskiner voro i verksamhet.

»Här göras de första utdragen,» sade ledsagaren. »Vi söka att så mycket möjligt är taga vara på det afskräde som uppstår, men hvad vi icke kunna använda sälja vi till andra tidningar samt äfven till flera originalförfattare som arbeta på egen hand.»

»Men förfärdigar man då ingenting nytt här?» frågade skalden.

»Nytt?» utropade ledsagaren. »Jo vist! Det varder ju nytt, när man låter alt det gamla gå genom våra rensnings-, omstöpnings- och finpoleringsmaskiner. Har ni någonsin sett något annat nytt i verldsliteraturen? Inbillar ni er, att ni gör något nytt med edert gamla tillverkningssätt i poesien? Se, nu komma vi till omstöpningsrummet. Och här ha vi finpoleringen.»

Ledsagaren förde Apollonides från rum till rum. Öfver alt voro maskinerna i verksamhet, och maskinerna matades af flitige medarbetare. Det var en idoghet som gjorde ett djupt intryck på skalden.

»I det rummet försiggår den slutliga sorteringen,» upplyste ledsagaren och pekade på en stängd dörr, »men dit få vi icke gå. Maskinerna där äro af så utomordentligt fin beskaffenhet, att de icke tåla någon främlings närvaro. När sorteringen är färdig, kastas styckena omedelbart in i formarne och öfverlemnas till tryckprässarna, och så får allmänheten snart läsa hvad ni skulle kalla nya poemer. Alla äro de tillverkade af gamla luntor. Förr i verlden gjorde man poemer af poemer, men det kunde ej fortfara i längden. Den källan utsinade, och som smaken hos den läsande allmänheten äfven undergått betydlig förändring, så göra vi nu mer poemer af mekaniska afhandlingar, af böcker i kemi och fysik samt af alt som kan tjäna till den högre odlingens främjande.»

Apollonides kände sig förvirrad af alt hvad han sett inom tidningens olika afdelningar. Han glömde att tacka sin ledsagare och tog af till venster, i stället för till höger, när han kom ut på gården.

»Nej, icke åt det hållet,» ropade ledsagaren. »Där kommer ni till en annan förbjuden ingång. Det är afdelningen för nyttiga osanningars utspridande.»

»Hvad, har man en sådan afdelning också?» utbrast skalden.

»Ja,» upplyste tidningsarbetaren, »vi nödgas ännu fortfara med den, ehuru det är en helt och hållet föråldrad tillställning. Men det är för att icke låta oss öfverflyglas af våra medtäflare. Den Glupande Ulfven står onekligen främst på det området. Det är hans väl skötta nyttiga osanningar som gjort hans lycka, mycket

mer än hans så högt prisade förmåga att kunna sluka alt i nyhetsväg.»

Tidningsarbetaren försvann med en knaphändig hälsning. Apollonides gick under djupa tankar åter ut genom tessinska flygeln och fortsatte sin väg upp åt den stora Roslagsboulevarden. På Bellevuetorget hyrde han sig en af de många luftvelocipeder som där bjödos ut åt den som af en eller annan orsak lemnat sitt fordon hemma eller, hvilket dock var mycket ovanligt, icke ägde något sådant.

»Hvart hän?» ropade en af skaldens bekanta hvilken i det samma sänkte sig ned på torget.

»Till Göteborg på en stund,» svarade Apollonides.

»Aha, jag förstår,» sade den andre skrattande. »Ni skall väl göra något i riksdagskandidaturen. Den sköna Aromasia förtjänar att väljas.»

Att detta också var Apollonides' tanke, kunde nog märkas.

»Väljes hon till folkombud,» sade han för sig själf, »så är hon alltid i min närhet.»

---

## VIII.
## Riksdagsval och hjärtekval.

»Hvarför vill ni väljas till folkombud?» tillspordes Oxygen af en bland sina vänner.

På 2,300:talet var tilltalsordet *ni* visserligen icke ännu kommet riktigt i bruk, men likväl långt vanligare än under de föregående århundradena. De gamla brorskålarne hade ej helt och hållet upphört, men under den tätare beröringen med öfriga folk, i synnerhet Europas och Asiens, betydligt inskränkts. Tilltalsordet *du* nytjades mest inom familjerna eller bland dem som börjat profåret som alltid föregick äktenskapet. Detta ord användes aldrig till någon som ej kunde eller ville svara på samma sätt. En medarbetare eller hvad fordom kallades tjänare tilltalades aldrig med *du* eller *han* och *hon*, utan städse *ni.* Det ändrade tilltalet var ett uttryck för en hel samhällsförbättring.

Oxygens vän var icke nog förtrogen med honom för att kalla honom *du*, men kände honom nog nära och hyste tillräckligt deltagande för hans handlingar för att kunna fråga efter orsaken till vädertillverkarens beslut att uppträda som sökande till riksdagen.

Den tillfrågade såg förlägen ut. Han talade om sin önskan att uträtta något inom lagstiftningen, om sin åstundan att vara nyttig för samhället och så vidare.

Vännen skakade på hufvudet och tycktes ej känna sig öfvertygad af Oxygens förklaring.

»Det där är endast gamla uttryckssätt,» sade han, »som nu för tiden ingenting gälla. Skulle ni händelsevis vara ärelysten? Har ni ej nog af edert yrke? Känner ni er ej tillfredsstäld af att kunna göra regn och vackert väder?»

Oxygen teg.

»Har ni glömt,» fortfor vännen, »att den som, utan att vara kallad af åtminstone femtio valberättigade, uppträder som sökande måste afgifva offentlig förklaring öfver orsaken till sin åstundan?»

Nej, det hade Oxygen icke glömt. Han vore ej häller okunnig om, förklarade han, att den offentliga förklaringen kunde underkastats sträng granskning. Men han ville ej vidare fortsätta samtalet, utan tog

hastigt afsked af vännen och skyndade från denne.

»Den hederlige Oxygen tyckes hafva någon anledning till missnöje med den vackra Aromasia och vill därför undantränga henne från riksdagen,» sade vännen till en af sina bekanta.

»Valet i Majorna är ett af de vigtigaste i hela Skandinavien,» anmärkte en annan.

»Och kan hafva inflytande på hela norra Europa,» tillade en tredje. »Vi böra följa det med uppmärksamhet.»

Det var också hvad som gjordes litet hvarstädes. I Göteborg och särdeles i Majorna rådde stor verksamhet. Män och kvinnor samtalade knapt om något annat. Offentliga valmöten höllos flera gånger om dagen. Talmekaniken var i oupphörlig rörelse. De flästa hade först uttalat sig för Aromasia, den stora konstnärinnan, men sedan ett par dagar märktes någon tvekan äfven hos dem som förut förklarat sig mest bestämdt till hennes fördel. En motståndskraft hade uppstått, man visste ej rätt huru, men denna kraft sökte att öfver alt göra sig gällande.

Ryktet om fru Skarpman-Stormfågels kandidatur hade visserligen funnits ogrundadt, men den raska frun arbetade med stor ifver för Oxygens val, och ännu verksammare kanske var fröken Rosendoft, ehuru denna ej uppträdde offentligt, utan sköt fru Skarpman framför sig och lät henne verka i det allmänna.

Af Majornas tidningar hade *Stolta Luftblåsan* hastigt bytt om åsigt och motarbetade nu Aromasia lika häftigt som bladet förut förordat hennes val. *Ytterste Förposten*, en ansedd tidning i förstaden Marstrand, åberopade sin opartiskhet såsom ej tillhörande samma stadsdel, som först nämnde blad, men var lika häftig i sina angrepp på konstnärinnans kandidatur. Af Göteborgs öfriga sju hundra femtio fem tidningar förordade visserligen de fleste ännu den kandidaturen, men ingalunda med samma ifver som då inträdet i riksdagen först bjudits Aromasia. Mekaniken arbetade ej med lika kraft som få dagar förut. De som gjort inbjudningen började känna sig modfälda.

Den som likväl aldrig svigtade i sin ifver var Apollonides hvilken såsom poet-maskinist vid riksdagsmekaniken ej var utan inflytande. Han for från det ena valmötet till det andra, delade sin tid mellan Göteborg och Stockholm, talade med så många valberättigade som möjligt, inträngde i tidningsredaktionerna, sökte truga på dem både sin öfvertygelse och sina ord till Årstiderna och var ständigt lika outtröttlig.

Hvad som bedröfvade honom var att Aromasia under hela denna tid icke ville taga emot honom. Detta minskade likväl icke hans ifver.

»Hon måste en gång besegras af en så oägennyttig tillgifvenhet,» sade han till en af sina vänner.

»Men Aromasia älskar er icke,» anmärkte vännen.

»Hon skall en gång göra det,» försäkrade skalden. »Hon kan väl ej längre älska den man som med rå ägennytta vill tränga sig in i riksdagen på hennes bekostnad?»

»Ack, ni är ännu fången i gamla tiders föreställningssätt. »

»Tvärt om! I denna sak må jag väl vara en nutidsman. Huru skall man väl bättre i vår tid kunna vinna en kvinnas kärlek än genom att göra henne till folkombud, att för henne öppna tillfälle att deltaga i lagstiftningen? Fordom bjöd man henne ett juvelsmycke, lofvade henne hästar och vagn eller visade, att hon genom äktenskapet skulle vinna hög samhällsställning, varda förestäld på hofvet och så vidare. Nu söker man hennes ynnest genom att skaffa henne en vidsträckt verkningskrets.»

»Nå, ni har kanske rätt i något. Men kvinnohjärtat har icke ändrat sig sedan årtusen och skall aldrig varda annorlunda. Behöfver jag säga detta åt den som fått namn af forntidsskald?»

Hvad gjorde Oxygen under dessa valförberedelser?

Huru förhöll sig Aromasia?

Det ofvan nämnda samtalet mellan Oxygen och hans vän hade gifvit den förre anledning till åtskilliga betraktelser hvilka han förut undflytt.

»Aromasia har visat förkärlek för forntiden, då hon kunnat göra en sådan konstsammansättning som *Årstiderna*,» hade han sagt till sig själf, »och är således lätt hemfallen till återgångsflocken. Mitt samvete såsom framtidsman bjuder mig att motarbeta henne vid riksdagsvalet. Men ett sådant motarbetande kan icke ske med tillbörlig kraft, om jag ej själf vinner folkombudskapet i hennes ställe.»

Och på den grunden hade han, såsom han sökte öfvertyga sig, anmält sin kandidatur. Men var det blott *Årstiderna* som orsakat detta?

Oxygen hade strax efter konserten mottagit ett bref utan underskrift och hvars författare var för honom obekant. Brefvet hade innehållit något som fallit i god jordmån, men det var först sedan han läst det som han tyckte sig vara riktigt fast öfvertygad om att Aromasia ej borde väljas till folkombud och som han fattat sitt beslut att uppträda mot henne. Det beslutet hade han stor brådska att sätta i verkställighet. Han tyckte, att det icke tålde ringaste uppskof.

Var det således blott för att tjäna fäderneslandet som han ville undantränga den kvinna för hvilken han känt den varmaste tillgifvenhet?

Det var den frågan han nu gjorde sig. Skulle han, den starke framtidsmannen, hvilken djupt föraktade forntidens små känslor, såsom han plägade kalla ärelystnad, afund, misstankar och svartsjuka, nu själf handla under inflytande af en eller flere bland dem?

Omöjligt! Och likväl fruktade han för, att det icke vore *endast* fosterlandskänsla eller nyttighetsbegär som förmått honom att uppträda mot Aromasia.

Älskade han henne ännu?

Ganska visst. Och likväl ville han motarbeta hennes afsigter!

»Emedan *hon* ej älskar mig!» utropade han. »Hon har låtit den galne Apollonides förmå sig att göra odoratet Årstiderna. Han har skrifvit orden till denna föråldrade sammansättning. Han har således arbetat till samman med henne. Då kan hon ej längre hafva mig kär.»

Och så var det åter slut på de nyktra betraktelserna. Oxygen berusade sig med svåra misstankar och dyster svartsjuka. I sitt rus svor han att icke gifva vika. Han måste hämnas öfver att vara undanskjuten, att vara bedragen af den kvinna han så högt älskat.

Svartsjukan och hämndkänslan funnos i det tjugufjärde århundradet i lika hög grad som i äldre tider, men dessa känslor nytjade ej längre dolk eller gift. Deras vapen voro riksdagskandidaturer och mera dylikt. Själfva Apollonides skulle kanske nödgas erkänna, att detta vore ett framsteg, om också föga romantiskt.

Men lagstiftningsarbetet? Skulle det bero af kärlek eller svartsjuka? Hade det i forntiden aldrig berott af några mänskliga svagheter?

Aromasia hade en svår strid med sig själf. Hon var uppfostrad i åsigten om kvinnans lika rätt med mannen samt att kärleken aldrig kunde försvaga den rätten. Men den gamla boken, i hvilken hon kommit att läsa den ofvan nämnde aftonen hos sin gamla fränka, hade ledt hennes tankar i en annan riktning.

Med den uppfostran hon fått och som ej haft till uppgift att blott utveckla hennes konstnärliga anlag, utan äfven att göra henne, liksom alla andra kvinnor, skicklig, till äfven offentliga värf, kände hon sig icke underlägsen att deltaga i lagstiftningen. En sådan underlägsenhet hos kvinnan hade man icke vetat af under de senaste århundradena och minst på den tid, om hvilken nu är fråga. Visst var Aromasia ännu ganska ung, men ungdomen lade på 2300-talet inga hinder i vägen för att utföra offentliga uppdrag, utan ansågs till och med som ett företräde. Det var den företagsamma kraftens och ihärdighetens ålder hvilken icke borde förflyta utan tillfälle att däraf draga nytta.

Så tänkte man åt minstone i senare hälften af det tjugufjärde århundradet, och det föll naturligtvis icke Aromasia in att tvifla på den åsigtens riktighet. Men just därför voro en uppoffring så mycket mer betydande, en försakelse af så mycket större värde.

Kvinnans uppgift är att försaka, stod det i den gamla boken, och till det påståendet återvände Aromasias tankar nästan hvarje ögonblick. Borde hon kanske underkasta sig en sådan uppoffring för att gifva Oxygen ett bevis på sin kärlek?

Det var hvad hon tänkte det ena ögonblicket. Det nästa sade hon till sig själf, att hon älskade Oxygen lika varmt och uppriktigt, äfven om hon icke afsade sig det förtroende, hvarmed man hedrat henne, då man ville välja henne till folkombud. Oxygens uppförande vore oförnuftigt och borde ej främjas af den som älskade honom så högt. Och likväl!

Aromasia fann sig i ett ytterst pinsamt tillstånd. Hvilket beslut skulle hon fatta? Hon kände sig oförmögen till någon sysselsättning. Hennes ododion stod orördt sedan flera dagar. Hon tog icke mot något besök. Hon for ej ut. Dagarne i ända och långt in på nätterna satt hon orörlig i sin trädgård. Det var klara och varma dagar. Endast då och då uppsteg ett moln hvilket synbarligt var konstgjordt. Månne det vore ett af Oxygens tillverkning? Aromasias tankar uppgingo i molnet. De flydde bort med detta, men återkommo ständigt. De upplöstes med det milda regn som från molnet nedgöt sig öfver någon åker i Telgetrakten eller på något af de stora smultronlanden på andra sidan Rotebro. Och likväl hade de tankarne i nästa ögonblick åter samma innehåll. De kunde ej till intet göras, så länge Aromasia fann sig i detta tillstånd. De voro naturliga alster af den strid som rasade inom henne, striden mellan kärleken och hennes värdighet som kvinna, som människa.

---

## IX.
## Under Skagerrak.

Det var ett rörligt lif på Stora Hafsgatan i Göteborg. Gatan sträckte sig i oöfverskådlig längd från de yttersta klipporna vester om den ursprungliga staden till långt bort om Gullbärgsvassen och var anlagd dels på klippgrund, dels på pålar, öfver alt bygd med ståtliga hus af tolf och femton våningars höjd. De nedre tio eller tolf våningarne voro upptagna af handels- och bankkontor, de återstående inredda till praktfulla boningsrum, i hvilka handelns furstar och furstinnor samt alla deras ämbets- och tjänstemän af båda könen på lediga stunder njöto det tillvarelsens behag som deras idoga arbete skänkte dem.

På de långa gallerierna utanför husen lossades och lastades stora och små luftfordon. Det var ett hissande och halande, ett stufvande och urplockande, ett skrik och ett buller som till och med i denna rörliga och bullrande tid, så olik mot forna dagars stillhet och tystnad, kunde hafva gjort hvilken annan som hälst än en göteborgare yr i hufvudet. Men göteborgarne hade starka och genom en synnerligt ändamålsenlig

uppfostran väl inredda hufvud. Hvar och en skötte sin uppgift utan att låta störa sig af bullret från grannarnes verksamhet.

Inne på kontoren surrade det ej mycket mindre. Där voro de många skrifmaskinerna i oupphörlig sysselsättning, riktade och matade af kontorsherrarne och damerna, ständigt svarande på nyss ingångna uppdrag, frågor och framställningar af tusen slag, utskrifvande nya beställningar, uppkastande nya förslag, i ständig förbindelse med jordens alla trakter.

I hvarje ögonblick gåfvo de många telefonledningarne som funnos i hvarje våning och hvilka voro af ett helt annat slag än forntidens små försök i den vägen till känna, att husets affärsvänner på aflägsna trakter önskade ett muntligt samtal. De talande kontoristerne, hvilka icke hade någon befattning med skrifmaskinerne, inläto sig genast i dessa samtal och redogjorde för dem nästan samtidigt för hufvudmännen på stället. På det sättet afslöts månget köp ögonblickligt, fastän hundratals mil skilde köparen från säljaren. I nästa ögonblick »effektuerades ordern». Något uppskof kom aldrig i fråga.

»Tsi-ho-ka-ka-lo i Peking frågar, om han med särskild luftlägenhet kan få sig tillsända några prof af våra halländska stenkol,» tillkännagaf en af kontoristerne på det stora Vest-Ost-Nordbolagets kontor och vände sig till en af dem som för det året ledde bolagets förrättningar.

»Prof kan han få», förklarade den tillfrågade, »men säg vår kinesiske vän, att som våra halländska kol äro de förnämste på verldsmarknaden, så kunna vi ej släppa dem till samma pris som de gamla skånska kolen.

Det var också hvad kontoristen genast gaf till känna för vännen i Peking, hvilken då begärde femton minuters betänketid och först därefter bekräftade sin anhållan om profs öfversändande.

»Det torde vara bäst att göra i ordning en större sändning,» menade hufvudmannen, »ty i morgon eller öfvermorgon kommer nog ett stort uppdrag från Peking.»

»Huset Van Idenskourkeen i Batavia, frågar om vi vilja skicka dit en laddning af vårt Hisingskaffe,» tillkännagaf en annan af de talande kontoristerne. »I Batavia tyckes man tro, att Hisingen ännu icke har annat än kaffeodlingar, och man vill visst försöka att på Java plantera svensk vara för att se om öns gamla kaffealster icke kunde å nyo upplifvas.»

»Hvem dricker kaffe i vår tid!» utropade en af hufvudmännen. »De där gamla holländarne äro ett par hundra år efter oss.»

»Don Ranudo i Lima begär upplysning om huset Schirting & C:o i Mark.»

»Nihilistskoj i Kasan ber om vår bemedling hos det stora bolaget Moneysons and Moneysons i Topeca.»

Så kom det ena budskapet efter det andra, de flästa muntliga, men också ett stort antal med telegraftecken samt ej få skriftliga. Kontorister och maskiner voro i oafbruten verksamhet. I de inre kontorsrummen surrade beräkningsmaskinerna i jämn takt, och bokföringsmaskinerna öfverflyttade den ena posten efter den andra ur journalen och reskontran in i den stora hufvudboken. Hvarje person och hvarje maskin gjorde sitt särskilda arbete, de förra lika noggrant som de senare, de senare lika själfständigt som de förra.

Och samma verksamhet fann man på hvarje kontor i hvarje hus längs hela Stora Hafsgatan och på alla andra gator i den stora staden, långt bort till det forna Mölndal och långt ut på det gamla Hisingen.

Tre gånger om dagen hölls börs i kristallbörspalatset på Stora Otterhällan, en praktbyggnad som i ädla former kunde mäta sig med forntidens stoltaste byggnadsverk och där alt var så ljust och genomskinligt, att det tycktes som kunde icke någon svekfull förrättning där finna inträde utan att genast genomskådas.

Palatset var så stort och så klart skinande, att det syntes på många mils omkrets och ständigt var de göteborgska luftskepparnes osvikliga landmärke.

Hvarje börsstunds början gafs till känna genom ringning i de stora klockor som börsen fått ärfva från den forna domkyrkan, en mindre smakfull byggnad som nedrifvits redan för ett par hundra år sedan.

Den tredje börsstunden var förfluten, och arbetet på kontoren i det närmaste för den dagen afslutadt, då en af hufvudmännen på Vest-Ost-Nord-bolagets kontor frågade någon af medarbetarne, huru de ämnade använda aftonen.

De flästa förklarade, att de skulle deltaga i de valmöten som åter voro utlysta. Det vore nu ej lång tid kvar till det partiela val, vid hvilket ombud för Majornas tredje rote skulle utses, och man finge icke försumma sig.

Några af de kvinliga medarbetarne sade, att de som vanligt ville tillbringa aftonen i sina familjer. Det husliga lifvet vore för dem alltid kärt. De ansågo sig likväl böra, hvar och en med sin man, först åt minstone någon ögonblick infinna sig vid ett valmöte.

»Men jag ämnar göra ett besök i Okeanos' trädgårdar,» sade hufvudmannen. »Vill ingen följa mig dit? Har ni icke sett hvad annonskompaniets telegraftaflor i dag förkunnat? Det är stor fest hos Okeanos.»

»Jo, det är sant,» inföll en af kontoristerne. »I stora Psykäonpalatset, vill jag minnas.»

»Ja, det är en afrikansk konstnär, en längs Medelhafvets hela södra kust ryktbar psykiker, som uppträder där. Det är något nytt som man måste erfara. Dagen har också varit ganska het, och det kan väl behöfvas att friska upp sig med en liten utflygt ned i Skagerrak.»

De så kallade Okeanos' trädgårdar voro en förlustelseort under hafsbotten, strax vester om Pater-Noster-skären. På dessa skär var ett skjutsställe för undervattenståget hvilket genom lufttrycksmaskin sattes i gång och sköts med ögonblicklig hastighet ned till Skagerraks botten, under hvilken man, tack vare de nyaste uppfinningarne inom dykeriet och undervattensvetenskapen, lyckats anlägga en storartad trädgård.

Trädgård var visserligen ett oegentligt namn, ty några sådana träd som på jordytan fann man icke där, men man träffade en med hafsväxter och snäckor praktfullt utstyrd plats hvilken upplystes af vattensolar, förfärdigade af samma lysämne som nu mer användes till upplysning af platser och enskilda boningar ofvan jord.

Ett underverk, skulle man hafva sagt kanske ännu i medlet af i fråga varande århundrade. En ganska nätt inrättning, sade man år 2378, och fann det ingalunda besynnerligt att en vacker sommarafton låta skjutsa sig ned på eller rättare under hafsbotten för att där roa sig en stund efter dagens mödor.

När kontorsarbetet var slutadt, steg man upp på sin luftvelociped och styrde kurs ut åt skärgården. Det var ej, som i forna dagar, brukligt att »familjen låg på landet,» under det familjefadren trälade i staden eller att äfven den senare »vistades på sommarnöje» och lät sina tjänare arbeta mot en futtig ersättning. På 2300-talet arbetade alla som hade kraft att arbeta, alla som hunnit öfver femton år, och under den åldern sysselsattes barnen med ej blott lekar och skolundervisning, utan äfven med efter deras år lämpadt arbete på annat sätt. Men hvarje morgon tog man, i fall väderleken ej vore alt för ogynsam, stark kroppsrörelse i fria luften, och det så högt upp i luften som möjligt. Man for åt minstone på velociped. De sinrikt sammansatta luftvelocipederna tjänte ej blott att fortskaffa sig skyndsammare och säkrare än förr, utan äfven att gifva en utmärkt kroppsrörelse. Skickliga velocipedryttare kastade också boll i luften, fäktade och uppförde lekar som kunde jämföras med de gamla tornerspelen. Kappridt på luftvelociped hade redan länge varit i bruk, och i Göteborg kunde man få se sådana kappridter hvar enda morgon, högt öfver Stora Hafsgatan.

Efter en eller ett par timmars rörelse i fria luften, gjorde man dagens första måltid och därpå började arbetet. Midt på dagen under sommaren tog man sig ett hafsbad, hvarpå följde en lätt måltid. Efter slutadt dagsvärf och sedan hufvudmåltiden för dygnet var intagen, for flertalet af Göteborgs invånare under den vackra årstiden upp åt Trollhättan – det gick på en liten stund – eller bort till Wenern eller hälst ut åt skärgården. I förstaden Marstrand fans ett stort »sanatorium» för hafs- och luftbad, men det nytjades endast af sjuklingar. Den gamla »badsocieteten» och forntidens granna »badsocietetstoiletter» lefde blott i ett svagt minne från länge sedan försvunna dagar.

Okeanos’ trädgårdar voro gräfda under hafsbottnen. De voro, som sagdt, upplysta af de klart strålande hafssolarne, men också ganska luftiga. Det stora bolaget för temperaturreglering, hvilket på många ställen, i synhet i Stockholm, Mjölby, Göteborg och andra stora städer, sörjde för uppvärmande af offentliga och enskilda byggnader samt för afkylande under den varma årstiden, hade i dessa underhafsträdgårdar genom sinrikt uttänkta och omsorgsfullt arbetade rörledningar inledt en lagom varm luft, hvilken oupphörligt ombyttes och kändes lika angenäm som luften öfver hafsytan.

Hvad kunde således vara behagligare än ett par timmar under hafsbotten? Liksom man i gamla tider gick ut till Lorensberg, for man nu till Okeanos’ trädgårdar. Där trängdes hvarje sommarafton en lefnadsglad skara. Där hade man förlustelseställen af många slag. På dansbanorna svängde muntra par, utan fornmusik, det är sant, men deras steg och hopp lifvades af en särskild dansmekanik, hvilken ersatte tonerna och på samma gång förekom trötthet hos de dansande. I förfriskningssalarne, som glänste af en lika stark som för ögonen välgörande upplysning, samlades man omkring de af musslor och snäckor praktfullt sammansatta borden, förtärde möjligtvis ett och annat ostron, hvilket ögonblicket förut skördats på stället, men njöt vanligtvis ej annat än kolsyradt hafsvatten eller en bit hafsalgspastej. Det slägte som drack punsch och toddy samt åt smörgåsar hade länge sedan försvunnit från jorden, bortryckt af den kroniska magkatarren, hvilken visade sig i synnerhet på adertonhundratalet och utbredde sig som allmän farsot under det århundradets sista fjärdedel.

Ett skådespelshus fans äfven hos Okeanos. Man uppförde där likväl blott mindre maskinstycken, men hoppades kunna utveckla den sceniska konsten så långt, att stycken äfven af större betydelse kunde där gifvas och med ett maskineri som ej vore mycket underlägset de teatrar hvilka funnos i själfva staden. Svårt var det likväl att täfla med den store Handels- och Luftfartsteatern hvilken hade sitt palats på det ställe, där rådhuset och den gamla börsen stått, omfattande hela det forna torget med det område som i forntiden upptagits af Torggatan och en del af Östra Hamngatan. Den teatern var kanske den förnämsta i hela Skandinavien, att ej säga i hela norra Europa och Asien. Han hade ett maskineri af tio tusen hästars kraft. Något sådant kunde skådespelshuset i Okeanos trädgårdar ej åstadkomma, men så var det också blott en lätt sommarteater.

Det som på senare tiden mest lockat folk till underhafsträdgårdarne var ett i en af dem uppfördt nytt palats, kalladt Psykäon. Dit strömmade den talrikaste mängden af lustfarare, och där var den största trängseln. Så var det också i fråga varande afton. Under det allmänheten väntade på föreställningens början, sysselsatte man sig med dagens krönika, förtäljde hvad man hört här och där i staden, pratade politik, konst och hvardagsfilosofi, granskade sin nästas handlingar, uttryckte sina farhågor eller förhoppningar i allmänna och enskilda frågor, alldeles som för tre hundra år sedan och för fem hundra och för tusen och så länge mänskliga samhällen funnits. Människoslägtet går fram åt i alt, men människosinnet och människohjärtat äro likväl altid de samma.

»Hvem är den där herrn med det långa håret?» frågade ett fruntimmer utanför Psykäonpalatset och visade på en ung man hvilken stannat i hennes granskap.

»Jag känner honom ej,» svarade den tillfrågade. »Han ser dyster ut.»

»Hans hår är för långt,» förklarade det första fruntimret.

»Kära ni, det är det nyaste bruket. Så har man det i Stockholm.»

»I Stockholm! Vi må väl aldrig nu mer behöfva taga våra seder och bruk från det hållet. Det är icke vackert, säger jag, att ha så långt hår. För öfrigt ser han rätt bra ut.»

»Nå, verkligen! Är det icke fru Skarpman-Stormfågel? Hon der med gröna slöjan! Hon är mycket med i Stockholmsverlden. Jag gjorde hennes bekantskap, då jag i fjol stannade så länge där uppe. Utmärkt fruntimmer!»

»Det är möjligt, men Göteborg må väl ha lika utmärkta, mycket utmärktare, vågar jag tro. Göteborg är hufvudstaden. Det torde få tagas i betraktande.»

»Visserligen, men ... Hvad är det?»

Det vardt en uppståndelse bland mängden. Allas blickar riktades mot de telegraftaflor som funnos äfven under hafsbotten och hvilka flera gånger i timmen med brinnande bokstäfver förkunnade de nyaste tilldragelserna på jordytan. Nu tillkännagaf denna eldskrift, att den kinesiska luftflottan nalkats Kaliforniens kuster, men där på ett så verksamt sätt mottagits af de med luftsprutor bestyckade amerikanska strandbatterierna, att hela flottan skingrats och till större delen förstörts.

»Det var just hvad jag nyss sade,» utropade en af tjänstemännen på Stamp-aktiebanken. »Ingenting kan stå emot de amerikanska luftsprutorna, sade jag. Jag såg dem i verksamhet, när jag i förra veckan gjorde en utflygt öfver Atlanten. En enda spruta blåste på försök om kull luftobservatorium vid Michigansjön.»

»Sådana sprutor börjar man göra äfven hos oss,» sade en herre som hört banktjänstemannens ord, »åt minstone af det mindre slaget, sådana som kunna ersätta blåst, när landtbruksingeniörerne finna lugnt väder ogynsamt för åkerbruket.»

»Så–å, det har jag icke förr hört,» förklarade en medlem af det stora Hvete-utskeppningsbolaget som själf hade vidsträckta åkerfält på de forna Svältorna.

»Jo, det kan jag försäkra er. Det är jag som infört uppfinningen i Skandinavien. Får jag lof att lemna er mitt adresskort?»

»Ah, ni är Oxygen Warm-Blasius!» utropade bankmannen, sedan han kastat en blick på kortet. »Således en af riksdagskandidaterne i Majorna.»

»Nu kan jag upplysa er hvem den där dystre mannen med det långa håret är,» hviskade ett af de ofvan nämda fruntimren till sin granne. »Det är den bekante vädertillverkaren Warm-Blasius.»

»Om jag tillhörde den valkretsen, skulle jag fordra, att han läte klippa sitt hår,» förklarade det andra fruntimret. »Vi behöfva inga riksdagsmän med Stockholmsutstyrsel.»

»God dag, fru Skarpman lilla! Huru står det till? Ett sådant här förlustelseställe har man inte i Östersjön, skulle jag tro. Ni arbetar för vårt riksdagsval, har jag hört. För min del tror jag, att fröken Ozodes har största utsigten.»

»Visst icke!» förklarade fru Skarpman-Stormfågel med mycken säkerhet. »Är ni bland de väljande?»

»Nej, jag hör till Pusterviks valkrets.»

»Men ni har kanske bekanta och inflytande i Majorna. Jag ber er förorda Warm-Blasius, ty jag skall säga er,

att ...»

Fortsättningen hviskades i örat på göteborgsdamen, hvarefter fru Skarpman-Stormfågel hastigt tog afsked och blandade sig i en annan grupp, där riksdagsvalet högljudt afhandlades. I denna grupp syntes Apollonides och ej långt från honom fröken Rosendoft som med ljufva blickar sökte fängsla skaldens uppmärksamhet. Flera andra stockholmsbor tycktes utgöra fröken Rosendofts sällskap.

Under det fru Skarpman-Stormfågel värfvade röster för Oxygen, var Apollonides fortfarande verksam för Aromasias val. Många andra af gästerna i Okeanos trädgårdar voro sysselsatta på samma sätt. På den tiden lät man icke nöjet hindra de allvarsamma angelägenheterna. Den enskilda eller offentliga fördelen glömdes aldrig.

Oxygen glömde ej häller, att han kommit till Göteborg för att själf verka för sin kandidatur, uppträda på valmötena, aflägga sin trosbekännelse, samtala med de väljande, försäkra dem om sin duglighet, sina goda afsigter, sin fosterlandskänsla, sin oöfvervinnerliga förkärlek för Majornas tredje rote och för Göteborgs hela samhälle, för handel och luftfart och bankväsende samt framsteg i alla möjliga riktningar.

Hans beslut var nu oåterkalleligen fattadt och fullständigt stadfäst. Aromasia älskade han lika brinnande, men han led af denna kärlek. Han led synerligen af tanken på att Apollonides, den oefterrättlige forntidssvärmaren, skulle ytterligare ställa sig in hos den unga konstnärinnan och genom sina ansträngningar för hennes inväljande i folkförsamlingen göra sig ännu mer omtyckt af henne. På sin sida ville han visa henne, att kärleken icke hindrade honom från att uppträda som hennes offentlige medtäflare. Framför alt måste han hindra hennes val för att därmed också hindra henne att vistas i Apollonides närhet. Om han också fortfarande sökte inbilla sig själf, att det vore återgångspartiet han ville motarbeta samt att han endast af den orsaken uppträdt som Aromasias medtäflare, kunde man likväl, då han trodde sig vara obemärkt, ofta höra honom utropa:

»Apollonides är poet-maskinist vid riksdagen och kan såsom sådan ej ofta lefva i Aromasias granskap, men just därför arbetar han på att draga Aromasia till Göteborg. Det är hans afsigt, men jag har genomskådat honom och skall göra afsigten om intet.»

Det var det samma som fröken Rosendoft tänkt. Hon ville förödmjuka Aromasia och draga Apollonides ur dennas trollkrets. Kunde skalden blott ryckas från det farliga granskapet, skulle han nog få ögonen öppna för den sällhet som väntade honom. Och hennes väninna, fru Skarpman-Stormfågel, ville gärna hjälpa henne, om icke blott för vänskapens skull, dock för att få leda en intrig, något som var den verksamma, men för öfrigt ej tillräckligt sysselsatta kvinnans starka sida.

Fru Skarpman-Stormfågel hade ett godt hufvud och förstod sig på invecklade anläggningar. Hon var ihärdig och ofortruten, men hade fått en något föråldrad uppfostran, hvilken ej heller afhjälpts af hennes giftermål. Under mannens lifstid hade hon hindrats från alt som kunde väcka hennes håg att tänka på det stora och allvarliga i verlden. Det var något som hennes man sade vara förbehållet för honom själf, under det hon hänvisades uteslutande till hvad som i forntiden brukade kallas »hemmets stilla verld». Efter mannens död sökte hon taga sin skada igen genom att arbeta för det offentliga, såsom hon själf sade och kanske äfven trodde, men hon kunde ej öfvervinna följderna af de många förflutna årens onyttiga lif och hon stannade i det lilla, odlade intrigen, främjade skvallret samt åstadkom oreda och olycka i alt, hvaruti hon blandade sig. Och hon blandade sig i ganska mycket. Fru Skarpman-Stormfågel tillhörde egentligen ett förflutet tidehvarf.

Fröken Rosendoft var visserligen ett barn af sin tid, men hennes handlingar vägleddes endast af en stark lidelse, och de mänskliga lidelserna äro sig altid lika, om också alt annat skulle ändras på jorden. Hon *måste* förödmjuka Aromasia, hade hon sagt, och för det målets uppnående gjorde hon hvilka ansträngningar som hälst. Hon såg kanske ej häller säkraste vägen till målet, emedan lidelsen förvillade henne.

»Månne vi handla till edert bästa, då vi skilja Aromasia och Oxygen,» hade fru Skarpman-Stormfågel invändt vid valränkornas början. »Ju mer de aflägsnas från hvar andra, dess lättare är ju ett närmande mellan skalden och konstnärinnan.»

Fröken Rosendoft tyckte icke om denna närgångna framställning och ville ingalunda, att hennes bundsförvandt skulle se alt för mycket i hennes kort. Hon låtsade därför icke förstå fru Skarpmans invändning och höll fast vid den redan uppgjorda anläggningen samt förklarade, att man i sedlighetens intresse måste straffa fröken Ozodes för dennas lättsinne att under profåret med Warm-Blasius öppet visa sin tillgifvenhet för en annan.

»Huru kan den lättsinniga rättvisare straffas än genom att den man, med hvilken hon är öppet förlofvad, uppträder som hennes offentlige medtäflare och hindrar henne från att intränga i folkförsamlingen?» tillade fröken Rosendoft.

Fru Skarpman-Stormfågel lät sin invändning falla och sade ingenting, men hon log och trodde sig klart inse orsaken till den förälskade bundsförvandtens handlingssätt. För denna orsak kände hon icke något egentligt deltagande, men därför bekymrade hon sig ej häller särdeles mycket om utgången skulle vara lycklig eller icke för fröken Rosendoft. För fru Skarpman-Stormfågel var det tillräckligt att få verksamt ingripa i en intrig, hvilken kunde hafva utseende af lifligt deltagande för det allmänna. Därför arbetade hon ihärdigt för Oxygens val.

Men hon arbetade icke i samråd med sin skyddsling. Hennes försök att närma sig honom hade dittils misslyckats. Oxygen ville visst icke hindra någon att hjälpa honom till hans önskningars uppfyllande. Så oegennyttig var han icke. Men hans stolthet höll honom på afstånd från bundsförvandter, hvilkas biträde öfverraskat honom och hvilkas bevekelsegrunder föreföllo honom misstänkta. Först denna afton hade han gifvit vika för fru Skarpman-Stormfågels enträget upprepade inbjudningar och lofvat att sammanträffa med henne i Okeanos trädgårdar. Efter föreställningens slut i Psykäon skulle han deltaga i ett litet aftonsamkväm, till hvilket fru Skarpman inbjudit några af deras s. k. politiska vänner af båda könen.

En häftig susning for genom trädgårdarne. Det var tecken att föreställningen skulle börja. Allmänheten hade redan intagit sina platser i den stora Psykäon-salen. De sutto där icke som åhörare eller åskådare, ej häller som åluktare – ordet vann burskap redan på 2200-talet – utan som kännare eller, för att icke nytja ett tvetydigt ord, som förnimmare. Hvar och en hade på hufvudet en underligt formad hjälm. Från hjälmarne utgick ett stort antal trådar, som hade sin föreningspunkt i ett skåp med många besynnerliga hörn och tillvridningar, hvilket stod midt i salen.

Det var en s. k. hjärnorgel.

På denna orgel skulle nu den berömde afrikanske psykikern gifva en föreställning.

---

## X.
## Hjärnorgeln.

»Detta är sannerligen något helt och hållet nytt för mig,» sade Oxygen.

»Jo, jo, något dylikt har man ännu icke i Stockholm,» yttrade en af hans göteborgsvänner, en framstående kemist.

»Jag får erkänna, att jag icke förstår meningen med dessa hjälmar och ledningstrådar samt det där skåpet,» förklarade Oxygen helt uppriktigt.

»Nej, det kan jag nog tro,» sade göteborgskemisten, »men här i Göteborg äro vi fullkomligt förtrogna med hela tillställningen. Emellertid ämnar psykikern i afton före föreställningens början hålla ett föredrag för att sätta dem som icke äro göteborgare in i förhållandena. Hör nu uppmärksamt på, så kan också ni få lära något.»

»Om hjälmarne besvära er, mina damer och herrar,» sade psykikern på verldsspråket, »så kunna ni gärna taga dem af och ej sätta dem på er igen förr än föreställningen tager sin början. Jag anhåller, att ni först med mig tänka er något till baka i historien om de sköna konsternas utveckling. Det är nu flera hundra år sedan man tyckte att denna utveckling hade nått sin höjdpunkt, och likväl har den grekiska fornverldens bildhuggarkonst lika litet som Homeros’ diktkonst, aldrig kunnat öfverträffas. För omkring åtta hundra år sedan hade målarkonsten gjort utomordentliga framsteg, men längre än på den tiden har den konstgrenen aldrig sedan kunnat komma. Man vände sig alt mer till musiken såsom känslans mest omedelbara och sannaste tolk, men det dröjde ej särdeles länge förr än man nådde de yttersta gränserna för äfven denna konst. Det nittonde århundradets musikaliska utsväfningar dödade musiken.»

»Den där afrikanen känner sin konsthistoria,» hviskade göteborgskemisten.

»Först sedan musiken sannolikt för alltid tystnat, upptäckte man,» fortfor psykikern, den egentliga utvecklingslagen för alt hvad konst heter. Efter det Theoros Spürenberg offentliggjort sina odödliga undersökningar öfver det *estetiska idealets embryologi*, viste man, att konstens framsteg bero af de framsteg som *stämningssinnet* gör. Ehuru man i forntiden föga eller intet kände till det sinnet, började man likväl sedermera att alt mer öfverlemna sig åt känslostämningar, och detta tilltog i samma mån som hvar och en efter en följd af verklighetsnjutningar och praktiskt arbete drefs att söka en motvigt i idealet. Själen tillfredsställes genom att människan öfverlemnar sig åt dessa stämningar, och därmed har man ock uttalat konstens mål. Konsten måste på hvarje sätt beherska de mänskliga känslostämningarne, väcka dem och ställa dem till freds, alt efter som omständigheterna fordra. De medel som konsten därtill använder äro i och för sig likgiltiga, men konstens ändamål uppnås renast och lättast, om känslostämningarne väckas så mycket som möjligt omedelbart. Därför står musiken konstens mål ganska nära, emedan hon genom ljudvågorna verkar omedelbart på hörselnerverna och därigenom på hjärnan, utan att på något sätt behöfva förmedling af de hjärndelar hvilkas arbete kommer såsom *tänkat* till vårt medvetande.»

»Det är bra och riktigt sagdt,» utropade några unga kontorister.

» Musikens utbildning var ett stort steg framåt,» återtog föreläsaren efter en liten andhemtning och några klunkar hafsvatten, »men vi veta huru illa musiken användes och huru hon slutligen till och med höll på att förstöra självfva hörselverktyget. Det var då som man gick ännu ett steg längre och åter uppväckte konsten genom att vända sig till luktsinnet. Det har varit den närmast föregående tidens och är ännu våra dagars omtyckta konstform, men så kommer det sannolikt icke att blifva. Vi stå vid ett nytt tidskifte inom konstens historia. Det kan ej vara möjligt att åt det redan långt förut genom nikotin och skadliga näsduksdofter fördärfvade luktsinnet gifva den utveckling som konsten fordrar för att mest tillfredsställande inverka på hjärnan.»

»Skulle Aromasia här hafva funnit sin verklige besegrare?» sporde Oxygen sig själf.

»Nu torde det vara slut med den odrägliga Ozodes storhet,» hviskade fröken Rosendoft.

»Frågan om medvetandets väsen kan naturligtvis icke,» fortfor psykikern, »lösas annorlunda än frågan om materiens väsen, det vill säga inom de gränser som utstakats af den mänskliga begreppsförmågans natur. Men medvetandet uppstår antingen omedelbart såsom känsla i vårt inre eller förmedladt genom våra sinnen såsom rörelse i tid och rum, och denna senare uppfattning tillstäder ett bestämmande efter tal och mått och

en därpå grundad teori, hvilken till atomernas rörelser återför företeelsernas förändringar. Då man kan beräkna den materiela hjärnmolekylens rörelse och vet, att denna följer lagarne för den allmänna mekaniken samt att med hvarje sådan beräknelig rörelse ett bestämdt intryck är förenadt, eller kanske rättare sagdt därmed sammanfaller, återstår endast att efter dess inre sida som känsla uttyda det fysikaliska atomets rörelse.

»Detta möter nu mer inga svårigheter sedan man så grundligt utrotat materialismens vidskepelse, hvilken i medvetandet såg ett alster eller en yttring af hjärnmolekylerna. Frågan finner sin lösning genom sammanstämmandet af rörelse och känsla, i det den senares förändringar på erfarenhetsväg härledas ur den förras. Liksom våra sinnen gifva oss blott tecken och bilder af tingen, men icke dessa själfva, så gifva också hjärn- och ganglieatomerna icke känslan själf i hennes inre form, utan en i öfverensstämmelse med våra rum- och tidsåskådningar trogen afbildning af henne i hennes ägen rörelse.

»Har man blott först en gång kommit till insigt om att den eller den form af rörelsen betyder den eller den form af känsla, den eller den molekulärkonstruktionen betyder den eller den bestämda förnimmelsen hos subjektet, så kan man på erfarenhetens väg uppställa liksom en ordbok för själens hemlighetsfulla språk och finna hvarje beräknad rörelse öfversatt med en erfaren känsla. På det sättet är det möjligt att underkasta rent subjektiva företeelser en objektiv undersökning och att i mekaniska framträdanden finna och göra iakttagelser öfver själens arbete, liksom man långt förut i färgspectrum kunnat på optisk väg iakttaga kemiska företeelser på aflägsna verldskroppar ... Är detta nu fullkomligt klart för de här närvarande?»

Åhörarne försäkrade sig hafva med största nöje lyssnat till föredraget och skyndade att uttrycka sitt starka bifall, det vill säga, att till psykikern öfverlemna ett stort antal fina värdepapper.

Efter denna förberedelse uppmanade psykikern de närvarande att åter sätta hjälmarne på samt började föreställningen. Den hjärnorgel eller *psykokinet* af hvilken han begagnade sig var tillverkad af honom själf och af en ganska fullständig sammansättning, så att tusentals personer kunde på en gång genom detta redskap erfara hvilka känslostämningar som det behagade konstnären att gifva dem. Medelst ledtrådarne, som utgingo från skåpets inre, framför hvilket konstnären själf tog plats, och som satte i rörelse åtskilliga klaffar och små hammare inne i hjälmarne, kunde den som spelade på hjärnorgeln träffa de närvarandes hufvudskålar och bearbeta dem på det sätt, att omedelbar retning utöfvades på just de delar af hjärnan, på hvilka psykikern önskade inverka. En skicklig hjärnorganist kunde på detta sätt framkalla en hel rad af väl ordnade tankar i andras hufvud och omedelbart skapa hvilka känslor som hälst i medelpunkten af andras medvetande.

Men liksom en stor tondiktare i forna dagar måste själf äga höga och ädla eller glada och kvicka tankar eller varma känslor för att genom toner kunna inverka på sina åhörare, måste det ädla och sköna eller det kvicka finnas i kanske ännu högre mått hos psykikern. Detta var det första vilkoret för att en psykokinet skulle göra god verkan. Därjemte måste psykikern också, liksom tondiktaren i forntiden och liksom luktkonstnären sedermera, förstå att rätt meddela sig med allmänheten. Han måste äga noggrann kännedom af de olika hjärndelarnes läge och betydelse och således vara skicklig anatom på samma gång som fullt säker frenolog. Hans konst var onekligen den svåraste som dittills funnits på jorden, men så var hon också den mest omedelbara och därför den fullkomligaste. Psykikern behöfde kanske icke ovilkorligt vara både skapande och utförande konstnär, utan kunde möjligtvis liksom musikern och luktisten vara endast det förra eller det senare; men den utförande hade onekligen lättare att verka på förnimmarne, om han själf sammansatt det stycke som utfördes. Den konstnär som invigde Psykäon under Skagerrak var både diktare och utförare, och det var sina egna sammansättningar han lät förnimma.

Han började vidröra tangenterna, och genast kommo ledtrådarne i rörelse. Han hade icke meddelat någon förteckning öfver de stämningsstycken som skulle utföras eller tillkännagifvit hvilka känslor han ämnade

framkalla.

»Min önskan är,» hade han sagt, »att förnimmarne själfva göra sig reda för hvad jag föredrager.»

Fullkomlig tystnad rådde i salen. I början af föreställningen tycktes förnimmelserna vara tämligen svaga. Man såg på hvar andra med likgiltiga och intet sägande blickar eller man stirrade på konstnären. Men småningom lifvades ansigtena. Glädjen lyste ur allas blickar, och glädjen stegrades till munterhet som framkallade först leende, sedan småskratt och slutligen skallande skrattsalfvor. Man skrattade så att hela Psykäonpalatset tycktes svigta, och de öfriga gästerna i Okeanos trädgårdar började också skratta, fastän deras hjärnor icke mottogo någon omedelbar inverkan från konstnärens psykokinet. Allmän munterhet rådde på ett tämligen vidsträckt område under Skagerraks botten.

Småningom aftog den glada känslostämningen, men en förnimmelse af behagligt lugn utbreddes i salongen. Lugnet öfvergick till dysterhet, och känslan af behag byttes i svårmod. Man såg på hvar andra med sorgsna blickar. Tårar syntes i många ögon. Från de sorgsna känslorna öfvergick stämningen till lugn tillförsigt, och en förnimmelse af mod och uthållig kraft fylde sinnena.

Så växlade känslorna flera gånger, till dess de slutligen öfvergingo i jublande fröjd, och under allmän hänryckning stod psykikern upp från sitt instrument och tillkännagaf, att föreställningen vore slutad. Hjälmarne aftogos. Bifallet yttrade sig på vanligt sätt. Hvar och en förklarade, att han aldrig förr haft en så ren konstnjutning.

Konstnären samlade i hop de värdepapper han mottagit och försvann ur salen.

»Men vi fingo icke veta hvad detta stycke för hjärnorgel har för namn,» anmärkte någon.

»Namnet kan vara likgiltigt,» menade en annan. »Hvar och en bör väl kunna tolka innehållet.»

»Det torde icke vara svårt,» inföll en tredje. »Det var naturligtvis människolifvet som skildrades genom omedelbar förnimmelse från konstnärens snillrika uppfattning. Först fördes vi genom barndomens och ungdomens fröjderika och åt alt leende tid. Ungdomsmodet brusade fram i de skallande skrattsalvorna. Därpå kom den mognare åldern med sitt lugn, men också med sina sorger, med sitt mod och sin uthålliga kraft samt ofta växlande öden till dess hela lifvet upplöstes i jubel öfver att den jordiska tillvaron vore lyckligt slutad.»

»Så är icke min uppfattning,» hördes en invändning. »Något dylikt har jag icke förnummit. Det var tydligen en skildring af kärlekens fröjder och sorger samt slutliga hänryckning, när det älskade föremålet ändtligen var vunnet.»

»Prat!» utropade en af de närvarande. »Den konstnär, som i afton framkallat alla dessa omedelbara förnimmelser i våra hjärnor, är en praktisk karl hvilken känner sin allmänhet. Jag är viss på, att de fläste med mig här på en kort stund genomlefvat alla de känslor som en köpman erfar under början, utvecklingen och afslutandet af en handelsaffär.»

»Jag tror,» hördes från annat håll, »att konstverket har afseende på det stundande riksdagsvalet. Det var en mästerlig skildring af valförberedelser, valstrider, glada och ledsamma tilldragelser på valmötena, ihärdighet i bemödanden och slutligen jubel öfver den lyckliga utgången.»

Ännu andra utläggningar hördes, hvar och en efter utläggarens önskningar och sinnesart. Man skrattade åt hvar andras misslyckade förklaringar och ansåg sin för den enda riktiga. Därför var man också mycket nöjd med sin afton och prisade hjärnorgeln såsom konstens högsta medel. Hufvudsaken var, att man erfarit starka känslostämningar och därför ansåg sig hafva haft en »högst intressant konstnjutning.»

Därmed var också hjärnorgelns lycka gjord.

»Det är omöjligt, att luktklaveret hädanefter kan hafva någon dragningskraft,» sade fröken Rosendoft.

---

XI.
Bollspelet på Rydbergs torg.

Det var på en lekplats midt i Göteborg, ungefär där »exercisheden» i forntiden haft sitt läge. Göteborg hade många sådana platser, på hvilka ungdomen samlade sig till bollkastning, kapplöpning, brottning och andra »manliga idrotter», såsom det fordom hette, då blott den manliga delen af ungdomen företog sådana öfningar. Nu mera deltogo i dem så väl flickor som gossar, unga kvinnor och ynglingar, till och med äldre personer af bägge könen. Sådana lekplatser funnos i alla samhällen, så väl i städerna som på landsbygden, och de underhöllos på statens bekostnad. Folkförsamlingen beviljade till det ändamålet ganska stora summor, och om meningarne ofta voro delade i afseende på andra anslag, uppstod aldrig någon meningsolikhet i frågan om lekplatsernas nödvändighet. Man visste, att man icke kunde undvara dem, ty erfarenheten hade redan i några hundra år tillräckligt visat de fördelar de skänkte samhället.

Långt innan staten tog saken om hand, hade Göteborg börjat anlägga sådana lekplatser, och dess föredöme följdes, om icke så snart, dock slutligen af Stockholm och några andra städer. Stockholms stadsfullmäktige hade visserligen behöft ett par hundra år, innan åsigterna hunnit riktigt mogna, men därefter arbetade man med stor ifver på företagets utförande, och i slutet af 2300-talet hade den gamle Mälarstaden många ocb väl vårdade platser för ungdomens lekar. Stockholmarne ansågo sina platser för fullt ut lika goda som Göteborgs, men den senare stadens invånare skrattade åt den åsigten.

»Med Göteborg kan ingen täfla,» hette det i detta, liksom i alla andra fall.

Ofvan nämde plats i den skandinaviska hufvudstaden hade namnet *Rydbergs torg* och var onekligen ganska ändamålsenlig, visserligen omgifven af mycket höga hus, men likväl, tack vare bolaget för temperatur-reglering, tämligen luftig, sval om sommaren och ljum vintertiden, utom på de dagar då de stora snöbollkastningarne företogos, då luften icke fick vara alt för mild.

Men nu var det sommar och nu njöt man af svalkan på torget. Det var en af årets tretio fridagar, helgdagar skulle man i forntiden hafva sagt. En stor del af Göteborgs invånare hade gått till stadens uppbyggelsesalar, af hvilka det fans ett stort antal och i hvilka höllos föredrag, motsvarande forntidens predikningar, samt där man roade sig med samtal i allvarliga ämnen, öfverlade om åtskilliga frågor och i allmänhet sökte förströelser af betydelsefullare slag än de som bjödos i de hvardagliga förlustelseställena.

Dessa tretio fridagar nytjades allmänt som hvilodagar. Alla andra helgdagar voro för länge sedan afskaffade. De gamle katolske annandagarne hade indragits redan i slutet af det nittonde århundradet, likväl icke förr än efter en ganska het strid på då varande riksdagar. Ett par hundra år därefter försvunno de gamle söndagarne, men som arbetaren onekligen är i behof af en hvilodag då och då, infördes de i fråga varande tretio fridagarne, på hvilka vanligtvis intet arbete företogs, ehuru det, såsom i denna berättelse redan nämdt är, ingalunda var i lag förbjudet.

Oaktadt ett stort antal af stadens invånare infunnit sig i uppbyggelsesalarne, stodo lekplatserna ingalunda tomma, och Rydbergs torg var i synnerhet fyldt af en glad och liflig ungdomsskara. Bollspelet var i full gång.

»Hvilka äro de bägge fruntimren där på bänken?» frågade en af spelarne sin närmaste man. »Den yngre deltog nyss i spelet. Hon ser bra ut.»

»Det är fröken Ozodes, den kända konstnärinnan,» svarade den tillfrågade. »Det äldre fruntimret lär vara en slägting till henne.»

»Så! Hon har väl kommit hit för valet till folkförsamlingen?»

»Sannolikt, men hon lär också ämna gifva konsert här.»

»På luktklaver! Det lär redan vara föråldradt. Den nya hjärnorgeln tränger nog ut doftackorderna.»

»Det är väl ännu ej så säkert. Fröken Ozodes är en stor konstnärinna.»

»Se så, passa på spelet!»

Bollkastarne gjorde stora ansträngningar. Det ena vackra kastet aflöste det andra. Kroppsrörelsen spände musklerna, färgade kinderna, tände eld i blickarne. Skrattsalvorna, uppmuntringsropen, lifligheten ökades ständigt. Lekplatsen bjöd på en vacker tafla.

»Jag tror, att göteborgarne äro nästan lika raska bollspelare som stockholmarne,» sade tant Vera.

»Det tror jag knapt,» menade Aromasia, »men roligt är det likväl att se deras säkra kast. Jag ångrar icke, att jag lät öfvertala mig att följa med hit.»

Tant Vera hade slutligen lyckats rycka Aromasia ur hennes sorgsna ensamhet och förmått henne att följa sig till Göteborg för att där gifva konsert, men ännu icke kunnat öfvertala henne att uppträda på den stora, allmänna valförsamling som skulle föregå riksdagsvalet.

»På ett stort valmöte har jag icke lust att visa mig,» sade Aromasia.

»Jag börjar tro, att Oxygen har rätt,» yttrade den gamla, »då han skyller dig för att hysa forntida åsigter. I våra dagar bör en kvinna ej känna motvilja för att arbeta på sin framgång.»

»Väljer man mig, så tager jag emot valet,» förklarade Aromasia, »men själf gör jag ingenting för att få de flästa rösterna.»

»Så hette det också i forntiden,» invände tant Vera. »Men det var någon gång falsk blygsamhet, oftare kanske bara skrymteri. Vår tid borde visa sig sannare och ärligare. Har du dess utom glömt hvad som sannolikt är den verkliga orsaken till Oxygens plötsliga beslut att försöka låta välja sig i ditt ställe?»

»Glömt! Nej visst icke!» utropade Aromasia och rodnade starkt. »Jag har själf läst det bref som ni hittade i eder salong den natt då Oxygen öfverraskade mig med sitt besynnerliga uppförande.»

»Och det brefvet kan ej vara till någon annan än honom samt ej från någon annan än en person som söker skada dig. Jag har mer än en orsak att tro, det fröken Rosendoft är den som skrifvit brefvet, ehuru hennes planer i det fallet synas mig obegripliga.»

»Men om Oxygen låtit förleda sig af det falska brefvet och således handlar af svartsjuka, visar det ju, att han verkligen älskar mig,» invände Aromasia hvilken tycktes ännu vilja söka ursäkter för sin motkandidats uppförande.

»Och därför vill du kanske draga dig till baka till hans förmån?» sporde tant Vera, icke utan ett spefullt uttryck.

»Jag drager mig ju icke till baka,» invände Aromasia; »men på ett offentligt valmöte uppträder jag icke mot Oxygen.»

»Hvilken dårskap! Du är sannerligen bra långt efter din tid, min kära Aromasia.»

»Försakelse är kvinnans uppgift,» hviskade den unga flickan.

»Hvar har du läst den satsen?» frågade tant Vera med mycken förvåning.

»Jag läste den i en af min kära tants böcker, i ett gammalt vördnadsvärdt arbete från adertonhundratalet.»

»Vackert vördnadsvärdt! Du kan vara säker på, att den boken är skrifven af en karl och på en tid, då karlarne trodde sig skapade till företräde framför kvinnorna. Det var länge sedan man trodde på sådana framställningar.»

»Jag har sedan läst en annan gammal bok, af en annan författare som också lefde mer än fem hundra år före vår tid och som hette Balzac. Han hade ett stort namn. Han säger, att den kvinna som fogar sig i sitt öde, som gråter och förlåter samt blott lefver i sina minnen har den rätta kärleken, den stolta kärlek som lefver af sin smärta och dör däraf. Många andra författare, nästan alla på den tiden, skulle jag tro, uttrycka sig på samma sätt.»

»Och du tror på dem?»

»Ja, jag har behof, tycker jag, att tro på deras framställningar.»

»Då är du förlorad, min stackars Aromasia. De gamla lefde under intryck af en falsk verldsåskådning, med tankar och känslor som skulle hafva fördärfvat hela mänskligheten, om icke motsatta åsigter i tid gjort sig gällande, och en friskare vind rensat luften. Kvinnans uppgift är icke mer än mannens att försaka. Det borde du veta lika väl som jag.»

Bollspelarne upphäfde väldiga glädjerop. En af de unga flickorna hade gjort ett kast som öfverträffade alla de andra spelarnes. Samtliga erkände hennes öfverlägsenhet, och torget återljöd af segervinnerskans lof.

»Hör du?» sade tant Vera och betraktade Aromasia med jublande blickar. »Det var en flicka som vann seger. Det hade väl forntidens manlige författare och styrande viljor också funnit otillbörligt, att icke säga oanständigt. Skulle den skickliga bollspelerskan kanske försaka segern emedan hon är kvinna? Hennes öga är säkert, hennes språng är lätt och fleråriga kroppsöfningar hafva gjort hennes arm stark. Ögat är likväl fullt ut så mildt som hos forntidens ungmör, och armen är lika vacker. Hon har alla egenskaper som fordras af en skicklig bollkastare. Vill du, att hon ej skulle draga nytta af dessa fördelar, blott för det hon icke hör till det manliga slägtet?»

»Det vill jag visst icke,» svarade Aromasia med ifver. »Jag har ju själf nyss deltagit i bollspelet. Man säger, att ej häller jag är så oskicklig.»

»Nå vill du, att den skickliga bollspelerskan skall draga sig till baka, i fall den yngling hon älskar träder fram för att täfla?»

»Nej, men ej häller skall hon lägga sig vinn om att försvåra ynglingens framgång.»

»Jag förstår dig icke. Du bör väl icke vika för någon man, äfven om han vore din tillkommande brudgum. Minst skall du göra det, om han handlar af oädel bevekelsegrund.»

»Ja, det är Oxygens bevekelsegrund som jag icke fattar.»

»Hm!» sade tant Vera, sedan hon några ögonblick forskande betraktat det sorgsna uttrycket i Aromasias anlete. »Mitt barn, du är icke den starka kvinna jag trodde dig vara. Du vet, att Oxygen fattat en ovärdig

misstanke mot dig.»

»Det vore dock för mycket sorgligt att tro,» invände Aromasia, »det enskilda förhållanden kunde inverka på handlingar som borde hafva sin grund blott i fosterlandskänsla och allvarlig håg att gagna det allmänna. »

»Sådana inflytanden hafva funnits i alla tider och från dem lär mänskligheten väl aldrig kunna frigöra sig,» yttrade tant Vera eftertänksamt.

»Då äro vi ju icke bättre än våra föregångare,» anmärkte Aromasia.

»Nej, i det fallet visst icke, men vi äro ej häller sämre. Om förhållandet mellan man och kvinna nu mer tyckes hafva större inflytande i det offentliga, är det likväl icke något nytt. Vi kvinnor nödgas nu öppet framträda, och däraf lider icke samhället. Det inflytande som kvinnan i alla tider sökt skaffa sig kunde fordom endast erhållas genom ränker i det tysta, genom list och allehanda svek. Sådant sker visserligen ännu och kommer sannolikt ständigt att ske, men det motverkas i hög grad af den offentlighet hvilken kastar sitt ljus äfven öfver kvinnans handlingar ... Var icke svag, mitt barn, och tro fram för alt ej att försakelse skulle vara vårt köns uppgift.»

Aromasia tycktes icke med samma uppmärksamhet som vanligt lyssna till den gamlas ord. Hennes blickar voro fästa på bollkastarne som börjat ett nytt spel. Detta tycktes i högre mått än det föregående draga till sig den unga flickans deltagande. Riktningen af hennes blickar följdes af tant Vera hvilken efter någon tystnad utropade:

»Ah, det är Oxygen som blandat sig i leken! Han är en utmärkt bollkastare. Se, med hvilken uppmärksamhet man följer hans slag.»

Väderlekstillverkaren var skicklig i alla kroppsöfningar och hade ofta vunnit pris på de stockholmska lekplatserne, där man högt värderade i synnerhet hans stora förmåga i bollspelet. Denna dag tycktes han vilja visa sig ännu skickligare än vanligt och gjorde verkligt förvånande kast under medspelarnes och åskådarnes växande bifall.

»Den där Warm-Blasius är en flink karl,» sade en åskådare.

»Lika hemmastadd i bollkastning som i att tala på valmöten,» yttrade en annan. »Jag hörde honom i går. Hans mekanik är verkligen förvånande.»

»Hans val är väl tämligen afgjordt.»

»Icke så helt och hållet, skulle jag tro.»

»Hvem är den där underliga skepnaden?»

»Det tyckes vara Apollonides, poet-maskinisten. Men så han styrt ut sig!»

Apollonides hade trädt fram bland bollkastarne och förklarat sig vilja våga en dust med själfva Oxygen hvilken tycktes vara den skickligaste af alla spelarne. För att skilja sig från alla andra, hade han klädt sig i en drägt som måste väcka uppseende och hvilken han låtit förfärdiga efter några gamla teckningar som sannolikt voro af flera århundradens ålder.

Han bar en tätt åtsittande rock af svart färg hvilken var tvärt afskuren framtill, under det långa skört nedföllo från ryggen och kyste knävecken. Benkläderna voro lika tätt åtsittande och gingo ända ned till fotknölarne.

»Kan man tänka sig en obekvämare drägt!» hördes från flera håll i folkmängden.

»Och i den utrustningen ämnar han spela boll! Det är ju galenskap.»

Skaldens hals var omlindad af ett stycke hvitt tyg och på hufvudet bar han en hög, svart, glänsande cylinder hvilken väckte mycken munterhet.

»Jag har sett den där drägten på teatern,» anmärkte någon, »men icke kunde jag tro, att en förnuftig människa ville uppträda så där offentligt.»

»Det är hvad man för fem hundra år sedan kallade en sällskapsdrägt,» förklarade en fornforskare. »Sådana där plagg nytjades länge nog af våra förfäder, innan de lärde sig inse både det löjliga och obekväma i den utrustningen.»

Apollonides tycktes emellertid vara helt stolt öfver sin klädsel och finna nöje i den uppmärksamhet han väckte. Det var svårt på den tiden att väcka uppseende. Likheten i kläder hade följt med likheten i samhällsställning, och ingen tänkte gärna på att i det yttre skilja sig från alla andra. Det var endast den som gjorde de mesta uppfinningarne och i synnerhet den som uttänkt nya medel till allmän förkofran och framåtskridande som kunde få folk att tala om sig och att särskildt betrakta sig. Visade uppfinningen sig vara mindre användbar, var det snart åter slut med den uppmärksamhet som uppfinnaren väckt.

Men att styra ut sig så där som Apollonides nu gjort kunde endast väcka löje. Det tycktes dock föga bekymra honom. Han syntes tvärt om smickrad af det skratt han hörde, då han gick omkring bland folket och lyfte på sin höga hufvudbonad för att hälsa på sina bekanta.

»De veta icke hvad en sådan drägt uträttat i forna dagar,» sade han, då han stannade framför tant Vera och Aromasia, gjorde en djup bugning, blottade sitt hufvud och under de omkringståendes skrattsalvor sänkte hufvudbonaden ned åt marken.

Han förmodade, att den sköna Aromasia icke ville neka honom att vara hennes riddare och att till hennes ära våga en täflan med bollspelets förnämste kämpe.

»Aromasia skulle nog våga själf inlåta sig i en sådan täflan,» förklarade det gamla fruntimret, men den unga konstnärinnan smålog endast utan att yttra något.

»Det där har ingen betydelse i vår tid,» fortfor tant Vera. »Nu för kvinnan själf sin talan och utkämpar själf sin strid.»

»Vår svärmiske poet-maskinist har ingen kunskap i historien,» sade fornforskaren som hört Apollonides framställning. »Han kläder sig som en sällskapsman för fem hundra år sedan, men vill handla som en riddare för mer än tusen år till baka.»

Apollonides lät icke några anmärkningar inverka på sig. Han tog Aromasias tystnad för bifall, gjorde en ännu djupare bugning, sänkte sin hufvudbonad ännu närmare marken och trädde därefter fram midt på torget, utropande:

»För den sköna Aromasia slår jag min boll och manar ut den bollkastare som senast visat sig vara den skickligaste.»

Oxygen betraktade honom med harmsna blickar, men tycktes slutligen finna uppträdet löjligt och antog skrattande utmaningen.

»Poeten är lika djärf som löjlig,» hette det bland mängden, men så ordnades platserna för de bägge motståndarne, och täflingen började.

Apollonides var icke oskicklig i bollkastning, och ehuru den obekväma drägten synbarligen besvärade honom, höll han sig likväl länge i jämnhöjd med sin starke motståndare. Man tillropade honom många uppmuntringar och bifallsord och hade nästan glömt hans första löjliga framträdande.

Aromasia följde spelet med stor uppmärksamhet och hörde ej på sin gamla fränkas många anmärkningar öfver Apollonides opassande uppförande. När hennes riddare gjorde ett vackert kast, tycktes hennes blickar tillvinka honom ett tacksamt bifall, men när motståndaren slog ett ännu vackrare, lyste hennes blickar ej mindre uppmuntrande.

»För hvem känner hon egentligen deltagande?» sade den gamla för sig själf. »Åt hvem önskar hon segern? ... Sannerligen jag förstår henne.»

Apollonides hand började mattas. Den trånga drägten nekade honom ytterligare ansträngningar. Hans kast voro alt kraftlösare och förfelade målet. Han hörde ej mer några bifallsrop från de kringstående, ej häller någon uppmuntran. Bifallet och uppmuntran tillföllo hans motståndare ensam.

Slutligen höjdes ett väldigt fröjderop, Oxygen hade fullständigt besegrat sin medtäflare.

»Lefve Warm-Blasius!» skallade det öfver torget.

Åt Apollonides skrattade man nu åter. Man skrattade alldeles häjdlöst, då man såg huru illa tilltygad hans drägt var. Den åtsittande rocken hade spruckit i nästan alla sömmar och hängde i trasor. Det ena skörtet var afrifvet. Benkläderna voro nästan ännu värre tilltygade. Den höga hufvudbonaden hade fått flera bucklor och tog sig utomordentligt löjlig ut. Det var omöjligt att undertrycka sin skrattlust, när man såg denna sorgliga skepnad.

»Han ser ut som en drucken slagskämpe för fem hundra år sedan,» sade fornforskaren.

»Lefve Warm-Blasius!» skallade det åter.

»Han väljes bestämdt till riksdagsman,» sades det i hopen. »Majornas valmän äro nästan mangrant här.»

När täflingen slutats genom ett oöfverträffligt kast af Oxygen, tyckte tant Vera sig märka en glädjeblixt i Aromasias ögon, men strax därefter skyndade konstnärinnan sig fram till Apollonides, fattade hans hand och sade några vänliga ord.

Skalden kände sig lycklig, smålog i sina trasor, böjde sig ned och kyste Aromasias hand. Denna artighetsbetygelse väckte ytterligare munterhet i folkhopen.

»Har ni sett? den token kysser ett fruntimmer på hand! Så löjligt!»

»Han måste ej vara riktigt slug.»

Aromasia drog rodnande undan sin hand, fattade tant Veras arm och lemnade torget.

Oxygen kastade efter henne en blick som på gammalt romanspråk skulle hafva kallats glödande. Men glöden slocknade, och Oxygen utropade med vemod:

»Hvarför skall hon vara en sådan forntidskvinna?»

---

## XII.
## Nya aktiebolag.

»Detta kommer att göra fullständig omstörtning i allmän och enskild hushållning,» sade en af gästerne vid den festliga måltid som bankdirektören Giro, tvärt emot bruket då för tiden, gaf i sin bostad, ett af Majornas många palats.

»Det är vår bank som lemnat förskott åt alla dessa lifsmedelsfabriker,» yttrade direktören, »och jag är öfvertygad, att vi därmed gjort mänskligheten en stor tjänst.»

»Å, en mycket stor,» hördes det allmänna utropet från gästerna, af hvilka de flästa voro delägare i banken.

»Hädanefter kan man utan att ruinera sig hålla sig åt minstone frukost hemma hos sig själf och behöfver icke taga sin tillflygt till några kraft-extrakt-piller.»

»Hvilken omhvälfning i familjelifvet!»

Gästerne sutto i bankdirektörens nya, för uppfinningens pröfvande särskildt uppbygda matsal i palatsets källarvåning, utrustad med all den prakt som en bankman alt sedan flere århundraden kunnat bestå sig, men som en af styresmännen för kanske den förnämsta af de göteborgska Majornas många bankinrättningar mer än alla andra ägde förmågan att utveckla.

På bordet syntes några ovanligt formade kärl af ädla metaller, och bredvid dem såg man i prydliga skålar de enkla råämnena till middagsmåltiden. Det var inga blodiga benknotor, intet rått kött eller några andra ursprungsämnen hvilka äfven sedan vetenskapen och konsten togo matlagningen om hand dock varit oundvikliga i kökslaboratorierna. Alla de första delarne af matlagningen voro undangjorda redan i fabrikerna, men ej häller där behöfde man vämjas öfver beståndsdelarne, ty alla de näringsmedel som tillverkades i dessa fabriker voro helt och hållet konstgjorda. I dem fans icke det ringaste af djurverlden och lika litet af växtriket.

»Det är hit man länge sträfvat att komma,» sade Giro, »men som ej förr än nu lyckats och visserligen ännu behöfver i åtskilliga delar fullkomnas.»

»Men af hvilka ämnen bestå dock dessa rätter?» sporde en af gästerna.

»Det är naturligtvis tills vidare uppfinnarnes hemlighet,» svarade bankdirektören, »men ni kan vara öfvertygad, att i dem finnes icke ett spår af hvad i forntiden kallades födoämnen. *Alt* är konstgjordt!»

»Det är präktigt, det är storartadt, snillrikt,» hördes det från gästerna, under det värdinnan med en platinasked inför de närvarandes ögon blandade de olika skålarnes innehåll, delade det på de många metallkärlen och genom tryckning endast af sitt lillfinger ledde till dem en galvanisk ström som inom ett par ögonblick förrättade kokningen och stekningen, såsom man förut skulle hafva sagt, det vill säga fulländade tillagningen.

De sålunda tillredda rätterna framstälde en större mångfald än hvad äfven de skickligaste köksingeniörer ända dittils kunnat genom vanliga medel åstadkomma.

»Men hvad smakar egentligen denna rätt?» sade en gäst och satt eftersinnande, under det han lät tungan göra sina svängningar mot gommen.

»Det är just det som är omöjligt att säga,» förklarade värden, »och däruti ligger det ofantligt behagliga. För hvarje af alla dessa rätter känner man en särskild smak, en oändlig blandning af angenäma beståndsdelar, något förut aldrig anadt.»

»Snillrikt!» hördes åter från gästerna.

»Men huru kommer det nu att gå med de stora värdshusen?»

»De gå naturligtvis under. Så är ju verldens gång. Det nya måste undantränga det gamla. Hvad som ansågs förträffligt i går, förlorar i värde i dag och är i morgon fullkomligt odugligt. Har ni några värdshusaktier, så sälj dem genast. Jag tror att det ännu finnes några aktier i de nya lifsmedelsfabrikerna.»

De som ej redan hade sådana aktier, skyndade sig att anhålla om fördelen att få köpa dem, och genom värdens vänliga tillmötesgående kunde deras anhållan beviljas. Innan middagens slut voro alla närvarande aktieägare i det nya företaget. Belåtenhet lyste ur allas ögon.

Man stod upp från bordet, nästan lättare, tyckte man, än då man börjat måltiden.

»Det är också en fördel,» anmärkte värden. »De nya fabrikerna lemna en äfven storartad måltid till billigare pris än den minsta gaffelfrukost hittils, och man erfar likväl ingen obehaglig tyngd i underlifvet, såsom förut ofta varit fallet. När måltiden är slutad, vet man ej ens af att man ätit. Blott det angenäma minnet stannar kvar och förljufvar återstoden af dygnet. De gamla kalaserna i enskilda hus kunna åter komma i bruk, men med huru olika, huru mycket behagligare påföljd än i gamla tider!»

»Snillrikt!» utropade gästerna ännu en gång.

»Vi lefva i framåtskridandets tidehvarf.»

»Men det säges nu åter,» yttrade en af gästerne, »att försöken för att komma i beröring med inbyggarne på planeten Mars nu igen förklaras omöjliga.»

»Det är bara prat, tror jag,» förklarade en annan. »Vill man blott på fullt allvar använda cirkulär-eterströmmar, så skall försöket nog lyckas.»

»Otvifvelaktigt!» instämde flera.

»Marsboernes kroppsbeskaffenhet känner man ju redan, men nu gäller det att få reda på deras inre förmögenheter, något som måste vara af ofantlig nytta för Jordens invånare.»

»Jag har satt upp förslag till ett aktiebolag som skall taga den saken om hand,» förklarade bankdirektören. »Kanske herrarne och damerna skulle vilja teckna sig som aktieägare. Bolaget kommer att heta *Cirkuläreterströms-aktiebolaget* för upptäckandet af marsboernes sinnesförmögenheter. Jag kan tala om, att jag redan har nästan hela summan, tusen millioner francs, i det närmaste fulltecknad. Men jag vill altid göra mitt bästa för att tjäna mina vänner och skaffa er säkra papper.»

Inom få ögonblick voro alla aktierna i cirkuläreterströmsbolaget fulltecknade. Man kunde ej mer komma öfver en aldrig så liten del af en aktie. Dagen därpå noterades kursen betydligt öfver pari, men det var blott nominielt, ty ingen ville sälja.

Direktör Giro var outtröttlig i att söka roa sina gäster. Från källarvåningen hade han låtit hissa upp dem på palatsets tak, där de i den milda augustiaftonen njöto af svalkan från hafvet och af det vackra månskenet. Värden bjöd gästerne att kasta en blick i de stora fjärrglas som funnos uppstälda på taket och gåfvo tillfälle att intränga i månens inre förhållanden.

»Jag ber er, mina damer och herrar,» sade bankdirektören, »att fästa eder uppmärksamhet på månen.»

»Det är en värd som förstår att vara underhållande,» sade en af gästerne, och de öfriga instämde.

»Huru stå *Mån-guldgrufve-aktiebolagets* aktier för närvarande?» frågade någon.

»Mycket bra,» förklarade direktör Giro. »Man har haft några svårigheter med guldets forsling till jorden, och de äro ej ännu helt och hållet öfvervunna, men sedan luftsimningskonsten nu mer för hvarje dag gör stora framsteg och undantränger luftvelocipederne och de gamla luftskeppen, har man ock hopp om att några mycket stora simmaskiner kunna byggas för denna guldforsling. Saken kan vara i ordning hvilken dag som hälst, och den som vill draga fördel af detta storartade företag bör icke dröja att teckna aktier.»

Det dröjde ej en fjärdedels timme förr än alla aktier i Mån-guldgrufvebolaget voro utsålda. Aktierna i det gamla silfververket i månen togo äfven en fart, till hvilken man ej sett något motsvarande under de senaste århundradena. En af Göteborgs skämttidningar, *Himmelska Bålgetingen*, hade kort tid förut uttryckt sin förvåning öfver den märkvärdiga händelsen, att silfververksaktierna, oaktadt månytans ringa dragningskraft, visat en förvånande stor fallhastighet; men det skämtet fans nu, liksom så många andra, vara utan all udd och kunde ej längre användas, åt minstone ej förr än det hunnit omstöpas och förses med ny brodd.

»Ni har naturligtvis besökt Okeanos' trädgårdar?» sade bankdirektören till en af öfvermaskinisterne inom det skandinaviska centralregeringsverket.

Dessa öfvermaskinister motsvarade forntidens expeditionschefer.

»Visst har jag varit i Okeanos' trädgårdar.» svarade den tillfrågade. »Jag har också besökt Psykäon och låtit sätta mig i känslostämning genom hjärnorgeln, en förträfflig uppfinning.»

»Å ja, visserligen ännu i sin utveckling, men öfverträffas väl snart af någon ny uppfinning,» sade Giro. »Hvad som är mycket förträffligare, mycket mer praktiskt, det är den nya tunneln som man ämnar bygga från dessa trädgårdar.»

»En tunnel?»

»Ja, till att börja med en tunnel under hafvet till Skotland. Som ni vet, har tunnelbyggandet gjort ganska vackra framsteg på senare tid. Man går icke nu mer till väga på det enfaldiga sätt, som när man i forntiden bygde tunneln genom det gamla S:t-Gotthardsbärget eller då man försökte under engelska kanalen förena Storbritannien och Frankrike. Sedan man nu mer lyckats med syrets likvidifierande, kan man tränga ned i förut otillgängliga djup af jordens inre, till och med under den fasta jordskorpan i den flytande delen af planetens innandöme.»

»Men huru står man ut med hettan där nere?» invände en af gästerne.

»Hettan motverkas därigenom,» upplyste värden, »att man leder flytande syre ned i tunneln. Genom sin hastiga afdunstning binder syret så mycket värme, att man utan olägenhet kan uppehålla sig där och dess utom äger den fördelen att syret, då det öfvergår i gasform, af sig själft erbjuder den bästa väderväxling. Och hvad som måste vara ännu fördelaktigare för tunnelarbetet är, att då det flytande syret ledes ned i jordkärnans smälta massa, stelnar denna vid beröringen, hvarigenom man kan liksom spruta fram ett rör genom jordens inre. Tunneln bygger sig själf på det sättet.»

»Snillrikt!» utropade gästerne.

»Mer än snillrikt,» förklarade ett par ingeniörer som hoppades få anställning vid det nya företaget.

»Omkring syrströmmen bildar sig,» fortfor värden, »en stel skorpa af utomordentlig hårdhet hvilken vid förnyad insprutning får tillräcklig tjocklek för att kunna uthärda det ofantliga trycket af jordskorpan.»

»Det där är ju ganska klart,» instämde gästerne.

»Mer än klart,» försäkrade ingeniörerne.

»Som sagdt,» tillade värden, »göra vi att börja med en tunnel till Skotland. Men sedermera ämna vi företaga ett mycket större arbete och under hafvet anlägga en väg från Europa till Amerika, till och med under Nordamerika till den gamla kaliforniska kusten. Det varder en rätlinig tunnel som på jordytan skulle motsvara omkring 1300 geografiska mil i en geodetisk linie, men inne i jorden är endast kordan af segmentet och nästan blott omkring 11 eller 1200 mil, således en vägbesparing af bort åt ett par hundra mil. Om man tänker sig de bägge radierna från tunnelns två ändpunkter dragna mot jordens medelpunkt, skulle de omfatta en vinkel af ungefär 88 grader, och således skulle den lutning som tunnelns linie gör så väl mot Europa som mot Amerikas vestkust vara i 44 grader, d. v. s. att tunneln kommer att från Europa tränga ned i jorden med 44 graders lutning och sedan gå upp mot Amerika med 44 graders stigning.»

»Men ni sade nyss, att tunneln skulle göras fullkomligt rätlinig,» invände en af gästerne.

»Han varder också rätlinig,» svarade värden, »och när man talar om lutning och stigning, menas därmed blott ett närmande och ett aflägsnande i afseende på jordens *medelpunkt*, dit man naturligtvis icke kommer. Men denna så att säga imaginära lutning och stigning är likväl fullt tillräcklig för att framdrifva vagnarne. Därtill behöfs ej annan kraft än tyngdkraften. Hvilken omätlig fördel! Vagnarne rusa först fram åt eller ned åt, om ni så vill, genom sin egen tyngd och ju längre de komma, dess hastigare går det, ända till dess de hinna tunnelns medelpunkt, hvilken af alla punkter på banan ligger närmast jordens medelpunkt och är ungefär 240 mil under jordytan, då de genom den starka hastigheten rusa upp åt den återstående delen af vägen, fastän mindre hastigt, ju närmare de komma urstigningsplatsen.»

»Men luftens motståndskraft!» hördes en invändning. »Huru skall den öfvervinnas?»

»Helt enkelt,» ljöd svaret, »genom att man gör tunneln lufttom och stänger till med ett par ändamålsenliga ventiler.»

»Och de resande! Huru kunna de då andas?»

»De förse sig naturligtvis alla med tillräckligt syre. Sådant säljes på samma gång som resekortet.»

Alla vidare invändningar funnos onödiga. Saken var klar, dagsklar. Det nya bolaget för tunneln mellan Marstrand och skotska kusten bildades genast, och man uppmanade bankdirektören att göra förberedelser för bolagsverksamhetens utsträckande så snart som möjligt, så att tunneln till Kalifornien också kunde snart börjas.

Därpå drack man ett par glas hafsvatten och kände sig i behaglig stämning.

»Jag fruktar för att jag måste fara hem och se till att maskinerna i mitt departement äro riktigt smorda», sade den ofvan nämde öfvermaskinisten-expeditionschefen. »Vi ha konselj i morgon. Förste trafikdirektören är mycket noga och tål icke att ett enda kugghjul gnisslar, när regeringsmaskineriet sättes i fart.»

»Å, drick nu ett glas vatten till,» uppmanade den artige värden. »Maskinisterne kunna väl se till, att allt är riktigt smordt.»

Trafikdirektören eller, som han i forntiden kallades, konseljpresidenten eller statsministern var en ganska sträng förman och höll tummen på ögat på öfvermaskinisterne hvilka i sin ordning höllo efter maskinisterne eller, som de fordom hette, kansliråden och byråcheferne.

»Det där tycker jag är ett odrägligt byråkratiskt maskineri,» sade bankdirektören. »Det kunde utan tvifvel mycket förenklas.»

»Det är ganska sant,» instämde flera. »Ämbetsverkens omorganisation har varit ett länge kändt behof.»

Öfvermaskinisten var ingalunda af den åsigten. Han önskade ingen annan förändring än ett dyrtidstillägg för hvarje år, hälst för hvarje halfår.

»Med de framsteg som mekaniken gjort under senare år behöfde man väl icke,» sade bankdirektören, »hålla ett så stort antal maskinister. För att icke tala om att trafikdirektören har alldeles för många direktörer, ministrar eller hvad de må heta, hvilket med vår närvarande utvecklade riksdagsmekanik, som dock är den egentligt verkande, är fullkomligt onödigt, så är det ju rent afvita att för hvarje departement eller maskinafdelning skall det finnas både öfvermaskinister och maskinister.»

»Och smörjare dess utom!» påminde någon.

»Ja visst, smörjare dess utom!» tillade värden. »Det är som lefde vi för fem hundra år sedan. Sådant där måste ändras. Hvad säges väl om, att sätta hela regeringsmekaniken på aktier?»

»Ett godt förslag!»

»Och att fullkomna maskinerna, men indraga en god del af maskinisterne. Har man kunnat ersätta forntidens kanslister och kanslisekreterare med bara maskiner, så går det nog för sig att taga ännu ett steg och indraga maskinisterne-kansliråden samt låta de nu varande öfvermaskinisterne sköta hvar sin maskinafdelning, möjligtvis med hjälp af smörjarne.»

»Men ett sådant där aktiebolag kan ej komma till stånd utan riksdagens beslut.»

»Nå ja, nog finnes det något folkombud som vill åtaga sig att kasta in det förslaget i den stora motionsmaskinen och sedan se till att berednings- och omröstningsmekaniken göra sin tjänst. Vi kunna redan nu skrida till bolagets bildande. Det skadar aldrig att bilda bolag.»

Inom tio minuter hade man bildat ett nytt aktiebolag som hade till ändamål att söka sätta på aktier hela regeringsmekaniken samt hvad fordom kallades de förvaltande verken.

Man skulle nu bryta upp, men då kom Giros unge son, en gosse på fem eller sex år, upprusande på taket och utropade:

»Pappa, pappa, nu kan jag simma på rygg!»

»Bra, min gosse,» sade fadren med mycken belåtenhet. »Jag har lofvat dig en uppmuntran, så snart du gjort några ytterligare framsteg i luftsimningskonsten, och den uppmuntran skall du själf få bestämma. Hvad vill du ha, min pojke?»

»Om pappa ville ge mig ett par af de där fyrtio procents obligationerna som pappa talade om i går, skulle jag vara glad.»

»Dem skall du få. Men gå nu ned och lägg dig. Det är långt lidet på natten.»

»Strax pappa, men först ville jag att vi skulle sluta vår lek där nere. Vi äro sju små gossar och flickor som ha alldeles ofantligt roligt.»

»Det gläder mig. Men hvad leka ni då?»

»Jo, vi leka en så grufligt rolig lek. Stifta bolag, heter leken.»

»Så-å! Nå hur går det till?»

»Det är inte svårt, pappa. Det är jag som stiftar alla bolagen, och de andra gossarne och flickorna lemna mig sina pengar som jag lägger i min sparbössa.»

Bankdirektören kände sig rörd. Han lyfte upp sin son och kyste honom.

»Snart skall du få komma i hjärnskolan, min pojke,» sade han.

»Är det här i Majorna?» frågade barnet.

»Nej, det är i Telge, Skandinaviens förnämsta lärdomssäte, såsom man säger på ostkusten, ehuru detta nog finnes i Göteborg. Men hjärnskolan är en ny undervisningsanstalt som man upprättat i Telges gamla rådhus. Jag har aktier i företaget och skulle möjligtvis kunna afyttra några.»

»Att min son redan kan simma på rygg i luften är ganska visst,» fortfor Giro och vände sig till sällskapet, »ett prof på luftsimningskonstens stora framtid. Jag anser, att man icke bör låta den konsten drifva vind för våg, utan stifta ett bolag som tar saken om hand.»

Det tyckte sällskapet också.

»Men hvad fordras till luftsimningen?» frågade någon.

»Därtill fordras först och främst,» upplyste bankdirektören, »en simapparat som utgöres af en platina-kiselsyrekolväteförening, en sammansatt kropp hvilken med ofantligt liten specifik vigt förenar platinans egenskaper med glasets genomskinlighet och kautschukens smidighet, men också kan göras lika hård som denne. Det är en kropp som kallas *Kresim* och som har den nyttigaste användning i en mängd yrken. En fullständigt genomskinlig, inuti lufttom klocka af kresim, en s. k. luftsimgördel, håller människokroppen i jämvigt. Framtill är denna apparat kilformig och tjänar på samma gång till skärm mot den med stor hastighet genomskurna luften. På sidorna hänga två stigbyglar som tjäna till stöd för fötterna, under det en stor på baksidan fastsatt skruf af härdad kresim gifver kroppen en hastig rörelse fram åt, men hvars riktning den simmande själf måste bestämma. Skrufven skulle dock icke ensam förmå gifva denna rörelse, om det icke funnes på apparaten en liten låda med flytande syre som man vid mycket låg temperatur och ofantligt tryck sammanpressat till stark förtätning och därigenom kan användas som ett kraftförråd af lång varaktighet ... Som sällskapet finner, är luftsimningen något som har framtiden för sig, något som snart kommer att göra person-luftfordonen öfverflödiga och otvifvelaktigt skall hafva mycket inflytande på äfven varuforslingen.»

Bolaget stiftades i största hast, och största delen af aktierna tecknades genast.

Giro hade ännu flera aktieföretag att framställa, men då föreslog en af gästerne, att man till undvikande af tidsspillan skulle sätta hela framtiden på aktier.

Förslaget antogs enhälligt.

---

## XIII.
## Olyckshändelsen i Örgryte- kvarteret.

Då Giro dagen efter sin stora middagsbjudning skyndade till börskristallpalatset på Stora Otterhällan för att bjuda ut de aktier hvilka han själf tecknat i alla de nya företagen, mötte han ofvan för Stigbärgsliden en god vän, en af årets ledare af Vest-Ost-Nordbolaget. Bägge herrarne hade stor brådska, och deras velocipeder voro nära att stöta mot hvar andra.

»Ptro! Hvart bär det af?» ropade Giro.

»Ned till Psykäon!» svarade Vest-Ost-Nordbolagets man.

»Så här dags på dygnet?»

»Ja, jag måste beställa mig några dussin små hjärnorglar eller hjärnspeldosor eller hvad jag skall kalla de näpna tingestarne.»

»Gifves det *små* sådana också?»

»Jag har en sådan på mig just nu,» upplyste grosshandlaren, lyfte på sin lätta hufvudbonad af fin och mjuk ståltråd, af det slag som då allmänt nytjades, och visade på en liten psykokinet som satt på hjässan. Det är den nyaste uppfinningen, den hittills funna förnämsta användningen af hjärnorgeln till dagligt bruk. I den här lilla orgelns inre sitter ett urverk som jag drager upp, när jag önskar sätta mig i angenäm stämning. Det finnes tre olika stämningsstycken i detta instrument. Och så stjälper jag det på mitt hufvud, och det börjar strax verka på hjärnan, utan att jag därigenom hindras i mitt vanliga arbete. De af psykokineten icke bearbetade delarne af hjärnan kunna sysselsätta sig med hvad som hälst.»

»Jag förstår,» sade bankdirektören. »Det var väl ungefär på det sättet som man i forntiden satte sig i stämning genom att röka tobak. Det lär man också hafva kunnat göra, utan att hindras i sina vanliga arbeten.»

»Ja, men det här är naturligtvis mycket angenämare och inverkar icke skadligt på hälsan. Psykokineten har dess utom den förträffliga egenskapen, att han icke besvärar någon annan, något som tobaken skall hafva gjort. Det är blott den som har honom på hufvudet hvilken vet af hans närvaro. Musiken och luktklaveret draga också med sig ofrivilliga deltagare i njutningen. Den förra höres och det senare luktas af alla som äro i granskapet, antingen man vill eller icke; men psykokineten besvärar icke någon ... Se så, nu tog den första känslostämningen slut. Hon var ganska behaglig och jag njöt af henne ända från kontoret och till detta ögonblick. Nu börjar ett annat stycke låta känna sin inverkan, men det hindrar mig icke att tala med er eller att tänka på mina affärer. Det är blott skada, att den här lilla psykokineten ej har flera än tre stycken. Man behöfver omväxling, och jag måste därför köpa mig flera sådana dosor. De säljas endast i Psykäon tills vidare; men jag skall erbjuda psykikern att hålla hans dosor på lager i kommission.»

»Om vi skulle sätta dem på aktier?» yttrade Giro med vänligt tillmötesgående.

»Ett aktiebolag håller redan på att bilda sig,» upplyste grosshandlaren.

»Och det har jag icke vetat af. Så förargligt!»

»Psykikern har själf den saken om hand. Emellertid lär väl Aromasia Doftman-Ozodes hädan efter icke kunna väcka särdeles stort deltagande med sitt ododion.»

»Hon väljes i morgon till medlem af folkförsamlingen.»

»Därpå tviflar jag. De flästa tidningar hafva uttalat sig mot hennes val, bland andra det stora stockholmsbladet Senaste Timmens Nyheter som nu också börjat utgifva en veckoupplaga, kallad Nästa Veckas Nyheter. Jag fick just nyss hit den upplagan, där det står att fröken Ozodes’ val icke kunnat genomdrifvas. Tidningen har icke kunnat taga det ur luften.»

»Hvad bekymra vi oss om stockholmsbladen? Vi sköta oss själfva, och Aromasia Doftman tillhör vårt samhälle, emedan hon studerat vid vår högskola och här tagit sin doktorsgrad. Det är Majorna som uppmanat henne att låta välja sig, och vi skola också genomdrifva valet. Jag har satt det på aktier. I afton

har hon sin stora konsert i en af Örgrytekvarterets festsalar. Och nu far väl, min vän. Den förste börstimmen är redan inne.»

»Den försakar jag för första gången på många år. Jag måste göra upp affären med psykikern.»

De båda affärsmännen foro åt hvar sitt håll. Bankdirektören förargade sig åt sin försumlighet att icke hafva bildat något aktiebolag för hjärnorglarne. Nu måste han motarbeta dem och deras spridning.

»Jag skall visa, att luktklaveret icke är någon föråldrad affär,» sade han, då han inträdde i börskristallpalatset.

Han gick omkring bland sina vänner, talade om tunlar och matsmältningsbolag och luftsimning och ämbetsverkens ordnande med ett sparsammare maskineri, men glömde ej häller att verka för Aromasias val samt att uppmana alla att besöka den stora luktkonserten i Örgrytekvarteret.

Giro hade ett mycket stort inflytande på börsen, men där funnos äfven andra mäktiga personer af bägge könen, och många bland dem arbetade för väljandet af Warm-Blasius, den ryktbare vädertillverkaren, hvilken skulle vara en heder att hafva till ombud i folkförsamlingen. Alla andra täflande hade för länge sedan dragit sig till baka.

På aftonen skulle ännu ett valmöte hållas, men samtidigt gaf Aromasia den stora konserten i Örgrytekvarteret, långt bort från stridsplatsen i Majorna. Hon saknade icke åluktare. Många af dem som på den vackre, varme aftonen gjorde sina lustfärder med de vanliga fortskaffningsmedlen, sänkte sig ned till odoratoriet, sedan de förut sträckt sin färd ända till jordskuggans gräns för att ännu en gång skåda solen, efter det hon för länge sedan försvunnit för dem som höllo sig kvar på jordytan, eller ännu en gång samma afton njuta af aftonrodnadens glödande färgspel.

Innan konserten började, var den stora salen fyld af en väntande folkmängd. Ingen enda plats var ledig. På utsatt klockslag trädde Aromasia fram för allmänheten. Hon mottogs som vanligt med ett ymnigt aktieregn. Giro visade sig i synnerhet hänryckt och frikostig endast vid åsynen af konstnärinnan.

Hon satte sig vid sitt ododion. Om någon oro synts i hennes anlete, när hon först trädde in i salen, visade hon sig åter fullkomligt lugn, när hon satt vid sitt instrument. Hon hade kanske fruktat, att de många motståndarne till hennes val skulle i förening med dem som svärmade för hjärnorgeln låta henne erfara något ovanligt eller rent af fiendligt mottagande, men dylikt märktes icke. Hon trodde sig omgifven af endast vänner.

Efter några ögonblicks eftersinnande, tycktes ingifvelsen komma öfver henne. Hon satte handen till tangenterne och slog an en luktton, följd af en annan, men redan vid den första sammandrogo sig hennes vackra anletsdrag, och vid den andra kunde hon ej undertrycka en stark nysning.

Hvad var orsaken till detta för henne ovanliga utbrott? Kunde det ligga i det ämne, öfver hvilket hon föresatt sig att fantisera denna afton? Hon hade, efter hvad hon förklarat för tant Vera, själf börjat tro, att *Årstiderna* voro ett alt för gammalmodigt luktämne samt ångrat sig hafva spilt tid och möda på en sådan sammansättning. Detta hade hon ock gifvit till känna för Apollonides, då han vid sammanträffandet i Göteborg ville till henne öfverlemna orden till en annan »luktsonat», såsom han på sitt gammalmodiga språk brukade uttrycka sig.

»Ingenting föråldradt mer!» utropade hon och ville icke höra talas om skaldens nya arbete.

»Ack, hon älskar Oxygen ännu,» suckade den olycklige Apollonides.

Aromasia ville denna gång låta lukta åt minstone några fantasidofter af ett nytt, storartadt jätte-odorat, på hvilket hon under den senaste tiden tänkt, något som skulle i djärfva doftsammansättningar måla den »sociala frågan» och gifva en antydan om dennas lyckliga lösning genom maskinernas fullkomnande. Hon hade förtrott detta åt tant Vera just då de återvände från bollspelet på Rydbergs torg, och den gamla väninnan hade gillat hennes beslut. Den »sociala frågan» hade under de senare århundradena onekligen gjort betydande framsteg närmare sin lösning, men denna var likväl ännu icke funnen. Hvar och en som på något sätt därtill bidrog, vare sig på vetenskaplig väg eller genom konstens medverkan, skulle göra sig högt förtjent om mänskligheten.

Men Aromasia nös. Det kunde dock icke ligga i ämnet, ty det hade hon i sin ensamhet redan pröfvat. Orsaken måste finnas i de två första lukttonerna. Hon slog an ännu en sådan. Då nös hon ännu våldsammare, och alla närvarande nöso med henne. En verklig näskramp bröt ut, så skarp var den lukt som spred sig i salen.

Konstnärinnan fortfor att spela, men en alt odrägligare lukt utbredde sig i rummet. Hon bleknade och kände sig häftigt illamående. Ännu en gång sänkte sig likväl hennes händer öfver klaffarne, men då var det som alla onda andar sluppit lösa ur gasens rike. Ingen mänsklig näsa förmådde uthärda något sådant.

Allmänheten skrek, rasade och trängde till utgångarne. Aromasia sjönk vanmäktig ned vid sidan af sitt ododion. Ingen tycktes bekymra sig om henne eller ens märka hennes vanmakt. Hvar och en tänkte blott på sin egen näsa och sträfvade att så fort som möjligt komma ut i fria luften. Det var ej nog med den odrägliga lukten. I salen märktes ett olycksbådande hvinande och doft buller. Man fruktade, att lysämnets syrgas skulle, ehuru denna befann sig öfver glastaket, komma i beröring med de ur ododiet strömmande gaserna och frambringa ett våldsamt utbrott som kunde förstöra hela byggningen och döda alla de närvarande.

Det gälde således att frälsa lifvet och att ögonblickligt komma från det farliga stället.

»Fort, fort härifrån!» skrek man, vrålade, tjöt.

Men genom den förskräckliga trängseln sökte två personer att bana sig väg in i salen. Det var en ung man och ett äldre fruntimmer.

»Ären I galna,» skrek man till dem och stötte dem till baka. »Huset springer i luften.»

»Vi måste in!» ropade Apollonides och den gamla Vera.

Men folkmassan ryckte dem med sig. De måste följa den våldsamma strömmen. Det vardt en vild flykt in åt den inre staden. Blott få kunde komma öfver något luftfordon och svinga sig upp öfver det farliga stället. De flästa flydde till fots i täta massor.

De flyende hade ej hunnit längre än till Rydbergs torg, då en förskräcklig knall hördes, och man såg stadens starka gatulysning blekna för det alt öfverväldigande sken som utbredde sig i luften.

»Hvilken olycka!»

»Så förskräckligt!»

Men man fortfor att fly ända bort åt den stora ägghvitsfabriken vid f. d. Gammelport. Där stadnade man, vände sig om och betraktade eldskenet som vitnade om en förskräcklig brand. Det var med en känsla af välbehag man stod och stirrade på skenet, välbehag öfver att känna sig själf i säkerhet, och hjärnorgeln skulle knapt kunna framkalla en så angenäm stämning.

På Dicksonsgatan hade Vera och Apollonides ändtligen lyckats komma ur trängseln. Skalden var nog

lycklig att finna ett fordon, med hvilket han, högt öfver de flyende massorna, förde Aromasias gamla franka till baka till olycksstället.

Där rasade en fruktansvärd brand. Släckningsmanskapet var redan i full verksamhet med sina eldkväfningssprutor och alla räddningsverktyg.

»Fram med Salamandern,» hette det.

Den Östbergska räddningsdrägten, såsom det påstods förfärdigad efter ett fem hundra års gammalt mönster, sattes på flere modige män hvilka utan tvekan gåfvo sig in i den värsta elden för att se om något vore att rädda. Men de kommo till baka utan att hafva funnit något. Alt i byggnadens inre var redan förstördt. Endast de yttre murarne återstodo. Släckningsmanskapet kväfde snart de lågor som slickade dessa ruiner.

»Aromasia är död!» klagade Apollonides i häftigt utbrott af sin smärta.

Den gamla väninnans sorg var stum men otröstlig, tycktes det.

»Huru har alt detta tillgått?» sporde poliskommissarien vid Öfveråsgatan och anstälde ett skarpt förhör med de från förödelsen undsluppna festsalstjänstemännen.

På den frågan kunde ingen svara. Alla funno det obegripligt.

»Det lär väl vara luktklaverets skuld,» förmodade en af dem.

Men luktklaveret hade aldrig förr gifvit anledning till något dylikt. Man efterforskade hvar Aromasia låtit förfärdiga sina doftsatser och kom till den visshet, att en mycket känd kemist därvid biträdt henne, men denne kemist kunde nu mer ej påträffas. Han hade kanske omkommit på samma gång som konstnärinnan. Man hade sett honom senast på middagen samma dag olyckan inträffade, och han hade då varit i fröken Rosendofts sällskap.

Nämda fröken togs i förhör, men hon kunde ej gifva några upplysningar. Hon var i ett ganska upprördt tillstånd.

»Det var förskräckligt,» utropade hon oupphörligt. »Hvem hade kunnat tro det?»

Hennes fasa öfver olyckan var synbarligen uppriktig, men den kunde synas allt för stark, då man visste huru hon hatat Aromasia.

»Nu behöfva vi ej längre frukta för att Aromasia skall väljas,» sade fru Skarpman-Stormfågel i förtrolig hviskning till fröken Rosendoft.

»Nu är valet mig fullkomligt likgiltigt,» yttrade fröken Rosendoft. »Icke kunde jag tro, att vår tillställning skulle sluta på detta sätt. Kemisten försäkrade mig, att han vore säker på sin sak och att han blott skulle göra luktklaveret misstänkt hos allmänheten samt genom en väl beräknad gasström gifva Aromasias ansigte en blå anstrykning som det kunde komma att behålla ett par månader. Det var ni som rådde honom att göra satsen riktigt stark.»

»Ni är ett sjåp, min kära Rosendoft.»

Det var alt hvad fru Skarpman-Stormfågel vidare yttrade.

---

XIV.

Valdagen.

Röstmaskinerne voro i full verksamhet inom alla valkretsar, tillhörande Majornas tredje rote. De röstande behöfde icke personligen infinna sig i vallägenheterna. Därtill hade man naturligtvis icke tid. Man skickade sin röst genom telefon-fonograf, ett valsätt som då nytjats redan i flera hundra år, men oupphörligt undergått ändringar och bättringar, till dess man nu kunde från äfven de aflägsnaste orter inom valkretsen ögonblickligt få sin röst meddelad röstmaskinen, hvilka lika ögonblickligt räknade henne till de redan afgifna och skickade summan till central-maskinen, från hvilken tidningarne hvar femte minut mottogo underrättelse om valets gång och huru många röster hvar och en af kandidaterne till den minuten erhållit.

Dessa maskiner voro valförrättare och sköttes inom hvarje valrum af en enda maskinist, men vid centralmaskinen voro två maskinister anstälda. Något misstag kunde omöjligt komma i fråga, ty maskinerne voro af statsmaskinisterne noggrant undersökta och därefter med statsstämpel försedda, väl skötta och riktigt smorda.

»Huru går det med valet?» frågade fru Milde-Strängsell, själf folkombud med stort anseende.

»Se här ha vi vår gamla *Handels- och Luftfartstidning,»* svarade hr Strängsell, hennes man, en af de kemister som biträdt den ryktbare Molekulander att anlägga den stora ägghvitsfabriken vid f. d. Gammelport och sedermera varit en af grundläggarne af den ännu större fettfabriken i Hagakvarteret. Herr Strängsell var en ryktbar kemist, kanske den förste uppfinnaren att omedelbart ur de mest urenkla beståndsdelar framkalla ägghvithaltiga grundämnen, af hvilka kunde beredas ej blott bröd, utan äfven kött samt en i allmänhet välsmakande näring. Denna uppfinning var visserligen ännu icke utbredd öfver hela Skandinavien, men företaget syntes redan tryggadt, i synnerhet sedan bankdirektören Giro tagit saken om hand och lyckats skapa ett storartadt aktiebolag.

»Vår gamla Handels- och Luftfartstidning,» sade Strängsell, »påstår, att Aromasia Doftman-Ozodes ännu har de flesta rösterna.»

»Men det är väl icke möjligt?» invände frun. »Hon omkom ju i går afton.»

»Handels- och Luftfartstidningen har bestämda underrättelser från central-röstmaskineriet, och den tidningen låter sällan beslå sig med en oriktig uppgift. Det är något som gått i arf hos det bladet i mer än fem hundra år.»

»Jag läste nyss *Stolta Luftblåsan,»* sade fru Milde- Strängsell, »och där uppmanas de väljande, att icke kasta bort sina röster på en död kandidat.»

»Handels- och Luftfartstidningen har tvärt om för några timmar sedan erinrat de väljande, att enär man ännu ej kan vara fullt öfvertygad om fröken Ozodes' död, så bör man ej häller underlåta att välja på henne. Den erinran tyckes hafva gjort verkan. Det gäller också, att visa grundlösheten i den uppgift som redan i förra veckan stod i stockholmsbladet Nästa Veckas Nyheter, hvilken påstår, att fröken Ozodes ingalunda är vald i denna vecka. Finnes det bladet hafva kommit med en förhastad nyhet, torde dess anseende få en svår stöt.»

»Ack, min vän!» utropade frun. »Aldrig förr har jag funnit dig hafva så dålig människokännedom. Om en tidning i våra dagar kominer med en förhastad nyhet, skadar det visst icke hennes anseende. *Nyheten*, det är hufvudsaken. Förhastad eller icke, det är något fullkomligt likgiltigt för allmänheten. Tillförlitlighet och sanning behöfvas ej mer. De ha för öfrigt *aldrig* behöfts. Vår Handels- och Luftfartstidning kommer alt för mycket efter sin tid, om hon fortfarande vill sätta det tillförlitliga och sanna i främsta rummet ... Hör du hvad man ropar utanför våra fönster, och ser du huru folket uppför sig? Det är väl bästa profvet på hvad jag säger.»

Utanför fönsterna hade uppstått en stor folkskockning, dels i luften af velocipedryttare, dels på balkongerna och på själfva gatans glasbanor. Man trängdes omkring några tidningsutdelare hvilka flögo fram och till baka, upp och ned utanför husen, sänkte sig till marken, snuddade vid gångbanorna och åter lyfte sig till de öfversta våningarne.

»Handels- och Luftfartstidningen!» trumpetade somliga i sina basuner, hvilkas ljud framkallades af velocipedmaskineriet, utan någon särskild ansträngning af utroparen.

»Stolta Luftblåsan!» skränade andra på samma sätt.

»Nästa Veckas Nyheter!» dånade det med ännu skarpare basunstötar.

Alla voro de lika ifriga, flaxade lika oförtrutet, skötte utropningsmekaniken med samma skicklighet, ty alla voro de bolagsmän i något af dessa blad. Men alla hade icke samma framgång. Afsättningen visade sig mycket olika. Handels- och Luftfartstidningen tycktes vinna föga efterfrågan.

»Hon är för gammal,» hette det. »Öfver fem hundra år! Inte kan en sådan tidning meddela något nytt.»

»Intet affärshufvud,» sade en annan; »väntar först att få saken sanningsenligt bekräftad, innan den omtalas i bladet. Hvilken odräglig tidsspillan!»

»Det bladet gör sig bara löjligt!»

Stolta Luftblåsan fick någon bättre afsättning, men det var omkring säljarne af Nästa Veckas Nyheter som de flästa tidningsköparne trängdes.

»Se, det är ett blad som är snabbt i vändningarna,» sade man.

»Af det får man veta något.»

»Det springer, nej, flyger före sin tid.»

»Sådan är en tidnings uppgift.»

»Hit med Nästa Veckas Nyheter!»

»Nästa Veckas Nyheter vill jag ha!»

»Se så, kan jag inte få Nästa Veckas Nyheter!»

Och öfver alt lät det på samma sätt. Man slets om den tidningen, och när man slitit sig till ett exemplar, slukade man innehållet med hull och hår, med fetstilsrubriker, corpusrader och petitnotiser.

»Aromasia Doftman-Ozodes har icke valts i Göteborg,» stod det i bladet med stora, feta bokstäfver.

»Men det står icke, att hon vådligen omkom dagen före valet?» anmärkte någon.

»Hvad behöfde det sättas ut? Bladet vill naturligtvis icke vara ogranlaga.»

»Nå ja, då kan man naturligtvis icke rösta på henne.»

Det var slutet på dessa samtal.

Kemisten och hans hustru hade också köpt Nästa Veckas Nyheter, och det i två exemplar, till förekommande af tidsspillan. Frun läste sitt exemplar, under det hon skötte om sina yngsta barn, mannen

sitt, medan han tänkte ut en ny förening af vatten, luft och kolsyrad kalk, hvaraf han ämnade göra ett nytt försök att förfärdiga välsmakande kött och bröd.

»Det är kärleken som gjort mig till födoämneskemist,» brukade Strängsell säga, och då hans vänner frågade honom, huru detta tillgått, upplyste han dem, att han som älskade familjelifvet inom hus och icke tyckte om att hvarje dag fara med sin hustru till ett värdshus, men ej häller ville, att hon skulle genom omsorgen om köket dragas från sina arbeten vid riksdagen, för hvilka hon visat så stor håg och så mycken duglighet, ansträngt sig för att upptäcka de ämnen, af hvilka konstgjord föda kunde utdragas och som ej behöfde någon vidare tillredning för att förtäras. Hans ansträngningar hade lyckats och skulle sannolikt en gång varda till nytta och välsignelse för hela mänskligheten, om man också icke ännu förstått att draga mycken fördel af dem utanför Göteborg som ständigt gick i spetsen för framåtskridandet.

I trakten af den staden började man redan år 2378 tänka på att använda åkerfälten till annat ändamål än spanmålsalstring samt fram för alt att göra sig oafhängig af det öfriga landets hveteodling. Man hade redan börjat till England utskeppa de konstgjorda födoämnena af alla slag och ej blott det konstgjorda hvetebrödet hvilket någon tid förut uppfunnits i östra Sverige och öfver Göteborg skickats till utlandet, dock mest endast såsom ersättning för den hafre hvilken förr utförts till England, men hvars odling man långt förut i hela Sverige öfvergifvit.

»Det är således kärleken som åstadkommit hela denna omhvälfning i den allmänna hushållningen,» anmärkte någon.

»Ganska visst, och kapitalisternes företagsamhet som sedan gjort det enskilda kärleksverket till en allmän välsignelse.»

Men man trodde icke ännu i det öfriga Skandinavien mycket på de stora uppfinningarne i Göteborg. Ännu fortforo landtbruksmgeniörerne att odla jorden för att, med väderleksfabrikernas hjälp, framkalla rika skördar, och ännu betade ofantliga boskapshjordar på de vidsträckta norrländska ängarne.

»Det kommer en tid, då alt detta skall hafva undergått fullkomlig förändring,» sade man i Göteborg, men i Stockholm ville man ännu ej höra talas därom.

»Göteborgarne tro sig om att kunna omskapa hela jorden,» sade man i Stockholm och skakade på hufvudet.

»Vi äro praktiska,» sade göteborgarne.

»Och vi sätta praktiken på aktier,» sade bankdirektören Giro.

Men på valdagen läste hr och fru Strängsell Nästa Veckas Nyheter, under det de äfven öfverlemnade sig åt ofvan nämnda sysselsättningar. Mannen hade förklarat sig vilja uppfinna något medel, hvarigenom hustrun kunde befrias från äfven barnens skötsel, men om något sådant hade frun ingalunda velat höra talas.

»Mina barn sköter jag själf,» hade hon med bestämdhet tillkännagifvit. »Vår tids kvinnor må väl kunna visa, att hemmet icke, såsom man i forntiden påstod, skall lida af att husmodern har ett yrke eller ägnar sig åt offentliga värf. Indelas blott tiden rätt, så hinner kvinnan med bägge delarne, och har hon blott erforderliga kunskaper samt en allvarlig vilja, så kan hon verka både i det offentliga och det enskilda. Samhället borde vara i behof af bägge delarne.»

Praktiskt visade hon, att åsigten vore fullkomligt riktig. Så påstå åt minstone många författare från 2300-talet.

»Hm, Nästa Veckas Nyheter tror jag icke på,» sade husfadern, sedan han läst bladet.

»Icke jag häller,» yttrade husmodern.

Det var sällan dessa makar voro af olika åsigt, och likväl voro de bägge ganska själfständiga, med hvar sin fullt utpräglade personlighet.

»Men det är andra som rätta sig efter det bladet,» tillade frun. »Nu skall jag fara till statsutskottet. Jag måste passa på, ty det är icke omöjligt, att den stora statsregleringsmaskinen redan i dag skall sättas i verksamhet.»

Det dröjde ej lång stund, förr än central-omröstningsmaskinen hade uppsamlat alla rösterna. Endast få af de röstägande, det vill säga af alla inom Majornas tredje rote boende män och kvinnor af fylda tjugo år, hade icke fullgjort sin skyldighet. Hvar och en som underlåtit att uppfylla denna skyldighet bötfäldes genast till ett ganska stort belopp. Man var sträng i det afseendet och tillät icke någon att undandraga sig fullgörandet af sina medborgerliga pligter. Men så hade man också, såsom vi sett, gjort alt för att underlätta detta fullgörande. *Oxygen Warm-Blasius, väderlekstillverkare, är vald.*

Det var hvad som lästes öfver alt i staden på de många telegraftaflorna, och underrättelsen spreds ögonblickligt öfver hela Skandinavien, ty öfver alt var man på den tiden angelägen att få veta utgången af ett val till folkförsamlingen.

I Göteborg var deltagandet naturligtvis lifligast. Utgången borde visserligen icke hafva varit öfverraskande. Äfven om Aromasia ännu varit i lifvet, hade hon likväl själf gjort så föga för sitt väljande, att man ej kunde hafva förvånats öfver det ringa antal röster hon erhållit. Man var icke van vid en sådan liknöjdhet eller, för att nämna saken med i riksdagsvalens häfder föråldradt namn, blygsamhet. Men efter den förskräckliga händelsen aftonen förut i Örgrytekvarteret kunde man knapt tro, att någon enda röst skulle kastas bort på namnet Ozodes. Man brukar ej rösta på aflidna personer, äfven om det händt någon gång, att man skänkt sin röst åt dem som sofva bort sitt lif.

Handels- och Luftfartstidningens uppträdande tycktes likväl hafva bevarat åtskilliga röster åt den som från själfva valkretsen uppmanats att anmäla sig, vare sig att den kandidaten vore lefvande eller icke.

»Det där är mer än underligt,» hette det i staden. »Man väljer på en afliden och man lyssnar till ett blad som tyckes vara alt för ålderstiget.»

»Tro mig», invände en gammal politiker, »att den där ålderstigna tidningen kommer att behålla sitt inflytande långt efter sedan alla de unga bladen för alla tider lagt sig till hvila.»

»Ingenting har öfvertygat oss om, att fröken Ozodes är död,» sade Giro, »och ingen bör derför hafva underlåtit att rösta på henne.»

»Han hade troligtvis satt omröstningen på aktier,» hviskade någon.

Emellertid var Oxygen vald, och glädjen bland hans anhängare visade sig ganska liflig. Fru Skarpman-Stormfågel flög från hus till hus och sjöng segersånger, fastän somliga påstodo, att det lät som korpens kraxande oljud. Fröken Rosendoft visade sig icke så glad, som man kunde hafva väntat. Hon sökte Apollonides utan att träffa honom. Hon tycktes till och med vara otröstlig öfver Aromasias död.

»Hvem hade kunnat ana något sådant?» upprepade hon oupphörligt.

Men allmänheten visste ingenting om fröken Rosendofts oro. Man talade endast om Oxygens utväljande.

»Det är en heder för Göteborg,» hette det, »att i folkförsamlingen företrädas af en så berömd väderlekstillverkare.»

»Han kan mången gång skaffa oss vind i seglen.»

»När man har honom bland sig, vet man hvarifrån vinden blåser.»

»Men nog var det skada, att den vackra Aromasia skulle på ett så sorgligt sätt sluta sina dagar. Hon var verkligen vacker.»

»Utmärkt vacker!»

»Och en skicklig finansdoktor var hon. Man kunde nog haft nytta af henne.»

»Men med luktkonsten är det väl nu slut. Hvem skulle hädan efter våga gå på en luktkonsert?»

»Någon sådan olycka kan hjärnorgeln aldrig åstadkomma.»

»Har ni hört, att man nu mer skeppar ut stenkol från Kina?»

»Prat! Hvarifrån skulle Kina taga stenkol?»

»De äro konstgjorda naturligtvis. Det lär vara en hos handelshuset Tsi-ho-ka-ka-lo i Peking anstäld kemist som till punkt och pricka gjort efter våra halländska kol.»

»En sådan filur! Jag har lust att sätta mig i förbindelse med honom.»

»Om vi skulle bilda ett bolag?»

Så där talade man i kristallpalatset på stora Otterhällan. De flästa tycktes vara nöjda med valets utgång, på samma gång som åt minstone många bland dem beklagade den vackra Aromasias förskräckliga slut. Men så for man åter till sina kontorsgöromål, och på aftonen gjorde man utflykter till Trollhättan och till Pater-Nosterskären samt med undervattensvagnarne ned till Okeanos trädgårdar, där det å nyo var stor fest.

Man invigde den nya skandinavisk-skotska tunnelns första halfmil hvilken fullbordats på orimligt kort tid.

»Inom några månader ha vi hela arbetet färdigt,» sade Giro, »men vilja innan dess börja den europeisktamerikanska tunneln.»

»Och så fara på upptäcktsresor till jordens medelpunkt,» tillade någon.

»Naturligtvis,» bekräftade Giro. »Jag har redan bildat ett bolag för den stora jord-medelpunkts-banan. Några aktier finnas ännu att tillgå.»

Aktierna köptes med begärlighet.

Olyckan i Örgrytekvarteret tycktes vara glömd. Om Aromasia talade man ej mera.

Men hvart hade Oxygen tagit vägen? Ingen hade sett honom på valdagen.

---

## XV.
## Viljetvingaren.

»Jag har lärt mycket under denna vistelse i Göteborg,» sade Oxygen till den vän, åt hvilken han brukade förtro sig.

Det var dagen före valet.

»Ni får väl lära ännu mer, om ni väljes in i folkförsamlingen,» tillade vännen.

»Jag känner ingen längtan efter det målet nu mer,» förklarade Oxygen.

Vännen såg förvånad på honom och väntade en förklaring.

»Lyckligtvis har jag nu lärt bättre känna mig själf. Jag vet orsaken till mitt uppträdande som valkandidat, den rätta, den enda orsaken. Jag känner också, att jag icke kan lefva utan Aromasia. Men låt oss icke tala därom för närvarande.»

»Ämnet tyckes likväl väcka edert deltagande.»

»Det är också något annat jag fått lära mig här: att aldrig stå stilla i utveckling, att aldrig tro, det man funnit det bästa och högsta. Hjärnorgeln har låtit mig erfara en högre yttring af konsten, vida högre än luktklaveret.»

»Och likväl älskar ni, tror jag mig finna, den utmärkta ododion-konstnärinnan kanske ännu varmare än förr?»

»Jag älskar Aromasia högre än någonsin!» utropade Oxygen. »Men hennes konst är besegrad, därom är jag öfvertygad, och skall aldrig mer kunna åter vinna den höga ställning som hon hade ännu för kort tid sedan. Och äfven mitt yrke hotas med betydlig inskränkning. Såsom vindmakare återstår visserligen ännu åtskilligt att göra, men det dröjer sannolikt icke länge förr än vår förnämsta förrättning, den att skaffa regn eller torka åt jordbruket, är helt och hållet öfverflödig, på samma gång som hela jordbruket kommer att upphöra.»

»Innan dess kommer ni väl dock,» invände vännen tröstande, »att göra åtskilliga tusen regnmoln.»

»Hvarför vänta till dess beställningarne af sig självfva upphöra?» frågade Oxygen. »Jag tänker sälja min del i väderlekstillverkningen. Mina kunskaper kunna användas på nyare uppfinningar, och jag ämnar utveckla och fullkomna hvad andra före mig redan börjat samt slå mig på de under- eller genomjordiska förbindelserna mellan olika trakter. Det är den närmaste framtidens stora uppgift. Men innan jag öfverlemnar mig helt och hållet åt detta arbete, måste mina personliga känslor och önskningar tillfredsställas. Det mänskliga står dock främst, och människans *jag* intager ständigt första rummet. Det är med ett arbete i den riktningen som jag för närvarande är sysselsatt. Det är ett jättearbete, jag vet det mycket väl, svårare än alla andra företag.»

Han tystnade och sjönk i eftersinnande.

»Och hvilket är då detta arbete?» sporde vännen. »Vill ni förtro mig dess art och mål?»

»Det gäller ej att genomborra jorden eller utsläcka vulkanerne,» svarade Oxygen; »ej häller att sätta sig i förbindelse med de öfriga verldskropparne eller att spränga månklotet. För alt det där ryggar jag icke till baka, ty jag vet, att det en gång skall kunna utföras. Men  fråga är att kunna tvinga en kvinnas vilja. Det är på den uppgiften jag nu vill rikta hela min uppfinningsförmåga.»

»Att tvinga en kvinnas vilja!» utropade vännen. »Kvinnans vilja är väl icke af annan art än mannens?»

»Så har också jag förut trott, men jag börjar komma på den tanken, att kvinnoviljan är något vida starkare.»

»Så sade man också någon gång i forntiden, i synnerhet i de skaldekväden som vi nu finna så gammalmodiga och föga öfverensstämmande med mänsklighetens egentliga beskaffenhet och verkliga mål. Men i det dagliga lifvet fortfor man likväl att fästa minsta möjliga afseende vid det som kvinnan ville.»

»Hvarför tala om forntiden!» utropade Oxygen. »Vi lefva ju nu under helt andra förhållanden.»

»Just därför skulle ni,» invände vännen, »icke tänka på att söka tvinga en annan människas vilja, vare sig en mans eller en kvinnas.»

»Se så, inga sedepredikningar af det gamla slaget! *Mina* önskningar måste tillfredsställas, det är hvarje individs sträfvan, och så talar man, i fall man är uppriktig. Aromasia har visat sig äga en vilja som är motsatsen till min, och därför ...»

»Därför vill ni böja den viljan i öfverensstämmelse med eder,» afbröt vännen. »Ett vackert forntidsdåd! Och det är nutidsmannen, nej, framtidsmannen som så tänker och vill på det sättet handla?»

»Forntid, nutid och framtid äro mig likgiltiga, då det gäller att äga Aromasia,» förklarade Oxygen med uttryck af fast öfvertygelse.

»Äga!» utropade vännen. »Se där åter ett äkta forntidsbegrepp! Skulle mannen *äga* kvinnan? Skola de bägge ej vara med lika rättigheter förenade i äktenskapet?»

»Ack, min vän, ni har aldrig älskat. Det kan man mycket väl höra. Ni håller er vid teorier. Jag lefver i verkligheten. Jag måste äga Aromasia för att vara lycklig. Det är hvad jag känner och vet, och för det målets uppnående ...»

»Ni måste äga henne,» afbröt åter vännen, »äfven mot hennes vilja?»

»Nej, icke mot hennes vilja, men om denna vilja visar sig motsträfvig, måste jag söka att tvinga henne till öfverensstämmelse med *min* vilja. Det är därpå jag nu arbetar.»

»Nå ja, visa er då älskvärd, god, tapper, ädelmodig och vidare alt som kan inverka på den motsträfviga viljan. Lägg i edra ord öfvertalandets kraft, i edra handlingar tjusningens lockelser, i edert yttre ögonfägnadens tilldragelse.»

»Snack! Det där är bara gamla nödfallsutvägar som egentligen aldrig uträttat något, om ej för en kort tid. Nej, vår tid fordrar kraftigare medel, starkare, ju starkare den viljan är som skall öfvervinnas. Det är på erhållandet af ett sådant, fullt ändamålsenligt medel som jag nu arbetar. Det måste vara möjligt, att genom en äfven jämförelsevis kort behandling af nervsystemets centralorgan framkalla en önskad verkan på viljan och på de sympatiska känslorna hos den på detta sätt behandlade individen.»

»I gamla tider tog man i så fall helt enkelt sin tillflykt till en kärleksdryck.»

»Skämta icke,» sade Oxygen med mycket allvar. »Vi tala nu ej om forntidens vidskepelse, utan om nutidens vetenskapliga tillgångar. Jag har icke tänkt på annat under dessa dagar, och ni vet, att jag, tack vare den särskilda fysiska utbildning som min hjärna undergått tänker ganska snabbt och klart. Under det jag i det yttre verkat för mitt riksdagsval, talat på valmöten och fullgjort hvad man fordrar af en kandidat, har jag inom mig arbetat på lösningen af min lyckas uppgift. Nu är alt förberedt. Jag vet hvilka ställen i hjärnan och ryggmärgen som skola behandlas. Ännu fattas mig dock en särskild apparat, och, hvad ännu vigtigare är, jag vet ej häller huru jag skall kunna komma i närheten af det föremål som skall undergå denna behandling. Aromasia undflyr mig. Hon räcker hälre handen åt den narraktige Apollonides. Men i morgon gifver hon konsert i Örgrytekvarteret. Då kan jag nalkas henne. Frivilligt följer hon mig ej, men det gifves dock kanske ett medel. En lätt gasström ur den flaska ni här ser kan må hända uträtta något. Och får jag blott tillräcklig tid för att, äfven utan särskild apparat, försöka hvad jag uttänkt, hoppas jag att åtminstone en början skall vara gjord att tvinga den motspänstigas vilja, tvinga denna så mycket att hon ej längre undviker mig. Kan jag ej genast återvinna hennes kärlek, skall jag dock på vetenskaplig väg småningom framkalla en öm

tillgifvenhet. Alt sedan jag första gången förnam inverkan af hjärnorgeln, har jag ytterligare utvecklat min gamla kännedom om hjärnfunktionerna.»

————

XVI.
En jagt i luften.

Samma afton Aromasia gaf den olyckliga luktföreställningen i Örgrytekvarteret, skyndade Oxygen från ett valmöte i Majorna och styrde sin luftvelociped till den byggnad, där konserten ägde rum. Hans brådska var stor, och hans nerver voro i ytterlig spänning. Han ville denna afton försöka hvad vetenskapen kunde uträtta för att tvinga en kvinnas vilja, ett åt minstone förberedande försök, af hvars utgång skulle visa sig, om de nya teorierna för viljetvingaren voro värda att praktiskt utbildas, något hvarpå Oxygen likväl ingalunda tviflade.

Ehuru han kom tämligen sent fram, lyckades han likväl finna plats i Aromasias närhet, men utan att hon, när hon satt vid luktklaveret, kunde se honom. Redan vid de första luktackorden lät han den medförda gasströmmen verka på konstnärinnan. Han öfverraskades af de besynnerliga dofter som utvecklades, men var alt för mycket upptagen af tanken på viljetvingaren för att bekymra sig om något annat.

När hela församlingen började nysa, nös äfven Oxygen, men han väcktes icke till medvetande om faran, förr än han såg Aromasia falla ned afsvimmad. Då först öfvergaf han gasströmmen och skyndade fram till den afsvimmade. Ingen annan tycktes hafva märkt hennes vanmakt. Hvar och en hade blott tanke för att rädda sig själf. Oxygen upplyfte Aromasia hvilken icke gaf tecken till lif.

Lyckligtvis hade han lemnat sin velociped utanför ett fönster som icke tillhörde någon af de vanliga ineller utgångarne. Han bar Aromasia dit, lyfte henne upp på velocipeden och tog sjelf plats bak om henne, en mycket knapp plats, men som likväl tillät en van luftvelocipedryttare att framdrifva fordonet.

Oxygen fattades af en hemsk tanke. Skulle Aromasia vara död? Nej, hennes hjärta klappade mot hans. Den friska luften gjorde också snart sin verkan. Hon slog upp ögonen, fattade Oxygens arm och såg förskräckt omkring sig. De voro redan högt uppe i luften. Djupt under dem syntes ett starkt sken. Det kom af lågorna som förtärde festsalen. Ljuset af Göteborgs gatlysning skimrade blott svagt. Nattvinden blåste skarp. Det gick med stark fart genom luften.

Aromasia erinrade sig i hast tilldragelsen på konserten. Hon kände häftig smärta öfver den olyckliga händelsen. Huru hade alt detta tillgått. Hvad vore orsaken? Men så såg hon på Oxygen hvilken med kraftig arm höll henne fast på velocipeden, under det de brusade fram på den luftiga färden. Natten var stjärnklar och tämligen ljus, men af lefvande varelser syntes inga andra än de två. Endast långt bak om dem märktes en mörk punkt vid ungefär samma höjd i luften, sannolikt också en velociped.

Det var som en forntidens riddare som på sin springare bortförde en ädel borgfröken eller kanske en röfvad hyddans dotter. Aromasia erinrade sig hafva om dylika äfventyr läst i gamla böcker, och hon fann belägenheten förödmjukande för en nutidens kvinna.

»Oxygen, hvarför fara vi bort från Göteborg?» sporde hon och fattade ännu starkare hans arm.

»Jag för dig till ett säkert ställe,» svarade han. »Du måste aflägsna dig från platsen för en så förskräcklig olycka.»

Och han skildrade de närmare omständigheterna vid olyckshändelsen, men om gasströmmen, som han riktat mot henne, yttrade han icke något.

»Jag vill fara ned till marken,» förklarade Aromasia.

»Bort! Längre bort!» utropade Oxygen. »Nu skola vi se,» tyckte Aromasia sig höra honom fortsätta, »om icke viljetvingaren kan visa sin förmåga.» Hon förstod icke hvad det skulle betyda.

De foro i nordöstlig riktning, styrde kurs åt trakten af Vettern, och hade redan hunnit öfver det urgamla Alingsås, då de hörde en röst som i en af de vanliga velocipedlurarne ropade till dem en uppmaning att sakta farten.

Oxygen gjorde en svängning för att kunna se hvarifrån ropet kom och upptäckte på något afstånd en velocipedryttare som skyndade fram i samma riktning. Det var ej tillräckligt ljust för att kunna känna igen honom, men Oxygen tyckte sig på rösten finna, att det vore Apollonides.

Denna upptäckt påskyndade Oxygens bemödanden för en snabb fart. Aromasia hade också känt igen skaldens röst, men hon sade ingenting. Hon kände sig förödmjukad öfver att på detta sätt, utan förmåga att göra sin vilja gällande, bortföras till ett okändt mål. Men hvad skulle hon företaga sig? Hon var för tillfället fullkomligt i Oxygens våld.

*Ville* hon ens undfly Oxygen? Hade viljetvingaren redan gjort verkan? Nej! Men hon kände sig tacksam mot sin räddare, och ännu varmare känslor gjorde sig gällande. Hon hade aldrig upphört att älska Oxygen, fastän hennes kvinliga stolthet upprest sig mot dennes besynnerliga och i hennes ögon ovärdiga uppförande. Med dessa känslor blandade sig intrycken af den förskräckliga och oförklarliga olyckshändelsen nyss förut, hvilken Aromasia insåg skulle göra hennes konst stor skada och varda af ett sorgligt inflytande i flera afseenden.

»Hvarifrån hade olyckan kommit?» frågade hon sig själf. En misstanke uppstod hos henne, att Oxygen haft sin hand med för att få henne i sitt våld, men den tanken jagade hon åter bort. Till en sådan låg handling kunde hon, vid närmare eftertanke, icke tro honom skyldig.

Under det Aromasias hjärna var på detta sätt sysselsatt, gaf hon icke mycket akt på färden, fastän hon på det lifligaste önskade, att denna snart måtte afstanna. Men hennes önskan tycktes icke ännu på länge komma att uppfyllas. Oxygen ökade farten med feberaktig, snart med ursinnig häftighet. Han tycktes till hvad pris som hälst vilja undvika att upphinnas af den efterföljande velocipedryttaren hvilken verkligen icke var någon annan än Apollonides.

Då skalden i den gamla Veras sällskap funnit efterspaningarne inne i konsertsalen fruktlösa och med möda räddat sig från att innebrännas samt utanför den brinnande byggnaden höjde sin högljudda klagan, tyckte han sig se en velociped med två mänskliga skepnader höja sig rakt upp ur lågorna. Det föll honom genast in, att det kunde vara Oxygen som nytjat tillfället för att bortföra Aromasia, död eller lefvande. Forntidsskalden hade hufvudet ständigt fyldt med gamla romaneska inbillningar, men denna gång hade hans inbillningskraft fört honom på rätta vägen.

»En luftvelociped, ett kungarike för en velociped!» utropade Apollonides och sprang sökande omkring det brinnande huset. Han kände sin Shakspeare och anförde honom ej sällan, men på 2,300-talet hade det varit svårare än på Richard den tredjes tid att gälda tjänster med kungariken, en vara som på länge ej funnits i marknaden.

»Herre, ni skall få nytja min velociped som är af ny tillverkning efter ett nytt system, en snabbhet utan like,» förklarade en man som just stod i begrepp att höja sig öfver marken.

»Välgörare, människovän, räddare!» utropade skalden på sitt gammalmodiga språk och tog emot den erbjudna hjälpen, yttrade några tröstande ord till den gamla Vera och ville svänga sig upp i sadeln.

»Femtio tusen francs är priset,» förklarade velocipedens ägare.

»Fem ... tio tusen!» stammade Apollonides och häjdade sig med ett förskräckt utseende.

»Det är visserligen mer än ett kungarike i våra dagar, men ni tyckes vara mycket angelägen att komma härifrån, och då torde summan ej vara för hög,» anmärkte den som erbjudit velocipeden.

Apollonides böjde hufvudet och såg mycket olycklig ut. Han var i begrepp att afstå från färden, men då trädde Vera emellan, tog upp ett papper, skref därpå några ord i största hast vid skenet af det brinnande huset och lemnade det skrifna till velocipedägaren samt yttrade brådskande:

»Se här en anvisning på Gullbärgsbanken. Mitt namn är kändt.»

»Fort, skynda er,» ropade hon till Apollonides. »Försök att återföra Aromasia, i fall hon verkligen icke är innebränd.»

Skalden kastade sig upp på velocipeden, satte stigningsmekaniken i gång, vinkade ett hastigt afsked, och försvann snart bland molnen.

Han hade fått ett fordon af utomordentlig snabbhet. Snart såg han Oxygens velociped framför sig och nalkades på så nära håll, att han kunde ropa till ryttaren. Då denne gjorde svängningen, märkte Apollonides, att velocipeden fortfarande bar två människor. Det kunde ej vara något tvifvel, tänkte han, det dessa voro väderlekstillverkaren och den sköna Aromasia, och med den vissheten ökade han sina ansträngningar för att hinna upp dem.

Men Oxygen hade ännu godt försprång. Hans velociped kunde likväl icke, då den bar två personer, drifvas fram med samma fart som förföljarens, och den senare vann för hvarje minut åtskilliga mètres på den förut ilande. Oxygen kunde icke undgå att märka detta. Men det måste förekommas. Han ville föra Aromasia till ett ställe, där han tills vidare kunde dölja henne för alla andra. Viljetvingaren måste göra sin tjänst.

Skulle han hastigt vända om och inlåta sig i strid med den efterhängsne skalden? Han tänkte verkligen på något sådant under några ögonblick. Skulle han söka att för altid göra sig af med den odräglige narren?

Nej! Han fasade för en våldsgärning, och dess utom var han med Aromasia på velocipeden icke fullt säker på stridens utgång. Han fann det klokare att anstränga sig ännu hårdare för att undkomma sin förföljare.

Och så gick den vilda jagten öfver Falköpingstrakten. Billingen låg under deras fötter. Redan purprades den östra synkretsen, och i morgonrodnadens sken glänste Vetterns spegelyta. Ruinerna af det gamla Karlsborg tecknade sig skarpt mot det lugna vattnet.

»En vacker syn!» utbrast Apollonides ofrivilligt, och lika litet frivilligt, endast drifven af sin gammalmodiga känsla för naturens skönhet, dröjde han ett ögonblick för att glädja sig åt »den rosenfingrade Eos» hvilken tycktes vinka honom på andra sidan Vettern.

Äfven Aromasia fördes från sina tankar genom morgonrodnadens skönhet. Det skulle hafva varit härligt, tyckte hon, att i sällskap med den hon älskade sväfva högt upp i luften och fröjda sig åt den vackra morgonen samt skynda den uppgående solen till mötes; men hon hade icke af fri vilja börjat färden, och hennes vilja tillfrågades ej häller för färdens fortsättande. Det var tanken därpå som störde hennes glädje öfver den vackra tafla som rullade upp sig småningom djupt under henne, än döljande sig i moln, än framblickande i rosenrödt skimmer.

Apollonides ryckte sig ur sin skaldeförtjusning och riktade åter hela sin uppmärksamhet på försöket att hinna upp dem han förföljde. Men nu hade Oxygen å nyo vunnit försprång, och plötsligt höjde han sig öfver

ett moln som så helt och hållet dolde honom, att förföljaren villrådig saktade sin fart. Så blänkte det till. De första solstrålarne träffade molnet, förgylde det först, trängde sedan genom det, och Apollonides såg den härligaste syn, tyckte han, ty han såg Aromasia omgifven af morgonsolens strålar, högt i skyn, en af forntidens gudinnor, en Maria med bländande gloria. Och plötsligt var han henne närmare än någonsin förr under denna natt och morgon.

»Jag störtar honom i Vettern!» ropade Oxygen i fullt raseri, glömsk af sin föresats att icke våga sig i strid med den förföljande.

De voro nu i den stora sjöns granskap. Tydligare än förr sågo de vattenytan som började krusa sig alt häftigare. Vinden blåste från östgötasidan och kändes starkare ju mer Oxygen höjde sig, ty han fortfor att söka högre luftlager, i förhoppning att Apollonides icke skulle våga följa honom, men då detta hopp ej förverkligades, kände han sig fast i sitt beslut att söka på något sätt göra sig af med honom för altid.

Han saktade farten och sänkte sig närmare vattnet, just åt det håll där Apollonides för tillfället fann sig, fast ännu djupt under honom. En vild beslutsamhet lyste ur hans ögon.

»Oxygen!» utropade Aromasia med förskräckelse.

Hon tycktes ana hans afsigt.

Men Oxygen lyssnade icke till varningen. Han styrde rakt ned på skalden hvilken med förvåning märkte Oxygens velociped öfver sitt hufvud. Blott ett ögonblick till, och en sammanstötning hade varit oundviklig. Det var som när örnen slår ned på sitt rof, och detta omöjligt kan undgå sin fiende. Men i det ögonblick som skulle vara afgörande, lyckades Aromasia gifva en hastig vridning åt styrskrufven, och Oxygens velociped susade förbi Apollonides i vild fart ned åt.

Rörelsen af Aromasias hand hade varit så hastig och äfven så kraftig, att Oxygen icke kunnat förekomma henne, och hans öfverraskning var så stor, att han glömde att åter sätta sig i besittning af styret, hvilket Aromasia efter den lyckade vridningen åter släpt. Velocipeden var lemnad åt sig själf och fortfor att rusa ned åt med förfärande hastighet. Det svindlade för Aromasias ögon. Vindens styrka hade ökats. Vettern hade plötsligt ändrat utseende. Ytan såg mörk och hotande ut och vräkte med väldiga vågor. Man hörde böljornas fräsande, och skummet stänkte högt upp. Inom några ögonblick skulle velocipeden borra sig ned bland detta skum och ohjälpligt sjunka i djupet.

Men Oxygens starka hand hade åter fattat styret, och med bägge fötterna arbetade han så kraftigt på stigningsmekaniken, att fordonet åter höjde sig. Vinden hade kastat om till nordlig, och i det lägre luftlager, hvaruti de nu funno sig, kunde Oxygen, oaktadt alla ansträngningar, icke åter styra samma kurs som nyss förut. De drefvo med vild fart söder ut, och sväfvade snart öfver sjöns sydligaste ända, öfver den vik, där det gamla Jönköping förut så länge kämpat mot Vetterns påträngande, men slutligen dukat under och sjunkit i djupet, endast lemnande Dunkehallars öfversta kam öfver vattenytan.

Nu seglade de åter öfver fast land. Småningom höjde de sig och sågo Tabärg som ett på sidan afhugget stenblock under sig. De nalkades det stolta Vernamo, en af Skandinaviens förnämsta städer, hvars urgamla marknader för länge sedan stält Leipzigs messor och Nischnej-Novgorods köpmansmöten i den djupaste skugga.

Hvart Apollonides tagit vägen, viste de icke. Oxygen kände sig nöjd öfver att hafva sluppit från honom, utan att själf hafva begått en handling hvilken han sedan skulle hafva bittert ångrat. Den vrede som han känt, när Aromasia öfverraskade honom med den hastiga omvridningen af styrskrufven, hade åter försvunnit, och han kände sig snarare tacksam mot henne för att hon hindrat honom från att förgöra Apollonides, ehuru han,

om denne åter infunnit sig, kanske ej skulle hafva tvekat att uppoffra honom.

Hvarken Oxygen eller Aromasia hade yttrat ett ord sedan de undgått faran att störta i Vettern. Den förre var för tillfället alt för mycket upptagen med att sköta sitt fordon, hvilket tycktes hafva kommit i olag under de många svängningarne, stigningarne och sänkningarne. Aromasia hade, sedan hon lyckats förekomma den hotande sammanstötningen med Apollonides, åter öfverlemnat sig åt sina tankar och tycktes tämligen likgiltig för det närvarande ögonblicket.

Men hvart sträcktes färden? De sågo åter under sig en stor stad, större till och med än Vernamo.

»Hvar äro vi»? sporde Aromasia.

»Det tyckes vara Elmhult,» svarade Oxygen, »Sydsveriges förnämste stad.»

»Men jag vill stiga ned antingen i Göteborg eller Stockholm,» förklarade Aromasia med mycken säkerhet i uttrycket.

Oxygen försäkrade, att han icke längre vore herre öfver sitt fordon, utan nödgades drifva bort med den starka luftströmmen. Han kunde endast hindra velocipeden att störta ned eller att stiga för högt upp.

Belägenheten var just icke den angenämaste, ehuru så väl Oxygen som Aromasia voro vana luftresande och mer än en gång råkat ut för ganska äfventyrliga färder. I slutet af 2,300-talet hade man icke ännu lyckats bygga så fullständiga luftfordon, som de hvilka började användas i det därpå följande århundradet, men man reste dock i de flesta fall betydligt tryggare än förut på järnväg, för att icke tala om de mycket farliga åkningarne efter häst.

Luftströmmen ändrade ännu en gång riktning, och det såg ut som skulle de snart drifva ut åt Kattegatt. Det var dock endast Öresund som låg under dem, men det var med stor möda som de hunno öfver det vattnet. Luften var där fyld med en mängd olika fordon och fraktfartyg som kryssade mellan Skånes och Sjælands kuster eller styrde bort åt Östersjön och den tyska stranden, och det fordrades alltid stor skicklighet och äfven ej ringa styrka för att hålla sig fri från sammanstötning med någon af de i olika riktningar med ofta vild fart förbi hvar andra snuddande luftseglarne. Det var nu så mycket svårare, som Oxygens velociped tagit skada af den nattliga jagtens ansträngningar och måste, som han nyss förklarat, följa med luftströmmen.

Men nu förde denne ström fordonet lyckligt öfver vattnet, och efter tolf timmars äfventyrlig färd slogo de resande ned i Köbenhavn, i stället för i Stockholm.

---

## XVII.
## I Köbenhavn.

Vid Blegedamstorv, i det inre af Köbenhavn, där Nörre Fælled fordom utbredde sin vidsträckta gräsmatta till tjenst för betande kor, vapenöfvande borgarmilitärer och samhällsomskapande socialister, låg ett af den gamle danske hufvudstadens förnämsta gästhus, kalladt »Danmarks Wilde,» som täflade med det stora Centralhotelet i Stockholm samt till och med öfverträffade de förnämsta gästhusen i Elmhult hvilka en tid ansetts som Skandinaviens yppersta.

Från hotelets trädgård, anlagd på taket af ett ofantligt högt torn af samma skapnad som det forntida »Rundetaarn», men tre gånger så högt, och bredt i förhållande därefter, hade man en vidsträckt utsigt öfver hela Köbenhavn, och med fjärrglas ända ut till den gamle förstaden Roeskilde i vester, till förstaden

Hilleröd i norr samt i öster och söder öfver Öresund och Östersjön.

Det var på det tornet som luftfararne slogo ned, när de ville gästa »Danmarks Wilde», och där lyckades äfven Oxygen och Aromasia få fast botten under sig. De voro uttröttade af den mödosamma och äfventyrliga färden, men Aromasia frågade likväl genast de tillskyndande tjänstemännen, om hon kunde få luftskjuts raka vägen till Stockholm. Hon ville ögonblickligt åter gifva sig ut på resa, men utan sällskap.

Detta öfverensstämde ingalunda med Oxygens önskan hvilken gick ut på att med första möjliga sätta viljetvingaren i verksamhet. Han prisade sin lycka som låtit honom komma i Aromasias granskap och gifvit honom tillfälle att, förr än han vågat hoppas, söka genom ändamålsenlig behandling af hennes nervsystems centralorgan framkalla den af honom önskade verkan på hennes vilja. Att han skulle nå målet på den gamla vägen, genom att ingifva henne aktning och visa sig riktigt älskvärd, hade han ytterligare funnit omöjligt. Hon hade visserligen vänligt räckt honom handen och uttryckt sin varma tacksamhet för att han räddat henne från att innebrännas, men nu ville hon ju åter öfvergifva honom och ensam återvända till Stockholm. Detta måste förekommas. Han måste inverka på hennes vilja, så att hon, utan att erfara något tvång, förenade sig med honom i fullständigt äktenskapsförbund.

»De gamla medlen hafva visat sin fullkomliga oduglighet,» sade Oxygen.

Men han måste skynda sig, så vida Aromasia icke skulle vara bortflugen långt innan han kunde börja sitt vetenskapliga försök. Han ansträngde sin hjärna för att utfinna medel att låta vetenskapen triumfera utan att försöksföremålet hade någon aning om saken.

På folkförsamlingen i Göteborg tänkte han ej mera och det tycktes föga röra honom, om han valts till riksdagsman eller icke. En sådan likgiltighet var ganska sällsynt på den tiden.

Aromasia tänkte däremot så mycket mera på riksdagsvalen, men i främsta rummet på möjligheten att åter upprätta den konst som genom gårdagens tilldragelse otvifvelaktigt lidit ett ganska svårt nederlag. För der. saken ansåg hon sig kunna bäst verka i Stockholm, där hon ännu aldrig mötts af annat än framgångar, och från Stockholm ville hon sedan inverka på Göteborg och det öfriga Skandinavien.

Hon älskade Oxygen och trodde sig aldrig kunna komma att känna samma tillgifvenhet för någon annan. Till den gamla böjelsen hade nu tacksamheten för hennes räddning undan en säker död kommit. Men med dessa känslor trodde hon sig dock icke öfvertygad om att ett äktenskap mellan henne och Oxygen skulle föra till någon varaktig lycka. Giftermålen på 2300-talet ingingos visserligen icke ständigt för lifstiden, utan ganska ofta på obestämd tid, men Aromasia hade för hög tanke om äktenskapets stora betydelse för att våga ett försök under någon tid.

Hon önskade ett äktenskap för lifstiden och hade i den åsigten funnit fullkomligt understöd af Oxygen. För att vara fullt säkra på sina känslor och kunna fullständigt lära känna hvar andras sinnelag, hade de underkastat sig det profår som då nästan allmänt brukades och som skulle motsvara forntidens förlofningar, men åt minstone i de flästa fall var af vida allvarligare och för ändamålet verksammare betydelse.

Detta profår var nu för dem i det närmaste till ända. Oxygen hade icke stått profvet så som Aromasia önskat. Hon kände sig olycklig där öfver, men ville ej göra olyckan större genom att gifta sig med den man som oaktadt hennes aldrig vacklande kärlek misskänt och misstänkt henne samt sökt motarbeta hennes bästa afsigter. Om kvinnan verkligen måste försaka, såsom Aromasia läst i den gamla boken, så kunde den försakelsen icke sträcka sig så långt, att kvinnan gifte sig med en man hvilken hon visste icke skulle bereda henne någon lycka och ej häller därmed göra sig själf lycklig.

Om hans åstundan att på vetenskaplig väg söka tvinga hennes vilja, hade hon ännu icke någon kännedom.

Försöket skulle af rent deltagande för vetenskapen kanske hafva vunnit hennes bifall, ehuru hon sannolikt ej önskat sig själf vara föremålet samt må hända äfven vredgats på den hvilken på detta sätt sökte böja en människas vilja. Men om hon för Oxygen visat en sådan vrede, hade han otvifvelaktigt däruti funnit ett nytt prof på hvad han kallade hennes gammalmodiga åsigter. Själf tvekade han icke att söka kufva en kvinna, fullkomligt i forntidsåsigt, men det skedde på »vetenskaplig väg», och detta syntes honom tillräckligt nutidsmässigt. Skulle han lyckas?

Därpå tviflade han icke, blott han kunde finna tillfälle att börja försöket.

»Till Stockholm!» ropade Aromasia och räckte Oxygen handen till afsked.

»Förskräcklig olycka i Göteborg!» skrek en nyhetsutbjudare. »En konsertsal sprungen i luften! Den stora konstnärinnan Doftman-Ozodes ömkligt omkommen; femtio personer innebrända!»

»Ohygglig eldsvåda i Göteborg!» ropade en annan nyhetssäljare. »Större delen af staden uppbränd; flera tusen personer dödade.»

»För alla tider slut med luktkonserterne!» hördes det från ett tredje håll.

»Det där visste vi för flere timmar sedan,» anmärkte en af gästerna i hotellet »Danmarks Wilde», en af dem som från trädgården på det stora tornet njöt af den vidsträckta utsigten.

»Redan i natt,» tillade en annan.

»Till och med i går afton,» förklarade en tredje.

»Något innan olyckan skedde,» sade en fjärde.

»Det är grufligt hvad våra förmiddagstidningar komma sent med sina nyheter.»

»Så ha de nu gjort i flera hundra år. I norra Skandinavien förkunnas nyheterna nu mer innan de inträffat. Hvarför skola vi sydskandinaver komma så långt efter? Och likväl ha vi de af tidningarne oberoende nyhetssäljarne som borde kunna följa med sin tid.»

»Den där Doftman-Ozodes var en stor konstnärinna. Man måste beklaga hennes sorgliga slut. Jag minnes mycket väl hennes ododionföreställningar här i Köbenhavn och i Köge. Hon var då ännu ett barn, men öfverträffade redan då alla andra luktkonstnärer.»

»Jag har också känt dessa föreställningar.»

»Äfven jag!»

Alla närvarande kände till dem och beklagade, att Doftman-Ozodes ej på senare år uppträdt i sydskandinavien. Alla skulle så ofantligt gärna vilja ännu en gång lukta på de sköna doftackorderne.

Aromasia hörde alla dessa för henne smickrande utrop och önskningar. Hennes denna dag förut så sorgsna ansigte uppklarnade åter. Hon vinkade till sig en af nyhetskrämarne, samtalade några ögonblick med honom, tog upp några bankanvisningar och stack dem i hans hand, hvarefter krämaren vände sig till några yrkesbröder och gjorde dem något kort meddelande.

»Stor luktföreställning!» ropade den förste nyhetskrämaren helt plötsligt, och ropet upprepades på flera ställen i trädgården.

Gästerna lyssnade till ropet och sågo på hvar andra med förvånade blickar.

»Stor luktföreställning!» skallade det ännu en gång.

»Fröken Doftman-Ozodes kommer att uppträda i morgon afton!» tillade roparne.

»Hvad är det för dåligt skämt?» frågade gästerne.

»Det är icke skämt, mina herrar och damer,» förklarade Oxygen hvilken trädde fram och förtäljde, att fröken Doftman-Ozodes ingalunda omkommit, utan att han haft den äran att rädda henne föregående afton.

Man ville i början icke tro på den uppgiften. Man hade ju från flera håll mottagit de mest bestämda underrättelser om olyckan i Göteborg och om konstnärinnans beklagansvärda död.

»Hvem är den där herrn?» frågade man och betraktade Oxygen med misstroende.

En af de öfriga känd person upplyste, att det vore Warm-Blasius, den öfver hela Skandinavien väl bekante väderlekstillverkaren som försett äfven Sjæland med många uppfriskande regnskurar. Man kunde fullkomligt lita på hans ord, ty han vore en högst aktningvärd man.

Ett sorl af glad öfverraskning hördes på taket af »Danmarks Wilde». Alla fröjdade sig öfver den lyckliga händelsen. Alla ville visa konstnärinnan sitt glädjefulla deltagande. Alla ville infinna sig på hennes föreställning. Ingen enda fruktade för att därigenom utsätta sig för någon olycka.

Och från taket steg den glada öfverraskningen ned i alla våningarne af gästhuset, och från huset ned på Blegedamstorv, och från torget rundt omkring i hela det stora Köbenhavn, långt ut på Amager och ända bort åt Roskilde och till Hilleródkvarteret och alla andra utkanter och in i de minsta gränder och de lägsta, tiovåningars hus. Alla ville känna de ljufliga doftackorderna som skulle framlockas af Skandinaviens största konstnärinna. Alla önskade se henne som så underbart räddats från en säker död och som genast skyndat till Sydskandinavien för att visa sin uppmärksamhet mot dess konstälskande folk. Det var Köbenhavns gamla, oförgängliga estetiska känsla som gjorde sig gällande. Hela staden kom i rörelse.

Men hvar fans då den stora konstnärinnan? Hade hon kanske åter försvunnit? Var det verkligen sant, att hon infunnit sig i Köbenhavn och tagit in på »Danmarks Wilde»?

Jo, det var verkligen sant, förklarade trovärdiga personer. De hade, om icke själfva sett henne, dock hört andra trovärdiga personer försäkra, att hon fullt lifslefvande visat sig i trädgården, på gästhusets tak, och, hvad ännu säkrare och ännu mer öfvertygande vore, de bankanvisningar som hon utdelat hade vid förevisandet genast inlösts.

Då vågade ingen längre tvifla. Då fröjdade sig alla åt den glada vissheten att få öfverlemna sig åt en stor konstnjutning. Många luktkonstnärer hade visserligen äfven under den senare tiden uppträdt i Köbenhavn, men ingen af dem hade dock ett så stort namn som Aromasia Doftman-Ozodes.

Hvem kunde vara gladare än konstnärinnan själf? Jo, möjligtvis Oxygen hvilken fröjdade sig åt Aromasias plötsliga beslut att gifva en föreställning i Köbenhavn, hvarigenom han, utan att hon anade något sådant, kunde finna tillfälle till det stora, vetenskapliga rönet. På hennes konst trodde han ej mera. Sedan hjärnorgeln börjat visa sin utomordentliga förmåga, vore den konsten en redan öfvervunnen ståndpunkt i den mänskliga utvecklingen, menade Oxygen, men hon skulle likväl nu hjälpa honom att få hans afsigt med viljetvingaren utförd. Att Aromasia åter försvunnit, oroade honom icke. Han var säker om, att hon nog funnes i granskapet samt vore sysselsatt med förberedelserna till morgondagens stora ododion-föreställning.

Denna förmodan öfverensstämde med verkligheten. Aromasia hade genast efter att hafva beslutit gifva en konsert och således stanna ett par dagar i Köbenhavn underrättat tant Vera om sin räddning, men därpå utan

dröjsmål satt sig i rörelse för att skaffa sig ett godt luktklaver samt för att finna en skicklig kemist som kunde hjälpa henne med tillverkningen af de nödiga doftmedlen. Denna gång ville hon själf öfvervaka tillredningen. Hon var så säker på sin konst, att hon visste, det hennes doftackorder omöjligt kunde orsaka någon olycka eller ens den ringaste olägenhet, blott de voro noggrant tillredda samt att, framför alt, icke något svek haft sin hand med vid beredningen.

Med raska steg gick Aromasia ned åt den stora Blegedamsboulevarden, hvars palats, ehuru två och tre hundra år gamla, ännu bibehöllo sitt stolta utseende, vackra intyg om den smak som rådde i byggnadskonsten i början af det tredje årtusendet, i synnerhet på 2,100- talet. Konstnärinnan omsvärmades af stora skaror luftvagnsuthyrare hvilka i Köbenhavn funnos i ännu större antal än i Stockholm och Göteborg och som oupphörligt anföllo de personer som till fots färdades på boulevarden. Dessa luftformän lära hafva varit afkomlingar i rätt nedstigande led af de körsvenner som i forntiden höllo med sina *Kapervogne* vid Österport och där öfverföllo fredliga vandrare, sleto dem i stycken och kastade styckena på sina *Kaffemöller* för att under färden fram åt Strandveien, en då ännu tämligen obebodd gata, mala sönder dem till det finaste pulver som blandades med vägdammet och blåste bort, ut åt sundet. Formännen på 2,300-talet voro visserligen icke så grymma som Österports gamle kapare, men tillräckligt besvärlige för ett lugnt framåtskridande på boulevarden. Aromasia lyckades likväl undkomma dem. Hon föredrog stundom att färdas till fots och hade denna dag valt detta forskaffningsmedel. Det var visserligen gammalmodigt, i synnerhet i denna del af Skandinavien, men konstnärinnan frågade icke efter sådant, och det bekymrade henne föga, att hon gjorde uppseende och med förvåning betraktades af de luftfarare som upptäckte henne.

Sedan hon kommit till östra ändan af Blegedamsboulevarden, vek hon in i de många smågatorna som sedan äldre tider korsade hvar andra i den stadsdel hvilken var bygd på den i forntiden uttorkade Sortedams sjö, föga vackra kvarter, men där de förnämste ododiontillverkarne hade sina stora magasin. Där bodde också den vidt bekanta ododion-firman Sörensen, Sörensen & Sörensen, från början ett bolag af tre personer, nu mera en vidsträckt förening af flera hundra arbetare.

Denna förening ej blott tillverkade och sålde förträffliga luktklaver som hade ett stort anseende i Europa och Afrika, utan anordnade äfven luktkonserter för de konstnärer som önskade uppträda i Köbenhavn och besörjde anskaffande af alt som kunde höra till en sådan konsert, till och med af en uppmärksam och lifvad publik.

Aromasia fann detta förträffligt och öfverlät åt föreningen att sörja för alla förberedelser, med undantag af luktsatsernas tillredning, vid hvilken hon själf ovilkorligt ville vara närvarande. Föreningens daghafvande föreståndare ansåg den försigtigheten helt och hållet öfverflödig och gick i borgen för att icke någon olägenhet skulle uppstå, äfven om konstnärinnan icke öfvervakade kemisten, samt att fram för alt icke någon sådan olycka kunde inträffa som vid senaste konserten i Göteborg. Aromasia stod likväl fast vid sin föresats och lät gifva sig anvisning på den bäste kemisten hvilken hade sitt laboratorium vid Erikböghsgatan, en urgammal gata som fordom kallades Fredericiagatan eller Blancogatan, men på 2,300:talet var en af stadens förnämsta. Det var för den i fråga varande kemisten icke likgiltigt hvar han hade sin verkstad, ty tilloppet af dem som sökte hans råd och hjälp samt hos honom gjorde beställningar var utomordentligt stort.

Hos Hydrogenius, så var kemistens namn, träffade Aromasia icke blott slöjdidkare som infunnit sig för att rådgöra med vetenskapsmannen, utan äfven andra vetenskapsmän och för öfrigt folk af alla yrken. På 2,300-talet samlades man ofta på lediga stunder i kemisternas laboratorier, liksom man i forntiden gick till konstnärernes arbetsrum. Förr beundrade man eller gjorde sina anmärkningar öfver konstverken, nu öfver de kemiska rönen. Man visade i allmänhet ett stort deltagande för dessa rön och tycktes aldrig tröttna på att vistas i kemisters sällskap. Hydrogenius såg omkring sig en stor skara beundrare hvilka ständigt sjöngo hans lof och som till mellanspel sysselsatte sig med att förtälja och förklara dagens tilldragelser inom och utom

Skandinavien.

Denna dag talade man om riksdagsvalet i Göteborg, om Warm-Blasius, om fröken Doftman-Ozodes' räddning, om de senaste maskinstyckena på en af de många skådebanorna på Kristianshavn, om de nyaste bokutdragen och om mycket annat som kan finna deltagande hos en politiskt och ästetiskt bildad samling af herrar och damer.

»Vi ha fått ett nytt utdrag ur professor Digermans bok, *De fem senaste århundradenas historia,»* yttrade en af sällskapet, »och det utdraget öfverträffar alla föregående, ty det innehåller i sammanprässad form på sexton sidor alt hvad professorn meddelat i tio stora band på femtusen sidor. Det är det nyare bokmakeriets triumf.»

På 2,300-talet skref man visserligen ännu stora böcker eller sammansatte dem med tillhjälp af den literära mekaniken, men ingen hade tid att läsa dem. Kampen för tillvaron medgaf visserligen då och då ett litet nöje, såsom en luktkonsert, en hjärnorgelföreställning, ett skådespel, ett besök i kemisternas laboratorier, ett enskildt samkväm eller något dylikt; men att läsa stora böcker hade man funnit alt för tidsödande och således icke öfverensstämmande med den nyare tidens stats- och folkhushållning.

Det var därför som företagsamme literaturmaskinister hade funnit på att af de stora böckerna göra små utdrag eller rättare små sammanprässningar i minsta möjliga form, men med bibehållande af ursprungsverkets egentliga kärna. Sådana små böcker hade man tid att läsa och de funno god afsättning. De voro tidsenliga, och det gälde endast att kunna få dem så sammanprässade, att de kunde läsas på några minuter, hälst på några sekunder.

De fem senaste århundradenas historia på sexton sidor upptog med lika mycken noggranhet som nätthet hela gången af verldshändelserna, så väl i politiskt som kulturhistoriskt afseende, och redogjorde fullständigt för i synnerhet de skandinaviska landens utveckling, alt stödt på de noggrannaste källforskningar och de mest samvetsgranna undersökningar.

»De nyaste forskningarne hafva nu uppdagat,» sade en af gästerne hos Hydrogenius, »att striden mellan vänstermän och högermän, de två oförsonliga folkraseriie här i Danmark för fem hundra år sedan, utkämpades, icke såsom man hittills trott, på Nörre Fälled, utan på den gamla Slotsholmen. Man vet nu också, att våra förfäder ännu på den tiden voro människoätare, samt att de ben som påträffas i »kjökkenmöddingarne» från 1800- talet hafva tillhört högermän eller vänstermän hvilka uppätits af sina motståndare, alt eftersom den ena eller den andra flocken hade öfvertaget, till dess slutligen, efter ohyggliga blodbad, den siste öfverlefvande – han lär hafva varit vänsterman – dog af en genom slukande af feta och ohälsosamma högermän ohjälpligt fördärfvad matsmältning.»

»Ja, det var de striderna och deras utgång,» anmärkte en annan, »som lockade tyskarne att i slutet af 1800-talet ännu en gång anfalla Danmark.»

»Men det anfallet gaf anledning till den praktiska skandinavismens fulländning,» sade en tredje, »och därmed till de skandinaviska landens räddning.»

»Således hafva vi de danska människoätarne på 1800-talet att tacka för de skandinaviska landens förening, för Sönderjyllands återvinnande åt det gemensamma fäderneslandet och för hela nordens styrka och trygghet.»

»Så kan det verkligen tyckas, men de vilda kanibalerne lära väl icke hafva tänkt på något sådant under det de söndersleto och uppåto hvar andra. Det var en faslig tid.»

»Huru kunde det vara annorlunda?» sporde ett fruntimmer som nyss förut hjälpt Hydrogenius med ett

mycket svårt kemiskt rön. »Kvinnan hade ju icke då ännu något att säga i folkförsamlingen.»

»Det är sant. Hon hade ej häller tillträde till statens ämbeten. Det tålde länge innan man i Danmark ville medgifva, att kvinnan dugde till offentliga värfs utförande.»

»Men kan det vara sant, att det funnits en tid, då en kvinna nekades att taga en akademisk grad, då hon t. ex. icke fick ägna sig åt läkarekonsten?»

»Så uppgifves det, ehuru man i vår tid har svårt att tro på ett sådant barbari.»

Aromasia deltog i samtalet och kunde glädja sig öfver den aktningsfulla uppmärksamhet som hon väckte. Hydrogenius åtog sig att till samman med henne bereda de doftsatser som fordrades för morgondagens konsert och bad henne, att i det afseendet vara fullkomligt lugn.

---

## XVIII.
## Osynliga kroppar.

Aftonen före konserten var Aromasia inbjuden till ett aftonsällskap hos en af Köbenhavns förnämsta slöjdidkare. I det sällskapet införde Hydrogenius ett ungt fruntimmer som upptäckt ett nytt ämne, *diafot*, genom hvilket organiska, fasta kroppar gjordes fullkomligt genomskinliga och färglösa samt slutligen vordo helt och hållet osynliga.

Man hade redan förut hört talas om den nya upptäckten, men icke sett några försök som kunnat visa dennas verkliga användbarhet. Några sådana försök skulle nu göras för att roa sällskapet och på samma gång tjäna vetenskapen. På den tiden utgjordes sällskapsnöjena i Köbenhavn, liksom i större delen af hela den öfriga verlden, af vetenskapliga rön, såsom kemiska och mekaniska försök, matematiska beräkningar o. s. v. Att man under njutandet af sådana sällskapsnöjen icke häller glömde sysselsätta sig med dagens krönika, hafva vi redan funnit.

Diafot-upptäckarinnan hade låtit framföra ett par kaniner som skulle tjena till försöksföremål. Ännu i det tjugufjärde århundradet hade sällskapet för kaninernas skydd icke kunnat hindra, att de små djuren fingo offra sitt lif för vetenskapen. Många hundra tusen francs användes hvarje år af nyss nämda sällskap till kaniners friköpning från vetenskapsmännens grymhet, men djuren saknades likväl aldrig, när det var fråga om att anställa något försök till vetenskapens främjande. Så var det äfven denna afton.

Det första af dessa försöksföremål matades med diafot som tycktes smaka det lilla djuret särdeles godt. Därpå ingneds det med samma ämne och tilläts sedan att springa omkring i rummet. Det smektes af herrar och damer och syntes visserligen något blygt i stort sällskap, men visade inga tecken till illamående.

»Såsom ni finner,» sade diafot-upptäckarinnan, »så utöfvar kuren icke något menligt inflytande på hälsotillståndet.»

Det medgafs, men man väntade att få se ämnets uppgifna ägenskaper utveckla sig, och man började finna denna väntan något lång.

Plötsligt hade kaninens hufvud försvunnit, tycktes det. När man riktigt ansträngde ögonen, kunde man se en svag ytterlinie af hufvudets form, men den var mycket sväfvande och vardt för hvarje minut mindre märkbar.

Sällskapet uttryckte sin förvåning, och förvåningen stegrades, då djurets öfriga delar äfven småningom öfvergingo till en otydlig skugga eller snarare till en genomskinlig, dimlik massa, i hvilken endast

bensystemet framstod tydligt.

Slutligen syntes ej mer än skelettet som skuttade omkring i rummet.

»Det är bra,» förklarade Hydrogenius, »men för att göra en kropp fullkomligt osynlig, behöfves dock något mer. Den som vill uppträda helt och hållet *incognito* bör kanske ej visa sig som benrangel.»

»Nå ja,» inföll föreviserskan, »jag har ännu icke uttömt mina tillgångar. Låt oss försöka på en annan kanin.»

Försöksföremålet nummer två framfördes och undfägnades med en ny sats diafot, ökad med tre hundradelar homorhachion. Detta hade en ännu underbarare verkan. På betydligt kortare tid än vid det första försöket började den andre kaninens kropp öfvergå till det osynligas område. Benbyggnaden syntes äfven på detta djur en god stund längre än huden och musklerna, men försvann sedan småningom, och efter ett par timmar var det omöjligt att kunna med ögonen upptäcka kaninen, ehuru man mycket väl kunde känna honom med händerna och finna att kroppen verkligen funnes.

»Det är utmärkt!» ropade sällskapet med hänryckning.

»Ett ganska vackert rön,» förklarade Hydrogenius. »Upptäckten kan medföra betydliga fördelar och torde ej böra betraktas såsom blott ett sällskapsnöje.»

Däruti instämde alla närvarande. Oxygen, som också var inbjuden, hade med den strängaste uppmärksamhet och det lifligaste deltagande följt försöket från början till slut.

Hydrogenius frågade, om någon af sällskapet ville våga att erbjuda sig som nytt försöksföremål. Man såg på hvar andra med någon tvekan. Efter en stunds eftersinnande föreslog Oxygen, att man tils vidare skulle nöja sig med att dränka en rock i diafot och erbjöd sin fina sällskapsrock.

Förslaget antogs, men som man för tillfället ej kunde åstadkomma tillräcklig mängd af det nya ämnet, kunde ej mer än halfva rocken undergå den nödiga behandlingen. Följden vardt, att Oxygen visade sig på ett besynnerligt sätt halfklädd, i det han tycktes på ena sidan sakna annan betäckning än skjortärmarne och underkläderna, medan den andra sidan var klädd som vanligt.

Försökets utgång uppväckte mycken munterhet i sällskapet, men Oxygen tycktes finna sig särdeles nöjd.

»När kan min rock åter framstå i sin helhet?» sporde han.

»Först om åtta eller tio dagar,» lydde svaret.

Sällskapet skrattade med full hals.

»Så lång tid räcker således kraften hos detta ämne?» sade Oxygen.

»Ungefär så, men då kan också behandlingen förnyas, och om man vågar underkasta sig samma behandling som användts på kaninerna här, så kan hela människokroppen göras osynlig under lika lång tid.»

»Förträffligt!» sade Oxygen för sig själf. »Nu kan jag, utan att vara sedd, börja mina försök med viljetvingaren. Nu måste det lyckas.»

Han var hela aftonen i ett ypperligt lynne, och alla närvarande kommo öfver ens, att den där svenske väderlekstillverkaren vore en högst älskvärd sällskapsman. Till Aromasia närmade han sig likväl icke. Hon följde honom ofta med sina blickar, men det låg ett sorgset uttryck i dem. Konstnärinnan lemnade sällskapet tidigt för att, som hon sade, tänka på sin konsert till följande dag.

När Oxygen kom till sitt härbärge på »Danmarks Wilde», lät han genast föra sig till hotelets telefonbyrå och skickade därifrån sin afsägelse af riksdagsmanskapet. Han ansåg sig icke kunna vänta till påföljande morgon. Ämbets- och tjänstemännen i hotelet betraktade med lindrande blickar hans besynnerliga klädsel, men tilläto sig naturligtvis icke några anmärkningar.

»Han är från det öfra landet,» hviskade de.

»En gammalsvensk kanske,» och med den förklaringen funno de sig nöjda.

Oxygen betraktade sig i spegelväggarne och log med synnerlig tillfredsställelse åt sin halfva rock.

»Ett ypperligt ämne, det här diafot,» sade han; »och förträffligt var det, att luftströmmen förde oss hit till Köbenhavn.»

Dagen därpå stod han tidigt upp, klädde sig i en annan rock, men fann till sin stora belåtenhet, att gårdagsrocken ännu såg lika half ut.

Han lät hissa upp sig på gästhusets tak, där de finaste fordon ständigt funnos att tillgå, tog sig en luftdroska och ville genast göra ett besök i det laboratorium, där fröken Fotorup tillverkade det af henne uppfunna nya förvandlingsämnet. Det vore kanske likväl alt för tidigt på morgonen, tänkte han. Han hade ännu icke hört morgonväkten ljuda.

Morgonväkten i Köbenhavn 2378 var något helt annat än forntidens nattväktarerop. Då solen hunnit till en viss höjd på morgonen, och hennes strålar träffade observatoriepalatsets högsta torn på den backe, där Frederiksbergs slott låg i forntiden, sattes genom en fotokemisk tillbakaverkan en mekanik i rörelse, och denna mekanik löste på en gång alla tonerna i ett jätteorkestrion. Genom alla hus i den store staden skallade då ljudet af väldiga pukslag och basunstötar. Det var blott till detta ändamål som den för öfrigt aflagda och bortglömda musiken nytjades i Köbenhavn.

Äfven då himmelen var molntäckt, verkade solen likväl bak om skyarne så starkt på observatoriets mekanik, att morgonväkten med nästan samma kraft lät höra sitt skrällande och dundrande maningsrop att börja dagens arbete. Många började sitt dagsverke före morgonväkten, men den vanliga arbetstiden räknades från denna, och den som i åtnjutande af fullkomlig hälsa icke brukade lemna hvilobädden vid ljudet af orkestnon kunde ej gärna räkna på sina medborgares fulla aktning. Det hände aldrig, att en sådan person valdes till någon förtroendesyssla i kommunens eller statens tjänst. Visserligen kunde allmänheten ej alltid veta, när en enskild medborgare lemnade sängen, men ofta vardt detta dock kändt, synnerligen därigenom att förrättningsbesöken vanligtvis gjordes om morgnarne, strax efter väckaretonernas slut.

Oxygen sväfvade långsamt fram öfver hustaken. Rörelsen var redan ganska liflig. Köbenhavn gnuggade sömnen ur ögonen, och så snart morgonväkten ljudit, tilltogo bullret och brådskan med nästan besvärande hastighet.

»Här är nästan lika så mycken rörelse som i självfva Göteborg,» sade Oxygen till en af sina köbenhavnsvänner som han träffat ofvan för den urgamla byggnad hvilken uppgafs vara den som i forntiden kallades Rosenborgs slott.

»Ni har rätt,» svarade vännen, »och vår rörelse är dess utom mer estetisk, visar större konstbildning och mer sinne för det sköna.»

»Hm!» yttrade Oxygen. »Ni talar i något åldrade uttryck ... Hvad nytt för öfrigt här i staden?»

»Å, ganska mycket. Först och främst hafva vi det här nya ämnet, diafot, tror jag det kallas, som kan göra

hela verlden osynlig.»

»Så, ni känner också till den upptäckten?»

»Hela staden talar därom, och hela staden börjar redan försöka dess verkningar. Det är en fröken Fotorup som hittat på det. Hon är redan ryktbar, mottager ofantligt många beställningar och förtjänar oerhördt mycket pengar. Lefde vi i forntiden, skulle hon redan hafva fått dussintals friare. Hon har en vacker framtid.»

Oxygen tycktes ej vara riktigt nöjd med att höra, det kännedomen af diafot redan hunnit en sådan utsträckning. Han ville hälst begagna sig däraf, innan det vore allmänt kändt. Tanken därpå ökade hans åstundan att snart hinna till fröken Fotorups laboratorium. Han vinkade ett farväl åt vännen som styrde kurs öster ut, under det han själf fortsatte sin färd ned åt Dragörkvarteret på det forna Amager.

När han for öfver det lilla torg som i gamla dagar kallades Kongens Nytorv, hindrades han i sin fria flygt af en skockning af luftfordon hvilka samlat sig på denna punkt. De åkande skådade alla ned åt platsen, där man var sysselsatt med gräfningar för grunden till en ny byggnad. Gräfningsmaskinerna hade stött på några underjordiska hvalf, och kommunens fornforskare voro nu sysselsatta med undersökningar i de gamla lemningarne.

»Det är utan tvifvel en återstod af den gamla nationalteatern,» hade några forskare yttrat.

»Omöjligt,» hade andra invändt. »Den teatern kan ej hafva lemnat några spår efter sig. Han sattes på svältkur af »venstern» och dog slutligen af tvinsot. Det var redan för fyra eller fem hundra år sedan. Man hade nyss förut bygt ett palats åt den nationela skådespelskonsten, men skådespelarne hade så klena inkomster under det alla andra pris stego i då ännu oerhörd grad, att de slutligen åto upp hela teatern med rubb och stubb, hvilket likväl icke räddade dem från att dö hungersdöden, och så försvann den store nationalteatern.»

»Nå ja, hvad gammalt är skall falla. Det måste röjas plats för de nya maskinteatrarne. Den forna skådespelskonsten var alt för enfaldig. Något vida mäktigare kunna de storartade maskinscenerna uträtta.»

»Men till hvilken byggnad hafva dessa hvalf hört?»

»Sannolikt till den odlingsanstalt som kallades *à Porta* och som hade många afdelningar i det forntida Köbenhavn, men hvars hufvudsäte skall hafva varit tätt bredvid den gamle nationalteatern.»

»Ja, det lär hafva varit en utmärkt inrättning för utbildandet af den högre intelligensen. Det var en akademi i den högre stilen som hade sammankomster hvarje natt och äfven höll dagliga möten, där alt nytt i literatur och den tidens konst undergick den samvetsgrannaste granskning, godkändes eller förkastades, lönades med pris eller dömdes till döden. Där fick man också, utan att själf göra sig något besvär, reda på alt som tilldragit sig under dygnet och äfven hvad som skulle tilldraga sig dagen därpå.»

»Någon sådan inrättning har man nu mer icke i Köbenhavn.»

»Alt är förändradt. Med à-Porta-institutionen försvann också bruket att i ett glas absint söka lösningen af dagens frågor och nattens tvifvel.»

»Absint! Hvad var det?»

»Det var den köbenhavnska intelligensens lifsvatten, liksom aptitsupen och punschglaset voro de inom stockholmsverlden mest verkande krafterna.»

»Hvilka besynnerliga tider! Har man ....»

Oxygen kände icke något deltagande för herrar fornforskares samtal. Han banade sig väg genom trängseln, for öfver den stora, lysande handelspassagen med kristalltak hvilken intagit den gamla Östergatans plats och i hvars taköppningar den fina verlden for upp och ned under lifliga samtal och glada hälsningar. Han tog vägen öfver Carlplougsgatan, förbi Kristiansborgsskolan, så kallad efter det forna kungliga slottet med samma namn, hvars grundmurar ännu gjorde tjänst i skolpalatset. Öfver Kristianshavnskvarterets mångfaldiga kemiska fabriker och laboratorier samt stora maskinteatrar, hvilka hemtade sina förnämsta sceniska krafter från de bredvid liggande fabrikerna, kom han till Amager- och Dragör-kvarterens ända långt öfver Östersjön utbygda slöjdanstalter och stannade vid fröken Fotorups laboratorium.

»Detta är första steget på min lyckas väg,» sade Oxygen, då han satte foten på husets tak. »Först tillfälle att kunna osynligt verka, sedan viljetvingaren i fullständigt skick, och så skall jag på vetenskaplig väg vinna Aromasias odelade kärlek.»

Men det tålde länge innan Oxygen fick företräde hos fröken Fotorup. Han fann före sig ett par hundra herrar och damer hvilka alla ville köpa diafot eller göra beställningar på stor mängd af varan.

»Det ser ut som ville hela verlden göra sig osynlig,» sade Oxygen, liksom förtretad öfver att icke vara den ende som finge draga nytta af den underbara upptäckten.

Slutligen kom dock äfven hans ordning.

På aftonen samma dag »strömmade hela Köbenhavn», såsom det fordom hette, ut till Tivoli, där Aromasia skulle gifva sin konsert. Det tjugufjärde århundradets Köbenhavn var betydligt förändradt, att icke säga en helt och hållet ny stad, i jämförelse med det samhälle som där funnits några hundra år förut. Området var mångdubbladt; gatorna oigenkänliga; öfver alt nya, ändlösa boulevarder; husen palatslika och flera våningar högre än i forntiden; lefnadssättet fullkomligt omskapadt; samfärdsmedlen på ett förut otroligt sätt fullkomnade; nationalteatern, den gamle kunglige teatern, det forna danska rikets stolthet, försvunnen; à-Porta-institutionen en saga blott; nya upptäckter och underbara uppfinningar gjordes för hvarje dag.

Men det fans *en* »institution» som fortlefvat i nära fem och ett halft århundrade och icke blott lefde, utan lefde mycket kraftigare och i ständigt framåtskridande. Det var *Tivoli.* Det hade stått emot alla ödets växlingar, alla de olyckor som träffat det gamla Danmark och dragit fördel af det nya Danmarks i det starka Skandinavien framskridande utveckling. Det hade för demokratien och den sanna folkandan gjort mer än alla politiska framsteg. Det hade först närmat de olika klasserna till hvar andra och sedan fullkomligt sammansmält dem. Det hade ledt socialismens hotande flod in i en fredlig, om ock kraftigt brusande strömfåra. Det hade visserligen icke kunnat hos kannibalerne på adertonhundratalet inplanta några mänskliga känslor, men då människooffren genom de offrandes uppätande af sig själfva upphört, hade Tivoli kraftigt höjt nationalkänslan och därigenom bidragit till segern öfver »das ewige Preussenthum».

Under de därpå följande århundradena hade Tivoli i lugnt framåtskridande verkat för sin stora uppgift, och i senare delen af tvåtusentrehundratalet utgjorde det den gemensamma föreningspunkten, till hvilken alla samhällsmedlemmar blickade med samma glädjefulla aktning och förtröstan. Tivolis område hade småningom utvidgats, och år 2,378 upptog detta område hela det forna Vesterbro och Fredriksberg. Det senares gamle park var nu en stor zoologisk trädgård inom den väldige stadens område, där man kunde få se mången gammal Gorilla sitta i sin förnöjsama familjkrets och tömma sin »halve Bayer», en fornåldrig dryck hvilken förtärdes åt minstone af det fyrhändta slägtet, om också de tvåhändta varelserna ej mer funno något behag i den germaniska vätskan.

Spårvägar och järnbanor voro länge sedan öfvergifna fortskaffningsmedel, men det glada Köbenhavn kom

på luftvägen i stora skaror från alla kanter, från Tåstrupskvarteret och Lyngbykvarteret, från förstäderna Roskilde och det gamla Hilleröd, från stadens innersta delar, från Saltholmen o. s. v. för att roa sig i Tivoli. Den i fråga varande aftonen var tilloppet synnerligen stort. Hela området upplystes af i fantastiska, ständigt omväxlande former vaggande ljusmoln. Dessa åstadkommos genom en i böjliga, genomskinliga kresimrör framströmmande gas som glänste i präktigt färgspel och här och där glödde i stora solar af elektriska gnistor.

Alla ville njuta af Aromasias luktklaver. Alla hade hört talas om den förskräckliga olyckshändelsen vid senaste föreställningen i Göteborg, men ingen kände någon fruktan för att en dylik olycka skulle inträffa denna afton. Tilldragelsen i Göteborg tycktes endast öka ifvern att infinna sig på konserten i Tivoli. Alla ville se den så underbart räddade konstnärinnan och erfara prof af hennes utomordentliga förmåga såsom ododist.

Konserten gafs i den store jättepaviljongen som låg ungefär midt i Tivoli och hvilken bestod af genomskinliga väggar af klart, böjligt kresim som utvidgade sig i stark värme och växte i höjden, så att man äfven utan någon särskild temperaturreglering aldrig behöfde frukta för alt för stark hetta i salongen. Men kresimsväggarne voro därjämte så täta, att icke några dofter kunde tränga sig ut genom någon springa, en missräkning för det stora antal Tivolibesökande som ej kunnat finna plats i paviljongen och som i fria luften med girigt vidgade näsborrar sökte uppsnappa några af de konstnärliga doftackorderna.

Så väl i konsertsalen som i parken och för öfrigt på flera ställen i Tivoli syntes denne afton åtskillige underlige skepnader. Än såg man en herre utan rock, kanske till och med utan de ännu oundvikligare plaggen, än ett fruntimmer utan armar eller med blott halft hufvud, något som väckte både öfverraskning och förskräckelse. Äfven fullkomligt hufvudlösa personer visade sig. Här och där fick man se en half kropp eller blott ett par ben eller ett ensamt hufvud sväfva fram bland mängden.

»Det där kommer af diafot,» sade de som redan kände till det nya ämnet, »men man har haft för brådt med att söka använda uppfinningen. Det är ju blott halfgjordt arbete.»

»Fröken Fotorup lär ännu icke kunnat tillverka så stor mängd diafot som man beställt hos henne. Men hon håller på att anlägga en ofantlig fabrik hvilken grundats på aktier här och i Göteborg. Det är bankdirektören Giro som leder aktieteckningen. När diafot en gång finnes i tillräcklig mängd, skall det sannolikt kunna uträtta ganska mycket.»

»Ingen kan nu förutse alla följderna. Hvem hade kunnat tänka något dit åt ännu för kort tid sedan?»

»Så var det också i forntiden med ångkraften, elektriciteten och så mycket annat, men vår tid har likväl öfverglänst alla föregående tidehvarf.»

Efter konsertens slut var Aromasia inbjuden till en fest som gafs till hennes ära och dit man äfven bjudit fröken Fotorup för att ägna denna sin hyllning. Aromasia hade med stor beredvillighet mottagit bjudningen och infunnit sig i festsalen, en af Tivolis fem hundra festsalar. Men fröken Fotorup syntes icke till, något hvaröfver man uttryckte sin förvåning och ledsnad.

Man firade de bägge damerna med en stor festmåltid, men det var icke någon af forntidens måltider som efteråt tyngde kropp och sinne. Det var ej ens en måltid af samma slag som den, med hvilken bankdirektören Giro undfägnat sina gäster, utan ett gästabud fritt från hvarje forntida födoämne, vare sig naturligt eller konstgjordt, men öfverflödande af hvad man fordom kallade andlig spis. Så långt hade man kommit i Köbenhavn.

I äldre tider var det vid danska festmåltider brukligt, att en skål föreslogs och ett tal hölls mellan hvarje rätt.

Sedermera fann man, att på det sättet icke lemnades tillräckligt tillfälle för hvar och en att uttala sig. Yttrandefriheten hade alt för många skrankor. Då började man hålla tal och föreslå skålar äfven under förtärandet af rätterna. Men då talmekaniken ytterligare utvecklades, insåg man, att ätandet och drickandet vore alt för hinderliga för det fria ordet, och man afskaffade både mat och dryck vid festmåltiderna samt lemnade festtalen helt och hållet fria tyglar. Då uppstod den seden, att hvar och en af deltagarne i den ännu s. k. måltiden höll flera tal samt att många, stundom hela sällskapet, samtidigt föreslogo skålar med konstnärligt utförda festtal. Men skålarne tömdes endast i inbillningen, ty man hade icke något att dricka och kände ej behof däraf.

Det var till en sådan festmåltid som diafot-upptäckarinnan och lukt-konstnärinnan inbjudits. Den första skålen gälde Aromasia, den firade, upp-skandinaviska gästen, och den skålen föreslogs af samtliga deltagarne på en gång, men med olika tal, de flästa utförda med en mekanik som gjorde förträffligt intryck. Aromasia tackade med ett tal som icke, liksom talen i forntiden, afbröts af bifallsrop, utan af alla de andra närvarandes nya festtal och som framkallade enhälligt gillande.

Den andra skålen i ordningen föreslogs på samma sätt för fröken Fotorup, hvars frånvaro man beklagade; men långt innan det talet var till ända, hördes från den tomme platsen vid Aromasias sida, vid bordets öfre, för hedersgästerna upplåtne del, en röst som igenkändes tillhöra den såsom frånvarande ansedda diafot-tillverkerskan.

Ett sorl af beundran afbröt för några ögonblick talens mäktigt forssande ström.

»Hon är icke frånvarande!» utbrast man. »Hon är midt bland oss, fastän vi icke kunna se henne. Förträffligt! Ypperligt! Fullständig seger för diafot!»

Och så fortsattes åter talen, och fröken Fotorups röst hördes tydligt bland alla de öfriga festtalarnes.

Hon hade icke, liksom den vid det danska festmåltidsbruket ännu ovana Aromasia, väntat till dess skålen hunnit slutas, utan börjat uttrycka sin tacksamhet redan vid talens första början, och när det öfriga sällskapet ändtligen slutat sina tal, hade festskålens föremål äfven hunnit till slutet af sitt.

På det sättet kunde man verkligen hinna med något under en festmåltid.

Hvar och en af gästerna uttryckte sin önskan att få trycka fröken Fotorups hand, och alla trängdes omkring den plats som man nyss förut trott vara tom. Om någon af de närvarande ännu hyst tvifvel på diafotets förmåga, var ett sådant tvifvel nu mer helt och hållet omöjligt. Hvar och en fick trycka en liten fin och varm hand som man omöjligt kunde se, men hvars fullt mänskliga tillvaro ganska väl kändes, och om någon under famlandet efter denna hand af misstag kom att röra vid någon annan del af den osynliga damen, hvilket gaf anledning till mycket skratt och åtskilliga utrop från så väl de synliga som den osynliga, ökade detta endast vissheten om att fröken Fotorup verkligen kunde göra sig fullkomligt omärkbar.

Åtskilliga af de närvarande uttryckte den önskan, att den osynliga måtte göra sig åter synlig, men denna önskan kunde hon icke uppfylla.

»Ännu på en vecka kan jag icke synas,» svarade hon. »Om sju eller åtta dagar börjar jag, så vidt jag icke använder en ny sats diafot, åter att skönjas. Då framträder först mitt hår och därefter hela min benbyggnad och sedan musklerna och huden.»

Detta vore visserligen en ofullkomlighet, och upptäckten vore icke fulländad, medgaf hon, förr än man lyckats att fördrifva verkningarne af diafot lika hastigt som man kunde framkalla dem, men ingen upptäckt eller uppfinning är fullkomlig i sitt första användande.

Sedan måltiden fortsatts ännu ett par timmar under oupphörligt festtalande, bröt sällskapet slutligen upp under enhällig försäkran, att festen varit bland de mest lyckade som någonsin tillstälts i det på fester rika Tivoli.

Aromasia var nöjd med sin dag och tyckte sig hafva fått ersättning för den olyckliga konserten i Göteborg. Hon hade dock flera gånger tänkt på Oxygen och undrat öfver att icke hafva sett honom på hela dagen. Flera af de i festen deltagande hade också saknat honom. Några sade sig veta, att han på morgonen besökt fröken Fotorups laboratorium, men huru han sedan användt sin dag, visste man icke.

Underrättelsen om Oxygens besök på diafot-tillverkningsstället gaf Aromasia åtskilligt att tänka på. Hon kom till den åsigt att hon borde påskynda sin afresa från Köbenhavn. Oxygens uppförande ingaf henne icke förtroende. Hon fann själf denna brist på tillit till den man hon verkligen älskade högst beklagansvärd, men lika stark som hennes kärlek fortfarande var, lika klart insåg hon, att förtroendet aldrig skulle återvända samt att en förening mellan dem skulle vålla bägges olycka.

Redan innan morgonväkten följande dag låtit höra sig, lemnade hon »Danmarks Wilde» och afreste från Köbenhavn. Oxygen hade hela den föregående dagen och hela natten arbetat på fullkomnandet af viljetvingaren, men ännu icke då morgonväkten väckte den slumrande staden lyckats komma så långt, att han vore fullt säker på en lycklig utgång. Den sats diafot han förskaffat sig var också alt för otillräcklig för att låta honom »i osynlig måtto» nalkas Aromasia och försöka inverka på hennes nervsystem. Då man på morgonen i hans rum bar in en liten fonograflåda som medförde en vänlig afskedshälsning från den älskade, erfor han en häftig smärta i den muskel som kallas hjärta och som forntiden trodde röra sig i sammanhang med alla kärlekskänslor.

---

## XIX.
## Naturpoesi och stärkelse.

Några aftnar efter festen i Tivoli finna vi Aromasia åter i tant Veras salong i Stockholm. Den gamla väninnan hade bjudit till sammans ett litet sällskap för att fira konstnärinnans räddning och den utomordentliga framgång hon haft i Köbenhavn. Äfven fru Skarpman-Stormfägel och fröken Rosendoft voro inbjudna och hade ej försummat att infinna sig.

Arornasia förvånade sig öfver att träffa de nämnda damerna hos tant Vera hvilken just icke hyste någon särdeles aktning för dem, men hon förmodade, att inbjudningen skett af någon särskild anledning, fastän tant Vera icke förtrott henne dennas beskaffenhet.

Bland sällskapet var äfven Apollonides, hvilken då han ej längre kunde följa Oxygen och Arornasia på deras luftiga färd och lyckligt undsluppit ett bad i Vetterns stormupprörda böljor, stannat ett par dagar i trakten af Karlsborg för att bland dess romantiska ruiner hemta ämnen till någon ny hjältedikt som kunde trösta honom öfver Aromasias bortförande. Hjälten i dikten vardt han själf hvilken i eldiga vers sjöng den sköna konstnärinnans lof och på det svartaste utmålade en väderlekstillverkare, en förmäten titan som velat rycka blixten från himlen och som i åratal skockat moln på moln, men likväl icke förmådde öfvervinna en verklig storm, af naturen själf slungad mot den öfverdådige.

Efter ett par dagars träget arbete var skaldestycket färdigt, och författaren, som fått veta att såväl Aromasia som Vera åter funnos i Stockholm, gaf sig skyndsamt på väg och hade nyss anländt, då han af Vera, som tycktes känna medlidande med hans kärlekskval, inbjöds till det samkväm, där han skulle finna Aromasia som gärna ville för honom uttrycka sin tacksamhet för hans deltagande efter olyckshändelsen i Göteborg.

Fru Skarpman-Stormfågel tycktes tänka på nya ränker. Oxygens afsägelse af riksdagsmannaskapet kunde måhända gifva henne tillfälle att å nyo utveckla samma verksamhet som förut, men fröken Rosendoft syntes icke vilja mer använda henne. Detta var oförklarligt för den ränklystna frun hvilken började finna den lilla Rosendoft allt för gammalmodig och som icke kunde begripa, att hon ej nu längre ville fullfölja sina planer mot Aromasia, ehuru denna lika ifrigt uppvaktades af Apollonides och fastän fröken Rosendoft fortfarande hyste samma glödande kärlek till skalden.

Sist nämda unga fruntimmer tycktes tvärt om önska närma sig Aromasia. Hon betraktade konstnärinnan med deltagande, stundom ödmjuka och liksom ångerfulla blickar, och då Aromasia, som gärna glömde de prof på motvilja hvilka fröken Rosendoft förut visat henne samt icke kände orsaken till olyckshändelsen i Göteborg, med vänlighet besvarade dessa ödmjuka blickar och med godhet återgaf de blyga ord som åtföljde dem, tycktes fröken Rosendoft känna sig mycket lycklig.

»Hon har utan tvifvel stor anledning att känna sig förkrossad i Aromasias närhet», sade tant Vera, »men också att erfara stor glädje öfver att intet människolif spildes på konsertaftonen i Göteborg.»

Fru Skarpman-Stormfågel smålog spotskt och elakt, men fröken Rosendoft fördubblade sin aktningsfulla uppmärksamhet mot Aromasia. Detta hindrade henne likväl icke att erfara en obehaglig känsla hvarje gång Apollonides tycktes söka efter en uppmuntrande blick af konstnärinnan. Hon visste nu mycket väl, att Aromasia icke älskade Apollonides, men den senares fortsatta bemödanden att vinna Aromasias kärlek voro henne förhatliga och plågsamma.

Skalden föreslog, att honom måtte lemnas tillåtelse att uppläsa sitt senaste arbete, men tant Vera förstod att afböja detta erbjudande, utan att därför såra författaren hvilken var lika retlig som någon af forntidens skalder. Flera af de närvarande fruntimmerna voro sysselsatta med matematiska handarbeten, något som mycket brukades på den tiden, och genom att föra samtalet på dessa arbeten undvek värdinnan att få höra Apollonides föredraga ett skaldestycke hvilket sannolikt endast kunnat göra författaren ännu löjligare i sällskapets ögon.

Tant Vera var alt för människovänlig för att önska, det man skulle göra sig lustig på bekostnad af någon bland hennes gäster. Hon visste dess utom, att Apollonides nyaste snilleverk innehölle ett angrepp på Oxygen, något som hon ej kunde tillåta föredragas i hennes hus.

De matematiska handarbetena hade efterträdt broderierna, virkningarne och strumpstickningen som utgjorde forntidens fruntimmerssysselsättningar, när ett sällskap var samladt för att roa sig med något annat än dans eller musik eller kortspel, och som äfven inom det dagliga lifvet i familjerna användes som ett lika nyttigt som angenämt tidsfördrif.

Genom framstående vetenskapsmäns arbeten hade man kommit så långt, att ofantliga uträkningar, hvilka fordom skulle hafva upptagit en persons hela lif, nu kunde, tack vare integrationsmaskinen, utföras på få timmar och utan någon tankeansträngning. Man fortsatte samtalet under det man höll integrationsmaskinen i verksamhet, och denna maskin gjorde icke på långt när så mycket buller som forntidens symaskiner. Då och då kastades en blick på maskinen, man betraktade siffrorna och de geometriska figurerna, gjorde själf en kort uträkning i hufvudet, och så återvände man med sin uppmärksamhet till föremålet för samtalet, ungefär som fordom sedan man räknat ut styngen på tapisseriarbetet eller maskorna i strumpstickningen.

Midt under samspråket och det matematiska handarbetet inträdde Oxygen. Han hade, utan att gifva sig tid till fullkomnandet af viljetvingaren och innan han ännu kunnat skaffa sig tillräcklig mängd diafot, lemnat Köbenhavn för att i Stockholm uppsöka Aromasia. Tant Vera mottog honom med sin vanliga vänlighet, men Oxygen hade icke ögon för andra än Aromasia hvilken också räckte honom handen, men icke tycktes vilja lemna honom tillfälle till något förtroligare samtal.

Vid Oxygens inträde i sällskapet bleknade Apollonides och visade en häftig sinnesrörelse, men blandade sig likväl snart i det samtal som Oxygen börjat med Aromasia och några af tant Veras öfriga gäster, och alt hvad Oxygen yttrade motsades af skalden eller nytjades af denne till föremål för spefulla anmärkningar. Det dröjde likväl icke länge förr än dessa vapen vändes mot angriparen själf, och snart var det Oxygen som hade alla skrattarne på sin sida, åt minstone alla andra än Vera, Aromasia och fröken Rosendoft. Men samtalet tog snart en allvarlig vändning.

Man talade ännu en gång om forntid och framtid, ett ämne som vanligtvis utgjorde föremål för de samtal i hvilka Apollonides deltog och då han med ständigt samma värme tog forntiden i försvar. Så äfven denna gång.

Han prisade den tid, då människan ännu förstod att uppfatta naturens skönhet och i hennes betraktande kände sin största glädje. Han beklagade, att man nu mer icke kände till denna uppfattning och ej mer bekymrade sig om blommorna på marken. Trädgårdar visste man snart ej häller af på andra ställen än de höga husens tak. Skogarne voro i det närmaste försvunna, och man kunde aldrig mer erfara den högtidliga känsla som fordom rörde människans hjärta, när hon i skogens ensamhet hörde trädtopparnes heliga susning. Snart skulle landtmannen ej häller kunna under himlens fria hvalf vandra mellan de vaggande sädesaxen och fröjda sig åt hoppet om rika skördar.

»Hvad har man nu som lifvar sinnet och fyller hjärtat med friska känslor?» utropade han med vemod.

»Man har stärkelsefabriker,» svarade Oxygen, »ägghvitsfabriker, laboratorier som sörja för människoslägtets sunda och billiga näring.»

»Men det gröna, med praktfulla blommor öfverströdda täcket, jordens skönaste prydnad, är på väg att försvinna. Med detta försvinner äfven vår lifsluft som vi redan nu till stor del måste taga från syrefabrikerna. Hunger skall människoslägtet kanske aldrig mer erfara, åt minstone icke i magen. Men hvem stillar den ideala hungern, samt först och främst åtrån efter ett stycke fri natur? Hvar finner man dess utom nu några stora känslor?

Hvar äro de tragiska konflikterna? Hvart har det sköna tagit vägen? Den ersättning som sökes i hjärnorglar är sannerligen alt för fattig.»

»Nu är ni åter igen orättvis och bitter,» inföll Aromasia. »Vår tids stora förtjänster vill ni icke erkänna. Stora och sköna känslor saknas ej häller nu, och edra tragiska konflikter lär ni väl icke slippa ifrån.»

»Hvad kan vara dåraktigare och löjligare än dessa klagoljud öfver den gröna växtlighetens försvinnande!» utropade Oxygen. »Växtverlden hade onekligen rätt att vara till i forntiden, och det låg en mening deruti så länge man behöfde växterna till människans näring och till reglering af de atmosferiska förhållandena. Men nu är det bättre sörjdt för de behofvens tillfredsställande. Hvarför skola vi därför låta det där romantiska, gröna täcket med de många brokiga plättarne taga bort en plats som så väl behöfves till nyttigare ändamål? Växterna skola ständigt behålla sin historiska betydelse, men som sådana en gång för alla förvisas till paläontologiens område och till de vetenskapliga samlingarne.»

Apollonides kunde ej hålla till baka ett skri af fasa och djup förtrytelse, men det utbrottet framkallade endast ett leende hos de öfriga och ett gapskratt af Oxygen.

»Hvar och en som försvarar den onyttiga växtverlden,» förklarade Oxygen, »tillhör den afdelning människor som står på förslag att afskaffas, och jag måste tillstå, att jag håller det helt enkelt för flertalets pligt att oförskräckt gå fram åt, äfven om det vore öfver de där människornas döda kroppar. De äro skadedjur i samhället.»

»Å, Oxygen!» utbrast Aromasia med starkt ogillande. Fröken Rosendoft vände sig med afsky från Oxygen och sökte uppmuntra Apollonides genom några kärleksfulla ögonkast.

»Hvad jag sagt skall jag kunna bevisa genom full rationel uträkning,» försäkrade Oxygen.

Apollonides satt likblek och stirrade på den förskräcklige ovädersmannen. Ingen af de två hade glömt sin gamla afsky för den andre. Tvekamp på det forntida sättet var ej längre bruklig, och icke ens Apollonides kom på den tanken, men han kände likväl, att han och Oxygen omöjligt kunde lefva samtidigt på samma verldskropp. Den känslan tycktes hafva slagit rot äfven hos Oxygen.

Sällskapet satt kanske och väntade på den utlofvade rationela uträkningen, då ett nytt besök anmäldes, och bankdirektören Giro inträdde med sin unge son, den förhoppningsfulle arftagaren till verldens alla möjliga aktieföretag.

Den nykomne gaf till känna, att han ämnade sig till en helt annan stadsdel, emedan han kommit från Göteborg för att sätta sin son i den nya hjärnskolan i förstaden Södertelge, men han hade ej kunnat underlåta att först hälsa på hos fru Vera och göra sig underrättad, om Nästa Veckas Nyheter hade rätt i sin uppgift, att fröken Ozodes nu stälde sig som kandidat i samma valkrets, der hon förut varit föreslagen, fastän hon vid valet icke erhöll de flesta rösterne, och hvilken krets nu å nyo skulle utse folkombud, sedan den senast valde undanbedt sig förtroendet.

Aromasia förklarade genast, att hon denna gång ämnade med större ihärdighet än förut söka drifva sitt val igenom. De skäl som förra gången inverkade på hennes handlingssätt funnos icke nu mera.

Giro sade sig vara särdeles belåten med denna förklaring och försäkrade, att han hade i görningen ett aktieföretag i röstsedlar som borde försäkra fröken Ozodes fullständig framgång. Sedan han afslutat frågan om hvad han kallade de offentliga angelägenheterna, ansåg han sig äfven böra spörja något om olyckshändelsen i Örgrytekvarteret samt om konstnärinnans oförmodade räddning, ehuru han som god förrättningsman icke gärna tog upp tiden med att prata om det som redan inträffat. Hans blick var ständigt riktad mot det kommande, synnerligen då detta kunde gifva anledning till nya aktieföretag.

Samtalet kom snart åter in på samma område, där det före Giros ankomst rört sig, och bankmannen förklarade sig helt och hållet dela de af Oxygen uttryckta åsigterna.

»Men,» tillade han, »på några verkliga framsteg är ej värdt att tänka, förr än den nya undervisningslagen hunnit visa sina otvifvelaktigt högst välgörande följder.»

»Den nya undervisningslagen?» utropade de öfriga med frågande blickar.

»Har man ej hört talas om den lagen?» sporde Giro med en förvåning, i hvilken en god del öfverlägsenhet blandade sig. »Stockholm följer icke riktigt med sin tid, fruktar jag. Lagen antogs i går afton af folkförsamlingen och träder i verkställighet från och med i morgon. Det är en förträfflig lag, men jag skulle just vilja höra hvad de gamla, romantiska känslomänniskorna tänka om en och annan af lagens bestämmelser.»

Allas blickar sökte Apollonides, liksom väntade man, att skalden skulle uppträda och uttrycka de gamla, romantiska känslomänniskornas åsigter. Men han fans icke mer i rummet. Han hade aflägsnat sig utan att någon gifvit akt därpå. Icke ens fröken Rosendoft hade märkt hans försvinnande, och likväl förflöto icke många minuter mellan hvarje gång hon med sina blickar sökte tilldraga sig hans uppmärksamhet eller sökte ingifva honom tröst och uppmuntran under Oxygens obarmhertiga utfall.

Då man icke mer såg till Apollonides, tänkte ingen vidare på honom, ingen mer än fröken Rosendoft,

hvilken fattades af en dyster aning och snart också lemnade sällskapet.

————

## XX.
## Den nya skolan.

»Eder son tyckes vara bra gammal för att intagas i skolan», sade rektor Cerebrarius till bankdirektören Giro, hvilken infunnit sig i Södertelge för att sätta sin son i den nya hjärnskolan.

»Nyss fylda fem år, herr rektor», invände Giro.

»Egentligen två år för mycket», förklarade rektorn, »men denne termin kunna vi ännu taga emot öfveråriga. Från och med näste termin är sådant förbjudet. Då träder den nye undervisningslagen i fullständig kraft, och han fordrar, att den hjärna som skall bearbetas ej får vara äldre än tre år. Denna föreskrift kommer att mycket noga iakttagas».

»Skola flickhjärnor behandlas lika tidigt»?

»Naturligtvis! Vi lefva väl ej mer i de tider, då man ansåg, att en flicka icke behöfde lika sträng undervisning som gossen. För att kunna rätt utbildas, måste en hjärna tagas så ung som möjligt, vare sig ätt hon är manlig eller kvinlig».

»Är det någon afgift»? sporde Giro.

»Afgift! Nå, det var en lustig fråga», utropade rektorn. »Tror ni, att man i våra dagar skulle låta den enskilde betala för att få barnens hjärnor utbildade? Nej, tack! Så föråldrade åsigter ha vi icke. Staten betalar för all undervisning och tager igen sina utgifter genom den progressiva beskattningen, hvarigenom hvar och en betalar i mån af sina tillgångar. Men så tvingar staten också hvarje medborgare och medborgarinna att lemna deras barn till skolan. Inga undanflykter hjälpa. Det är häller icke som i forna dagar, då man skilde mellan elementarläroverket och folkskolan».

»Det var en upprörande åtskilnad»! utbrast Giro.

»En skamlig tillställning», tillade rektorn, »som redan från barndomen vidgade svalget mellan folkklasserna. Den lille herrn som gick i elementarläroverket ansåg sig naturligtvis vara af något slags bättre deg än pojken i folkskolan, föraktade och hånade denne samt kunde aldrig gifva honom tillträde till sina lekar, och folkskolans lärjungar lärde redan i barndomen att afundas och hata de andra klasserna. Då skolgossarne hade vapenöfningar, skulle elementarläroverket bilda *en* trupp, och folkskolan en *annan*, och på raststunderna kom det aldrig i fråga, att de bägge trupperna närmade sig hvar andra och ännu mindre att de roade sig med några gemensamma lekar. De talade icke till hvar andra. Det var som hade de tillhört skilda folk som ej förstodo hvar andras språk. De nöjde sig med att på afstånd betrakta hvar andra eller också att aldeles icke låtsa om hvar andra. På det sättet beredde man en för ståndsskilnad och ståndshat frodig jordmån».

»Nå, då de växt upp till värnpligtige»?

»Då hade alla lika skyldigheter, hette det, men i slutet af adertonhundratalet införde man något som kallades ett-årige-frivillige, hvilka ingalunda hade samma skyldigheter som de öfrige värnpligtige, utan sluppo från tjänstgöringen på vida kortare tid samt behandlades af befälet med vida större skonsamhet. En yngling som gått genom folkskolan kunde aldrig anmäla sig som ettårig»-frivillig, ty han hade icke de därtill erforliga kunskaperna. Det var den tidens rättvisa».

»Jag vill minnas, att jag läst, det flickorna icke hade tillträde till elementarläroverket, men det låter så underligt, att jag förvisat den uppgiften till sagoperioden».

»Å, för fem hundra år sedan fans ännu icke en enda flicka i någon af statens elementarskolor. Staten ansåg sig icke hafva råd att gifva flickorna någon undervisning, och dess utom fruktade man, att flickorna genom kostnadsfri eller billig undervisning skulle få lära alt för mycket och därmed dragas från *hemmets stilla verld*, det vill säga från sitt tjänstehjonsförhållande till mannen, skapelsens herre, såsom han kallades».

»Det där låter likväl otroligt», sade Giro. »Skulle man icke kunnat sätta några skolor på aktier och därigenom hafva gjort statens hjälp öfverflödig?»

»Man använde sina pengar på helt andra aktieföretag. Man bygde kaféer och förlustelseställen eller köpte braunschweigerobligationer och hamburgerlottsedlar, bjöd på middagar och baler och fann på tusentals andra sätt för att hastigt och lustigt göra af med sina inkomster».

»Nå ja, finansvetenskapen låg då i sin linda eller fans icke ännu. Det kan man också se på den tidens små oskyldiga försök till bankinrättningar.»

»Tiden var icke långt kommen i något afseende ... Men nu skola vi sysselsätta oss med eder son, herr Giro. Såsom ni vet, kan ni efter den nya undervisningslagen bestämma öfver en tredjedel af edert barns hjärna; den andra tredjedelen förbehålles för ägaren själf till framtida förfogande för att då efter äget behag kunna utbilda denne del; men den siste tredjedelen måste, enligt hundraelfte paragrafen af undervisningslagen, erhålla sin utbildning i en offentlig, af staten upprättad och underhållen skola.»

»Har jag då icke rätt att uttrycka någon önskan i afseende på ändamålet med utbildningen af denne tredjedel»? sporde Giro.

»Jo visst»! försäkrade rektorn. »Ni får bestämma för hvilket särskildt lefnadsyrke ni önskar utbilda barnets hjärna och därför i hvilka läroämnen utbildningen i synnerhet bör ske, men icke längre än att barnet självt sedermera vid mogen ålder kan ändra edert beslut och välja ett annat yrke. Först och främst måste allmänbildningen, den som skall vara gemensam för alla medborgare och medborgarinnor, företagas, och hon är helt och hållet oberoende af föräldrarnes vilja. Denna allmänbildning kan dock ej meddelas förr än barnets hjärna är så bearbetad, att hon förmår mottaga den lärdom som sedermera lemnas. Det var denna bearbetning som i forntiden ständigt försummades, och den försummelsen åstadkom dels ytlighet i kunskaper, dels öfveransträngning. Ända in i våra dagar har man ej gjort tillbörligt afseende på hjärnors rent mekaniska, det vill säga fysiologiska beredning till upptagande af kommande lärdomsämnen; men den nya undervisningslagen har nu ...»

»Ja, den lagen känner jag», förklarade Giro som började finna rektorns förklaringar något tidsödande. Han skulle den dagen grunda ett par dussin nya aktiebolag och hade ej ännu hunnit med ett enda.

»Nå ja, ni känner lagen», återtog rektorn, »och vet således, att den nya skolan nu mera delas i *hjärnskolan* och *högskolan.* Den förra utför den mekaniska förberedelsen till kunskapsämnenas mottagande, den senare meddelar dessa kunskapsämnen ...»

»Kanske också på mekanisk väg»? inföll Giro.

»Hm! Det är ännu icke riktigt bestämdt. Sedan sex hundra år hafva vi här i landet varit sysselsatta med årliga försök i det afseendet. Visserligen hafva äfven de akademiska kunskaperna meddelats på mekanisk väg, men vi stå nu på en öfvergångspunkt, tyckes det. Skolmännen och lagstiftarne rikta nu sin uppmärksamhet först och främst på den förberedande skolan och vänta sig för undervisningen högst

betydelsefulla och välsignelserika följder af den fysiologiska beredningen ... Men vill ni icke, sedan jag först skrifvit in eder son, taga vår hjärnskola i betraktande? Ni skall då med ägna ögon kunna öfvertyga er om sakens förträfflighet.»

Bankdirektören kände sig mycket orolig öfver de nya aktiebolagen hvilka väntade på honom, men kunde likväl icke afslå rektorns framställning, utan följde Cerebrarius, då denne gick för att visa honom skolinrättningen. Laboratorium vore kanske ett egentligare namn på denna inrättning. Undervisningssättet bestod däruti, att barnen i början af sin behandling under två, och sedermera under tre timmar hvarje dag utsattes för inverkan af galvaniska strömmar, som leddes till de delar af hjärnan hvilka skulle utbildas. Dess utom öfvervakades, leddes och främjades hjärncellernas särskilda utbildning genom de ytterst fina och verksamma medel som kemien för det ändamålet hade uttänkt och på det omsorgsfullaste beredt.

Redan flera hundra år förut hade man kommit till insigt om nödvändigheten af den öfrige människokroppens utbildning och stärkande genom gymnastik samt att en stark och frisk själ icke kunde finnas i en svag och sjuklig kropp, hvarför man äfven för själsbildningen anbefalde musklernas och senornas öfning och vård. Denna gymnastik hade alt mer utvecklat sig, och i det tjugufjärde århundradet insåg man, att det nödvändigaste af hela barnuppfostran vore att sorgfälligt vårda och sköta självfva förnuftets säte och gifva detta en sådan utbildning, att derigenom sedermera en kraftfull tankeutveckling kunde uppnås.

»Här ser ni,» sade rektorn till bankdirektören, »huru vi drifva hjärnans gymnastik. Utan ett spår af den öfveransträngning som man i forntiden så mycket beklagade i skolorna och vid den enskilda undervisningen åstadkomma vi här grundvalarna för den formela bildningen och skapa anlag som skola bära de rikaste frukter för mänskligheten.»

»Sättet synes mig förträffligt,» förklarade Giro.

»Det är utmärkt, vågar jag försäkra,» sade den för sin sak nitälskande rektorn. »Hvilken möda och hvilket öfvermänskligt tålamod kostade det ej förut läraren, innan han kunde få lärjungen så långt, att denne vore i stånd att självständigt inträngа i en vetenskap. Ofta från den tidigaste barndomen ända till tjugo år eller ännu längre måste man med latin och grekiska, historia och matematik bearbeta hjärnan och föra henne så långt i öfning, att hon vore i stånd att slutligen fullfölja en logisk tankegång och någorlunda inse tilldragelsernas sammanhang.»

»Detta lyckades ej häller med alla hjärnor, skulle jag tro.»

»Visst icke! De dumma kunde aldrig hjälpas. De lata trotsade de bästa lärarekrafters ihärdiga ansträngningar.»

»Men nu?»

»Nu!» utropade rektorn i glad hänryckning. »Huru lätt går det ej nu! En galvanisk ström på stora hjärnans lober, en ännu starkare på nedre delen af hjärnskänkeln, en stärkande behandling af linskärnan – och efter ett par år är den då femåriga människan färdig att utan skadlig inverkan på sin kroppsutveckling börja lösningen af vetenskapens och tillvarons stora problem.»

»Ypperligt!» utropade Giro å nyo. »Hvilken god hushållning med tiden!»

»Och med människokrafterna sedan!» tillade rektorn.

»I hvilken afdelning af inrättningen finna vi oss nu?» sporde Giro.

»I den första för de exakta vetenskaperna. Här i första klassen beredes barnet för mottagandet af de kunskaper som kunna göra det till matematiker, fysiker, kemist och mekaniker. I den andra klassen uppdragas biologer, således förnämligast etnologer, zoologer, botaniker, o. s. v.»

»Nå de öfriga afdelningarne?»

»Jo, vi komma nu dit. Här i andra afdelningen hafva vi de klasser, som framkalla logiker, metafysiker, historiker och fornforskare. Den tredje afdelningens klasser äro afsedda för språkforskare, talare och skriftställare.»

»Men den högre affärsverksamheten? Har hon icke någon afdelning? Behöfver hjärnan icke förberedas för att sedan lära sig handelsvetenskapen och finansläran, för att icke tala om det högsta af alt, insigt i bankväsendet?»

»Visserligen!» svarade rektorn med ett öfvertygande och lugnande leende. »Den fjärde afdelningen innehåller de klasser som i ständigt stigande utbildning förbereda de hjärnor som skola ägna sig åt handeln, och i de klasserna utbildas också organerna för lefnadsskick.»

»Det är bra, det är just som jag skulle hafva önskat det,» utropade bankdirektören med synnerlig förnöjelse. »Lefnadsskick och handelsförstånd höra i hop.»

»Vår femte afdelning omfattar de klasser,» fortfor rektorn, »hvilka skola skapa omtanka och handlingskraft och bereda hjärnorna för den högre finansen och bankvetenskapen. De nedra klasserna i samtliga afdelningarne måste hvarje lärjunge genomgå, så väl gossar som flickor. De lägga grunden till allmän mänsklig och medborgerlig bildning. Efter denna första, för alla gemensamma hjärnutveckling, öfverlemnas barnet till den särskilda utbildningen för olika lefnadsyrken, och detta sker i de öfre klasserne inom de olika afdelningarne. Vi behöfva lyckligtvis icke mer tänka på någon särskild handtverksutbildning, såsom i forntiden, enär maskinerna nu mer göra alt arbete som fordom utfördes af handtverkare och äfven förfärdiga sig själfva. Vi behöfva blott att utbilda mekaniker som skola uttänka maskinerna.»

»Nå, sedan barnhjärnan genomgått de öfra afdelningarne?» sporde Giro.

»Då är hon färdig för undervisningen i högskolan, ty då kan hon lätt och villigt uppfatta och i minnet behålla lärarnes föreläsningar.»

»Med hvilket år anses lärjungen kunna lemna högskolan?»

»Med det nionde året bör hela undervisningen vara fulländad. Hvilken präktig följd af det nya undervisningssättet! En nioårings förståndsförmögenheter motsvara nu en fullväxt persons under forntiden, och den nioårige är nu i allmänhet lika mogen och erfaren som den fyrtioårige i gamla tider. Det gafs en tid, då man med förfäran frågade: huru skall, då vetandets material är i ständig tillväxt och då lifvets andliga innehåll hopar sig så hastigt, det slutligen varda möjligt för ungdomen eller för människan i allmänhet att få ens en helt ytlig öfverblick af alt detta? Och man hittade på den ena lärometoden efter den andra, gaf ut tusentals läroböcker, men hvar och en god medborgare såg med bekymmer på alla dessa, hvar andra korsande, bekämpande och upphäfvande metoder samt på alla dessa läroböcker som sökte uttränga hvar andra, men icke lyckades med annat än att ur lärjungens sinne uttränga hågen för undervisningen. Men då nöden är störst, är hjälpen ofta närmast. Läran om hjärnans förrättningar började antaga större klarhet än förr, och slutligen insåg man, att just deruti skulle räddningen sökas.»

»Och den räddningen är äfven funnen,» anmärkte Giro.

»Ja, en af våra utmärktaste och mest erfarne ungdomsledare höjde ett maningsrop som skallat kring hela

jorden. Låt oss begagna oss, sade han, af läran om hjärnans förrättningar. Bort med läroböckerna, med de gamla undervisningssätten, med de onödiga mnemotekniska knepen! Om läroämnet icke vill lämpa sig efter hjärnan, så måste hjärnan lämpa sig efter läroämnet. Låt oss bygga laboratorier. Fysiologerna skola göras till skollärare. De skola på mekanisk och kemisk väg bereda barnahjärnans gråa substans.»

»Det är gyllene ord, värda hundratals millioner om året,» utropade bankdirektören.

»Men ni vet dock,» återtog Cerebrarius, »att de orden icke genast öfvertygade skolmännen och undervisningsråden. De mottogos tvärt om med hån och utgjorde under lång tid föremål för våra skämttidningars gyckel, våra högvises föraktfulla speord och allmänhetens misstroende. Men saken kunde emellertid icke falla. Midt under hånet, gycklet, föraktet och misstroendet bröt den nya åsigten sig väg, vann anhängare, vidgade sig och vardt slutligen den segrande i folkförsamlingen redan innan den nya undervisningslagen antogs. Nu kan ej vara fråga om något annat sätt för att bereda kunskapsämnenas lämpligaste upptagande i de ungas hjärnor. Man känner in i de minsta delar de fysiologiska verksamhetsprocesserna i nerverna och i den grå hjärnsubstansens celler, de som åtfölja medvetandet, och genom raden af föreställningar förbereda den logiska slutledningen. Man vet hvilka celler äro verksamma vid ledningen af bestämda iakttagelser och vid bildandet af bestämda tankeföljder samt känner äfven på hvad sätt de äro verksamma. Därför kan man också genom konstlad retning, i synnerhet med en galvanisk ström, förmå hjärnans särskilda delar till rörelser som svara mot bildandet af bestämda föreställningar samt slutligen – och det är just hufvudknuten som man nu lyckats lösa – vänja dem så, att ett visst slags tänkande kan med synnerlig lätthet verkställas. Ty om det också utan begreppsinnehåll icke gifves några allmänna former för det rena *tänka't*, så finnes likväl en schematism och med denne en bestående apparat och mekanism för tänkandet, hvilken under begreppsinnehållets omväxling alltid bevarar sitt väsen. Denna tankeapparat medgifver en förändring och utbildning i det ena eller andra afseendet och utgör således på visst sätt tänkandets formela grunddrag. Skolans uppgift är just att utbilda denna tänkandets mekanism. Det är dit man länge sträfvat, fastän man först under senare tider lyckats finna den bäste och genaste vägen.»

»Jag är särdeles glad att hafva gjort eder bekantskap, hr rektor,» sade Giro, »och öfverlemnar med fullt förtroende min son i edra händer. Som ni vet, önskar jag, att hans hjärna skall, så snart den förberedande formningen är undangjord, utbildas till en finanshjärna af första klassen.»

»Jag känner edra afsigter, hr direktör, och skall icke glömma att vid dem fästa alt möjligt afseende, men en föreståndare för ett undervisnings-laboratorium får ej häller förgäta, att så väl statens, som det till beredning lemnade barnets bestämningsrätt också måste bevaras. Jag ställer i det afseendet lagens föreskrift mig helt och hållet till efterrättelse.»

»Naturligtvis, naturligtvis, hr rektor!... Innan jag tager afsked af er och min son, torde ni tillåta mig fråga, hvaruti den fordom så kallade lekamliga födan består i eder uppfostringsanstalt. Matar ni barnen med alsterna från någon af de nya lifsmedelsfabrikerna?»

»De lefva i synnerhet af syrgas,» förklarade rektorn.

»Förträffligt!» sade bankdirektören. »Dock skulle jag vilja föreslå någon liten omväxling och är till och med i tillfälle att till er sälja ett parti konstgjorda lifsmedel af bästa slag. Jag är visserligen icke handlande, men är direktör för ett mycket stort aktiebolag som drifver lifsmedeltillverkning efter ett nytt förfaringssätt.»

Rektorn tackade och förklarade, att de barn som skulle undergå undervisningsbehandling i hans laboratorium funno sig bäst af att lefva på frisk luft. Det var icke alltid, sade han, som helpensionärer fått *frisk* luft. I gamla tider fingo de visserligen icke mycket annat än luft att lefva på, men den luften var vanligtvis skämd.

»Nu är äfven den saken reglerad af det höga undervisningsrådet,» tillade rektorn, »och ni kan vara öfvertygad, att lefnadsordningen inom vårt laboratorium är för hjärnberedningen den nyttigaste och mest tillfredsställande.»

Giro förklarade sig nöjd och gjorde sig i ordning att taga ett ömt farväl af sin son samt ville sticka några ganska fina och högt räntebärande obligationer i hans ficka, på det den unge mannen skulle hafva något att roa sig med på lediga stunder, då rektorn frågade, om bankdirektören icke ville åhöra en föreläsning som en kort stund därefter skulle hållas i högskolans första klass och som skulle sysselsätta sig med de senaste århundradenas odlingshistoria.

Men Giro trodde, att hvad odlingshistorien vidkom, kunde inga bättre föreläsningar hållas än de som dagligen föredrogos vid Göteborgs högskola, hvilken väl ändock vore den förnämsta i norra Europa.

Rektorn bugade sig och smålog samt tycktes af artighet icke vilja motsäga en så betydande finansman från själfve hufvudstaden. Giro tog således afsked och aflägsnade sig med stor skyndsamhet. Han hade kanske under sitt uppehåll i Södertelge gått miste om en betydlig mängd nya aktieföretag. Hans son öfverlemnades genast åt den första förberedande hjärnbehandlingen.

Nya besökande infunno sig. Man skyndade från alla håll för att öfverlemna sina barn till normal-laboratoriet i Södertelge. Medan man väntade på att få barnen inskrifna, samtalade man naturligtvis om det nya lärosättet.

»Om denna behandling af de särskilda hjärndelarne fortsättes genom flera slägtled,» anmärkte någon af de närvarande, »så inträder utan tvifvel en förändring i de samhälleliga förhållandena, och jag är ganska nyfiken att erfara följderna. Det är tydligt, att hjärnan skall få en så ägendomlig utveckling, att man ännu icke förmår fatta hvilken sällsam verldsuppfattning däraf kan uppstå.»

»Om ni talar om sällsamma uppfattningar,» anmärkte en annan, »så måste dock tilläggas, att den benämningen icke kan rättfärdigas af något annat än vår närvarande ståndpunkt. Har människohjärnans utbildning öfver alt hunnit till en annan än den man förut känt, inträder väl också en helt annorlunda uppfattning af verldsförhållandena, och då varder den uppfattningen den normala.»

»Ja, men man kan frukta, att genom den nyare undervisningskonsten skall en sådan förändring inträda i den formela sidan af tänkandet, att oöfverskådliga förvecklingar därigenom kunna uppstå. »

»Edra farhågor äro ganska visst öfverdrifna. Under en förståndig tillämpning af hjärnskolan skall man nog akta sig för att utbilda föreställningar som öfverskrida det normala grundmåttet för alt tänkande.»

»Men otvifvelaktigt kan en viss ensidig utbildning taga öfverhand hos många. Om också det logiska arbetet är människans hufvuduppgift, så gifves det också andra sidor af människonaturen som hafva en uppgift i lifvet. För att icke tala om stämningssinnet eller om den sedliga sidan i lifvet, hvilka områden icke gärna kunna skiljas och som med ett gemensamt ord kunde kallas den inre verksamheten, hvilken onekligen kan komma att utbildas i en alt för ensidig riktning, så gifves det också något som hör till slägtets bevarande för nutid och framtid och som ...»

»Mina damer och herrar,» hördes rektorns röst, »alla de små hjärnor som ni anmält till behandling i vårt laboratorium äro godkända till inträde med åtföljande kroppar. Arbetet med dem tager genast sin början.»

Därmed tog Cerebrarius afsked af de unga hjärnornas föräldrar och begaf sig själf till föreläsningssalen nummer ett, där de lärjungar som ägde rätt att afhöra föreläsningen redan lågo väntande i sina hängmattor. Det var ett bruk som man lånat från Göteborgs högskola och som funnits särdeles lämpligt för de studerande.

---

## XXI.
### Bort från jorden!

När Apollonides, utan att någon märkte det, aflägsnade sig från aftonsällskapet hos tant Vera, tog han icke den vanlige vägen genom luften. Han hissade sig i tysthet ned på gatan och gick med vacklande steg in åt den stadsdel som bar namnet Hasselbackskvarteret, så kalladt efter en uppfriskningsanstalt med samma namn, hvilken lär hafva legat på den platsen och skall hafva varit mycket berömd i de nittonde och tjugonde århundradena samt lemnat vigtiga bidrag till den skandinaviska odlingshistorien.

Apollonides kom in på Davidsonsgatan, en bland Stockholms rikaste och finaste handelsgator, hvars palats voro fylda med lysande saluinrättningar, ända från bottenvåningarne upp till de femtonde och sextonde rumraderna. Som vanligt sväfvade velocipederna och fordonen upp och ned framför dessa i de grannaste färger upplysta magasiner, där man kunde få köpa alla den nyaste tidens utmärkta alster, uppradade innanför kresimväggarne i konstrikt ordnade led och stundom framskjutna långt öfver gatan för att tilldraga sig uppmärksamheten.

Det var ett farande, ett kommande och gående, ett köpslagande, ett utbjudande, ett varuprisande, ett pratande, ett äflande, hvarom forntidens handelsgator aldrig kunnat göra sig någon föreställning.

»Hu! Hvilket buller! Hvilket vanvettigt lif!» utropade Apollonides, och han skyndade fram åt för att komma till lugnare delar af staden, men Davidsonsgatan var mycket lång, och de gator som utmynnade i henne ej just mindre bullersamma.

»Hvarför stannade jag icke i det uråldriga Karlsborgs ruiner!» klagade den olycklige skalden.

Han var denne afton olyckligare än någonsin förr, tyckte han. Kärleken till Aromasia var hopplösare än under någon föregående tid. Han hade icke kunnat undgå att märka konstnärinnans köld mot Oxygen, och detta hade gifvit honom nytt mod, lifvat honom till nya ansträngningar för att vinna den sköna flickans kärlek och låtit honom se verlden med gladare blickar. Men han kunde snart ej dölja för sig, att om Aromasia också icke mer visade Oxygen någon sådan tillgifvenhet som förr, hade hennes uppförande mot honom själf likväl icke ändrats. Det var fortfarande samma vänlighet, men en vänlighet utan någon ömmare känsla, utan någon uppmuntran, utan tecken till hopp, att det vänliga skulle en dag förbytas i det kärleksfulla.

Det fans ingen utsigt mer, icke någon enda liten ljusglimt. Alt syntes Apollonides svept i ogenomträngligt mörker, under det han trefvade sig fram midt i ljushafvet på Davidsonsgatan.

Och så stod Oxygens bild åter för honom. Denne förskräcklige man, som från att vara hans vän förvandlats till hans bittraste fiende, hade ju en gång sökt döda honom. Apollonides trodde bestämdt, att sådant varit Oxygens afsigt den morgon, då de sväfvade öfver Vettern, och Oxygens fordon sänkte sig rakt öfver skaldens velociped. Orsaken till att afsigten icke utförts, kände han icke, men tänkte ej häller mycket därpå.

Hade icke Oxygen nu senast, denne afton, låtit Apollonides förstå, att denne tillhörde en afdelning af människor som stod på förslag att afskaffas? Hade den hänsynslöse materialisten icke påstått, att det vore flertalets pligt att gå fram åt öfver de andras döda kroppar?

Alt detta tyckte Apollonides sig höra ännu en gång, och han hörde äfven det öfriga sällskapets bifallssorl och såg det hånande leendet. På Aromasias ogillande af Oxygens ord hade han icke gifvit akt. På fröken Rosendoft tänkte han icke. Han kom blott i håg, att han denne afton, liksom många gånger förut, ja, så långt han kunde minnas till baka, aldrig funnit någon uppmuntran, utan ständigt misstroende, hån, begabberi,

tillbakasättande, motvilja, afsky, till dess man nu slutligen helt öppet sade honom, att han borde undanrödjas.

»Ja, det är kanske sant, att sådant vore det bästa!» utropade den olycklige forntidsskalden. »Jag tillhör icke den tid i hvilken jag lefver. Min tillvaro har kommit några hundra år för sent. Jag borde hafva lefvat på aderton- eller nittonhundratalet. Då skulle man ännu hafva förstått mig.»

Han hade kommit till Rosendalskvarteret och lutade sig öfver bröstvärnet på en af aluminiumbroarne som ledde öfver det smala vattendraget, där Brunsvikens vattenyta fordom utbredde sig.

Omkring honom och öfver hans hufvud brusade det glada lifvet lika bullersamt som nyss förut på Davidsonsgatan. Han ryste för detta buller. Han bäfvade vid ljudet af människorösterna.

»Hvad de äro glada, dessa obarmhertiga!» hviskade han. »De känna icke något medlidande med olyckan.»

Han skådade ned i vattnet, där de tusentals ljusen från boningarne på bägge strandbäddarne och från luftfordonens upplysningar afspeglade sig.

»Skall jag gå att söka upp mina förfäder?»

Det var hvad Apollonides icke längre hviskade, utan högt utropade.

»Ni önskar träffa edra förfäder?» hördes en röst bak om skalden.

Apollonides spratt häftigt till och vände sig om. Han såg en gammal man, hvars drägt icke föreföll ovanlig, men som med ett skalkaktigt, kanske ett hånfullt leende betraktade honom, och hvars ögon lyste på ett underbart sätt, tyckte skalden.

Denne drog sig åt sidan och ville fortsätta sin väg. Främlingen förekom honom alt annat än inbjudande.

»Ännu en som vill håna mig,» tänkte Apollonides, men den gamle höll sig tätt intill honom och fortfor att betrakta honom med samma underliga ögon och samma skalkaktiga eller gäckande leende.

»Är det verkligen eder afsigt, unge man, att uppsöka edra förfäder?» sporde den främmande.

Apollonides teg och ökade på sina steg, men främlingen gick lika fort och tog icke sina blickar från honom.

»Edert namn, unge man, om jag får be,» sade den gamle.

Skalden vände sig i vredesmod mot den påflugne frågaren och var i begrepp att med våld slita sig från honom, då han öfverraskades af det förändrade utseendet i den gamles ansigte. Detta log ännu, men ej mera med det spefulla och hånande uttrycket. Det var tvärt om ett mildt och deltagande leende, ett som tycktes kunna ingifva förtroende.

»Skulle jag hafva träffat en människa med milda känslor, en som känner medlidande med olyckan?» sade Apollonides för sig själf, som han trodde, men främlingen tycktes förstå alla hans tankar och höra alt hvad han sade, äfven om detta ej högt uttalades.

»Mitt namn är Apollonides,» sade han högt och stannade för att riktigt se in i den gamles underbara ögon.

»Ni är olycklig,» sade gubben.

»Ingen förstår mig,» utbrast skalden. »Alla håna mig.»

»Ni önskar dö?»

»Jag önskade kunna flytta mig till länge sedan försvunna tider.»

»Ja, ni vill söka upp edra förfäder, hörde jag.»

»Kan ni hjälpa mig därmed?» utropade Apollonides som trodde sig hafva funnit en viss tillförsigt i den gamles uttryck, då han talade om förfädren.

»Nej, unge man,» svarade gubben, skakade sitt hufvud och log på nytt.

Apollonides ryckte sig åter från den besynnerlige främlingen, hvars leende han ännu en gång fann afskyvärdt.

»Lugna er, hr Apollonides,» tröstade den gamle. »På lediga stunder går jag ut och söker upp olyckliga för att hjälpa dem. Det är ett gammalmodigt yrke, jag vet det. Också idkar jag det endast, när jag behöfver någon förströelse. Jag går vanligen ej länge förr än jag träffar någon lidande. Det är aldrig någon som plågas af hunger, såsom man ofta fann i forntiden, men de olyckliga äro därför visst icke färre än i gamla dagar. Jag söker att trösta dem, men det lyckas sällan. Anspråken på lyckan äro vanligtvis af det slag, att de icke ofta kunna tillfredsställas. Jag gör likväl hvad jag kan.»

»Ni tyckes då verkligen vara en människovän,» sade Apollonides, och ännu en gång nalkades han den gamle och räckte med förtroende sin hand åt honom.

»Men en vän som icke kan skaffa er något möte med edra förfäder. Jag har icke den ringaste kännedom af deras närvarande vistelseort. *Mina* förfäder känner jag dock tämligen till. Jag är af en mycket gammal slägt, skall jag säga er, och har lyckats få reda på åt minstone de förnämsta grenarne i mitt stamträd ända bort till den laurentinska tiden. Jag kan säga er, hr Apollonides, att jag äger en hel mängd, systematiskt ordnade försteningar och benknotor hvilka bevisligen varit mina förfäder under det de genomgått den långa raden af utvecklingen från den lägsta grad af organiskt lif till ryggradsdjurens klass och inom denna sedan till högre former.»

»En vacker samling måste det vara,» sade Apollonides, men som erfor ganska ringa deltagande för förfäder i förstenadt skick.

»Samlingen är verkligen af stort värde,» yttrade den gamle, »och jag kan med stolthet visa henne. Bland de yngre förfädernes öfverlefvor har jag en tand som tillhört ett pungdjur, från hvilket jag härstammar i rakt nedstigande led.»

»Jag lyckönskar er,» sade skalden och suckade djupt.

»Jag har ännu märkligare minnen,» fortfor främlingen, »t. ex. ett i en *Köckenmödding* påträffadt ostronskal med tydlig, af naturen sjelf inristad namnteckning.»

»Hvilket är då edert namn?» sporde Apollonides, mer för att säga något och icke visa sig oartig mot den vänlige gubben än af verklig åstundan att få vet;; namnet.

»Jag heter Hemisfärion.»

»Hemisfärion!» upprepade Appollonides utan att tänka på hvad han hörde eller sade.

»Följ mig till mitt laboratorium,» sade den gamle.

»Ni har också ett laboratorium?»

»Naturligtvis! Hvem har icke ett laboratorium eller åt minstone del i ett sådant? Skulle ni vara nog olycklig, hr Apollonides, att icke äga något?»

»Jag saknar alt,» svarade den olycklige skalden.

»Följ mig,» återtog Hemisfärion. »Det är ej långt härifrån, bara i vestra Lidingökvarteret, på höjden af Lidingsbärgsgatan, en af Stockholms sundaste trakter. Vi taga en luftdroska här på hållplatsen vid den gamle Källhagen.»

Apollonides ville aflägsna sig åt ett annat håll, men den gamle tycktes hafva föresatt sig att icke släppa honom och öfvertalade honom slutligen att stiga upp i en droska som på få minuter förde dem till Lidingsbärgsgatan.

De stego af på taket af en stor byggnad med många besynnerliga torn och tillställningar, öfver hvilka Apollonides otvifvelaktigt hade förvånat sig, om han den dagen haft sinne för några yttre föremål.

»Det här är försöksstationen för samfärdseln med månen,» sade Hemisfärion. »Vi ha ännu icke hunnit långt, men arbeta dag och natt på nya förbindelsemedel och hoppas att snart kunna öppna regelbunden fart på en hittils otroligt kort tid. Men nu skola vi hissa ned oss till mitt laboratorium. Natten är redan långt framliden, men jag vill ännu arbeta en stund på min stora luftkula.»

»Eder luftkula?»

»Ja, kom nu med, så skall ni få se.»

De hissade ned sig till Hemisfärions laboratorium, ett ofantligt rum i ett från byggnaden utskjutande torn som låg nästan rakt öfver den mellan Storängstorget och Lidingsbärgsgatan flytande, smala kanalen, den enda återstoden af den ett par hundra år förut till större delen igenfylda Lilla Värtan.

»Här ser ni den stora kula, om hvilken jag talade,» sade gubben och förde Apollonides fram till en glob af kresim eller något annat genomskinligt ämne, hvilken upptog en stor del af det vidlyftiga rummet.

»Till hvad ändamål skall denna kula användas?» frågade Apollonides.

»Till resor i verldsrymden,» svarade Hämisfärion, »långt bort om jordens luftkrets, ända till de aflägsnaste verldskroppar.»

»Kan man med denna kula för alla tider aflägsna sig från jorden och hinna andra planeter?»

»Ännu kan man det icke, ty ännu har jag icke hunnit öfvervinna alla de svårigheter som stå i vägen för arbetets fullbordan. Hufvudsaken är emellertid, att jag i det allra närmaste lyckats afpassa den molekulära beskaffenheten i vissa kemiska sammansättningar, så att de icke mer äro beroende af tyngdkraften. Redan länge har man känt, att de attraherande kropparne icke kunna verka i tomt rum. Det är trycket af verldsetern som tränger kropparne till en gemensam tyngdpunkt, när eteratomerna rusa till från alla sidor. Nu gäller det att göra den här kulan oafhängig af dessa atomers påträngande, så att icke någon tyngdkraft kan på henne hafva något inflytande, och den uppgiften tror jag mig hafva i det närmaste löst. Jag skall möjligtvis redan denna natt lägga sista hand vid verket.»

»Men huru sätter ni kulan i rörelse?»

»Ingenting är enklare. Ni ser denne lille mekanism, som förefaller så obetydlig, men han är likväl alt hvad jag behöfver för att skjutsa kulan ut i verlden. Man har nu mer ej behof af kanoner, krut och sådant där för att åstadkomma hastig rörelse fram åt. Jag öppnar denne kresimvägg, och intet hindrar kulans utslungande.»

»Kulan tyckes vare ganska rymlig.»

»Hon rymmer ett par personer. Var så god och stig in, skall ni finna huru bekvämt man har det där inne.»

Apollonides lydde uppmaningen och fann sig så väl i kulans inre, att hans värd måste påminna honom att åter gå ut.

»Slå er till ro här hos mig denna natt,» sade den vänlige gubben. »Ni är olycklig och behöfver tröst. Låt oss språkas vid under det jag arbetar. Ett samtal stör mig aldrig, icke ens i mina vigtigaste och svåraste uträkningar.»

Apollonides hörde med föga uppmärksamhet på den gamles prat. Han blickade med svårmodiga ögon på den underbara kulan.

»Tag er en psykokinet!» sade Hemisfärion.

I forntiden skulle man hafva sagt: »tag er en cigarr!» eller: »vill ni ha ett glas punsch?»

»Tag er en psykokinet,» sade Hemisfärion och pekade på flera hjärnorglar af olika storlek som funnos i laboratoriet. »Jag roar mig ofta med en sådan midt under det strängaste arbete.»

Men Apollonides tackade och ville icke hafva någon hjärnorgel på sig. Han sjönk ner i en af de hängmattor som funnos i rummet, försökte att höra på hvad Hemisfärion hade att säga, svarade tankspridd och med osammanhängande ord och föll slutligen i sömn.

Han drömde, att han med utomordentlig hastighet reste i verldsrymden, ilande förbi planet efter planet, att han såg den ena solen efter den andra, utan att stanna vid någon, utan att vilja häjda sig, ständigt önskande att komma ännu längre bort. Han skådade bak om sig och såg Oxygen som med gräsligt förvridna anletsdrag skyndade efter honom. Plötsligt kom han i närheten af centralsolarnes centralsol, tyckte han, och ett öfverväldigande skarpt ljus strålade honom till mötes.

Han vaknade, for upp ur hängmattan och stirrade förvånad mot den stora luftkulan hvilken strålade i bländande ljus. Innanför den genomskinliga väggen syntes Hemisfärion röra sig fram och till baka.

Apollonides satte sig på sängkanten för att samla sina tankar, ännu ej fullt viss på, om han såge centralsolarnes centralsol eller Hemisfärions kula.

Plötsligt slocknade det starka skenet.

»Färdigt!» tycktes Apollonides sig höra att den gamle utropade, och han såg honom, lyst af en liten lampa och omgifven af månstrålarne, som i breda floder strömmade in genom kresimväggarne, skrida med högburet hufvud och segerstolt leende genom rummet samt försvinna vid en af utgångarne.

Hemisfärion tycktes hafva glömt Apollonides. Det stora rummet upplystes nu endast af månljuset, men detta var så rikligt, att hvarje föremål kunde synas.

Apollonides gick till den vägg som vette ut åt det lilla vattendraget, och han skådade ned i djupet. Rörelsen i staden hade stannat, bullret för ett par timmar upphört. Det var under nattens senare timmar.

Skalden tänkte på det usla jordlifvet, på sin försmådda kärlek, på Oxygens grymma materialism, på det hån han funnit öfver alt, på det odrägliga elände som lifvet bjudit honom.

Han vände sig från verlden under sig, från staden som sof där nere, och hans blickar föllo på den stora reskulan som glänste så inbjudande i månskenet.

»Färdigt!» hade den gamle ju utropat. Eller hade Apollonides drömt det?

Han tog upp eld, gick in i kulan och undersökte henne närmare.

»Ett par vridningar på skrufven här, och kulan slungas ut i rymden,» sade han. »Fri kan jag vara, fri vill jag vara! Bort från jorden! Bort från jordbanans gamla slentrian, från den nötta vägen omkring solen! Jag vill se andra verldskroppar i andra solsystem, vill göra en resa som ännu aldrig någon gjort. Poesiens härlige ande skall styra min färd. Jag skall dikta odödliga sånger under denna resa, men dem skall ingen af jordens grymma invånare få höra. Jag skall taga dem med mig till den verldskropp, där jag slutligen stannar .... *Skall* kulan någonsin stanna? Kanske att hon i evighet rusar fram åt i rymden? Och jag själf? ... Hvad gör det mig, om jag förgås under färden? Tag då emot mig, du omätliga intet, efter som jag icke får komma till mina förfäder! Jag skall gå ur lifvet på ett sätt som man aldrig förr hört omtalas.»

I vild hänryckning rusade Apollonides ur kulan för att sätta utslungningsmekaniken i rörelse och sedan skyndsamt kasta sig i hennes inre och anträda den långväga färden. Men han stälde sig på orätt sida om rörelsemaskinen. Denne sattes med lätthet i gång, gjorde beräknad verkan på den stora kulan och slungade henne med förskräcklig fart genom den breda kresimväggen som flög i tusen stycken, men på samma gång slungades Apollonides, hvilken ej hunnit springa in i kulan, på hufvudet ut för bråddjupet.

Vid det buller som orsakades af kulans utslungande skyndade Hemisfärion in i sitt laboratorium och såg till sin förskräckelse, att kulan ej mer funnes där, men att hennes försvinnande åstadkommit en gruflig förödelse.

Försöksstationens öfrige invånare infunno sig äfven, och man hörde en förskräcklig klagan öfver tillintetgörelsen af Hemisfärions snilleverk.

»Det är sannerligen icke gjordt till intet,» utropade gubben. »Men det har sprungit ensamt ut i rymden, och det var ej min afsigt. Ingen planet, ingen sol förmår draga min kula ur hennes bana. I en oändlig, rak linie glider hon nu genom hela området för vårt solsystem och sedan förbi andra solar, långt, långt bort förbi töckenstjärnorna, långt ut i det oändliga.»

»Men hvad är orsaken till att kulan gifvit sig af på ägen hand?»

»Ack, jag saknar min stackars gäst, en olycklig skald. Det är utan tvifvel han som orsakat den tidiga afresan. Månne han följt med?»

Hemisfärion hade knapt hunnit uttala den frågan, förr än man kom och underrättade honom, att en människa, som tycktes hafva fallit ned från tornet, funnits krossad och utan lif vid foten af den höjd, hvars öfversta del upptogs af Lidingsbärgsgatan.

Det var Apollonides.

»Stackars unge man!» sade gubben. »Han längtade att träffa sina förfäder, men jag hade tänkt bjuda honom på en färd genom verldsrymden. Det hade varit plats för oss två här i min stora kula. Han kunde icke vänta, tyckes det. Jag hade glömt honom. Mitt arbete hade helt och hållet sysselsatt min hjärna. Troligtvis har hr Apollonides försökt resa utan sällskap. Kulan har sannerligen icke gifvit sig af ensam.»

»Och nu är kulan borta. Hvilken förlust!» utropade försöksstationens öfriga tjänstemän.

»Ja, förlusten är icke liten,» medgaf Hemisfärion, »men jag har löst den svåra uppgiften. Jag känner medlet att undvika verldskropparnes dragningskraft, och jag kan nu göra en annan kula, bättre än den förra.»

»Kanske snabbare i sin fart.»

»Det är just det jag hoppas, och jag tager genast i tu med arbetet. Alldeles omöjligt är det icke, att jag kan få den nya kulan så snart färdig och att hon är så mycket snabbare i sina rörelser, att hon kan hinna upp den första. Det bör vara en nöjsam jagt.»

»Ständigt samma goda lynne och samma förtröstan på en god utgång.»

»Hvarför skulle jag icke hafva det? .. Men nu till mitt arbete igen. Jag tager afsked af herrarne och damerna.»

»Och hvad är att göra med den dödade mannen? Skola vi genast skicka honom till bränningsgården?»

»Ack, jag glömde honom ännu en gång. Nej, låt oss icke genast bränna liket. Skicka det till professor Ärencell, att denne måtte få tillfälle att göra några för vetenskapen otvifvelaktigt ganska vigtiga iakttagelser på den stackars skaldens hjärna. Den hjärnan var af gammalmodig utveckling, en forntidshjärna. Sådane äro ganska sällsynta nu för tiden, och vetenskapen bör vara glad att komma öfver ett exemplar. Det är alt hvad vi nu mer kunna göra för den stackars forntidsskalden. Jag hade så gärna önskat trösta honom i lifstiden, men nu måste jag tänka på de lefvande och på min stora uppgift.»

---

## XXII.
## Safirgrottan.

»I morgon reser jag till Göteborg,» sade Aromasia till tant Vera.

»På ett par timmars besök?» frågade den gamla väninnan.

»Nej, för att stanna där,» svarade Aromasia med ett uttryck af beslutsamhet, men kanske ej utan ett drag af vemod.

»Du synes icke fullt glad öfver ditt beslut. Hvarför då utföra det?»

»Jag kan icke vara glad öfver att lemna er, min moderliga väninna, och så ...»

»Så sörjer du äfven öfver förhållandet till Oxygen. Ack, jag förstår dig. Du älskar honom ännu. Är det ej så?»

»Jo, så är det, men jag kan aldrig förena mig med honom. Han är svartsjuk och obillig, har stora anspråk och sätter sig själf i främsta rummet. Han anklagade mig en gång för föråldrade åsigter, men själf tyckes han tänka på samma sätt som i forntiden, att kvinnan är till blott för mannens skull. Jag älskar honom likväl, oaktadt alt detta, och önskar att jag kunde bereda hans lycka. Han skulle dock aldrig finna lyckan, om vi voro förenade, och icke jag häller. Därför måste våra vägar gå åt olika håll. Han stannar sannolikt i Stockholm. Jag slår mig ned i Göteborg.»

»Nå, ett par timmars afstånd är just icke så oöfvervinnerligt. Du kan komma på andra tankar, och då är vägen mellan er ej lång.»

»Tant Vera, jag kommer aldrig på andra tankar.»

»Tror du ännu, att försakelse är kvinnans uppgift?» sporde tant Vera med ett leende.

»Nej, just för att jag *icke* tror det, så sätter jag mig emot Oxygens manliga själfviskhet,» förklarade Aromasia.

»Du har då gjort dig fri från det inflytande som den gamla literaturen tycktes öfva på dig för någon tid sedan?»

»Fullkomligt! Jag tvekade en tid. Jag trodde mig nästan skyldig att försaka min ägen självständighet för att tillfredsställa Oxygen. Men denna tvekan har jag nu fullkomligt besegrat. Lika stark som min kärlek är, lika stark är öfvertygelsen om min värdighet som kvinna.»

»Du är räddad, min älskade Aromasia!» utropade tant Vera. »Du har åter ryckt dig lös från den falska lifsåskådning som höll på att få makt med dig. Jag gillar dig och lyckönskar dig till din fasthet, på samma gång jag beklagar, att du måste försaka din kärlek. Den försakelsen är dock icke af det gamla slaget som var liktydande med att gifva efter för mannens vilja, att icke säga hans nycker. Du bevarar ditt människovärde, och i medvetande därom skall du lättare trösta dig öfver din olyckliga kärlek. Oxygen är sannerligen icke värd att förenas med dig. Glöm honom!»

»Nej, glömma honom kan jag icke, och jag vet ej häller om jag vill det. Jag skulle vilja behålla hans vänskap. Han är i många afseenden en utmärkt man.»

»Ack, Aromasia, du känner ännu icke verlden, fastän du är öfver tjugu år och din verldserfarenhet borde vara stadgad redan för flera år sedan. Det går icke så långsamt med den saken i våra dagar som i den tröga forntiden. Men, oaktadt alla dina finanskunskaper, är du likväl för mycket konstnärinna ...»

»Tant Vera! Min konst är mig icke längre nog. Jag måste hafva ett ännu större område för min verksamhet.»

»Må vara, men jag säger, att du är för mycket konstnärinna. Du tror på en vänskap som kunde ersätta kärleken. En sådan vänskap finnes icke. Därtill äro männen alt för självviske och ägennyttige. Får Oxygen icke gifta sig med dig, som han ju mer än någonsin förr visar sig önska, så lita aldrig på att han nöjer sig med din vänskap. Han varder din ovän.»

»Det vill jag icke tro. För tillfället vill jag åt minstone icke tänka på något sådant. Nu behöfver jag hela min kraft för att ägna mig åt det politiska lifvet.»

»Det är bra, min älskade Aromasia!» utbrast Vera och smekte den unga flickan. »Det politiska lifvet bör taga din verksamhet i anspråk. Du har mycket att där uträtta och *kan* äfven uträtta mycket.»

»Jag far till Göteborg. Nytt val skall nu hållas efter Oxygens afsägelse. Jag skall denna gång visa mig värdigare det förtroende man skänkt mig. Jag skall uppträda på alla valmöten, infinna mig hos alla valmän, höll jag på att säga, göra allt hvad i min förmåga står för att få de flästa rösterna.»

»Jag hoppas, att man ej skall, såsom vid förra valet, anse dig död.»

»Det beror på mig själf att visa mig lefvande. Jag känner mig stark i min sträfvan att uträtta något inom lagstiftningen.»

Den unga flickans ögon glänste som ett par flickögon för fem hundra år sedan, när deras ägarinna bjöds upp till första valsen.

»Mina välönskningar följa dig, det vet du,» sade tant Vera, »och jag skall rätt ofta fara till Göteborg på någon stund för att höra dig tala i folkförsamlingen. Jag hoppas ock, att du ej glömmer ditt ododion.»

»Ack, nej! Men jag fruktar, att allmänheten snart glömmer det. Hjärnorglarne öfversvämma jorden.»

»Innan du far till Göteborg, skulle vi, tycker jag göra en liten lusttur ut åt skärgården. Vädret är så vackert, och jag har icke på flere dagar höjt mig en enda mètre öfver hustaken. Vill du?»

»Gärna! Jag behöfver förströelse och jag vill njuta af ditt sällskap, kära tant Vera, så mycket som möjligt.»

»Jag har sagt till flere af våra bekanta. De hafva lofvat att träffa mig ofvanför den stora förlustelsefabriken på det gamla Mosebacke. Vi komma att vara ett sällskap på åtta eller tio personer och skola göra oss en glad dag.»

»Ack, så roligt!»

Leendet återvände till Aromasias sköna läppar. Hon såg åter så bekymmerfri ut, som under den tid, då hon trodde på Oxygens oägennyttiga kärlek och på ododionkonstens doftande framtid. Hon var ännu en gång den sorglösa flickan, för hvilken hela verlden lekte.

Hade hon verkligen öfvervunnit sin kärlek till Oxygen? Hade hon fått frid från alla oroande tankar?

Det lilla sällskapet sammanträffade på utsatt tid, satte sina fordon i rörelse och sväfvade snart genom några lätta, guldskimrande moln öfver den gamla Saltsjöns många öar och skär, bort åt Sandhamn. Det var en munter färd, hvars alla deltagare visade sig vid det förträffligaste lynne.

»Skola vi sänka oss ned på Eknö?» sporde någon af sällskapet.

»Nej, på Sandhamn,» föreslog en annan.

»Vi sträcka flygten ända till Grönskär, tycker jag,» hette det från ett tredje håll.

»Ja, det är också min åsigt. Det är på Grönskär som nedfarten är till den store tunneln som man börjat gräfva från Östersjön till Stilla hafvet.»

»Det är sant, ett utomordentligt företag, efter hvad jag hört.»

»Låt oss fara till Grönskär!»

Man for dit.

»Hvarför har man valt det här skäret till nedfartspunkt?» frågade en af sällskapet.

»Förhållandena här hafva visat sig gynsammare än på någon annan punkt,» svarades. »Afsigten lär för öfrigt vara att göra en nedfart äfven på fastlandet, efter hvad jag tror i sjélfva staden Erstavik.»

Erstavik kallades visserligen stad, men var i själfva verket blott en af Stockholms mindre förstäder.

»Och hvar skall tunneln mynna ut?»

»I Port Jackson på Nya Holland.»

»Präktigt företag och af långt större vigt än tunneln från Pater-Noster-Skären.»

»Vi ha öfverträffat göteborgarne.»

»Men hvem leder arbetet? Därtill behöfs en utmärkt ingeniör.»

»Det är Warm Blasius.»

» Väderlekstillverkaren?»

»Samme man.»

»Han har då öfvergifvit luften?»

»Ja, för att sänka sig i jordens inre. Han är en högst skicklig ingeniör.»

Att det var Oxygen som ledde arbetet i den nye tunneln hade Aromasia icke förr än nu erfarit. Hon hade god lust att lemna sällskapet och fara genaste vägen till Göteborg, men tant Vera gaf henne ett uppmuntrande ögonkast som tycktes säga:

»Ingen svaghet!»

Antingen det var denna uppmuntran eller någon annan orsak, möjligtvis öfverensstämmande med Aromasias gamla känslor för Oxygen, hvilka känslor dock nu skulle vara öfvergifna, besegrade, utplånade, men, alt nog, hon erfor icke mer någon lust att helt plötsligt lemna Grönskär. Den lust som uppstod hos henne var att få besöka tunneln, att se de märkvärdiga arbetena och – kanske äfven att se den som hade öfverinseende öfver dessa arbeten.

Aromasia var dock icke vankelmodig, icke svag. Hon visste hvad hon ville och hon hade kraft att göra sin vilja gällande. Men hon hade hvad man fordom kallade ett hjärta, och det hjärtat kände sig ännu draget till föremålet för hennes starka ungdomskärlek, fastän hon fast beslutit att aldrig förena sig med det föremålet. Ännu visste hon icke hvad som skulle hända henne under Östersjöns botten.

Sällskapet bad om tillåtelse att besöka tunneln, och denna bön beviljades gärna, emedan det var under en af hvilostunderna, då maskinerna eftersågos och smordes, och arbetet således för tillfället afstannat. Man försåg sig med tillräckligt förråd af syrgas och fördes ned på en af de stora vagnarne som nytjades af ingeniörerne under deras oupphörliga resor mellan hafsytan och den redan färdige delen af tunneln.

Det dröjde ej många sekunder förr än man hunnit ned till en tämligen vidsträckt plats, upplyst af ett stort antal hafssolar af ny och betydligt bättrad sammansättning.

»Detta ljus är vackrare än till och med i Okeanos trädgårdar,» anmärkte tant Vera.

»Okeanos trädgårdar betyda rakt ingenting i jämförelse med denne plats,» förklarade en af ingeniörerne. »Det är också afsigten att göra honom till en förlustelseort som skall vida öfverträffa den göteborgska. Men hufvuduppgiften är naturligtvis att hafva en fullt säker och bekväm centralstation för de många tunlar som vi hoppas här skola en gång sammanlöpa.»

Platsen hade ursprungligen bildats af stora blåsformiga hålor som man påträffat i det genomgående aluminiumlager hvilket man stött på några kilomètres under hafsytan.

Sällskapet spred sig och vandrade omhring i de stora salarne och på de rymliga gator och torg som man hunnit anlägga på en tid hvilken i forna dagar varit otillräcklig för äfven det minsta byggnadsarbete ofvan jord.

»Ett trolleri!» skulle en forntidsmänniska hafva sagt.

»Det här arbetet går rätt raskt,» sade tant Vera, och flera instämde.

Aromasia gick ensam i en sidogång och beundrade prakten. Oxygen hade hon icke sett till och ej häller velat fråga efter honom.

Ville hon verkligen sammanträffa med honom?

»Nej,» sade hon för sig själf. »Det är bättre att jag flyr honom. Jag är stark och säker på min sak, men jag

önskar likväl icke träffa honom.»

Hvarför gick hon då i denna afsides del af anläggningen? Hon ville kanske vara i ensamheten med sina tankar. Hon var åter igen icke så glad som när hon börjat lustfärden.

Plötsligt stod hon framför ingången till en ännu trängre väg hvilken tycktes hafva brutit sig själf genom klippväggen. Det såg lockande ut, tyckte Aromasia. Hon klämde sig fram på den trånga vägen. Centralstationens solar kunde kasta blott ett svagt ljus in i hålvägen, men vid dennes andra ända tyckte Aromasia sig märka ett starkare sken.

Hon skred med raska steg alt längre fram. Vägen gjorde en krökning, och helt oförmodadt fann hon sig i en sal, så bländande skön, att forntidens inbillningsrikaste sagor icke kunnat hitta på hans make. Den sol som upplyste rummet träffade med sina strålar väggar som från mäktiga, fotstjocka, blå och röda kristaller återkastade ljuset. Aluminoxiden hade genom några för själfva orten ägendomliga förhållanden kristalliserat ut sig till de mest praktfulla safirer och rubiner hvilka bildats så klart och regelbundet, att de icke hade behof af någon konstslipning.

Det var skönt, öfverväldigande skönt, men värdet var nu icke så stort som det skulle hafva varit i forntiden, då ädla stenar hade ett helt och hållet konstladt pris. På tvåtusentalet gälde de icke mer än efter sin hårdhet och efter som de voro användbara till tekniska ändamål. Men anblicken i det starka ljuset från en konstgjord sol var så, för att använda ett gammalmodigt ord, trolskt, att Aromasia först ovilkorligen tillslöt ögonen och, när hon åter öppnade dem, stod slagen af häpnad.

Hon hade aldrig skådat något dylikt, aldrig tänkt ens något därmed liknande. Hvilket utomordentligt väsen kunde väl hafva sitt hemvist i denna underbara praktvåning? Hon hade under sin häpnad icke märkt, att salen verkligen tycktes bebodd. Vid en af de skimrande väggarne satt en man framför ett af musslor, sjöstjärnor, ostron och andra hafsdjur af mindre slag konstrikt sammansatt bord, på hvilket ritningar, modeller, små maskiner o. s. v. lågo kringspridda eller stodo uppradade i viss ordning.

Mannen satt lutad öfver sitt arbete. Ögonen stirrade på en liten maskin som stod närmast honom på bordskifvan. Hufvudet hvilade med rynkad panna i hans ena hand. Den andra handen ritade några figurer på ett papper.

Det var väl trollkarlen själf, ägaren af detta förtrollade slott, herskaren öfver alla dessa blixtrande skatter?

Han såg upp, märkte att han ej vore ensam, stirrade på Aromasia, syntes lika häpen som denna och utropade för sig själf:

»Skulle viljetvingaren verkligen hafva fullbordat sitt värf!»

»Oxygen!» utbrast Aromasia och stannade just då hon ämnat se sig närmare omkring i den prunkande salen.

De voro bägge lika öfverraskade, tycktes det. Men Oxygen hemtade sig först, sprang upp från sin plats och skyndade med öppnad famn mot Aromasia, liksom öfvertygad, att hon genast skulle kasta sig i hans armar.

»Du kommer då ändtligen!» utropade han. »Jag har då lyckats tvinga din vilja?»

Men han häjdade sig och stannade hastigt med ännu utsträckta armar. Aromasia skyndade icke i hans famn. Hon stod stilla och betraktade honom med blickar, hvilkas uttryck Oxygen ej förmådde tolka.

»Jag visste icke, att du funnes här,» sade hon med en röst som tycktes något darrande.

»Men du har farit den långa vägen hit till Grönskär?» återtog Oxygen och nalkades åter.

»Jag har kommit med några vänner för att se det märkvärdiga arbetet,» försäkrade Aromasia, och uttrycket i hennes ord var åter lugnt och fast.

»Därför är jag dig tacksam, älskade Aromasia,» utropade Oxygen. »Du har sökt upp mitt enskilda arbetsrum. Huru finner du det? Jag skulle tro, att ej månge ingeniörer och arbetsledare hafva ett så lysande rum.»

Han fattade hennes hand, hvilken visserligen något motsträfvigt lades i hans, men dock stannade där.

»Jag har ej kommit frivilligt hit,» försäkrade Aromasia, »det vill säga, att jag ingalunda visste hvar ditt arbetsrum vore beläget.»

»Icke frivilligt! Nej, jag vet ... Det är dock mer än besynnerligt ... på så långt afstånd! Eller skulle jag hafva lyckats här om dagen redan vid första försöket?»

»Hvad menar du?»

Hon drog sin hand från honom. Han stirrade än på safirerne och rubinerne, än på den älskade. Ädelstenarnes glans mattades, tyckte han, i jämförelse med hennes skönhetsskimrande drag.

»Ack, Aromasia, jag var för ett par dagar sedan i din närhet.»

»Hos tant Vera, ja.»

»Nej, sedan! Du såg mig icke. Jag var osynlig hos dig.»

»Du nästan skrämmer mig, Oxygen.»

»Kan en kvinna i vår tid låta skrämma sig? Men jag måste bekänna alt för dig. Jag kan ej längre fortfara på detta sätt. Du måste veta hvad du icke själf hittils anat. Du måste ... nej ...»

Han stammade och syntes förlägen, något som Aromasia aldrig förr funnit honom, men hon fortfor att under tystnad forskande betrakta honom.

»Du känner verkningarne af diafot,» återtog han med större lugn.

»Ja, visst!»

»Jag fick en fullständig sats från Köbenhavn. Upptäckten af det underbara ämnet har redan fullkomnats. Man kan på kort stund göra sig osynlig och lika hastigt åter fördrifva verkningarne, så att man hastigt å nyo framträder i sin synliga skepnad.»

»Detta är mycket märkvärdigt. Har du pröfvat det?»

»Det är just hvad jag har. Jag kom osynlig till dig.»

»Oxygen!» utropade Aromasia häftigt, och en stark rodnad färgade hennes kinder.

»Förtörnas icke! Det var af renaste kärlek och det var äfven för vetenskapens skull.»

»För vetenskapens? Hvad vill du säga?»

Oxygen teg, men han kunde ej undvika intrycket af Aromasias blickar som ständigt voro fästa på honom, drogo honom till sig, tjusade honom, kufvade hans vilja, herskade öfver hans handlingar och hans tankar, tyckte han.

»Ack, Aromasia, det är *du* som funnit den rätte viljetvingaren, tror jag,» sade Oxygen och böjde sitt hufvud inför den unga flickan hvilken helt värnlös stod inför honom i det aflägsna rummet, djupt under hafvet, och likväl var hans herskarinna, i stället för att han trott, det han för beständigt skulle råda öfver hennes vilja.

»Du är icke uppriktig, Oxygen,» sade Aromasia med mild värdighet, och han böjde sitt hufvud ännu djupare. »Du har sökt tvinga min kärlek till dig, och det med andra medel än kärlekens ägna. Jag vet icke hvad du förehaft och jag bekymrar mig ej häller om att veta det. Våra vägar skiljas här för hela lifvet.»

»Aromasia!» ropade Oxygen med ett förtviflans skri som återljöd från grottans innersta. »Du får ej lemna rnig ... Apollonides kan ju ej längre stå emellan oss. Hans död ...»

»Hvad? Är Apollonides död?»

»Visste du det icke?»

»Nej! Ack, den arme, den trogne vännen!»

Aromasias ögon tårades, och med djupt sorgligt uttryck sporde hon:

»Talar du sanning, Oxygen?»

»Rena sanningen,» sade han och såg på henne med brinnande blickar, mer forskande än förut. »Du älskade honom!» tillade han, och den gamla svartsjukan lågade åter upp.

»Nej! Jag har aldrig älskat någon annan än den som ständigt misstrott mig,» förklarade Aromasia med fasthet och såg med af tårar skymda blickar in i Oxygens ögon. »Jag har aldrig älskat någon annan än den som misskänt mig och mitt människovärde, som själfviskt satt sig i främsta rummet och litat på andra krafter än kärlekens för att kufva mig i stället för att akta mig, för att råda öfver mig i stället för att med frisk och oägennyttig tillförsigt vandra vid min sida. Sådant lida icke nutidens kvinnor. Det borde du veta, Oxygen. Sådan är icke den sanna kärleken. Därför säger jag dig ock ett oåterkalleligt far väl.»

Hon vände sig mot utgången och ville lemna grottan, men Oxygen skyndade efter henne, fattade ännu en gång hennes hand, bad, tigde, ödmjukade sig, lofvade att älska henne på det sätt hon ville, sade sig hafva fått ögonen öppnade för den verkliga kärleken, försäkrade, att hans uppförande skulle undergå en fullständig förvandling.

Han var varm, öm, alvarlig, uppriktig. Han var slutligen vild af förtviflan. Intet hjälpte.

»Det är för sent,» förklarade Aromasia med af djup rörelse nästan hämmade ord. »Jag lider lika mycket som du, men jag får ej vara svag. Hvad som lofvas i hänförelsens eller förtviflans ögonblick brytes snart.»

Mera kunde hon ej få fram för tårar. Hon slet sig ändtligen lös från hans fasta omarmning.

Uti den trånga gången hördes tant Vera ropa Aromasias namn. Snart låg denna, häftigt snyftande, i sin gamla, ömma och trofasta väninnas famn.

»Du har träffat Oxygen ännu en gång?» hviskade Vera.

»Den sista!» svarade Aromasia.

De upphunno det öfriga sällskapet som icke kunde finna nog lofprisande ord för alt hvad de sett i denne underbare tunnel, men klagade mycket öfver sin otur, att icke hafva träffat Warm Blasius, den utmärkte ledaren af detta utomordentliga arbete. Vera och Aromasia upplyste icke hvar han kunde träffas, och af hela

sällskapet var det endast Aromasia som fått skåda safirgrottan.

Den grottan hade gräft sig djupt och fast in i hennes hågkomst. Hon såg henne, tyckte hon, hvarje dag under många år, men aldrig ångrade hon hvad hon där uttalat eller att hon slitit sig lös från grottans underbara prakt. Och likväl glömde hon aldrig sin kärlek till Oxygen.

---

XXIII.
Den underbara kistan.

Oxygen hade stannat i safirgrottan, när Aromasia flydde från honom. Hans krafter sveko honom, tyckte han, på ett underbart sätt. Väggarnes glänsande ädelstenar dansade omkring för hans ögon. Han hade en förnimmelse af att taket sänkte sig öfver honom, att grottans botten öppnade sig och att han sjönk ännu djupare ned i jordens inre.

Hans lifs lycka hade flytt; hon skulle aldrig mer återvända; han var lemnad ensam kvar, öfvergifven af alla glada förhoppningar. Han hade till och med förlorat tron på vetenskapen. Viljetvingaren hade visat sig vara en tom inbillning. Han kunde ej längre tillhöra de lefvande.

Huru skulle han göra slut på lifvet?

Hans krafter återvände. Grottans tak satt ännu på sin förra plats. Ädelstenarne blänkte på sitt vanliga sätt, från väggarne återkastande det starka ljuset. Han stod själf på grottans botten hvilken ingalunda öppnade sig.

Hade alt varit en synvilla? Hade han drömt kanske? Skulle Aromasia icke verkligen besökt honom och talat de grymma orden? Ägde han ännu hoppet kvar? Kunde viljetvingaren ännu göra honom den tjänst han önskat?

Nej! Han erinrade sig ty värr hela samtalet alt för tydligt. Aromasia hade uppenbarat sig i safirgrottan och åter försvunnit för att icke mer återkomma. Hon skulle aldrig tillhöra honom.

Han hade således icke mer någon anledning att lefva. Skulle han låta tunneln störta till samman öfver sig? Medel därtill voro ej svåra att finna.

Då hörde han steg och människoröster i den trånga gången. Han var ej ensam i tunneln. Skulle han låta denne störta till samman, begrafde han med sig många andra människor.

Stegen voro brådskande, rösterna högljudda. Man kom för att underrätta öfveringeniören, att en svår olycka hotade tunneln. Jordskorpans ofantliga tryck höll på att genombryta tunnelns väggar på ett par ställen. De många rör, genom hvilket det flytande syret insprutades i tunneln och på så sätt medverkade till dennes utgräfvande, voro ej tillräckliga för det därmed afsedda ändamålet, förklarade Oxygens medarbetare, och likväl vågade man ej använda flera.

»De äro tillräckliga, mer än tillräckliga,» svarade han, men skyndade genast att taga förhållandena närmare i betraktande.

Han hade ögonblickligt öfvergifvit tanken på sina ägna sorger och var åter den skicklige och verksamme ingeniören hvilken satte en ära i att sorgfälligt och skyndsamt fullborda det arbete som öfverlemnats åt honom.

Den olycka som, enligt medarbetarnes uppgift, hotade tunneln, måste utan dröjsmål motarbetas och

undanrödjas.

»Rören äro icke tillräckliga,» förklarade de öfrige ingeniörerne, »och likväl våga vi icke släppa på mera syrgas. Vi måste arbeta med den största försigtighet. Ett olycksbringande utbrott kunde i annat fall lätt inträffa.»

»Fram åt *måste* vi!» utropade Oxygen. »Trycket är dess utom icke så starkt som ni föreställer er. Vi ha ju några rörledningar som ännu icke användts. Låt oss öppna ett par af dem.»

»Hvad tänker ni på?» utropade medarbetarne med förskräckelse. »Det vore en säker död. Vi skulle ögonblickligt sprängas upp till vattenytan.»

»Feghet och ingeniörvetenskap trifvas ej till samman,» förklarade Oxygen och lade handen på kranen till det största af de ännu icke anlitade rören.

»Hvad är eder afsigt?» skreko medarbetarne och kastade sig öfver honom. »Är här fråga om mord och sjelfmord?»

Detta var dock ingalunda Oxygens afsigt. Han hade glömt sina tankar på att förkorta lifvet och drefs endast af åstundan att genom ett raskt grepp visa sin öfverlägsenhet och tillförlitligheten i sina beräkningar.

Med stark hand höll han kranen och värjde sig med den andra handen från öfverfallet.

»Akta er!» skrek han. »Här gäller det att raskt gå till verket.»

Medarbetarne veko ofrivilligt till baka. Oxygens öfverlägsenhet var så stor, att de icke vågade företaga något mot honom, äfven om de voro öfvertygade, att han skulle förderfva dem.

Det var dock samme man som nyss förut hvarken genom sin ägen personlighet eller genom den af honom uppfunne viljetvingaren kunnat utöfva något inflytande på en kvinnas beslut, och detta fastän kvinnan verkligen älskade honom.

Ingen af medarbetarne vågade mer hindra Oxygen, och ingen af dem tviflade likväl på att kranens öppnande skulle hafva till följd, att de alla inom få ögonblick skickades söndersmulade upp till vattenytan.

Men de hade misstagit sig. Oxygens beräkningar voro säkra, och hans djärfhet kröntes af den bästa framgång. De öfrige ingeniörerne måste erkänna hans öfverlägsenhet och fogade sig snart villigt efter alla hans anordningar. Tunnelarbetets fortsättande var tryggadt mot alla faror, och Oxygen själf tycktes hafva återvunnit hela sin skarpsinnighet och sin förmåga att använda sina stora kunskaper på det svåra arbetets ledande. Han tycktes också hafva återfått hela sin verksamhetslust och visade sig blott otålig öfver att icke ännu hastigare kunna intränga i jordens inre.

Tankarne på självmord hade han helt och hållet öfvergifvit.

»Jag är väl icke någon forntidsmänniska häller!» utropade han. »Sådant där kan man komma att tänka på, när en kroppslig svaghet inträder, men när styrkan återvänder, fly också de svaga tankarne. De passa endast för stackare, som Apollonides, sådana som aldrig vetat hvad styrka vill säga. Det är vår tids stora företräde, att man icke dukar under för sina lidelser.»

Och likväl gafs det, åt minstone under den närmaste tiden efter hans sista sammanträffande med Aromasia, många ögonblick, då han kände sig ofantligt olycklig. Men då tog han med ännu större ifver i tu med arbetet.

»Warm Blasius är en utomordentlig människa,» sade hans medarbetare sins emellan. »Såsom tunnelgräfvare uträttar han ännu mer än såsom väderlekstillverkare, och likväl var han den främste i det yrket i hela Skandinavien.»

En dag, då Oxygen satt i sitt arbetsrum i en djupare del af tunneln – till safirgrottan hade han aldrig velat återvända – anmälde telefonledningen från tunnelns mynning på Grönskär, att en person önskade ett samtal med honom i en angelägen sak.

Oxygen skyndade, så snart han kunde lemna sitt arbete, upp till jordytan, där han under den senare tiden föga visat sig. Han fann där den gamle Hemisfärion, med hvilken han under den tid han varit väderlekstillverkare ofta sammanträffat och för hvilken han hyste stor aktning.

»Jag har kommit för att be om eder hjälp,» sade den gamle herrn. »Ett rykte hade uppstått, att min verldsrymdskula, som för någon tid sedan genom en högst beklaglig händelse släptes ut ur mitt laboratorium, skulle hafva synts i dag på morgonen drifva omkring på Östersjön mellan Stångskär och Grönskär. Jag visste, att sådant vore omöjligt, ty min rymdkula kan omöjligt påverkas af någon dragningskraft och har således ej kunnat falla på jordytan, lika litet som på någon annan verldskropps yta. Hon är för mycket länge sedan långt utanför jordens luftkrets. Emellertid ville jag se hvad som kunnat gifva anledning till det orimliga ryktet. Jag lemnade därför mitt arbete på en liten stund och flög hit ut. Af min kula syntes icke ett enda spår; men under det jag spanade både *på* hafsytan och *under* henne – som ni ser, har jag min dykaredrägt med mig – upptäckte jag på hafsbotten, närmare Stångskär, ett besynnerligt föremål.»

»Och det var?»

»Det var ett slags kista af ålderdomligt utseende. Hon har klämts in mellan ett par klippor och sitter där så fast, att det är omöjligt för mig ensam att få henne loss.»

»Hvad vill ni göra med det gamla skräpet?» utropade Oxygen.

»Hå, det kan ju vara ganska nöjsamt att få reda på kistans innehåll,» menade Hemisfärion. »Hon tyckes vara flera hundra år gammal. Det kan må hända äfven medföra sina fördelar för den som får fyndet upp i dagsljuset. Vill ni ej hjälpa mig? Jag visste icke hvart jag skulle vända mig här i granskapet. Invånarne på Stångskär hafva alla flugit ned till Svartbåden, där det är stort strömmingsmöte. Det är ju löjligt, att man här bland skären ännu hyser deltagande för strömming.»

»Min tid är strängt upptagen, men af gammal vänskap för er vill jag följa er dit där kistan synes. Men vet ni också, om vi få lugn sjö? Jag kommer där nere i tunneln icke att gifva akt på väderleksförhållandena, och de voro likväl förr föremålet för alla mina omsorger.»

»Jag har ej häller gjort några iakttagelser i dag,» förklarade Hemisfärion.

»Nå, det bör ej afhålla oss,» sade Oxygen. »Men jag vill hämta min dykaredrägt från tunneln och på samma gång säga till ett par af mina medhjälpare att vara oss följaktiga.»

Detta var snart uträttadt, och sällskapet tog först luftvägen till Stångskär samt dök sedan ned på hafsbotten, där man efter något letande fick sigte på den af Hemisfärion först upptäckta kistan. Oxygen och hans medarbetare skredo genast till verket och började söka lossa kistan från hennes läge mellan de två klipporna. Detta gick dock icke så lätt. Först efter ganska hårda ansträngningar lyckades det att bända fram henne utan att hon tycktes på något sätt skadad.

»Det är en högst ägendomlig form,» ropade Hemisfärion genom sitt vid dykaredrägten fästa språkrör som

stod i förbindelse med de öfrigas dykarehjälmar. »Hvad kan den här lådan innehålla? Min nyfikenhet spännes på det högsta.»

Det såg ut, som skulle den lärde verldsrymdsfararen icke kunna styra sin otålighet att öppna kistan, men Oxygen erinrade, att fyndet måste först föras i land, och detta kunde kanske ej så lätt gå för sig. Det var redan full natt, och stormen vräkte vågorna med ursinnig våldsamhet mot de klippor, där landstigningen skulle ske.

Denna landstigning var ytterst mödosam och ej mindre farlig. Flera gånger voro de mot vågorna och stormen stridande männen i fara att krossas mellan bränningarna. De släpte likväl icke sitt fynd, fastän detta i hvarje ögonblick tycktes vilja slita sig från dem. Kistan var ofantligt tung och svår att handtera.

Den gamle Hemisfärions krafter voro nära uttömda, och han hade sannolikt slungats till baka i hafvet och stannat där, om icke Oxygens starka hand flera gånger kommit till hans hjälp. Men Oxygen hjälpte ej blott Hemisfärion, utan äfven sina medarbetare och hade både tankar och krafter till hands för att understödja dem med den tunga kistans uppforslande. Stormens häftighet tycktes endast lifva hans mod och öka hans styrka. Han lekte med ovädret, och likväl hade han aldrig, det erkände han för sig sjelf, kunnat tillverka något som i kraft kunde jämföras med detta.

Det var för öfrigt slut med hans yrke som oväderskarl. Nu var han blott jordgenomträngare, men det tycktes denna natt på det högsta roa honom att hålla ut striden mot stormen och vågen, långt från arbetet där nere i tunneln. Han ville öfvertyga sig själf, att den olycklige utgången af kärleken till Aromasia icke kunnat bryta hans mod eller försvaga hans krafter.

Hela sällskapet hade slutligen kommit lyckligt upp på Stångskär. Kistan forslades till det närmaste huset, hvars invånare nyss förut återkommit från det stora strömmingsmötet på Svartbåden och ganska vänligt mottogo den berömde ingeniören från Grönskär och hans följeslagare samt nyfiket samlade sig omkring den underbara kistan, hvars form föreföll dem så besynnerlig. Hon höll ett par mètres i längd, men blott något öfver en half mètre i bredd samt ungefär lika mycket i höjd.

»Nu måste vi först och främst se efter hvad det här besynnerliga skrinet kan innehålla,» förklarade Hemisfärion ej utan en viss häftighet och liksom litet förargad öfver, att Oxygen talade om att återvända till jordens innandöme.

Och den gamle mannen skred genast till verket. Han ville icke ens gifva sig tid att vänta på nödiga verktyg eller på de öfrigas hjälpsamma händer, men fann snart arbetet vara svårare än han förestält sig. Det var en gammal metall som ej mer brukades på 2300-talet och som icke lätt gaf vika.

»Det är kanske den uråldrige kopparn, om hvilken gamla böcker tala så mycket,» sade Oxygen som benitat bättre verktyg och kom Hemisfärion till hjälp.

Efter ihärdiga ansträngningar lyckades man slutligen öppna locket. Allas blickar döko genast ned i kistan.

Hvad fann man?

Ännu en kista, men af någon annan metall, af järn, tycktes det. På den inre kistans lock stod en liten låda af samma ämne. Denna lät utan särdeles svårighet öppna sig. Hon innehöll tre handskrifter.

»Ett märkligt fynd!» utropade Hemisfärion. »Skrifterna tyckas vara dels på adertonhundratalets underliga svenska, dels på det då brukliga germaniska skriftspråket.»

»Det där tyckes vara omöjligt att tolka,» förklarade Oxygen.

Tolkningen gick dock slutligen för sig, synnerligen genom Hemisfärions ihärdighet och vana att läsa gammal skrift. Det första papperet var ett sådant aktstycke som i forntiden kallades prestbetyg, om hvars art Hemisfärion lemnade ganska värderika upplysningar. Papperet innehöll, att kamreraren (maskinist i ett ämbetsverk) Karl Johan Kvist, son af handelsmannen och bagaren Gustaf Adolf Kvist, vore född i Hedvig Eleonora församling i Stockholm den 1 april 1828, därstädes konfirmerad år 1844, »har betyg om berömlig kristendomskunskap och kommunicerar obehindradt» samt »är till äktenskap ledig».

Det andra papperet i ordningen i den lilla lådan innehöll följande, här ordagrant återgifna uppsats:

Hôtel de la Tamise, 4 Rue d'Alger

den 1 Juli 1878.

Till förekommande af alla missförstånd, hvilka möjligtvis kunde uppstå innan jag sjelf kommer i tillfälle att muntligen bevittna sanningsenligheten af den märkvärdiga uppfinning, som doktor Schulze-Müller från Berlin lyckats göra, och som sannolikt kommer att på ett särdeles evident sätt omgestalta de menskliga förhållandena, anser jag mig böra afgifva följande relation om den intressanta operation, som jag till vetenskapens befrämjande underkastat mig:

Jag Karl Johan Kvist, kamrerare, boende i n:o 78 vid Skeppargatan i Stockholm, ogift husegare och possessionat, reste i juni månad innevarande år till verldsexpositionen i Paris, på hvilken plats jag blef bekant med doktor Schulze-Müller från Berlin, hvilken var i begrepp att publicera sin uppfinning om organiska kroppars mumifiering och återupplifvande. Bemälde doktor meddelade mig, att det redan från lång tid tillbaka vore kändt, att det gåfves organismer, hvilka, sedan de i åratal varit intorkade, åter kunde bringas till lif. Han har nu utsträckt sina försök till högre organismer och kommit till det mirakulösa resultat, att möjliggöra en komplett konservering af äfven sådana. Blodet pumpas ut, och strax derefter insprutas en af ofvannämnde doktor uppfunnen, mig icke närmare bekant antiseptisk lösning, som skall genomtränga de finaste ådror och kapillärkärl, och äfven huden dränkes i samma lösning. Den på det sättet preparerade djurkroppen håller sig så länge man önskar och kan genom ett härvid bifogadt recept när som helst åter väckas till lif, så att lifsprocessen å nyo vidtager och fortsättes såsom hade den alldeles icke afbrutits. Sedan jag genom experimenter på kaniner och andra djur öfvertygat mig om tillförlitligheten af doktor Schulze-Müllers intressanta metod, anhöll jag, efter hvad doktorn försäkrar, sedan vi i går ätit middag hos Champeaux vid Börsplatsen här i Paris och derpå besökt Café de la Régence, Café de Suède, Café Riche, Grand-Café och flera tyska Brasseries, på det enträgnaste att doktorn skulle vara god och mumifiera mig. Han gaf slutligen efter och var till och med så välvillig, att han offererade sig genast vilja börja operationen, hvilket jag dock afböjde, eftersom jag först önskade se den stora illuminationen i Boulogneskogen och derefter besöka Mabille, ett af de få monumentala établissementer som jag icke då ännu hunnit taga reda på.

I dag på morgonen infann sig doktorn i mitt rum här i hotellet och ville då, för att, såsom han sade, göra mig till viljes, genast skrida till operationen. Som jag under natten fått en stark hufvudvärk, kunde jag icke erinra mig, att jag i går gjort ofvananförda tillbud, men då doktor Schulze-Müller derom påminde mig, ville jag naturligtvis icke refusera att sätta tro till hans försäkran, hvilket jag ej heller förmådde enär jag kände mig mycket sömnig. Mitt helsotillstånd är i dag högst miserabelt. Hufvudvärken är i synnerhet infam. Jag kan icke tänka redigt. Men då jag lär hafva sjelfmant erbjudit mig att mumifieras och tycker, att det skulle vara rätt fördelaktigt att slippa från hufvudvärken, ty doktorn har försäkrat mig, att den icke skall kännas, hvarken under sömnen eller efter uppvaknandet, samt dess utom erfar stor åtrå att hoppa öfver de dåliga tider, som nu äro i annalkande, och då hushyrorna högst sannolikt komma att falla, så lemnar jag härmed mitt samtycke ännu en gång, skickar i dag in min permissionsansökan till kollegiet med vidfogad läkareattest och skrifver genast till vaktmästar Pettersson, min kommissionär, att han ordentligt kasserar in hyrorna i staden och arrendet för landtegendomen samt sätter in medlen i Enskilda Banken.

Herr doktor Schulze-Miiller, som ärnar bosätta sig i Stockholm och lefva på sin uppfinning, har åtagit sig att sjelf föra mig såsom mumie till min hemort och der vaka öfver att jag ordentligt restaureras för att åter börja min embetsmannaverksamhet och kassera in mina hyror. Men jag har lagt honom på hjertat, att han icke må väcka mig förr än hyrorna stigit så betydligt, att det lönar mödan att lefva. Hvilket allt jag härmed under, såsom doktor Schulze-Miiller bedyrar, full sans samt på fastande mage högtidligt intygar.

Karl Johan Kvist.

Kamrerare, husegare och possessionat.

»Det var ett högst ägendomligt papper», menade Oxygens medarbetare.

»Om mumifiering har jag nog hört talas», förklarade Oxygen, »men konsten tyckes redan för lång tid sedan hafva gått förlorad.»

»Låt oss nu se hvad den tredje skriften innehåller», sade Hemisfärion. »Hon är affattad på det gamla germaniska språket från Bismarcks och Edvard v. Hartmanns dagar, ett mycket underligt språk.»

Detta tredje papper meddelade först en noggrann föreskrift, huru man skulle gå till väga för att väcka till lif en enligt det schulze-müllerska förfaringssättet mumifierad person, huru man skulle använda transfusion af lefvande blod, konstgjord inandning, elektrisk behandling och mycket mera, till dess den stannade organismen åter kunde sättas i rörelse.

Därjemte innehöll samma papper en annan uppsats af doktor Schulze-Müller hvilken förklarade, att han, sedan mumifieringen lyckligt gått för sig, lagt den mumifierade i en kista af järn och ämnade innesluta den järnkistan i ett fodral af koppar samt därefter taga alt med sig till Sverige, där han ämnade bosätta sig. Till reskostnad och frakt hade han erhållit bidrag af den mumifierade kamrer Kvist hvilken deremot betingat sig någon del af den vinst som doktorn otvifvelaktigt komme att skörda på sin uppfinning eller åt minstone att doktorn skulle skaffa honom den hertigliga albertinska husorden, hvaremot kamrern å sin sida ville arbeta på doktorns utnämnande till riddare af vasaorden eller, i värsta fall, göra honom försäkrad om »literis & artibus».

För att spara på reskostnad och mumiefrakt, förklarade doktorn, ämnade han taga vägen öfver Havre och därifrån med seglande fartyg till Stockholm. Han ansåg sig, så slutade skriften, böra i kistan innesluta alla dessa upplysningar, på det, om hon skulle stjälas från honom eller på annat sätt råka på villovägar, man måtte kunna finna anvisning på ägaren eller åtminstone väcka den mumifierade till lif och kanske äfven föra de viktiga ordensangelägenheterna till ett lyckligt slut.

Hemisfärion och Oxygen sågo på hvar andra och skakade sina hufvud med ett misstroget utseende.

»Hvar är Kvist?» utropade de därpå med en mun.

De angrepo locket med stor ifver, och efter en stunds träget, med mycken varsamhet utfördt arbete lyckades de öppna äfven den inre kistan.

Försigtigt inpackad i bomull, låg där en äldre man i adertonhundratalets drägt. Han såg fullkomligt frisk ut, liksom hade han nyss insomnat, och likväl hade han legat fem hundra år i den ställningen och sannolikt under nästan hela den tiden på Östersjöns botten.

De omkring stående sågo något häpna ut, men Oxygen lutade sig öfver kistan och tog den mumifierade i noggrant skärskådande.

»Utmärkt väl bibehållen!» sade han med ett uttryck af djup beundran.

»Jo, jo, de gamla voro dock icke så dumma som vi gärna vilja tro,» inföll Hemisfärion. »Se, hela den lekamliga sammansättningen är oförändrad. Hvarje nerv, hvarje litet kärl är bibehållet, alldeles som i den här kroppens lifstid. Det är blott den organiska rörelsen som fattas. Det är ett urverk som stannade för fem hundra år sedan och som sedan dess ej dragits upp. Den här hedersmannen ville, att hans organism skulle sättas i gång, när hushyrorna åter började stiga, men han har försofvit sig. Nu *hyr* ingen menniska mer, nu *äger* hvar och en sin andel af en boningslägenhet. Kanske att vi icke göra honom någon tjänst med att sätta urverket i gång.»

»Det måste likväl försökas,» förklarade Oxygen. »Det är en konst som knapt uppfans, förr än hon åter gick förlorad. Troligtvis förliste den tyske doktorn på samma gång som den här kroppen, men han var icke mumifierad och kunde aldrig mer använda sin uppfinning eller lära den åt någon.»

Man började arbetet med att väcka den sofvande. Länge tycktes alla ansträngningar vara utan verkan. Det gamla tyska förfaringssättet användes med utomordentlig noggrannhet, men den mumifierade gaf icke ringaste tecken till lif.

»Förspild möda!» sade Oxygens medarbetare. »Natten är redan förliden, och vi måste nu återvända till tunneln.»

»Det är rätt,» förklarade Oxygen. »Jag kommer strax efter, men jag vill ännu ej öfvergifva den gamle kamrern.»

Solen hade redan hunnit långt på sin dagsvandring, då den af trötthet insomnade Hemisfärion väcktes af ropet:

»Garçon! kaffe!»

Hemisfärion spratt upp och såg den till lifvet återkallade adertonhundratals-mannen sitta upprätt i kistan och gnugga ögonen under oupphörliga rop på »garçon» och »kaffe». Oxygen stod bredvid honom, och sökte lugna honom, men det syntes, att den förre icke förstod hvad den åter uppväckte önskade.

»Kaffe!» utropade den gamle Hemisfärion som helt hastigt kände sig vaken och glad öfver att arbetet lyckats. »Det lär vi väl icke kunna skaffa er. Kaffebönor finnas nu mer endast i en och annan botanisk trädgård.»

Han förklarade därpå för Oxygen, att den mumifierade önskade en dryck som i forntiden njöts strax efter uppvaknandet.

»Den påminner jag mig nu,» sade Oxygen, »och jag erinrar mig också, att man brukade tillreda den drycken af hvilka ämnen som hälst. Vänta, skall ni få se, att jag kan bjuda honom på kaffe.»

Oxygen rörde af hvad han i hast fick tag uti till samman en dryck som skyndsamt uppvärmdes och bjöds den uppväckte.

»Det smakar underligt,» förklarade f. d. mumien, »men det är i alla fall skönt att få sig en kopp kaffe.»

»Hvad är det han säger?» sporde Oxygen och vände sig till Hemisfärion. »Jag förstår honom icke.»

»Han talar naturligtvis fornsvenska,» upplyste den tillfrågade. »Jag förstår det icke så illa.»

»Men hvad vill det här säga?» utropade kamrern sedan han druckit kaffe och börjat se sig omkring. »Hvad är det för en underlig säng jag kommit uti? Och se på de där figurerna! Jag skulle tro, att jag är på Trocadero i den asiatiska afdelningen ... Hm, de förstå mig icke. Det är då tusan, att jag skall vara så klen i

franskan!»

»Vi förstå nog eder gamla svenska,» försäkrade Hemisfärion, »blott vi få vänja oss något vid ljudet. Huru mår ni nu? Är ni riktigt vaken?»

»Nej, det måste jag icke vara,» förklarade kamrern. »Ack, nu kommer jag i håg. Hvar är doktorn, den tyske doktorn? Huru kom jag hem från Mabille?»

»Den tyske doktorn är död för fem hundra år sedan,» upplyste Hemisfärion. »Ni har tagit er en liten slummer på lika lång tid.»

»Hvilken dröm!... Ja, nu påminner jag mig alt ... Skulle jag verkligen ... hå, omöjligt ... Men, underligt är det likväl. Skulle jag hafva sofvit i fem hundra år?»

»Så ungefär!»

»Är jag ej längre i Hôtel de la Tamise vid Rue d'Alger? Är det slut på utställningen?»

»Ni är på Stångskär.»

»Stångskär? Hvar är det?»

»I Östersjön. Ni tyckes ha glömt Stockholms omgifningar. Påminner ni er Sandhamn?»

»Mycket väl. Där var jag ofta hos Elias Sehlstedt.»

»Kände ni honom personligen?» inföll Oxygen. »Efter fem hundra år har man ännu sin glädje åt hans visor.»

Kamrern uttryckte sin tillfredsställelse öfver att vännen Sehlstedts minne ännu lefde och han nytjade tillfället för att tala om sin nära bekantskap med åtskilliga andra framstående författare i senare delen af adertonhundratalet, men vardt på det högsta öfverraskad, när han fann, att deras arbeten voro lika okända som deras namn.

»Månne jag är riktigt vaken?» utropade kamrern. »Jag kommer så väl i håg alt som skedde det i går. Den fina middagen hos Champeaux, i trädgården under glastaket, sedan på kaféerna, lifvet på gatorna, den stora folkfesten, Boulogneskogen med den bländande upplysningen, det obeskrifligt präktiga fyrverkeriet och ... nej, sedan kommer jag icke i håg något mer. Den fördömde doktorn!»

»Tala icke illa om honom,» sade Oxygen. »Det är han som skaffat er tillfälle att få se huru man har det fem hundra år efter det sista verldsutställningsåret.»

»Sannerligen jag begriper en smula af alt detta,» klagade kamrern. »Hyrorna må väl ha stigit igen? Men, hvem har sett efter mitt hus vid Skeppargatan under den här tiden?»

»Arme man,» sade Oxygen till Hemisfärion. »Det gör mig ondt om honom. Han skall aldrig mer återfinna sitt hus och sina hyror.»

»Jag får väl åtaga mig honom,» sade Hemisfärion. »Det är ju min bihandtering att söka upp olyckliga och hjälpa dem.»

»Om ni behagar,» fortfor han vänd till mannen från det nittonde århundradet, »så fara vi till Stockholm.»

»Går det ångbåt mellan Stångskär och Stockholm?»

»Ångbåtar finnas ej mera. Vi fara i luften.»

F. d. kamrern såg mycket häpen ut. Han visste ej hvad han skulle tro.

Oxygen önskade honom god fortsättning, tog afsked och skyndade till baka till tunnelarbetet.

---

## XXIV.
## Verklighet eller dröm?

»Man färdas mycket fort på det här sättet,» sade kamrer Kvist till sin följeslagare en dag, då de gjort en längre utflygt i luften, »men jag tror nästan, att jag föredrager de gamla åkaredroskorna.»

»Ni är en oförbätterlig forntidsmänniska,» svarade Hemisfärion. »Om Oxygen hörde er, skulle han bittert ångra, att han väckte upp er ur den långa, femhundraårs sömnen.

»Ack, att jag icke mer får träffa honom! Det är som saknade jag en gammal bekant. Kommer hr Oxygen icke till Stockholm?»

»Nej, han har föresatt sig att icke se dagsljuset förr än på andra sidan jordklotet. Jag har ju talat om för er hans och den sköna Aromasias kärlekshistoria?»

»Ni har icke talat om *något* annat under desse dagar, tycker jag. Men icke är det en ordentlig kärlekshistoria. Kan man tänka sig, att en ung flicka, som tycker om en ung, vacker och hygglig karl hvilken mycket väl har råd att gifta sig och föda hustru och barn, ger den unge karlen en korg bara för att han varit litet svartsjuk eller för att han icke krusat nog för hennes så kallade själfständighetskänsla? Och så går den unga, vackra flickan och låter välja in sig i riksdagen för att där glömma sin kärlek! Aldrig har jag väl förr hört något så tokigt.»

»Aromasia har redan utmärkt sig inom folkförsamlingen,» erinrade Hemisfärion.

»Det är ännu tokigare,» menade kamrern.

Tokigast af alt fann han dock, att han ej mer kunde hitta reda på Skeppargatan eller att ingen människa hört talas om operakällaren eller om Blanchs och Berns kaféer. *Alt* var förändradt, så oigenkänligt, att kamrern kände sig förtviflad.

En dag kom han dock hem till Lidingsbärgsgatan, där han bodde hos Hemisfärion och omtalade med glädjestrålande anlete, att han ändtligen funnit en liten del af Stockholm, som vore fullkomligt lik sig, helt och hållet som för fem hundra år sedan.

»Det är *Helgeandsholmen!*» utropade han.

Hemisfärion lyckönskade kamrern till att hafva träffat en gammal bekant och ämnade ingå i en vetenskaplig afhandling om orsaken till den gamle Helgeansholmens oföränderlighet i alla tiders skiften, då han hindrades af ett besök.

Det var fröken Rosendoft som kom för att se stället, där den af henne så högt älskade Apollonides slutat sina dagar. Fru Skarpman-Stormfågel var som vanligt i hennes sällskap. Den senare hade ingen annan sysselsättning. Några tillfällen till valränker hade icke på den senaste tiden erbjudit sig. Men hon hoppades på bättre tider.

Kamrern var redan bekant med de båda fruntimren. Ryktet förkunnade till och med, att han kanske skulle gifta sig med en af dem, fastän man icke visste med hvilken.

Fröken Rosendoft tycktes dock icke vilja tänka på något annat än sin käre skalds aska, hvilken hon gömde i en konstrik vas af ett fornåldrigt ämne, af det slag som flera hundra år förut tillverkades vid Rörstrands och Gustafsbärgs fabriker, de i den gamla nordiska konstslöjdens historia mest kända och värderade tillverkningsanstalter i Skandinavien.

Kamrern sade sig mycket väl känna till dessa fabriker.

»Det är en helt liten vas,» sade fröken Rosendoft. »Apollonides' aska väger ej mer än två kilos. Ett konstverk från den forntid som han så mycket älskade är ju mest värdigt att förvara den olycklige skaldens öfverlefvor.»

»Min vän Kvist,» sade fru Skarpman-Stormfågel. Hon hade redan hunnit så långt i förtrolighet, att hon på det sättet tilltalade mannen från adertonhundratalet »Min vän Kvist, ni är ju egentligen mycket gammal, men ni bär edra år med heder.»

»Tack vare doktor Schulze-Müller,» inföll Hemisfärion.

»En sådan doktor kunde ni behöfva, så vidt det icke redan vore alt för sent,» utropade fru Skarpman-Stormfågel skarpt och spetsigt till den gamle vetenskapsmannen.

Denne tackade för välönskningen, men förklarade, att han ingalunda vore i behof af någon doktor Schulze-Müller, emedan han inom några dagar skulle få sin nya verldsrymdfarare färdig och gifva sig af på jagt efter den kula som den olycklige Apollonides släpt ut.

»Min vän Kvist,» återtog fru Skarpman-Stormfågel och närmade sig kamrern, »jag vet ej huru det kommer sig, men jag tycker, att jag varit bekant med er i många år.»

»Gamla minnen från adertonhundratalet,» anmärkte Hemisfärion.

Fru Skarpman-Stormfågel låtsade icke höra anmärkningen.

»Jag tycker, att ni deltagit i alla våra öden,» fortfor hon, »varit en af vår krets och sällskapat med oss öfver alt.»

»Fru Skarpman har rätt,» sade kamrern. »Jag vet ej häller, huru det kommer sig, men jag tycker mig mycket väl känna alla de tilldragelser som jag hört omtalas under dessa dagar. Det är som hade jag varit med på fröken Aromasias luktkonserter, på hjärnorgelföreställningarne och olyckshändelsen i Örgryte, som jag mycket väl känt salig Apollonides och sjelf hittat på diafot, till och med som jag sett hr Oxygen och fröken Aromasia i ett lysande rum i den store Östersjö-Söderhafs-tunneln. Huru hänger detta i hop?

Hemisfärion log med ett besynnerligt uttryck. Kamrern såg förvånad, nästan skrämd på honom.

»Det förefaller mig som jag sett också hr Hemisfärion förut,» sade han och kunde ej vända sina blickar från den gamle hvilken fortfor med sitt underliga leende. »Men det var på ett annat ställe. Det var första gången på Trocadero 1878, en het junidag, då jag läskade mig med ett glas öl hos algererne, och då en annan som också läskade sig på samma ställe med samma dryck inledde bekantskap med mig ... Men ... då hette ni icke Hemisfärion, utan Schulze-Müller.»

Den gamle vetenskapsmannen log ännu finare på sitt underliga sätt. Fröken Rosendoft sprang upp och sade sig vilja skynda hem för att se efter Apollonides' aska. Fru Skarpman-Stormfågel tycktes vilja falla om

halsen på kamrern.

»Hu då!» utropade denne. »Det var väl ändock en dröm. Jag bor ju ännu på Hôtel de la Tamise vid Rue d'Alger ... Champeaux, folkfesten, kaféerna, fyrverkeriet .... Sannerligen jag vet hvad som är dröm och hvad som är verklighet.»

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1878.